This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

NIEUWE

SPECTATORIAALE

SCHOUWBURG,

VYFDE DEEL.

(Spectatoriaale
NAFH —

NIEUWE

SPECTATORIAALE

SCHOUWBURG,

VYFDE DEEL.

(Spectatoriaale
NAFH

NIEUWE SPECTATORIAALE SCHOUWBURG,

BEHELZENDE EENE VERZAMELING DER BESTE ZEDELYKE

TOONEELSTUKKEN,

BYEEN GEBRAGT UIT ALLE DE VERSCHEIDEN TAALEN VAN EUROPA.

MET NIEUW-GEINVENTEERDE KONSTPLAATEN VERSIERD.

VYFDE DEEL.

Te AMSTERDAM:
By d'Erven P. MEIJER en G. WARNARS.
MDCCXCV.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
515506
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1911 L

INHOUD VAN HET VYFDE DEEL.

I. HET MEISJE VAN MARIEN-
BURG. Bl.

II. SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD
BELOOND. 15

III. DE GOEDE ZOON. 22

SPECTATORIAALE

SCHOUWBURG,

VIF-EN-TWINTIGSTE DEEL.

PUBLIC
LIBRARY

VIJHOFF OCT 10 10 FL 2

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
515506
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1911 L

INHOUD VAN HET VYFDE DEEL.

I. HET MEISJE VAN MARIENBURG. Bl.

II. SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD BELOOND. 15

III. DE GOEDE ZOON. 22

SPECTATORIAALE

SCHOUWBURG,

VIF-EN-TWINTIGSTE DEEL.

PUBLIC LIBRARY

NIJHOFF OCT 10 10 FLo 2 1

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
515506
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1911

INHOUD VAN HET VYF-EN-TWINTIGSTE DEEL.

I. HET MEISJE VAN MARIENBURG. Bl. 1

II. SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD BELOOND. 155

III. DE GOEDE ZOON. 223

HET

MEISJE VAN MARIENBURG.

Een Ruſſisch Familietafereel.

TOONEELSPEL

Naar het Hoogduitsch

VAN

KRATTER.

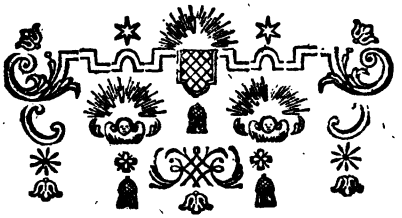

Te AMSTERDAM.
By d'Erven P. MEIJER en G. WARNARS.
MDCCXCV.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
515506
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1911

BERICHT

VAN DE

UITGEEVERS.

Wy meenden dit belangryk Tooneelſtuk onzen Leezeren zo ſpoedig mogelyk te moeten in handen geeven. Het wierd in het oorſprongklyke door den bekwamen Kratter *opgeſteld, zo wel als op het Hoogduitſche tooneel, alhier ter ſtede, met ongemeene toejuiching ontvangen. Op ſommige plaatſen ſcheen het echter, naar het oordeel van des kundigen, wat breedvoerig te weezen. Men heeft dit, waar het de levendigheid der vertooning eenigzins kon ophouden, trachten te beſnoeijen, zonder echter daardoor den Jamenhang of de hartstochtelyke werking te benadeelen. Om aan het verlangen onzer konstminnende Landgenooten te voldoen, beſloten wy tot de uitgaave van dit tooneelſtuk op zich zelven.*

Dán,

Dan, daar wy gewoon zyn de Tooneelſtukken in onzen Spectatoriaalen Schouwburg *met Prentverbeeldingen van den beroemden* Vinkeles *te verſieren, en wy daarnaar deeze uitgaave niet hebben willen ophouden, verbinden wy ons het plaatje, tot dit tooneelſtuk behoorende, by de uitgaave der twee andere ſtukken, welke het vyfentwintigſte deel van onzen Spectatoriaalen Schouwburg zullen uitmaaken, aftelaveren.*

HET

„ Indien uwe Majesteit deeze bede gunstig mogt
„ gelieven te verhooren, dan belooft zy u zo ras
„ niet weder met een andere lastig te zullen val-
„ len, en blyft al haar leven"

Haaren genadigsten Heer en Czaar
getrouwste, dienstwilligste, onderdanigste, gehoorzaamste LISETTE.

MENZIKOF, (*haar het schrift overhandigende.*)
Ik wensch u een goeden uitslag.

CHATINKA.

Dien ik my ook beloove. (*aan het vengster.*)
He Lisette! Lisette! daar, daar —— kom eens hier! (*zy gaat schielyk heen.*)

VIERDE TOONEEL.

NATALIA, MENZIKOF.

NATALIA.

Waarlyk, men zou haar over dien geestigen inval benyden.

MENZIKOF (*spottend.*)

En haar om dien geestigen inval een paar ogenblikken minder genegen zyn.

NATALIA.

Zo hartelyk genegen, als ik haar mogelyk nog ooit was. Weder een bewys tegen uwe beschuldiging, dat ieder vrouw, ook by de gestrengste

zelfverloochening, altyd nog een zekeren onvervreemdbaaren graad van ydelheid hebben moet.

MENZIKOF.

Dit bewys ſchynt my toch zo onwederleglyk niet te zyn.

NATALIA.

Zy is ſchoon; en gaf ik my dagelyks geene moeite, om door eene elegante kleeding haare ſchoonheid nog meer luister en bevalligheid by te zetten? hoewel ik juist niet weet, of het zelf myn gemaal niet is, voorwien ik dit gevaarlyke meisje nog gevaarlyker zoek te maaken.

MENZIKOF.

Eene gedienſtigheid van de welmeenendſte ſoort.

NATALIA.

Waar zy komt, zyn alle ogen op haar gevestigd, en ſchynen by haare bekoorlykheden te vergeeten dat er ook nog draaglyke gezichten rondsom haar zyn. En heb ik er my zelven niet reeds zo zeer aan gewend om met haar in de cirkels te verſchynen, dat ik my zelven minder ſchyne, als ik haar niet aan myne zyde heb? —— Wel, wat hebt gy nu nog te zeggen?

MENZIKOF.

Niets, dan dat zelfs in deeze zelfverloochening nog een tamelyke graad van ydelheid zichtbaar is.

NA-

NATALIA.

Met deeze uitſpraak houde ik my te vreden....

MENZIKOF.

Werklyk?

NATALIA.

Als men eenmaal zyn toevlucht tot ſophisteryen neemt, dan is het een zeker teeken, dat het aan goede gronden ontbreekt.

VYFDE TOONEEL.

DE VOORIGEN. CHATINKA.

CHATINKA, (*met alle uitdrukkingen der vreugde.*)

Liſette heeft haar plicht gedaan.

MENZIKOF.

Bravo!

NATALIA.

Voortreflyk!

CHATINKA.

Ik ſtak haar, volgens afſpraak, het request onder haar halsband, bragt haar aan de deur van het kabinet, en opende dezelve zagt. De Czaar zat aan een tafel en ſchreef. Liſette was met één ſprong in de kamer, met een andere op de tafel van den Czaar. Ik hield de deur een ſpanbreed open, om alles te kunnen zien. — Zy kwispelſtaartte, ſtreelde, liefkoosde. Den Czaar viel het papier terſtond in 't oog, hy nam het, las het, en lachte....

NATALIA.

En lachte?

CHATINKA.

Ó, Er was in dit lachgen vergeeving, liefderyke genade, en een ſnelle terugkeer tot menſchelykheid te leezen! „ Komt gy óok al met requesten aan?" zeide hy; „ wel nu, omdat het de eerſte keer is, en omdat toch" —— hier ſprak de Czaar zagt. Ik kon niet hooren, wat hy zo zagt zeide, maar gisſen kan men het ligt. Wat was natuurlyker, wat overeenkomſtiger met het hart van den Czaar, dan dat hy de overyling van zyn harde uitſpraak zich zelven verwyten moest? Hy greep naar de pen, en ik vloog heen.

MENZIKOF.

Hy zal denkelyk op het ogenblik hier zyn.

CHATINKA.

De gelukkige Liſette geeft my moed. Nu, ſlaagen wy hier wel, dan waag ik het ook om voor den armen Overſten te ſmeeken.

NATALIA.

Als u dit gelukt, meisje!.....

CHATINKA.

Dan is het een der ſchoonſte dagen van myn leven! Dan heb ik twee ongelukkige Familiën op eenmaal het verderf onttrokken.

NATALIA.

Ik hoor den Czaar, wy laaten u alleen! (*Natalia en Menzikof gaan heen.*)

ZES-

ZESDE TOONEEL.

CHATINKA, DE CZAAR.

DE CZAAR, (*met den vinger ſchertzend dreigende,*)

Chatinka! Chatinka!

CHATINKA.

Myn Heer!

CZAAR.

Als plaatsbekleedſter mogt gy haar wel zeggen, dat over haar verzoek gunſtig is gedisponeerd geworden —— doch dat zy zich in 't vervolg niet zo ſchielyk verſtouten moet ...

CHATINKA.

Liſette zou zich over zulk een ſtreng verbod beledigd achten, zou vermoedelyk ....

CZAAR.

Dat kan zy doen.

CHATINKA.

Het recht om te verzoeken houdt Liſette voor een heilig recht, dat de Natuur het zwakker ſchepſel tegen het ſterker, en gewoonlyk daarom ook hardvochtiger, ſchepſel, dikwils als zyn eenigſte wapen, heeft in de hand gegeven, om...

CZAAR.

De Czaar kon by de gunſtige verhooring van deeze bede zich wel eens een weinig overyld heb

CZAAR.

Neen, dat deed gy nooit.

CHATINKA.

De eeuwig onverzoenlyke ongenade van myn-nen Czaar valle met haare ganusche drukkende zwaarte op my, als ik dit ooit doen zou!

CZAAR.

Nu, ſpreek dan, Chatinka!

CHATINKA.

Herinnert gy u nog den overſten Lipunof?

CZAAR.

Ja.

CHATINKA.

Hy zit zedert twee jaaren in ſtrenge gevangenis.

CZAAR.

Uit hoofde zyner welverdiende ſtraffe.

CHATINKA.

Het was een bloote misſtap.

CZAAR.

Ja maar een misſtap, die gevolgen had.

CHATINKA.

Dat is waar...

CZAAR.

Die daarom ook geſtraft moest worden.

CHA-

CHATINKA.

Dat is ook waar; maar die ook, gelyk zeer braave mannen beweerd hebben, desniettegenstaande al te ſtreng geſtraft is.

CZAAR.

En ik denk, juist zo als hy verdiende.

CHATINKA.

Hy verloor ambt, vermogen, eer, uitzichten —— alles op eenmaal. Hy ſmacht zedert twee jaaren in de gevangenis. Hy jammert om een door hem ongelukkig geworden huisgezin; dat huisgezin om zynen vader, zyn' verzorger. —— Wat ontbreekt nog aan zulk een ſtraf, om die verſchriklyk te noemen? En toch is zy ſlegts de ſtraf van een misſtap. —— Wie onzer maakt zich niet ſchuldig aan een misſtap? —— Wat is een misſtap? Wat een misdaad? —— Wanneer de Czaar een misſtap zo yſelyk ſtraft, welk een ſtraf blyft hem dan voor de misdaad zelve overig?

CZAAR, (*na eene tuſſchenpoozing.*)

Lipunof is vry.

CHATINKA.

Ik bedank u, Mynheer! —— Maar vry —— en verder niet dan vry?

CZAAR, (*op een ſtrengen toon.*)

Wat moet hy dan nog meer hebben?

CHATINKA, (*met gevoel.*)

Vry zyn en —— honger ſyden! vry zyn, en

eene

eene wanhoopige Familie rondom zich zien verhongeren! —— Zyn ſtraf zal ophouden, maar zyne ellende voortduuren! —— Op zyne kundigheden op zyne voorige verdienſten moet geen agt geſlagen worden?....

CZAAR.

Onvergenoegzaame bedelares! —— Wat raakt u Lipunof toch?

CHATINKA.

Mensch, wat raakt u de lydende menschheid? —— Zo had de Czaar ook kunnen vraagen. — Neen — neen! Deeze vraag kwam niet uit uw hart! —— Geen perſoonlyke afkeer moet ooit over de goedheid van dat hart zegepraalen! —— Daar alleen ſtaat de grootheid van den mensch in haare verhevenſte volmaaktheid! —— Niets heeft nog den mensch zo naby de algoedheid van zynen Schepper gebragt, als de groote, godlyke menschlykheid van den Vorst, die zonder vooringenomenheid beloont, zonder eenige veete in het hart, ſtraft; die den grootſten wellust van zyn leven daarin zoekt, om de ellende de traanen uit het oog te wiſſchen, en een waereld van gelukkige menſchen rondom zich heenen te ſcheppen.

CZAAR.

O Chatinka —— ware het den Vorſten gegeeven, altyd deezen hemel te genieten!

CHATINKA.

En Lipunof? ....

CZAAR.

CZAAR.

Is Capitein. Of hy binnen een jaar nog Capitein, of wel Overſte is, hangt alleen van hem af.

CHATINKA, (*den Czaar de handen kuſſchende.*)

O! dank, den vuurigſten dank van myn hart! en met denzelven de warmſte dank van alle braave en eerlyke menſchen!

(*Zy wil heenen gaan.*)

CZAAR.

Chatinka!

CHATINKA.

Mynheer!

CZAAR.

Dus niet meer dan blooten dank? —— Niets voor erkentelykheid? —— Niet eenmaal een klein teeken van erkentelykheid?....

CHATINKA.

Hoe moet ik dat verſtaan?

CZAAR.

Niet eenmaal een kusch?

CHATINKA, (*verlegen en beſchaamd*)

Mynheer!....

CZAAR.

Zo bedenkelyk over zulk eene geringe kleinigheid?

CHATINKA, (*aarſelende, vervolgens ſchielyk beſluitende.*)

Nu ja dan, om die ſchoone daad der menſchelyk-

lykheid wille! (*De Czaar kuscht en drukt haar hevig aan zyn hart.*) Laat los?

CZAAR, (*met de drift der liefde.*)

Chatinka!

CHATINKA, (*zich losrukkende*)

Om 's hemels wil, laat my los.

CZAAR.

Heerlyk, aanbidlyk Schepsel!

CHATINKA, (*beleedigd.*)

Hoe! Neen! Zo was het niet gemeend! (*Zy loopt schielyk heen.*)

CZAAR.

Heerlyk, zoet, liefderyk Schepsel!....

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Een tuin in Peterhof.

De CZAAR, EDUARD.

CZAAR, (*van de eene zyde, in gedachten verdiept.*)

„ Neen! Zo was het niet gemeend" — riep zy met een gehoond hart, en vloog heen!

EDUARD, (*van de andere zyde, met zyn vioel onder den arm.*)

Dat is denkelyk een van het hof; — hy heeft echter een eerlyk voorkomen.

CZAAR.

Ja wel, was het zo gemeend, Chatinka! — Of hoe was het dan gemeend?

EDUARD.

Ik zal eens beproeven, of ik hem niet op eene kleine contributie kan ſtellen.

CZAAR.

Waarom was uw kusch zo hartelyk, Chatinka? — waarom gevoel ik hem nu nog met alle krachr zyner betoovering opmyne lippen? — Waarom heeft die

die kusch myn gantſche geſtel in een ſtormend oproer gebragt?

EDUARD, (*heeft zich intusſchen aan den eenen kant geplaatst, en begint te ſpeelen.*)

De CZAAR, (*plaatst zich, als hy hem beſchouwt, hier tegen over, en hoort opmerkſaam toe.*)

CZAAR.

Bravo, jongen, bravo! —— Wien moet dat gelden?

EDUARD, (*den Czaar naderende.*)

Ons beiden, Mynheer!

CZAAR.

Hoe zo?

EDUARD.

U, Mynheer, om u een weinig te vermaaken: my, om u een klein geſchenk uit de zak te lokken.

CZAAR.

Daar, neem dat!

EDUARD.

Ik bedank u hartelyk! —— Waarachtig, Mynheer, gy hebt ſchoon in de zak getast.

CZAAR, (*hem nauwkeurig beſchouwende,*)

Foei, het is jammer van u, van zulk een aartigen, welgeſpierden, knappen jongen!

EDUARD.

Hoe meent gy dat, Mynheer?

CZAAR.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.

Rein. Vinkeles, inv. et sculp. 1798.

GLUCK.

O myn kind!

HET MEISJE VAN MARIENBURG. II.de Bedr. IX.de Toon.

HET MEISJE VAN MARIENBURG.

Een Russisch Familietafereel.

TOONEELSPEL

IN VYF BEDRYVEN.

Naar het Hoogduitsch van Kratter.

VERTOONERS,

PETER ALEXOWICZ, *Czaar van Rusland.*

ALEXANDER MENZIKOF, *Vorst en Veldmaarschalk.*

NATALIA, *zyne Gemalin.*

CATINKA.

FREDRIK GLUCK, *Vader van Catinka, Predikant te Marienburg.*

EDUARD, *zyn Zoon*

PRÆSIDENT.

JACOB MERSCH, *een Hollandsch Schipper.*

VIER KOOPLIEDEN.

DENTSCHIKKEN.

MATROOZEN.

HET MEISJE VAN MARIENBURG.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Een aangenaame Landſtreek.

De Predikant GLUCK *in een halfſleeten zwarten rok.* EDUARD *met een viool onder den arm, een knobbelagtigen wandelſtok in de hand, en een valies op den rug.*

EDUARD.

Hier, myn vader, moest gy een weinig uitrusten!

GLUCK.

Ja, myn zoon! —— Hebben wy niet al twee mylen afgelegd?

EDUARD.

Ten minſten.

GLUCK.

Zyt gy moede?

EDUARD.

Ik kan wel agt mylen daags loopen, zonder moede te worden. Maar gy, myn vader, een zo oud man! —— Het ſmert my meer dan u, als ik zie, hoe gy u zo vermoeid voortſleept. Gy zegt er wel niets van, en wordt nooit moede, als men er u naar vraagt; maar my gaat ieder uwer wankelende ſchreden door de ziel! —— (*Zy zyn intusſchen gaan zitten.*)

GLUCK.

Ik heb immers nog gezonde beenen?

EDUARD.

Ja, maar daar by zeer oude beenen. Weet gy wat, lieve vader —— ik ben een jonge gezonde kaerel, met breede ſchouders, die omtrent zo veel op zich neemt, als men een ezel mede beladen kan. Laat my u nog een halve myl op den rug draagen. Myn viool neem ik onder den eenen, myn valies onder den anderen arm. ó Waarlyk, lieve vader, het zal wel gaan!

GLUCK, (*zyne oogen afwiſſchende.*)

Hoe komt u dit nu weder in de gedachten, Eduard?

EDUARD, (*met nadruk.*)

Ach, lieve vader, laat my toch dit hartelyk ge-

noegen eens ſmaaken, om u nog een halve myl op den rug te draagen!

GLUCK, (*hem aan zyn hart drukkende en kusſchende.*)

Myn Eduard, myn zoon! —— daaglyks bid ik den hemel: beloon mynen Eduard zyne kinderlyke liefde; geef hem een zoon, gelyk gy my in hem een gegeven hebt; geef hem eene dochter, gelyk myne Catharina was —— en gy hebt hem meer dan alle ſchatten der waereld gegeven. —— Maar, neem haar hem niet weder af, gelyk gy ze my hebt afgenomen!

EDUARD, (*met vertrouwen.*)

Wy vinden ze weder, vader! —— dat was onze troost zo lang wy ze zochten. —— De wenk, dien ons laatst een vriend van Marienburg gaf, om naar den Czaar zelven te gaan, heeft gewis zyne goede redenen. Ook heb ik groote gedachten van den Czaar. Denk aan my, vader, wat ik zegge: de Czaar geeft ons onz' meisje weder!

GLUCK.

Als hy maar kan, Eduard!

EDUARD.

Het wordt zeker tyd, dat wy haar wedervinden. Vyf volle maanden hebben wy ze reeds gezocht! —— En hoe zoeken wy ze? —— Was er wel één dag, zedert wy Marienburg verlieten, die niet voor ons zyn eigen tegenſpoeden had?

GLUCK.

En toch waren honderd tegenſpoeden juist nog geen ongeval.

EDUARD.

Dat is waar! — Mannelyk te lyden heet ook zegepraalen, plag vader te zeggen.

GLUCK.

Gelukkig voor u, myn zoon, als gy u reeds vroegtydig met deeze ſoort van zegepraalen zoekt gemeenzaam te maaken!

EDUARD.

Hoe dikwerf zegevierden wy over onmatige hitte en koude; over menigvuldige ellende; en wat dikwils nog moeijelyker te beſtryden is, dan zelf de woede der ontroerde elementen — dikwils zelfs over booze ondeugende menſchen.

GLUCK, (*by zich zelven.*)

Hoe verrukt my de edele hoogmoed zyner ziele!

EDUARD.

O! welk een leerryk ſchool wierd my deeze reis aan uwe zyde, myn vader! en wat kon ik niet al van u leeren! —— Man te zyn, geduldig zyn lot te draagen, zich onafhanglyk te maaken van menſchen en hartstochten, in zich zelven de bron van zyn geluk te vinden! —— Gaaft gy my niet dagelyks voorbeelden van uwen moed en wysheid? —— Het lyden van een vader, die zyn lieve ſchuldelooze dochter in de handen van toomelooze rovers verlooren acht; dit onuitſpreek-

lyk

lyk lyden leed gy immers zelf zo mannelyk, met zo veel waarde, met zo veel grootheid van ziel!

GERUD.

Onzer aller Vader daarboven vergeeve het my, wanneer ik my, in menig, drievig uur, in een ligt gemor tegen zyne heilige Voorzienigheid uiliet! —— De hemel gaf haar eene schoone en bevallige vorming, vernuft en vrolykheid van geest, een gevoelig hart, een ryp mannelyk verstand. Ik heb de zaaden der waarheid en edelmoedigheid in haare ziel gestrooid; heb haar tot verheven deugd opgeleid. — o God! hoe overmaatig groot was de vreugde van den tuinier, toen hy zyne bloemen, onder zyne trouwe zorg gekweekt, met ieder dag, zuiverer, liefderyker zag ontluiken. En op éénmaal —— op éénmaal —— (*na eene korte tusschenpoozing.*) — Het uur van den middernacht, myn zoon, wanneer gy gerust aan myne zyde slaapt, is gewoonlyk de bange zorg van myn hart gewyd. Dan dringt zich menigmaal de onwillekeurige gedachte by my op: als zy zich eens wel bevond in de handen van haaren roover? —— als zy —— ik kan deeze gedachte niet langer verdraagen —— Laat ons opwandelen, myn zoon!

EDUARD.

Naar de zon te zien, is het reeds negen uuren. Binnen een uur zyn wy in Peterhof. Ik mag het u niet zeggen, vader —— „ Wees goeds „ moeds!" En echter zeg ik het u —— Waarom

of het my toch heden zo luftig om het hart is, waarom of ik toch wel naar Peterhof vliegen wilde? waarom ik met zo veel vertrouwen op den Czaar myn hoop en verwachting vestige? waarom ik heden niet met u kan treuren? —— vraag my daarom nu niet meer! Kom! Deezen avond eeten wy gebraad, drinken een kruik bier, en zingen daarby den hemel danksiederen.

GLUCK.

Een ſtukje brood, Eduard, en een friſſche teug waters —— ook daarby kunnen wy den hemel danksiederen zingen. Onze weinige penningen ....

EDUARD.

In Peterhof krygt myn viool vast afirek. Schoon de Czaar een liefhebber van ſchalmyen is, zou ik toch een ſtumpert in myn handwerk moeten zyn, als ik niet tegen alle de ſchalmyen in en om Peterhof kon opſpeelen. Een ſtuk gebraad, vaderlief, en een kruik bier deezen avond! (*by het heengaan.*) Nog eens, de Czaar bezorgt ons onz' meisje weer!

(*Zy gaan beiden heen.*)

TWEE-

TWEEDE TOONEEL.

(*Een zaal op het lustſlot te Peterhof.*)

NATALIA, CHATINKA.

(*Zy komen ten gelyken tyde van verſcheiden zyden.*)

NATALIA.

Ha, ontmoet ik u eindelyk weder hier? Waar zyt gy toch den gantſchen morgen geweest?

CHATINKA.

Waar ik geweest ben, lieve Vorſtin? —— Zo wat rondgewandeld, my verlustigd aan de menigvuldige tovertooneelen der Natuur; van de hoogte der tuinen nedergezien in de onmeetbaare vlakten der zee, dan eens naar de toorens van Kroonſtad, dan weder naar de geliefde landſtreek van myn geboorteplaats, en dan tegen my zelven gezegd: Ach dat u toch de toorens van Marienburg zo naby waren, als die van Kroonſtad! Daar kwamen dan de beelden van den voorleeden tyd weder voor myne ziel; daar dacht ik dan aan vader en broeder, waar zy nu wel zyn mogten? Of zy nog in leven waren? Welke woeſtenyen zy mogelyk om mynentwille ronddwaalden? Of er dan geen middel meer overig zou weezen om de plaats van hun verblyf te ontdekken? — En zo gingen de uuren van deezen treurig ſchoonen morgen ras voorby!

NATALIA.

Bevalt het u hier niet beter, dan in Petersburg?

CHATINKA, (*haar de hand kusschende.*)

Mogt my toch de goedheid van den Czaar, mogt my toch uwe goedheid, voortreflyke Vorstin, nooit doen vergeeten wie ik ben? van waar ik ben gekomen? waarheen ik weder gaan zal?

NATALIA.

Myne Chatinka heeft geen reden om hiervoor bezorgd te zyn.

CHATINKA.

O Vorstin! die my in zo veele betrekkingen dierbaar zyt! Vriendin, Weldoenster, Moeder der arme verlaaten Weezen! Uwe nedrigheid, uw liefderyk voorkomen, uwe hemelsche zagtzinnigheid doen my dikwils ogenblikken genieten, waarin ik my zo geheel gelukkig acht, als of ik nog te Marienburg in de zaligste stonden myner vreugderykste jeugd verkeerde. —— Ach dat een broeder, dien ik onuitspreeklyk beminne; dat een vader, zo als er geen wyzer, tederhartiger zyn kan, wyd en zyd zwervende om my treuren moeten!

NATALIA.

Uw vader en broeder zyn mogelyk zo ver niet meer. Wees bedaard, goedhartig meisje! —— waarom zouden wy niet den besten uitslag van onze naspoorингen mogen verwachten?

CHA-

CHATINKA.

Zouden wy dat mogen, zouden wy dat kunnen doen? (*vrolyk en opgeheurd.*) Nu, ja, dat zal ik doen!

NATALIA.

Nu is ons meisje weer op haar dreef.

CHATINKA.

En nu den gantschen dag geen droeve luim meer!

NATALIA.

De Czaar en myn man zyn zeer in hun schik met uwen vrolyken aart.

CHATINKA, (*verblyd.*)

Zyn zy dat? zyn zy dat waarlyk? —— ô! Wat zyn die Czaar en Veldmaarschalk voor mannen! wie zou om zulker mannen wille niet altyd gaerne in een goede luim willen zyn, schoon deeze pooging ook al eens moeite mogt kosten? In Marienburg ....

NATALIA.

.... kostte u dit wel nooit eenige moeite?

CHATINKA.

ô Daar was ik mogelyk het vrolykste schepsel op Gods aarde; daar zweefden de lachgende stonden myns levens, als begochelende droomen, voorby. Daar had gy my eens moeten zien, beste Vorstin, in den kring onzer kleine Familie; dan

dan had gy my om deezer kleine goede Familie wille nog wel eens zo lief gehad.

NATALIA.

Beminnelyk, goedhartig ſchepſel!

CHATINKA.

Wy hadden weinig, doch daar dit weinig ons genoeg was, leefden wy daarby in vollen overvloed. Waar wy ons heen wendden, kwam men ons met achting, met genegenheid, met liefde te gemoet. De hemel en de natuur loonden onze huislyke zorgen met ryken voorſpoed, met volle zegen. In den tuin, in de ſchuur, in de kelder, in de keuken hadden wy altyd genoeg om onze goede buuren gedienſtig en mededeelzaam te zyn; om den vreemdeling in ons huis op te neemen, den vermoeiden te verkwikken, om den behoeftigen met hulp en troost te gemoet te ylen. Ieder onzer dagen bragt zyn eigen vreugde mede.

NATALIA.

Voortreflyk hart, waarom ik ook de anderen wenschte te kennen.

DERDE TOONEEL.

DE VOORIGEN. MENZIKOF.

MENZIKOF.

Maakt u reisvaardig, myne lieve vriendinnen!

NA-

NATALIA.

Reisvaardig?

MENZIKOF.

En wel dit uur nog!

NATALIA.

En dat met zo weinig omstandigheden ...

CHATINKA.

... als of de Veldmaarschalk met zyne troepen wilde opbreeken.

MENZIKOF.

Gewoonlyk is men met het opbreeken eener Armée eerder gereed, dan men een paar vrouwen in een wagen kan pakken.

CHATINKA.

Ja, maar men houdt met de vrouwen ook zulk een streng commando niet als met een Armée. En als het er op aankomt, om den Heer Veldmaarschalk over de onbillykheid van zyn verwyt te beschaamen, heeft het slegts een paar woorden te kosten.

MENZIKOF.

En die waren?

CHATINKA.

Wy zyn reisvaardig!

NATALIA.

Bravo, meisje! wy zyn reisvaardig!

MEN-

MENZIKOF.

Het is ook maar voor een plaisiertochtje. De Czaar is weder in een kwade luim.

CHATINKA.

In een kwade luim?

MENZIKOF.

Ik heb hem, ter verstrooijing, een klein Familiepartytje naar Kroonstad voorgeslagen. Hy nam het aan, maar met beding, dat het gezelschap alleen uit ons vieren bestaan, en zelve roeijen zou.

CHATINKA.

Wel! ik biede my tot Stuurman aan.

MENZIKOF.

Aangenomen!

CHATINKA.

Mag ik wel vraagen, Heer Veldmaarschalk, wat eigenlyk de Czaar zo van zyn stel gebragt heeft?

MENZIKOF.

Verscheiden dingen, die ongelukkig samenliepen. Mislukte plannen, ontdekte samenzweeringen, blyken van ontrouw, eigenbaat en omkoopingen. Ter kwaader uur kwam nu juist de ongelukkige Velten by den Czaar. Zy geraakten in woordenwisseling. En daar Velten het gebrek der Duitschers heeft, van gemeenlyk niet te kunnen zwygen, als zy recht denken te hebben

ben van te ſpreeken, zo deed hy ook ditmaal. De Czaar wierd toornig. Velten zweeg echter niet. De Czaar hief zyn rotting op.....

NATALIA.

En Velten zweeg nog niet?

CHATINKA.

Lieve Hemel! hy zal den armen Velten toch niet ....

MENZIKOF.

De Czaar jaagde hem eindelyk met Vrouw en Kinderen naar den Duivel.

NATALIA, CHATINKA, (*te gelyk.*)

Met Vrouw en Kinderen?

MENZIKOF.

En gaf tevens de ſtrenge orde, dat niemand, wie hy ook zyn moge op verbeurte zyner genade, en als hy een ambt bekleedde, ook op verbeurte van zyn ambt, onderſtaan zou voor Velten. ook ſlegts met één woord, tot voorſpraak te verſtrekken.

NATALIA.

Dit is al te geſtreng.

CHATINKA.

Dat is —— waarom zou ik het niet zeggen, wat ik den Czaar zo gaarne zeggen wilde —— dat is wreed.

MENZIKOF.

Het geſchiedde in een ogenblik van drift.

CHA-

CHATINKA, (*tegen Natalia.*)

Willen wy het eens wagen? willen wy ons weinigje Vorſtengunst eens op het ſpel zetten?

NATALIA.

Ik bied my daartoe aan.

MENZIKOF.

Doe dat toch niet, ten minſten voor als nog niet; wacht nog een paar dagen!

NATALIA.

Dus niet eer voor dat zyn post begeven is, voor dat een half douzyn ongelukkige ſchepſels aan de wanhoop ten prooi zyn gegeven? —— Hoe menſchelyk en ſchrander, Heer Veldmaarſchalk!

CHATINKA.

Daar valt my een gedachte in. Wilt gy eens wedden, Heer Veldmaarſchalk! Velten wordt nog heden herſteld?

MENZIKOF.

Die weddingſchap zou Chatinka denkelyk verliezen....

CHATINKA.

Dat zullen wy zien. Is de Czaar in zyn Kabinet?

MENZIKOF.

Ja!

CHATINKA, (*gaat naar het venſter.*)

Daar heb ik myn requeſtrante reeds —— een requeſtrante, die by den Czaar in zulk een goed blaad-

blaadje ſtaat als iemand. (*Natalia en Menzikof gaan ingelyks aan 't venſter.*) Nu, wat zegt gy er van, Heer Veldmaarſchalk?

MENZIKOF.

Ik zie niets.

CHATINKA.

En gy, Vorstin?

NATALIA.

Ik zie ook niets.

CHATINKA.

En wat is het dan, dat daar ginds zo rechts en dwars in het gras heen en weer dartelt?

NATALIA.

De Windhond immers niet?

CHATINKA.

Juist; die zal myn requestrante zyn.

NATALIA en MENZIKOF (*lachgende.*)

Welk een inval!

CHATINKA.

Heb ſlegts de goedheid, Heer Veldmaarſchalk, in naam van Liſette een klein ſmeekſchriftje op te ſtellen! Ik zal het onder haar halsband ſteeken, en jaagen haar daarmede in 't Kabinet van den Czaar. Is het zo niet goed?

NATALIA.

Een allerlieffte gedachte!

MENZIKOF.

Die terſtond uitgevoerd moet worden. (*Hy zet zich aan 't ſchryven.*) My dunkt toch, de uitvindſter moest het dicteeren.

CHATINKA.

Recht zo; het concept moet de requeſtrante waardig zyn. —— (*Zy dicteert.*) „ Uw majeſteit! „ De ondergetekende waagt hiermede in haar le„ ven de eerſte bede, en verwacht, ter belooning „ van haar altyd beweezen trouw en tederheid „ in den dienſt van haaren Czaar, op eene „ gunſtige toezegging billyk te kunnen ſtaat „ maaken. Zy bidt namelyk om genade voor „ den Keukenöpzichter Velten; want hy heeft al„ tyd een goede keuken voor uwe Majeſteit ver„ ſchaft; heeft de onderdanigſte requeſtrante al„ tyd wel gekoesterd en verzorgd; is voor het „ overige in den grond een eerlyk man, die uit „ eene goede oeconomie voor zynen Heer altyd „ arm gebleven is, en dan nog bovendien de „ ſchoone deugd bezit, van zelf zynen Czaar, „ als hy van zyne zaak gewis is, in 't gezicht te „ durven tegenſpreeken." ——

MENZIKOF.

Zacht wat, Chatinka!

CHATINKA.

Nu voort, Heer Veldmaarſchalk! Liſette heeft voor de koet niet te vreezen. (*Verder dicteerende.*) „ In-

CZAAR.

Dat gy dat ellendige bedelaars werk by de hand hebt. Het ſpyt my dat ik u zo veel gaf.

EDUARD, (*beleedigd.*)

Ik bedel niet, Mynheer. Gy moest my niet voor de tweedemaal zeggen, dat ik bedel. Ik verdien ſlegts myn ſtukje geld. *Als* gy wist, waarom ik het op deeze wyze verdiene, zedert hoelang ik het zo verdiene, voor wien ik het verdiene, —— waarlyk gy zoudt op zulk een toon niet tegen my geſproken hebben! —— Daar, neem uw geld terug, dewyl het u toch ſpyt, dat gy het my gegeven hebt.

CZAAR.

Brutaale jongen!

EDUARD.

Opdat gy echter zien moogt, hoe weinig ſpyt ik van myn klein muziekſtukje heb, zo ſchenk ik 'er u nog een bovendien. (*Hy ſpeelt een klein kunſtig ſtukje.*) En hiermede wenſch ik u zegen en welvaaren. (*Hy wil heengaan.*)

CZAAR.

Hei! jonge, daadſtige ſpeelman! —— Niet zo haastig! Kom eens hier; laat ons in vertrouwen een paar woorden met elkanderen ſpreeken.

EDUARD.

Waes zo goed, en maak het kort!

EDUARD.

Een meisje. . .

CZAAR.

Een meisje?

EDUARD.

Ik mag het niet zeggen, maar een engel in meisjes gedaante; twintig mylen rondsom onze stad noemt men haar het meisje van Marienburg.

CZAAR, (*thands en vervolgens met eene zichtbaare ongerustheid.*)

Hoe ziet zy er uit?

EDUARD.

Groot en tenger, van een majestueusche houding, veredeld door een meer dan menschelyke ziel.

CZAAR, (*by zich zelven.*)

Waarachtig, zy is het!

EDUARD.

Bevalligheid, waardigheid, betooverende losheid en eenvoudigheid in haar gelaat, in haar houding en gebaarden. —— Door haar zwarte, lieftallige oogen ziet men, met een blik, in haar edel, schuldeloos, alles met liefde en wellust omvattend hart. —— Zoete scherts en geestige vrolykheid zweeven steeds om haare lippen, en als zy lacht —— —— Ach! —— nu zal zy niet meer lachgen, neen nu . . . .

CZAAR, (*ongeduldig*)

Verder, verder!

EDUARD

EDUARD.

Als zy ſpreekt, hangt men met eene verrukte ziel aan haaren mond; zy kan u overreeden tot alles wat zy maar wil; maar nooit zal zy u anders dan tot goede en edele daaden zoeken te overreeden. Nooit vloeide een trotsch woord van haare lippen, en echter heeft nog nooit een mensch zo onbepaald over het hart der zynen geheerscht, als zy.

CZAAR, (*opſpringende.*)

Zy is het! —— —— Wie kan het anders zyn, dan zy?

EDUARD.

Kent gy haar?

CZAAR.

Bemint gy haar? Bemint gy Chatinka?

EDUARD, (*als buiten zich zelven.*)

O, gy kent haar! Waar is zy? Waar vind ik ze?

CZAAR.

Spreek! Bemint gy haar?

EDUARD.

De liefde van myn eigen ik, is ſlegts een ſchaduwe van myne liefde voor haar.

CZAAR.

Bemint zy u ook?

EDUARD.

Ware het haar mogelyk, zy beminde my nog meer dan ik haar!

CZAAR, (*hem een beurs in de hand duwende.*)

Hier hebt gy geld; voort op het oogenblik, voort weg van hier.

EDUARD, (*verbaasd.*)

Wat deert u, Mynheer?

CZAAR.

Voort, zeg ik u, weg uit myne oogen!

EDUARD.

Zyt gy niet wel by uwe zinnen, Mynheer?

CZAAR.

Als gy uw leven lief hebt, waag het dan niet u op honderd mylen van Petersburg te laaten vinden!

EDUARD.

Al waart gy de Czaar zelve, zo kost gy nauwlyks op een barscher toon spreeken.

CZAAR.

Ik ben de Czaar!

EDUARD, (*staat een wyle als bedwelmd, neemt vervolgens zyn hoed af.*)

CZAAR.

Op het ogenblik weg uit Petersburg. (*Hy gaat heen.*)

EDUARD, (*werpt de beurs tegen den grond.*)

Ach my ellendige! —— Nu is alles verlooren? (*Hy gaat heen.*)

TWEEDE TOONEEL.

(*De Zaal.*)

CHATINKA, (*alleen, met een brief in de hand.*)

Alweêr geen uitſluitſel! Nog meer ongerustheid dan te vooren! Naar Moskau zyn zy dus niet gegaan? Maar waarheen dan anders? —— Welk een ſchriklyke toeſtand! Vader en broeder hebben mogelyk niet een hand ſtroo voor hun leger; mogelyk niet een beetje brood voor hunnen honger; dikwils mogelyk niet een dronk water in een uur van brandende dorst! —— En gy, ongelukkige, leeft hier in volheid en overvloed; gy kunt nog —— o, wat gaan 'er niet al dingen in myne ziel om! Welk een vreemd gevoel van hoogmoed en ydelheid komt in my op! —— De Czaar! de Czaar! —— Hoe! ben ik dan nu langer voor my zelven bevreesd? —— Hy floot my in zyne armen; hy drukte my met vuurigheid aan zyn borst; had hy die hevige ſlagen gevoeld, die myn hart tegen 't zyne klopte; was dat woeste vuur, dat onwillekeurig op myne lippen brandde, ook voor het zyne voelbaar geworden! . . . Weg met dit beeld uit myne ziel! —— Weg, voor eeuwig!

DERDE TOONEEL.

CHATINKA, DE CZAAR.

CZAAR.

Zo alleen, Chatinka?

CHATINKA, (*zich herſtellende.*)

Myn Heer!

CZAAR.

Waarom zo eenzaam?

CHATINKA.

Het geen men bemint, zoekt men gaarne. Zedert ik onder zo veele en zo veelerleie menſchen verkeere, is my dikwils een eenzaame ſtonde welkom, om ſomtyds eenige geringe geſchillen met my zelven te vereffenen.

CZAAR.

Dat is ook altyd goed en pryslyk, zo lang deeze zucht tot eenzaamheid niet tot eene hebbelykheid des levens wordt; zo lang zy ons niet menſchenſchuuw maakt.

CHATINKA.

O, dat zy verre van my, Mynheer! zolang ik met een opgebeurd hart nog zo veel genoegen des levens vinde, zo lang ook de zonderlingſte menſchen nog hunne goede zyde hebben; en deeze hebben toch byna alle menſchen.

CZAAR.

Ik houde veel van menſchen, die menſchen weeten te ſchatten. Ook bemin ik zo zeer het openhartige, het vertrouwlyke in hen, die my by uitſtek waardig zyn. Chatinka heeft my nog zo weinig uit haare levensgeſchiedenis verhaald. . .

CHA-

CHATINKA.

Om u met gewoone dingen, met alledaagſche voorvallen niet laſtig te vallen.

CZAAR.

De levensgeſchiedenis van alledaagſche menſchen is niet zo gemeen, of zy heeft ſomtyds nog wel iets dat zonderling en leerzaam is. Ook gevoelt Chatinka haare waarde al te wel, om haar onder de klaſſe van gemeene menſchen te kunnen ſchaaren. —— Gy hebt immers toch ook wel van uw leven een minnaar gehad?

CHATINKA.

Ja, ik had 'er een.

CZAAR.

Wel nu?

CHATINKA.

Hy is dood. Hy bleef in den ſlag by Pultawa.

CZAAR.

Hy was dus ſoldaat?

CHATINKA.

Een braaf ſoldaat, Mynheer!

CZAAR.

Officier?

CHATINKA.

In zyn tyd nog onder de Gemeenen.

CZAAR.

Is het wel zeker, dat hy dood is?

CHATINKA.

Ja, helaas! maar alte zeker!

CZAAR, (*by zich zelven.*)

Die jonge gelukzoeker maakte my dus vergeefs bang. —— Waar kreegt gy kennis aan hem?

CHATINKA.

Wy groeiden met elkanderen op. Reeds in onze kindſche jaaren lag een wonderbaare ſympathie in ons hart, die, toen wy liefde gevoelen konden, eene onuitwischbaare liefde wierd.

CZAAR.

Waarom is hy ſoldaat geworden?

CHATINKA.

Uit genegenheid, uit moed, uit zucht naar roem en eer.

CZAAR.

Jammer dat hy geſneuveld is!

CHATINKA.

Veldſlagen en oorlogen waren reeds onze kindſche ſpeelen. Wy maakten, uit leem, ſoldaaten, geſchut, ruitery, wallen, verſchanſingen; marſcheerden tegen elkanderen op, deeden aanvallen, ſlooten elkanderen in, jaagden elkander op de vlucht, en wat ſoortgelyke tooneelen meer waren.

CZAAR.

Naïef en zonderling! Daarby meer dan kinderſpel.

CHATINKA.

Hy verbeeldde Czaar Peter, en ik Koning Karel.

De

De zege bleef dikwerf lang twyfelachtig; echter geſchiedde hier in 't kleine byna altyd het tegendeel van het geene in 't groot geſchied is.

CZAAR.

Hoe zo?

CHATINKA.

De vrouwlyke Koning Karel had by ieder gelegenheid de overmacht op Czaar Peter.

CZAAR, (*met warmte.*)

Chatinka —— als in deeze kinderſpeien eens eene voorbeduiding van het toekomſtige lag? (*Haar driftig by de hand vattende*) als deeze vrouwlyke Koning Karel den waanen Czaar Peter werkelyk overwonnen, hem voor eeuwig tot haar gevangen gemaakt had?

CHATINKA, (*lagchende.*)

Dan zou Koning Karel grootmoedig zyn ....

CZAAR.

Grootmoedigheid was Koning Karel 's zaak toch niet?

CHATINKA.

... en ſchonk den Czaar terſtond zyne voorige vryheid weder! —— (*Zy gaat ſchielyk heen.*)

CZAAR, (*alleen*)

Gy kunt my die zo ras niet wedergeeven! —— Doch wat zal ik met den jongen avanturier aanvangen? —— Altyd het beſt, hem maar te laaten loopen.

VIER.

VIERDE TOONEEL.

DE CZAAR, JACOB MERSCH.

CZAAR.

Ha, Jacob Mersch! —— Welkom in Rusland!

MERSCH.

Uw Dienaar, Heer Czaar.

CZAAR.

Wat brengt gy voor goeds uit Amsterdam?

MERSCH.

De vriendelyke groetenis van onzen Heer Burgemeester.

CZAAR.

Hartelyk dank! — Hoe maakt het myn oude vriend?

MERSCH.

Ja, Hoe zou hy het maaken? —— Hy heeft altyd genoeg te doen om goede orde en tucht te houden, en de ſchurken ſchoon agter de veeren te zitten.

CZAAR.

Dat is het beste handwerk, dat wy —— myn braave ambtcollega en ik —— dryven kunnen.

MERSCH, (*hem een papier overhandigende.*)

Mynheer de Burgemeester zendt u een paar douzyn kunſtenaars en handwerkers!

CZAAR.

CZAAR.

Dat is braaf —— dat is my lief!

MERSCH.

En dan een klein preſentje Hollandſche Kaas.

CZAAR.

De Burgemeester herinnert zich trouw aan zyn ouden vriend in Rusland.

MERSCH.

En myn kameraad en my zou het aangenaam zyn als Mynheer de Czaar ons deezen avond de eer geliefde aan te doen, om in onze kajuit op een lekker ſtukje Hollandſche kaas en een glaasje beste braudewyn te gast te komen.

CZAAR.

Best! Ik kom. Daarvoor moet gy my ook belooven, als gy van Kroonſtad weder hier komt, een Hollandsch middagmaal by my te houden.

MERSCH.

Ik geef myn woord, wy komen —— myn kameraad en ik! —— Dat zal den ouden Heer Burgemeester nog recht goed doen, als wy hem verhaalen, dat zyne Amſterdammers in Rusland zo gereſpecteerd worden, dat zy met den grooten Heer Czaar Pieter gegeeten hebben.

CZAAR.

Hierin zyn de Burgemeester en ik het eens. Brave eerlyke lieden zyn onze liefſte tafelvrienden.

Wel

Welnu, bevalt het u hier niet beter dan te Archangel?

MERSCH.

Ons zekerlyk, Mynheer de Czaar; maar onze matroozen niet te best; die vloeken u —— als ik het zo eens rechtuit zeggen mag —— alle duivels uit de hel achter na.

CZAAR.

En dat waarom?

MERSCH.

In Archangel zyn zy altyd op lekkere pannekoeken getracteerd geworden.

CZAAR.

Zeg aan uwe matroozen, dat zy hier ook pannekoeken zullen hebben, zoveel zy maar eeten kunnen en willen.

MERSCH.

Dan zullen die hondejongens eerst recht smullen.

CZAAR.

Nu, God zegene u!

MERSCH.

God zegene u, Mynheer de Czaar! —— Van avond niet te vergeeten!

(*Hy gaat heen.*)

VYFDE TOONEEL.

DE CZAAR, *vervolgens een* PRÆSIDENT.

DE CZAAR, (*ſchelt. Een Dentſchick komt.*)

Als 'er nog menſchen in de voorkamer zyn, moeten zy terſtond binnengelaaten worden. (*De Dentſchick gaat heen. De Præſident komt binnen. De Czaar, zo als hy hem ziet, by zich zelven.*) Ik had toch reeds menigmaal lust met de Natuur een proces aan te vangen, dat zy zo veele ſchurken, die den galg dubbeld waardig zyn, laat loopen.

PRÆSIDENT.

Uw Majeſteit! (*Hy knielt voor hem neder.*)

CZAAR.

Staa op, Præſident! —— Hoe dikwerf moet ik nog laaten publiceeren, dat ik niet dulden wil dat myn volk voor my nederknielt? —— Uw zaak is onderzocht —— Gerechtelyke bewyzen zyn 'er zekerlyk niet tegen u voor handen . . . .

PRÆSIDENT.

Dus ziet uwe Majeſteit zelve. . . .

CZAAR.

Dat ik u niet kan laaten hangen. Dat is waar! doch gy moogt met deeze rechtvaardiging te vreden zyn; ik ben het niet!

PRÆSIDENT.

Kwaadaartige lieden weeten nooit hoe zy kwaad genoeg van een eerlyk man zullen zeggen. Zelf heeft z'ch het

het gerucht verspreid, als of ik van myn ambt ontzet ware.

CZAAR.

Wie zegt dat?

PRÆSIDENT.

Byna alle menschen. Ik bid daarom onderdanigst en gehoorzaamst om eene eclatante satisfactie tegen deezen laster.

CZAAR.

Om een eclatante satisfactie? — En waarin zou die eclatante sadisfactie bestaan?

PRÆSIDENT.

Uw Majesteits. . .

CZAAR.

In een aanzienlyke promotie, of wel in de vereering van een orde van St. Andries?

PRÆSIDENT.

Uw Majesteits onderdaanigste dienaar laat dat gaarne aan uw allerhoogst genadig goedvinden over; echter zou hem het laatste. . .

CZAAR.

Neen, neen! Zo was het niet gemeend! —— Als alle lieden het zeggen, dan is het een kwaad teeken; dan wenschen het ook alle lieden. Wenschten zy het niet, dan zouden zy even luid zeggen: dat is een onbeschaamde logen —— onze Præsident is een eerlyk, braaf man —— zulk een Præ-

si-

ſident jaagt de Czaar niet zo voor niet met al naar den duivel! —— Ik heb naauwkeurig naar u vernomen; maar nog niemand gevonden, die iets goeds van u gezegd heeft. Gy ſtreelt en vleit lieden, die gy denkt dat in aanzien boven u verheven zyn; en bejegent hen, die gy voor minder houdt dan gy zelve zyt, met hoogmoed en verachting. Gy zyt bekend vóór een ſpeeler, en hebt altyd deugnieten in uw gezelſchap. Gy geeft 's jaarlyks driemaal zo veel uit, als gy ordentelyk inkomen hebt. By zulke omſtandigheden is het doorgaans onmogelyk een braaf man en eerlyk dienaar van den ſtaat te blyven. Myne ambtenaaren moeten myn volk even zo voldoen, als my. Dan alleen, als zy zich zo gedraagen, dat de Besten des Volks, wanneer zy eene vrye keuze hadden, niemand anders tot hunne bewindslieden kiezen zouden, in dat geval alleen ben ik volkomen met hen te vreden. U kan ik niet langer in myn dienst dulden. Ik zou u dus maar raaden hoe eerder hoe liever voor een ander waardiger man plaats te maaken! —— (*De Præſident gaat heen*)

ZESDE TOONEEL.

DE CZAAR, DE PREDIKANT GLUCK.

CZAAR.

Wie zyt gy?

GLUCK.

Een Mariënburger, en herder der Proteſtantſche Gemeente.

CZAAR.

Al weer een Mariënburger! —— Wat wilt gy?

GLUCK.

Ik zoek by den troon uwer Majeſteit byſtand en recht.

CZAAR.

Spreek!

GLUCK.

Ik had eene dochter; deeze dochter was de roem myner ziele, de wellust van myn hart. Dit kleinood hebben my uwe ſoldaaten geroofd.

CZAAR.

Hoe heet gy?

GLUCK.

Gluck.

CZAAR.

Gluck —— Gluck —— Frederik Gluck, niet waar?

GLUCK.

Ik ſta verbaasd! Is uwe Majeſteit myn naam bekend?

CZAAR.

En het meisje, uwe dochter, raakte gy kwyt, by gelegenheid dat Mariënburg ſtormenderhand wierd ingenomen? Is het niet zo, oude Frederik?

GLUCK.

GLUCK.

Nauwlyks kan ik tot my zelven komen.

CZAAR.

En dit meisje zoekt gy?

GLUCK.

Zedert vyf maanden.

CZAAR.

Wees getroost! gy zult haar wedervinden, die gy mogelyk voor verlooren hield.

GLUCK.

Hoe zal, hoe kan ik my deeze zonderlinge tegenstrydigheid verklaaren?

CZAAR.

Hoe zo?

GLUCK.

Uw Majesteit heeft myn zoon zeer ongunstig van de hand gewezen.

CZAAR.

Die jonge vlugge Mariënburger —— is die uw zoon? Chatinka's broeder?

GLUCK, (*als buiten zich selven.*)

Chatinka? Catharina! — ô hemel! waar is zy?

CZAAR.

Bedaar, oude Frederik! — Waar is uw zoon?

GLUCK.

Buiten aan de hofpoort; daar wacht hy tusſchen vrees en hoop.

CZAAR, (*ſchelt. Tegen den Dentſchik.*)

De jongeling, die buiten aan de hofpoort met zyn viool ſtaat, moet hier komen. (*De Dentſchik gaat heen.*)

GLUCK, (*na eene korte tusſchenpoozing in verrukking losbarstende.*)

Ja, zo heb ik hem my voorgeſteld! Zo was het beeld, dat ik van Czaar Peter in myn ziel ontworpen heb! Zo geheel en al heb ik hem gevonden!

CZAAR.

Ik ben blyde, als eerlyke lieden wel van my denken. Gy zyt van verre gekomen. Zeg my oprecht, wat zegt men wel zo onder het volk van my?

GLUCK.

Dat is verſchillend, zyn Majeſteit! — De goeden ſpreeken alles goeds van u, verheffen u tot boven de ſtarren. Maar de minder goeden —— en dan nog de kwalykgezinden. . . .

CZAAR.

Als die met my in hun ſchik waren, dan, goede Frederik, zag het 'er erg uit met de goede zaak. Maar ook de goeden zullen nog al het een en ander omtrent my te zeggen hebben.

GLUCK.

GLUCK.

Zekerlyk weeten zy niet altyd veele zonderlinge, dikwils elkander tegenſpreekende, dingen te vereffenen; daartoe ontbreekt ook meestal een gedeelte des volks het vermogen, en een ander de wil.

CZAAR.

Frederik, gy ſchynt niet alleen uw bybel, gy ſchynt ook de menſchen beſtudeerd te hebben.

GLUCK.

Hoe dikwils verſchynt juist een daad in een onguuſtig licht, die door honderd gouden eerzuilen verdiende vereeuwigd te worden! —— In het vervolg zal het allen goeden burgers, die hunnen Czaar niet genoeg kennen, gaan, gelyk het my gegaan is.

CZAAR.

Hoe zo, Pastoor?

GLUCK.

Uwe onverbidlyke geſtrengheid, uwe vaardige beſluiten verwekten dikwils, zelfs tegen myn wil, zekeren afkeer en huivering in my. Doch het gevolg leerde, dat myn Czaar dikwerf daar, waar hy wreed ſcheen te zyn, de heilzaamſte oogmerken ten doel had.

CZAAR.

Verder, Pastoor!

GLUCK.

Wie over Czaar Peter wel wil oordeelen, moet

niet vergeeten, dat het een lichtſchuuwende dweepery — dat het een verouderde barbaarsheid, — dat het een bloedige, nimmer verzadigde zucht van onderdrukking was, met welke gy te kampen had; dat het niet gemaklyk viel een barbaarsch volk van het ſlaafſche juk der woestheid en bygeloof tot de gehoorzaamheid aan wyze wetten weder terug te brengen.

CZAAR.

Volksleeraar te zyn is een eerwaardige post. Oude Frederik, gy zyt uw post wel waardig!

ZEVENDE TOONEEL.

DE VOORIGEN. EDUARD.

EDUARD, (*eenigzins bevreesd.*)
Uw Majeſteit!

CZAAR.

Zie daar myn jonge violonist! — Nu kom nader — van nu af aan zy het vrede onder ons! Ten teeken hiervan verzoek ik u nog een aartig teder ſtukje te ſpeelen. (*Eduard wil terſtond beginnen*) Neen, neen! Nu niet! (*Tegen heiden*) Gaat intusſchen in de kamer! — Als ik het teeken geef, moet gy beginnen, maar niet eerder! (*Glück en Eduard gaan in het zy-vertrek. De Czaar ſchelt. Tegen den Dentſchik.*) Geef den Vreemdelingen daar — wyn en koude koeken! (*De Dentſchik gaat heen, de Czaar alleen*) Hoe zonderling

voegt

voegt zich dit famen! — drie edele zielen vinden elkanderen weder; Chatinka in de armen van haaren broeder, aan het hart van haaren vader —— die hen beiden voor verlooren hield — in de volle uitboezeming der zusterlyke liefde en kinderlyke tederhartigheid; ——, dat zal een ſchoon tooneel voor my opleveren!

ACHTSTE TOONEEL.

DE CZAAR, CHATINKA.

CZAAR.

Het is my lief Chatinka, dat ik u hier vinde. —— Ik was juist van zins om u in een ſtuk van ſmaak raad te pleegen. Ik denk myn ſchalmeiſpeelers afteſchaffen.

CHATINKA.

Dat is een verlies, het geen juist niet zeer te beklaagen is, in zo verre het alleen de Muziek der ſchalmeijen betreft.

CZAAR.

Gy ſchynt 'er geen ſmaak in te vinden, en ik voor my ben, zedert eenigen tyd, voor dat Doedelzaks muziek ook minder gevoelig geworden. Ik breng gaarne myn ſmaak by den uwen ten offer.

CHATINKA.

Dat moest myn Czaar toch niet doen.

CZAAR.

Ja maar als ik my nu daarby voortreflyk wel bevinde? als het my de moeite beloont, uwen smaak te volgen? — Maar genoeg hiervan. De schalmeispeelers zyn afgedankt.

CHATINKA.

De Muziek alleen toch maar, hoop ik, maar niet de menschen die ze speelden?

CZAAR.

De Muziekanten ook.

CHATINKA.

Dan verliest het schoone al te veel van het goede, en is niet meer de helft zo schoon.

CZAAR.

En waarom dat?

CHATINKA.

Ik stel my een goedhartig Vorst altyd voor onder het beeld van een wyzen huisvader. De wyze huisvader is naar de omstandigheden spaarzaam: maar het doet hem hartelyk leed, als hy het, ook zelfs in gevallen van nood, ten kosten zyner huisgenooten zyn moet.

CZAAR.

De schalmeispeelers zullen hun brood hebben, al speelen zy niet meer.

CHATINKA, (*hem de hand kusschende.*)

Edele Czaar!

CZAAR.

CZAAR.

Nu nog een woord van het geen my hiertoe aanleiding gaf. Ik ontmoetté heden by geval een jongen Muziekant, die zeer wel op de vipol ſpeelt; als hy uwe goedkeuring wegdraagt, mag hy hier blyven. Hy is hier digt by —— (*aan de deur roepende*) Begin nu maar! (*Men hoort agter het tooneel een adagio.*)

CHATINKA.

Schoon! —— zeer ſchoon! —— Er is geest en leven in zyne toonen. Hy verſtaat de kunst, om de ziel onmiddelbaar te treffen. O welke herinnering wekt dat in my! —— Myn broeder ſpeelt ook de viool.

CZAAR.

Waarlyk!

CHATINKA.

Byna, zou ik zeggen, zo goed als deeze; althans met zo veel vuur.

CZAAR.

Daar ben ik blyde om.

CHATINKA.

Zo waren wy dikwils, myn vader en onze kleine eerlyke buuren, op een ſchoonen zomerſchen avond, in den hof, onder onzen nootenboom vergaderd. Myn broeder ſpeelde; wy zongen. Even gelyk zuivere harmonie van ſnaaren

en lippen vloeide, vloeiden dan ook onze zielen in eene eenstemmige harmonie te saamen.

CZAAR.

Nu moet ik u toch dien jongen braaven Muziekant ook vertoonen. Hy is uw landsman.

CHATINKA.

Myn landsman?

CZAAR.

Een Mariënburger.

CHATINKA.

Een Mariënburger? Een Mariënburger? (*nadat de Czaar de deur van het zy-vertrek geöpend heeft, met een geschrei van vreugde.*) God!

NEGENDE TOONEEL.

DE VOORIGEN. GLUCK, EDUARD.

EDUARD, (*met drift binnenkomende.*)

Myn zuster!

CHATINKA, (*in zyne armen.*)

Myn Eduard! —— Myn broeder!

GLUCK.

O, myn kind!

DER-

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Een Zaal.

MENZIKOF, (*alleen.*)

(*Aan een tafel, in een peinzende houding.*)

My zo te bejegenen! —— My zo te behandelen! — My te vernederen voor ellendige kaerels, die zich voor Gedeputeerden van het Commercieweezen uitgeeven, en verder niet zyn dan ſchurkagtige woekeraars! (*Bietet.*) Men is waarlyk niet te benyden, de vriend van een Vorst te heeten! —— Gunſtelingen mögen zy hebben, maar ware vrienden niet. Vrienden laaten zich zo niet vernederen, om tot het armzalig ſpeeltuig hunner luimen te ſtrekken.

TWEE-

TWEEDE TOONEEL.

MENZIKOF, NATALIA.

NATALIA, (*zy komt zachtjes naar hem toe, ziet hem een poos aan, en ſpreekt hem dan met eene tedere bezorgdheid aan.*)

Lieve Alexander!

MENZIKOF.

Wat is het?

NATALIA.

Ik ben om uwentwegen bekommerd.

MENZIKOF.

Overtollige zorg!

NATALIA.

Al ware dat zo, moest zy daarom zo verachtlyk worden afgeweezen? Heeft de zorg van de tedere vrouw voor den man minder goeden grond, dan de zorg van den tederen man voor de vrouw?

MENZIKOF.

Natalia! —— edele, goede, liefderyke vrouw!

NATALIA, (*hem kuſſchende.*)

Nu zyt gy u zelve weder! (*Na eene tuſſchenpoozing*) Gaat gy by den Czaar?

MENZIKOF.

Ja.

NA-

NATALIA.

Zult gy bedaard zyn, als gy by den Czaar zyt?

MENZIKOF.

Dat mag een andere ellendige kruipende huichelagtige deugniet doen: Ik niet!

NATALIA.

Gy kent immers den Czaar?

MENZIKOF.

Ja, maar hy kent my niet.

NATALIA.

Heb geduld met hem!

MENZIKOF.

Heb gevoel voor eer —— wees werkzaam met al de kracht en vermogens uwer ziel —— geef u geheel aan den dienst van den Staat en den Vorst over, en wees dan nog gelaaten! — Laat u dan nog van de toevallige luimen der Grooten met voeten treeden! —— O 'er knaagt eene beleediging aan myn hart, die ik in my zelven verbyten moet, daar zy in geene toomelooze woede mag uitbarsten!

NATALIA.

De Czaar bemint u.

MENZIKOF.

—— En mishandelt my in 't openbaar.

NATALIA.

Hy heeft u uit het ſtof opgeheven.

MEN-

MENZIKOF.

Om my alle ſoorten van vernedering dezer dieper te doen gevoelen.

NATALIA.

—— Hy heeft u boven alle groote mannen des ryks den voorrang gegeven.

MENZIKOF.

Had hy my liever in myne onbekende afzondering gelaaten!

NATALIA.

—— Hy heeft uwen geest eenen onbepaalden kring van werkzaamheid aangewezen.

MENZIKOF.

En heeft myn geest niet in deezen onmeetbaaren kring altyd werkzaam geweest?

NATALIA.

Dat is zo: maar was dit ook uw plicht niet? —— Zoudt gy de man zyn, die gy nu zyt, als gy u met minder had kunnen vergenoegen? —— Is het bewust zyn, van het hooger doel onzer beſtemming geheel vervuld te hebben, niet boven alle ſoorten van mishandeling verheven? Zou de man, die zyn eigen waarde best weet te gevoelen, zelf uit dien hoofde niet minder gevoelig voor beledigingen behooren te zyn? — Ligt 'er in het vaardig vergeeven van beleedigingen niet een grootheid van ziel, een loon, een wellust, die, de kinderachtige, op zich zelve verliefde, ſtout op-

opgeblaazen ſchynverdienſte zelf niet eenmaal by naam kent?

MENZIKOF.

Lieve goedhartige vrouw —— hoe gepast weet gy my tot my zelven terug te voeren.

NATALIA.

De gloeijende yver van den Czaar voor het welzyn van zyn volk, voor de goede orde en geſtrenge handhaaving zyner inrichtingen is my bekend. Wat dunkt u, Alexander, als u niet de Czaar, maar ſlegts de welgemeende —— ook dan, wanneer zy de grenzen van welvoeglykheid te buiten gaat, niet onloſlyke — yver van den Czaar beledigd had?

MENZIKOF.

Hoe ſlim, Natalia!

NATALIA.

Zoudt gy dan een ogenblik in bedenking kunnen ſtaan deezen yver te vergeeven, 't geen gy toch altoos uit dankbaare erkentelykheid den Czaar zelven volſtrekt zoudt vergeeven hebben?

MENZIKOF.

Byna zou ik zeggen: Hoe waar, Natalia!

NATALIA.

Ik ben uw vrouw. Ik bemin u. Uwe liefde maakt al het geluk, alle wenſchen mynes levens uit. Onze lotgevallen zyn in een eenig onverdeelbaar noodlot ſamengeweven. Uw eer, uw

roem

roem is myn trots, myne zaligheid. Uwe oneer, uwe ſchande zou myn teder hart grievender gevoelen, dan gy zelve. Maar hier, Alexander, hier gevoel ik niets, dan een klein misverſtand tusſchen u en den Czaar, dat alleen in my de welgemeende hartelyke zorge verwekt, dat het maar niet tot misverſtanden van meer belang aanleiding geeven mag!

MENZIKOF, (*bedaard.*)

Neen, dat zal het niet!

NATALIA.

Gy blyft dus gelaaten en bedaard, als gy den Czaar ſpreekt?

MENZIKOF.

Ja!

NATALIA.

Gy zyt trotsch vol bewustheid van uw eigen waarde — de Czaar heeft met u een gelyk geſtemd temperament; doch is daarby nog ſchielyker en opvliegender, en vergeet nooit dat hy Czaar is. O, vergeet gy in zulk een ogenblik toch niet, dat het de Czaar is, met wien gy ſpreekt.

MENZIKOF.

Daar kunt gy ſtaat op maaken — ik zal man zyn.

NATALIA.

Hoe verſtaa ik dat?

MENZIKOF.

Ik zal bedaard zyn, zonder laag te zyn.

DER-

DERDE TOONEEL.

De voorigen. De Czaar.

CZAAR, (*ernſtig en ſomber tegen Natalia.*)
Ik heb met den Veldmaarſchalk iets te verhandelen.

NATALIA, (*buigt zich en gaat heen.*)

CZAAR.

De Commandant in Kroonſtad heeft myn Hollandſche Scheepslieden op een zeer onyoeglyke wyze mishandeld.

MENZIKOF.

Van den Commandant in Kroonſtad komt my dit zeer vreemd voor.

CZAAR.

Ik weet men neemt zyne kreatuuren gaarne onder zyne beſcherming.

MENZIKOF.

Ik geloof niet, uw Majeſteit, dat ik dit verwyt verdiene. In alle die bezigheden, die my uw vertrouwen opdroeg, was altoos myn eerſte zorg, de werkzaamſte en ſchranderſte vernuften op de voornaamſte posten te ſtellen.

CZAAR.

Menigmaal vergist men zich.

MENZIKOF.

Dat is waar, Myn Vorst! —— Nooit ligter dan in dit geval.

CZAAR.

Men moest daarom bedachtzaam te werk gaan.

MENZIKOF.

Wie bevordering zoekt, verschynt gemeenlyk onder een maske. Menigmaal is het my gelukt, die den bedrieger van het gezicht te rukken; maar niet altyd. Wie is in Rusland door huichelaars meermaalen en schandelyker bedrogen geworden dan myn Czaár zelve?

CZAAR, (*eenigzins geraakt, en het gesprek hiervan afwendende.*)

Ik wil volstrekt, dat men zich tegen vreemdelingen, voornamelyk tegen Hollandsche Scheepslieden, zelf niet de geringste mishandeling veroorlove.

MENZIKOF.

Maar in geval dat uitsporigheden...

CZAAR.

Kleine uitsporigheden moet men hen laaten begaan, groote moet men my melden. Het heeft my geen gering offer gekost, den Koophandel en Scheepsvaart hier naartoe te leiden: wee hem, die zich in 't minst ondersteat die te stremmen! De Commandant moet de Scheepslieden vergifnis vraagen, en, als hy zo schuldig is

als

als men zegt, zes weeken te water en brood in arrest zitten. (*Menzikof wil heen gaan.*) Nog een woord! —— met den koornwoeker is het dan in orde?

MENZIKOF.

Met den koornleverantie —— ja!

CZAAR.

Ik liet geene Jooden in het land, om myne ambachtslieden nooit aan brood gebrek te doen hebben. Maar nu schynt het dat myn oogmerk zo goed als verydeld is.

MENZIKOF.

Hoe zo, zyn Majesteit?

CZAAR.

Dewyl van myn anders braave Generaalen —— Koornsmousen geworden zyn.

MENZIKOF.

Mynheer, gy moest uwe braave Generaals niet zo diep vernederen!

CZAAR.

Braave Generaals moesten tot deeze laagheid nooit aanleiding geeven; moesten den Ambachtsman zyn stukje brood niet uit den mond neemen, moesten geen —— Koornsmousen zyn!

MENZIKOF, (*hem in de reden vallende.*) Uw Majesteit....

CZAAR.

Zwyg! — Ik wil geen tegenſpraak hooren! — Denk niet, dat gy daarom, dewyl ik u myn vertrouwen geſchonken heb, naar goeddunken handelen moogt —— u ongeregtigheden en geweldige ſtappen veroorloven.

MENZIKOF.

Uw Majeſteit. . . .

CZAAR.

Zwyg, zeg ik! ——. Het is altyd de zwakſte verderflykſte zyde van een Vorst, gunſtelingen te hebben. Ik verkies 'er geenen te hebben. Wien het beter bevalt myn gunſteling dan myn vriend te zyn, om daarop te kunnen zondigen, zal van my niet geſtraft, hy zal van my getuchtigt worden.

MENZIKOF.

Uw gunſteling te zyn? —— Neen! —— naar deeze geringe eer was ik nooit gretig. De gunſteling van een Vorst te zyn, deeze laagheid heb ik nooit voor een eer, nooit den braaven man waardig geacht. —— Myn Czaar noemde my zyn vriend; daarop was ik trotsch, dit verhefte myn geest, en hiertoe vereenigden zich alle de vermogens myner ziel! —— De beledigde vriend kon zwygen, de beledigde onteerde man kan het niet doen. Ik eisch niets, dan wat de Czaar den geringſten zyner onderdaanen ſchuldig is: —— het recht om my te verdeedigen.

CZAAR.

CZAAR.

Verdeedig u! —— Gaa heen! (*Menſikof gaat heen.*)

VIERDE TOONEEL.

DE CZAAR, CHATINKA.

CHATINKA.

Myn heer! (*zo als zy het donker gelaat van den Czaar ziet, eenigzins terug deinzende en ſchuw.*) Vergeef my, uw Majeſteit!

CZAAR.

Wat wilt gy nu weder, Chatinka?

CHATINKA.

Ik zal weder vertrekken.

CZAAR.

Blyf!

CHATINKA.

Ja, als ik niet bevreesd was hier te blyven.

CZAAR.

Waarom dat?

CHATINKA.

Myn Czaar ziet 'er zo ſchriklyk, zo vreesſelyk uit ——, zo —— ik kan het niet regt zeggen hoe myn Czaar 'er uitziet.

CZAAR, (*wat vrolyker.*)

Hoe dan wel?

CHATINKA.

Ik weet niet —— maar met zulke diepe rimpels op het voorhoofd; met zulk een donkeren blik; met zulk een hoogloeijend gelaat; zo gemelyk, zo verbitterd, zo woest en oploopend, als of...

CZAAR.

Nu, zal het komen?

CHATINKA.

—— Als of 'er een Staatsverraad ontdekt, als of de vyand met tallooze legers was ingedrongen, en het land tot in zyn binnenſte verwoest had; als of een ſtorm de helft eener uitgeruſte oorlogsvloot in de woedende golven begraaven had.

CZAAR.

Wie zou 'er dan ook vrolyk uitzien?

CHATINKA.

Dit zou my, zo ik in de plaats van den Czaar ware, niet zo zeer ontrusten.

CZAAR.

Niet? Waarom niet?

CHATINKA.

Vooronderſteld, dat ik een Staatsman, een Krygsheld, een vriend had, gelyk myn Czaar in den Veldmarſchalk Menzikof heeft. ...

CZAAR.

Wel nu, laat hooren!

CHA-

CHATINKA.

Vriend —— zou ik zeggen, elke dag heeft my werkzaame proeven van uwe ſtandvaste trouw gegeven; op uw vernuft alleen laat ik de zwaare zorg berusten om muiters te bedoomen! —— Een korte tyd van weinig dagen —— en zy zyn bedeugeld.

CZAAR.

Gy hebt veel vertrouwen op den Veldmarſchalk.

CHATINKA.

Dan zou ik hem weder zeggen: Vriend, gy zyt de ſchrik myner vyanden: By Pultawa hadden de Czaar en het Vaderland u zyn redding te danken! U eert —— u bemint —— voor u ſterft — voor u verwint en zegepraalt het leger. Gaa, wreek my, verdelg myne vyanden! —— Hy gaat —— hy zegepraalt —— hy wreekt u —— hy verdelgt.

CZAAR.

En of hy met de woedende golven ook zo te recht zou komen?

CHATINKA.

Vriend, zou ik hem hier zeggen, het verlies is ontzettend; wat valt 'er te doen? Hoe weder een nieuwe vloot uitterusten, zonder 's lands ſchatkist uitteputten, zonder het volk te drukken? —— Hy gaat —— hy ſluit zich in zyn kabinet op —— hy komt met een verſtandig

plan terug, hoe deeze ſom door bezuinigingen by het hof, hoe eene andere door ſtaaking van publiéke prachtgebouwen beſpaard; hoe weder eene andere door verſtandige reductiën by ſtaatsbedieningen, en by de Armee en het Zeeweezen ingewonnen wordt. Ras zal er weder een nieuwe vloot gereed zyn, zonder de ſchatkist uitgeput, zonder het volk gedrukt te hebben.

CZAAR, (*met hartelykheid.*)

Ja, die man is hy! dien man heb ik in hem.

CHATINKA.

Waar ware ook de Vorst, die op deezen Staatsman, op deezen Krygsheld, op deezen Volksvriend niet trotsch zou weezen? wie zou hem kunnen miskennen, hem mishandelen, hem ....

CZAAR, (*geraakt en verward.*)

Hoe —— wat zegt gy daar Chatinka? —— Wie heeft u —— wie zou u ——? Meisje, Meisje, dat was een overlegd werkje!

CHATINKA.

Overlegd, Mynheer? —— Als dit geſprek tot eene nuttige, treffende waarheid aanleiding gegeven heeft; wel nu, laat het dan een afgeſprooken werk zyn!

(*Zy gaat heen.*)

VYFDE TOONEEL.

DE CZAAR, MENZIKOF.

MENZIKOF, (*met papieren in de hand; bedaard en met waardigheid.*)

Behaagt het uwe Majesteit myne verdeediging te hooren?

DE CZAAR, (*vriendelyk.*)

Zeer gaarne, Alexander!

MENZIKOF.

Zy zal kort en volledig zyn! (*Den Czaar een stoel geevende*) Wat den Commandant in Kroonstad betreft. . . .

CZAAR.

Daarvan geen woord meer. Het verwyt, hoe dikwerf ik zelven myn vertrouwen aan onwaardigen geschonken heb, rechtvaardigt u genoegzaam. Alleen van de leverantie aan de troepen. . . .

MENZIKOF.

Het is bereids een jaar, dat die by publicke aanneeming aanbesteed is. Vier Kooplieden, die nu tegen my als klagers opkomen, zyn toen daarby verscheenen. Ieder bezat zo veel vermogen, om alleen de onderneeming op zich te neemen. Uit de wyze en weinig beteekenende vordering in deeze aanbesteeding, deed zich het vermoeden op, dat zy met elkander de zaak hadden afgesprooken, om den Staat de leverantie tegen een

ongehoorde ſom te bezorgen. Om deeze reden wierden zy afgeweezen. En dat het geen bloot vermoeden, dat het wezenlyke afſpraak was, bleek by het eerſte onderzoek, dat ik ras daarop werkſtellig maakte. Hier zyn de bewyzen! (*Hy geeft de papieren over.*)

CZAAR, (*nadat hy de papieren heeft ingezien.*) Verder!

MENZIKOF.

Men zogt onderneemers op, die gunſtiger bedingen aanbooden. Eer men met de onderhandeling nog ter helft gevorderd was, begonnen zy te wankelen en keerden terug. In het vervolg wierd de zekere ontdekking gedaan, dat zy van de eerſte party een aanzienlyk geſchenk kreegen, om alle verdere onderhandeling met ons aftebreeken. (*Hem de papieren overhandigende.*) Hier zyn de bewyzen.

CZAAR, (*nadat hy ze doorgeloopen heeft.*) Schoon! —— Dat zyn fraaije Kooplieden!

MENZIKOF.

Ik moedigde eindelyk eenige wakkere en vermogende burgers aan, ſchoot hen twintig duizend roebels uit myn vermogen, en maakte op winst en verlies compagnieſchap met hen. De zaak wierd voor dertig percent minder ondernomen, en daarby nog met een aanmerkelyk voordeel der onderneemers tot ſtand gebragt. (*Hem de pa-*

papieren overhandigende.) Hier zyn de reekeningen! —— Op my alleen kwam een winst van agtduizend roebels: —— een bewys, dat deeze zaak in 't vervolg nog onder gunſtiger voorwaarde kan voortgezet worden.

CZAAR.

Gy hebt uw woord gehouden, Menzikof! Uwe verdeediging was kort en volledig.

MENZIKOF.

Herinnert gy u niet zekeren Werner Muller?

CZAAR.

Zeer wel! —— Hy heeft yzerwerken in Istia.

MENZIKOF.

Hy is een braave, werkzaame, ondernemende Duitſcher. Hy zoekt naar een voorſchot om zyn werk te verbeteren. De kaſſen zyn tegenwoordig niet in den besten ſtaat. Wat my myne leverantie in voordeel aanbragt, zal ik den braaven Werner Muller zolang zonder interesſen ſchieten, als hy de ſom nodig heeft, die hy hebben wil.

CZAAR, (*hem kuſſchende.*)

Waar anderen ſlegts met hun edele denkwyze pronken, daar is myn Menzikof de daadelyk werkzaame man.

MENZIKOF.

Dan moet ik my nu van harte verheugen, dat de onverdiende beſtraffing myn Czaar tot eene nuttige daad aanleidding gegeeven heeft.

CZAAR.

CZAAR.

Gy vergeeft immers myne overtyling?

MENZIKOF.

Myn groote Czaar! Uw yver voor het algemeene best was ook in dat geval zichtbaar, waar zelf de vriend mishandeld wierd. —— Maar echter, —— mag ik zeggen, wat ik wel wenschte?

CZAAR.

Spreek, Menzikof!

MENZIKOF.

—— Een onwankelbaar vertrouwen op de ſtandvaſtigheid myner denkwyze! —— Begaa ik een misſlag, dan ſtaa ik mogelyk met myn Czaar daarin gelyk, van namelyk, uit yver voor het goede gefeild te hebben; ook dan mag my myn Czaar nog ſtrafbaarer achten dan ieder ander; maar overtuigd zal hy toch eenmaal zyn, dat Menzikof geen yveriger pooging kent, dan de eerlykſte vriend van Peter, de getrouwſte onderdaan van den Czaar, en de werkzaamſte burger van het Vaderland te zyn.

CZAAR, (*met zyne eene hand Menzikofs rug omvattende.*)

Er zyn twee menſchen in de ſchepping, die zich voor my onontbeerlyk gemaakt hebben, Chatinka —— en Menzikof

MENZIKOF.

Myn Czaar, myn Peter! (*Zy gaan, elkander wederzyds omvattende, heen.*)

ZES-

ZESDE TOONEEL.

(*Kamer van Chatinka.*)

NATALIA, GLUCK, EDUARD.

NATALIA.

Nu heb ik u alles laaten zien, liefſte Paſtoor, wat hier beziens waardig is; alleen dat niet, wat wy u eerſt hadden moeten laaten zien, — de Kamer van onze Chatinka.

EDUARD, (*ſteeds vrolyk, vol nieuwsgierigheid en verwondering.*)

Dit is dus haar kamer?

NATALIA.

Hebben wy haar niet goed gelogeerd?

GLUCK, (*ſteeds verlegen, wantrouwend.*)

Zeer goed, en zeer ſlegt. Mevrouw! Over het geheel genomen —— ſlegter dan goed.

NATALIA.

Hoe zo?

GLUCK.

Wyl zy veel te goed gelogeerd is. (*By zich zelven.*) Wat zie ik, wat hoor ik? —— Wat moet ik al opmaaken uit het geen ik gezien, uit het geen ik gehoord heb?

EDUARD, (*aan het venſter.*)

Is dat niet Kroonſtad? —— Indedaad uitreden

en

enkel opslag van het oog ziet men hier Kroonstad.

NATALIA, (*aan het tegenoverstaand vengster.*)

Nog verder dan dit uitzicht is de heremitage van onze Chatinka, zo klein, zo romanesk, zo eenzaam, zo geheel van het gewoel der waereld afgelegen, dat de vroomste Heremiet voor de stonden zyner vurigste gebeden, voor de verhevenste vlucht zyner verrukkingen, geen heiliger somberheid wenschen zou.

EDUARD.

Allerliefst! —— Daar, daar wil ik een airtje op myn viool componeeren.

GLUCK.

Of zy in deeze heilige afzondering ook wel mag gebeden hebben?

NATALIA.

Is niet al het doen en laaten van onbevlekte zielen een gebed ten hemel?

GLUCK.

Anders ja; voorheen had zy uit een onbevlekt hart, —— maar nu —— aan het hof, Mevrouw, bidt men niet zo zeer uit zulk een zuiver hart.

NATALIA.

Aan ons hof wel. Wat is ons hof hier anders dan een kleine, vrolyke, met zich zelven tevreden Familie?

GLUCK

GLUCK.

Dat plaatsje, dáár, zal mogelyk wel des Czaars geliefkoosd plaatsje zyn?

NATALIA.

De Czaar geniet hier menig ſchoonen avond.

GLUCK.

Menig ſchoonen avond? —— O, de Czaar weet te genieten!

NATALIA.

Wy ſpyzen daar by ſchoone avondſtonden; wy ſchertſen; wy voeren ernſtige geſprekken. Chatinka verkort ons met aartige invallen den tyd; zingt ons wel een vaderlandsch liedje voor.

EDUARD.

Vergeef het my, Mevrouw! Zong zy zomwyten ook niet het lied, dat dus begint:

Een bly genot alléén doet ons 't beſtaan gevoelen:
Een vlugge tred, een lach, een opgeruimd gemoed
Getuigt van dit genot en 's levens edelſt goed.

NATALIA.

Dat is juist het geliefkoosd airtje van den Czaar.

EDUARD, (*met driftige vreugde.*)

Het geliefkoosd airtje van den Czaar? — Hoort

zy

gy wel vader? Het geliefkoosd airtje van den Czaar? Dat heb ik gecomponeerd, Mevrouw, bejde tekst en Muſiek.

NATALIA.

Dat ſtrekt u tot eer, Eduard!

GLUCK.

Wees niet al te trotsch? —— Wie weet of niet de gantſche toejuiching alleen de zangeresſe behoort?

NATALIA.

Lieſſte Paſtoor, wat deert u? Uwe reden, of veel eer de toon, waarop gy ſpreekt, komt my zeer zonderling voor!

GLUCK.

Ook my komt hier veel —— alles zonderling, alles onverwacht en wonderlyk voor.

NATALIA.

Waarom? Ontmoeten wy u mogelyk zo niet als gy verwacht had?

GLUCK.

Zo goed, Mevrouw! zo gedienſtig, zo vriendelyk, dat ik waarlyk vooral die goedheid beängst begin te worden; dat ik niet weet op wiens rekening ik eigenlyk al deeze goedheid ſchryven moet.

NATALIA.

Ken ons eerst regt lieve Paſtoor! Daar zie ik Chatinka komen. U moed toeteſpreeken, u geheel

heel en al gerust te ſtellen, laat ik aan haar zelve over! (*Zy gaat heen.*)

ZEVENDE TOONEEL.

GLUCK, EDUARD.

EDUARD, (*in gedachten by zich zelven.*)

Ja, dat zal eerst een liedje worden, een liedje dat den Czaar nog veel beter bevallen moet. . . .

GLUCK, (*by zich zelven.*)

Zou het mogelyk zyn? —— Een vrouw, zo goed, zo liefderyk, zo menſchelyk, en toch —— nauwlyks durf ik het my zelven zeggen —— toch de koppelaarſter van den Czaar?

EDUARD, (*by zich zelven.*)

Dat past juist op den text. Het luidt plegtig en krygshaftig.

GLUCK, (*by zich zelven.*)

O waereld aan het hof! —— Wee u, ongelukkige vader! —— Het bevalt haar wel in de handen van haaren roover.

EDUARD, (*by zich zelven.*)

Zo is het beter. Daarby kan de ſchalmei ook gevoeglyk gebruikt worden.

GLUCK.

Eduard —— Eduard!

EDUARD.

Wat is het, vader?

GLUCK.

Maak u gereed! Wy neemen onze reis wederaan.

EDUARD.

Neen, neen, dat gaat zo ligt niet uit myn hoofd, vader, dat myn lied des Czaars lyfstukje geworden is.

GLUCK.

Onnozel mensch —— zyt gy met blindheid geslagen?

EDUARD.

Hoe zo, vader?

GLUCK.

Doch, gelukkig voor u —— dat uwe goede onbevlekte ziel geen argwaan voedt!

ACHTSTE TOONEEL.

DE VOORIGEN. CHATINKA.

CHATINKA.

Vergeef my, lieve vader! Ik had een paar kleine zaaken aftedoen, die ik ook werkelyk met een zeer goeden uitslag verricht heb.

GLUCK.

Gy hebt hier bezigheden, naar ik befpeur?

CHATINKA.

Ik kome op het ogenblik van een tooneel, dat my

my traanen gekost heeft. Slegts zulk een ogenblik was in staat, om my voor een wyl aan de tederheid van myn vader te ontrekken.

GLUCK, (*by zich zelven, uit een verdrukt hart zuchtende.*)

Ongelukkige vader!

CHATINKA.

Ik verkreeg heden voor den Overſten, die wegens een misſtap twee jaaren gevangen zat, zyn ambt en vryheid weder.

EDUARD.

Hebt gy dat gedaan, zustertje? Gy alleen?

CHATINKA.

Zyn vrouw en zyne kinderen —— vier onnoozele lieve kleinen, die hier digt by zedert al dien tyd in eene verſchriklyke behoeftigheid leefden. . . .

GLUCK.

Zedert hoe lang is u de behoeftigheid ſchriklyk geworden?

CHATINKA.

Zedert ik de ellende van nader by heb leeren kennen, die de verkeerde betrekkingen van rang en geboorte over zogenaamde minder menſchen gewoon zyn te verbreiden. —— Zy kwamen, omvatten myne knien . . .

GLUCK, (*verbitterd*)

Omvatten uwe knien. . . .

CHATINKA.

—— En weenden. O wellust, van welken de ziel overvloeit, wanneer haar de dankbaare traan der geredde ellende doet opwellen! Die familie gaat nu weder haare posten bekleeden. Zy is zonder geld. Hoe gelukkig gevoel ik my, dat ik, buiten myn voorspraak, nog een kleine ondersteuning voor haar hebbe. (*Zy opent haar Chatouille.*)

EDUARD, (*nieuwsgierig daar in ziende.*)

Is dat alles het uwe? Wel lieve Hemel! —— Zie eens, vader! —— In dat kasje is een gantsche rykdom by elkander.

CHATINKA, (*haar broeder een' beurs overgeevende.*)

Dit is voor myn Eduard, voor zyn welkomst! (*Haaren vader by de Chatouille brengende.*) En u, myn lieve vader! —— hoe kon ik gelukkig zyn en my over het bezit van dit alles verheugen, als ik het niet meer voor u, dan voor my zelven vergaderd had?

GLUCK.

Hoe zyt gy aan alle deeze kostbaarheden gekomen?

CHATINKA.

Door de goedheid van de Vorstin; ten deele ook door de milddaadigheid van den Czaar.

GLUCK, (*gemelyk.*)

Van den Czaar?

CHA-

CHATINKA.

Ik konde nog dubbel zo ryk zyn, als ik my aan uwe verwytingen had willen bloot ſtellen, van ten koſten der behoeftigheid ſpaarzaam geweest te zyn.

EDUARD.

Vader, zo veel op éénmaal is nog nooit in onze handen geweest.

GLUCK, (*hem ſtreng aanziende.*)

Eduard!

EDUARD, (*verlegen.*)

Myn vader . . .

GLUCK, (*op een beveelende toon.*)

Geef het terug!

CHATINKA.

Gun ons toch beiden die geringe vreugde, vader!

GLUCK, (*driftig.*)

Geef het terug! (*Eduard legt het op de tafel.*) Wordt het niet zwaar in uwe hand?

EDUARD.

Waarom zou het zwaar worden, vader?

GLUCK, (*ſmartelyk.*)

O, Eduard —— de eer van uw zuſter kleeft aan dit goud!

CHATINKA.

Myn vader, om 's hemels wil . . .

GLUCK, (*tegen Eduard.*)

Herinnert gy u nog wel aan myne bange uuren

des middernachts? O Eduard! Deeze vreesselyke droomen der slaapelooze vaderlyke zorg zyn maar alte waar geworden!

CHATINKA.

Hoe komt gy toch op deeze gedachten, vader?

GLUCK.

Genadige Hemel! Was dan de gedroomde hoogmoed op de engelachtige deugd van dit meisje zulk eene groote zonde in uwe oogen, dat gy haar nu zo diep ter aarde hebt neergeslagen? . . .

CHATINKA.

Hoor my ten minsten, myn vader!

GLUCK.

Ik verkogt have en goed, zworf vyf maanden lang door onbekende landen heen, leed alle de plaagen van den ouderdom, van gebrek, van vermoeidheid, om myn kind te zoeken.

CHATINKA.

Gy hebt haar gevonden, myn vader!

GLUCK.

Om haar voor eeuwig te verliezen. Wee, wee den vader, die zyn kind op deeze wyze weder vindt! Wee het kind, dat op deeze wyze de trouwe zorge van zynen vader vergeldt!

CHATINKA.

Wat ik u smeeken mag, hoor my toch!

GLUCK.

GLUCK.

Kom niet nader by my! Kind, wy zyn elkanderen vreemd geworden. Weg van my! —— O zie my niet met deezen blik van 't oog in 't gezicht! — In al den glans die u omstraalt, in al de vreugde van het hof en van den wellust, waarin gy schynt te zweeven, zult gy . . . O kom, Eduard, kom —— ik mogt haar anders vloeken!

CHATINKA.

Vloeken, myn vader? my vloeken?

GLUCK.

Neen, dat zal ik niet doen. Vloeken wil ik u niet: maar zegenen? —— u zegenen? —— dat kan ik ook niet.

Einde van het derde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

Een tuin, van welkers eene zyde een uitzicht op de zee, en van de andere zyde op boschachtige gebergtens is. Men ziet in het verſchiet een Hollandſch ſchip op ſtapel.

EERSTE TOONEEL.

DE CZAAR, NATALIA.

CZAAR, (*met Natalia aan de hand.*)

Het is my van harte lief, Vorſtin, dat deeze myne geliefkoosde landſtreek nu ook de uwe is.

NATALIA.

De ſcheppende genie van mynen Czaar heeft hier een klein paradys getoverd, dat onder de zorgen zyner handen weelig tieren, en ſchielyk in vollen bloei zal geraaken.

CZAAR.

Hier heb ik het liefſt myn verblyf. Hier ademt myne ziel vryer. Hier ben ik voor alle ſoorten van aangenaame indrukſelen meer vatbaar. Is het by u ook niet zo, Vorſtin?

NATALIA.

Ik mag wel zeggen, volkomen zo.

CZAAR.

CZAAR.

Ik meet de menſchen altyd gaarne naar my zelven af. Ik zie, dat ik daarom zo veel ongelyk niet gehad hebbe, u hier te brengen.

NATALIA.

Waarom dat, Myn Czaar?

CZAAR.

Myn oogmerk was, u voor iets gevoelig te maken, dat voor my geene kleinigheid is. Ik heb goede hoop, dat gy het hier in een grooter graad dan elders, worden zult.

NATALIA.

Ik ben geheel gehoor.

CZAAR.

Ik heb u een geheim toe te vertrouwen.

NATALIA.

Een geheim?

CZAAR.

Het geen voor u federt lang geen geheim meer is.

NATALIA.

't Kan zyn! —— Maar met onze ſtoute giſſingen maaken wy toch gewoonlyk meer valſche dan waare ſluitredenen.

CZAAR.

Ik heb uw raad nodig . . . .

NATALIA.

Myn Czaar had zich dan beter moeten adresſeeren.

CZAAR.

Maar nog meer uw bystand. Het eerste kunt gy my, het laatste moogt gy my niet ontzeggen.

NATALIA.

Welk een naam moet ik deeze vernedering geeven?

CZAAR, (*na eene korte tusschenpooze.*)

Ik ben verliefd!

NATALIA.

Dit geheim te raaden —— als ik het ook al had kunnen raaden.

CZAAR.

— Dus hebt gy het niet willen raaden. Maar het is nu zo. — En op wie? — Daar gy het eerste nu reeds weet, zo zal u het andere te raaden, en te willen raaden ligt moeijelyk niet meer zyn. — Welnu?

NATALIA, (*eenigzins verlegen.*)

Chatinka?

CZAAR, (*schielyk en met nadruk.*)

Chatinka!

NATALIA.

Hoe, of dat toch toegegaan mag zyn?

CZAAR.

Dat zou ik u even goed kunnen vraagen. Maar, zo als gezegd is, het is nu eenmaal zo. Alle aandoeningen, alle luimen, alle gedachten myner ziel, myne droomen zelfs zeggen my onophoudelyk — zeggen my, met een geweldigen nadruk, dat het zo is,

is, dat ik haar beminne, dat myn *ik* zo geheel en al in haar ſamengeſmoerd — zo wezenlyk in haar is ingeweeven, dat ik mogelyk zo ras niet — dat ik nooit weder van deeze banden zal ontſlagen worden.

NATALIA.

Myn Czaar ſchynt van liefde buiten zich zelven te zyn. Doch wat wonder? Ben ik het zelf niet van verbaazing?

CZAAR.

Ik houde veel van een goede luim; zoek altoos vrolyke menſchen. Ik zelf ben het niet altyd, kan het niet altyd zyn. Maar onder openhartige, vrolyke menſchen word ik het gewoonlyk ook; een Chatinka, — als ik my het beeld der vrolykheid, der zuiveree, naieve vrolykheid, zo als de ziel haar in alle de trekken van het gelaat vertoont, wilde laaten ſchilderen: —— wie zou daar voor als origineel beter zitten dan Chatinka?

NATALIA.

Vrolykheid en onſchuld in één gelaat; dat geeft een ſchoon gezicht!

CZAAR.

Zy heeft verſtand, een helder, diepdringend, zich nooit overylend verſtand.

NATALIA.

Het is verrukking voor eene gevoelige vrouw, den grooten man in liefde voor een edele vrouw te zien wegſmelten.

CZAAR,

CZAAR, (*met levendigheid.*)

Ja, dat wenschte ik, aanbiddingswaardige Vorstin! dat hoopte ik, dat beloofde ik my . . . .

NATALIA.

Myn Czaar. . . .

CZAAR.

—— Dat uw hart met het myne om ſtryd zou gevoelen, dat gy —— nu weet ik my eerst kort uittedrukken, nu heb ik geen verdere omwegen nodig — nu recht op het doel! —— Nog is Chatinka van my onaangeraakt, nog. . . .

NATALIA.

Dat weet ik.

CZAAR.

Weet gy dat?

NATALIA.

Omdat ik Chatinka kenne.

CZAAR.

Nog had haare deugd zo veel terugſtootende kracht voor my, hield myne liefde zozeer binnen de paalen eener eerbiedige ſchaamte, dat ik by alle de wegſleepende drift myner wenſchen, by alle de onbedwingbaare hartstochtelykheid van myn temperament nog altyd met haar ben, wat ik in het ogenblik was, toen ik haar voor de eerſtemaal gezien heb. —— Ik heb nu aan uw vriendſchaplyken boezem de gedachten van myn hart uitgeſtort. U bemint

zy,

zy, aan u is haar ziel met een kinderlyke hartelykheid, met een onbegrensd vertrouwen verkleefd. —— Gy verstaat my immers wel, Vorstin?

NATALIA, (*met waardigheid en zelfsgevoel.*)

Ja, myn Czaar! en ik gevoel my in deeze beleediging zeer diep onder de edelen van myn geslacht vernederd.

CZAAR, (*verbaasd.*)

Vorstin. . . .

NATALIA.

Doch neen! — myn Czaar mag zich mogelyk vergist hebben. — My op deeze wyze te beledigen —— my zo gevoelig te beledigen, dat konde hy niet willen.

CZAAR.

Lieve Vorstin. . . .

NATALIA.

Myn Czaar heeft het geheim van zyn hart voor my ontsloten. Dit vordert eene wederkeerige vertrouwlykheid; welaan, myn Czaar — ook ik wil voor u myn gantsche ziel ontsluiten. De keuze, die uwe liefde gedaan heeft, doet uw smaak eer aan.

CZAAR.

Niet waar, Vorstin?

NATALIA.

Egter zyn smaak en hart niet altyd volkomen een-

eenſtemmig met elkanderen; anders zou ik even gerust mogen zeggen: deeze keuze doet ook uw hart eer aan.

CZAAR.

Vorſtin, welke eene wending neemt gy op eenmaal?

NATALIA.

Mogelyk was het niet eens nodig, zoveel te zeggen. Mogelyk is dit anders zo voortreflyk hart van myn Czaar ook hierin voortreflyk; keurt misſchien menigmaal van zelve af, wat bloote drift...

CZAAR.

Hoe zo, Vorſtin? —— Verklaar u nader!

NATALIA.

Als myn Czaar van de zuivere onberispelykheid zyner oogmerken zo zeer overtuigd ware, waartoe dan dit angſtig zoeken naar eene voorſpraak, dit welbedacht uitkiezen eener plaats, die juist geſchikt zyn moest om de voorſpraake gevoelig te maaken: —— hoe kon ik my dit uitvorſchen door duistere, verre omwegen verklaaren, daar het anders niet de geringſte roem, niet de kleinſte grootheid van myn Czaar is, altyd rechtſtreeks den open weg te gaan? Zou u niet wel in de helderer ogenblikken der ſluimerende hartstocht uw eigen hart zeggen: voor een byzit is dit meisje toch veel te goed?

CZAAR,

CZAAR, (*by zich zelven.*)

Hierop was ik niet gevat.

NATALIA.

De byzit van een aanzienlyk of onaanzienlyk man te zyn, vernedert even veel; de kleene omſtandigheid, dat zy in de praal van eenen door juweelen ſchitterenden luister rondom zich verſpreidt; dat zy duizend ſlaaven onbegrensde beveelen kan toewenken —— maakt haar niets beter, maakt haar in het oog van een' braaf man niets minder tot een byzit.

CZAAR.

Ik heb my ſlegt geadreſſeerd.

NATALIA.

Toen Chatinka het eerst by my gebragt wierd, dacht zy het geweld der roovers ontrukt te zyn. Zy wierp zich voor myne voeten; ſmolt in eene ſtroom van traanen, bad my om myne beſcherming; noemde my haare verlosſter. Ik nam het lieve doodelyk bëangſte meisje vriendelyk op, troostte haar, deed haar de plegtigſte beloften om de plaats van moeder by haar te bekleeden.

CZAAR.

Dat was menschlievend.

NATALIA.

Zou ik nu mynen Czaar niet op het gevoeligst beledigen, als ik hem hier eerst vraagen wilde: of ik dan werkelyk myne my boven alles waarde Vrien-

Vriendin het woord houden moest, dat ik het arme verlaatene Weesje zo zeker en heilig gegeeven had? —— Myn Czaar antwoordt niet? —— Myn Czaar is edel en groot: —— ik heb zyne gunst niet verbeurd.

CZAAR.

Ik verwachtte zulk eene tegenſpreekſter in u niet!

NATALIA.

Dus ben ik dan ook werkelyk beter dan myn Czaar verwacht had. —— (*zyn hand vattende, nachtzinnig en met vertrouwen.*) Neen, ik heb uwe gunst niet verbeurd! —— Ware het niet deeze zo onſchatbaare gunst van myn Czaar —— hemel —— ik zou 'er trotsch op zyn, die op eene zo menſchelyke wyze verbeurd te hebben!

(*Zy gaat heen.*)

CZAAR, (*alleen*)

Myn gunst? —— Neen, braave, edele vrouw —— gy hebt die niet verbeurd! Maar gy hebt my verraſcht en in de engte gebragt; myn gantſche plan tot niet gemaakt —— dat hebt gy —— Myn gantſche plan tot niet gemaakt? —— Neen, zulk een ſchoon plan zal my geene vrouw wegredeneeren, zal my eene overkieſche vrouw niet zo op eenmaal kunnen vernietigen! —— De ſtryd heeft lang geduurd. —— Ik had ſchier vergeeten dat ik nog eene viſite ſchuldig was. Myn oude Scheepskapi-

tein

tein zal my wachten. (*Hy gaat naar het ſchip; zo dra hy hetzelve nadert, komen hem eenige matroozen te gemoet.*) God zegene u wakkere gezellen! Hebt gy uwe pannekoeken al gekregen?

DE MATROOZEN.

Ja, ja —— pannekoeken in overvloed! (*De Czaar gaat naar het Schip. De Matroozen volgen hem gezwind na.*)

TWEEDE TOONEEL.

CHATINKA, EDUARD.

(*Beiden komen van verſcheidene zyden aan.*)

CHATINKA.

Hebt gy hem gevonden?

EDUARD.

Ja!

CHATINKA.

Den hemel zy dank!

EDUARD.

Ginds in het dennenboschje lag hy op zyne knien, en bad.

CHATINKA.

Hoe zag hy 'er uit?

EDUARD.

Bedaard en ernſtig.

CHATINKA.

O die ontzetlyke rust! —— Spraakt gy hem?

EDUARD.

Ik bad —— ik ſmeekte hem u te hooren.

CHATINKA.

Rechtſchapen broeder! — en zyn antwoord?

EDUARD.

Was, dat hy u hooren zou; dat hy op alles zich bereid had, zelf om. . .

CHATINKA.

Welnu?

EDUARD.

. . . Uit uw eigen mond de belydenis uwer ſchande te hooren.

CHATINKA.

Myn ſchande? —— Hy zal my hooren, en zyn kind met verrukking aan zyn hart drukken! —— Zie eens broeder — is hy het niet? — Ja, hy is het. Hy leunt op zyn ſtok. De maan beſchynt vriendelyk zyn eerwaardige gryze hairen, zyn gelaat ſtaart plegtig naar den hemel. Zyn gang en houding zyn vol deftigheid — geheel het verhevene beeld van den edelen man, die onder zyn noodlot gebukt gaat.

DER.

DERDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, GLUCK.

CHATINKA.

(Haaren vader te gemoet gaande en hem de handen kusschende.)

Myn vader! (*de hand op haar hart drukkende*) Myn vader! —— ik heb u gezogt. Het is mogelyk goed, dat wy elkanderen niet eerder gevonden hebben.

GLUCK.

Ach, dat wy elkanderen nooit weder gevonden hadden!

CHATINKA.

Dat zou ongelukkig, vader, dat zou zeer ongelukkig geweest zyn. Zonder zegen, met de vloek in het hart, over een schuldeloos kind — Neen! De man, wiens gantsche leven niet het geringste onrecht tegen den onwaardigsten zyner broederen bewust is, zou nu op eenmaal de onrechtvaardigste aller vaderen worden, en zyn eigen kind verdoordeelen, zonder het gehoord te hebben?

GLUCK.

Ach God!

CHATINKA.

Kan het ontaarte, gevallen kind zo onuitsprecklyk reikhalzen naar het ogenblik om zyn

515506

deugdzaamen vader te zien? —— ô myn vader!

GLUCK.

Is het waar? Ach! lieg my niet voor!

CHATINKA.

Heeft uw kind u ooit voorgelogen?

GLUCK.

Als het een logen ware; als ik uit den droom dezes hemels ontwaakt, weder moest terug ſtorten. . . .

CHATINKA.

En myn vader houdt my voor zulk eene laaghartige vermomming vatbaar?

GLUCK, (*Haar een poos beſchouwende.*)

Gy zyt onſchuldig —— Kom aan myn hart! Ja, gy zyt onſchuldig!

CHATINKA.

O, myn vader!

GLUCK, (*nòg eenigzins ongerust.*)

De Czaar ſchynt u zeer genegen te zyn?

CHATINKA.

Hy leent gaarne het oor aan myne bede. Dikwerf heeft myn voorſpraak den toorn des Czaars bevredigd; veele traanen opgedroogd; groote ellende geweerd; goede menſchen voortgeholpen; geluk en welſtand over hooddruftige Familiën verſpreid.

EDUARD.

EDUARD.

Dat loone u de Hemel, zuster!

CHATINKA.

Als ik al ellendig genoeg geweest ware in myne deugd te wankelen —— ô deeze gedachte alleen had my weder opgerecht: gy vindt uwen vader weder! dan ziet gy hem met een helder open oog in 't gelaat; dan vliegt gy in zyne armen; dan zegt gy hem, met een toon, die zo zuiver onbevlekt uit de ziel, als de waarheid van den hemel, komt: —— midden onder de vermaaken van het hof is uw kind schuldeloos — is het zynen vader waardig gebleven.

GLUCK.

O myn Catharina! o ik gelukkigste aller vaders! *(tegen Eduard)* Laat ons een ogenblik alleen.

EDUARD.

Edel en goed waart gy eertyds, zuster! —— Nu zyt gy een engel geworden. *(Hy gaat heen.)*

VIERDE TOONEEL.

GLUCK, CHATINKA.

GLUCK.

Nu, myne dochter, hebben wy een gewigtig punt te verhandelen.

CHATINKA.

In gewigtige punten kan men nooit schielyk genoeg tot zekerheid komen.

GLUCK, (*ernſtig en met nadruk.*)

Blyft gy hier, of gaat gy mede naar Marienburg?

CHATINKA.

Zo als gy wilt. My is 't het zelfde.

GLUCK.

Is het u 't zelfde? Niet het eene liever dan het andere? Dus niet liever naar Marienburg?

CHATINKA.

Als myn vader het zo volſtrekt wil —— wel nu, dan wil ik ook, dan wil ik liever naar Marienburg.

GLUCK.

Dus ſlegts als uw vader het zo volſtrekt wil? Als hy nu zo ſtreng hier niet op ſtond; als het hem onverſchillig was; als. . . .

CHATINKA.

Als myn vader, als Eduard hier ook bleef, —— dan ja, dan was ik liever hier dan in Marienburg.

GLUCK.

Catharina!

CHATINKA.

Nu, ik zal hier geen woord meer van ſpreeken, maar myn vader had hier een ſchoonen, luisteryken ouderdom te wachten.

GLUCK.

Catharina, welke denkbeelden zyn hier by u inge-

ingeſloopen? —— Een luisterryke Onderdom? —— Wat noemt gy dan een luisterryken onderdom? My hier van den Czaar dood te laaten voeren? ſtrookt dat met myne denkwyze, met myne grondſtellingen, met myne begrippen van ſtille huislyke vrede, van onafhanglykheid der ziele? —— Kan 'er iets op de waereld, kan een bezit van millioenen my ouden man dat zyn, 't geen my myne getrouwe eerlyke Gemeente in Marienburg is?

CHATINKA.

Ja, dat had ik moeten bedenken. Maar toch onzen Eduard zyn geluk te helpen bevorderen. . . .

GLUCK.

Heeft Eduard luſt hier te blyven, zo zy het hem gegund. Hy heeft vernuft, —— en 't geen den bekwaamſten man dikwils ontbreekt —— een voortreflyk hart. Zulke bruikbare lieden ſtoot de Czaar niet voor het hoofd; maar hy moet zyne gunſten nooit afſmeeken, althans niet door zyne zuster.

CHATINKA.

Neen, dat moet hy niet! —— Maar de Vorſtin, zy, die my tot eene vriendin en moeder verſtrekt, haar te moeten verlaaten. . . .

GLUCK.

Zou u dat zo zwaar vallen? —— My te verlaaten, my in myn toeſtand te verlaaten, terwyl

ik ieder dag meer voor uwe deugd moet ſiddereu! —— zou dit u dan ook niet zwaar vallen?

CHATINKA.

Zo waar de hemel over my waakt — zo had ik het niet gemeend! Maar de Vorſtin zal 'er zich aan gelegen laaten liggen my, en u met my, hier te houden.

GLUCK.

Ware het de Vorſtin alleen om u te doen; kwamen hier geene zonderlinge betrekkingen by; was de beſcherming, die zy u en uwe deugd beloofde, tegen de ſtoute aanmatigingen van een hoger macht genoeg beſtand; dan, ja dan wilde ik die goedhartige, weldaadige Vorſtin zelve bidden. . . .

CHATINKA.

Ja, maar dan zou ik juist vreezen, dat de Czaar. . . .

GLUCK.

Nu zyn wy op het zorglykſte punt. Nu heeft my uw hart veel te zeggen. Sluit het geheel en al open voor uwen vader, voor uwen vader, die voor zyne vaderliefde geen zoeter loon verlangt dan in uwe oogen het hartelykſte, onbeperkſte vertrouwen waardig te zyn.

CHATINKA.

Ja, ja, myn vader! —— voor u wil ik de verborgenſte vouwen van myn hart open leggen.

GLUCK.

Wat gevoelt uw hart voor den Czaar?

CHA-

CHATINKA,

Het heeft achting voor hem.

GLUCK.

Niet anders dan achting, dan eerbied?

CHATINKA.

Byna tot aanbidding toe.

GLUCK.

De Czaar is een ſchoon man.

CHATINKA.

Een zeer ſchoon man.

GLUCK.

Grootheid en heldenmoed teekenen zich in alle zyne wezenstrekken. Ik was verrukt —— myn hart klopte, toen ik hem zag.

CHATINKA, (*met warmte.*)

Dat gevoelde myn Vader?

GLUCK, (*met een toeſtemd oog.*)

Gevoelt gy dat ook niet? Gevoelt het warme jeugdige hart van het begunſtigd meisje niet ongelyk meer dan dat van den grysaard, van den vreemdeling?

CHATINKA, (*getroffen.*)

Myn vader! ——

GLUCK.

De Czaar heeft u veele verzoeken toegeſtaan. Eigenbelang was nooit uw zaak. Gy verzocht niets anders dan het geen de rede en menschlievendheid

heid u inboezemden. Hierin erken ik myne dochter. Intusschen hebt gy toch groote verplichting aan den Czaar?

CHATINKA.

Ja, myn vader, zeer groote verplichting!

GLUCK.

Kwam nooit de heimelyke wensch by u op, dat de Czaar by alle zyne groote eigenschappen een man van gemeene afkomst mogt zyn opdat gy u met grenzeloozé liefde in zyne armen mogt werpen?

CHATINKA, (*in eene hevige ontroering.*)

God! wie had ook zo diep in myne ziel leezen zien, dieper dan ik zelve ooit waagen durfde daar in te zien?

GLUCK.

En gy, Catharina, waart trotsch op uwe deugd? waart ftouc genoeg nog daarop te roemen, daar derzelver grondpaalen reeds zo diep geschokt waren?

CHATINKA.

O, myn vader — als een Engel uit den hemel zyt gy my gezonden!

GLUCK.

Hebt gy nu nog gronden?

CHATINKA.

In de diepfte beschaamming, als een gevonnisd zondaar, ftaa ik voor u! — Weg — weg myn

myn vader! Ware het heden nog mogelyk: ô, dat wy naar Marienburg vliegen konden!

GLUCK.

Als maar de Czaar. . .

CHATINKA.

Dat durft de Czaar niet. Ik weet ook hoe ver de mensch over den mensch gebieden kan.

GLUCK.

Als hy toch maar! —— Het recht van den sterkeren. . . .

CHATINKA.

Ook dan blyft ons nog een middel over.

GLUCK.

Een wanhoopig middel, mogelyk!

CHATINKA.

De vlucht.

GLUCK.

Zekerlyk was dat een middel, maar Catharina. . . .

CHATINKA.

Myn vader! . . .

GLUCK.

Zult gy uw woord houden?

CHATINKA.

Ik zweer het u, myn vader! ik zweer het u by al wat heilig is! Als ik deezen eed breeke: ô, dan verzamele zich boven myn hoofd

hoofd alleen alle ellende, alle ſchande, alle naamlooze rampen van honderd ellendige, diepgevallene, tot den hoogſten graad van wanhoop en zelfverwenſching gedoemde meisjens.

GLUCK.

Nu kan ik met een vast vertrouwen, met een gloeijenden dank jegens den hemel, zeggen: ik heb myn verlooren kind wedergevonden! (*Men ziet den Czaar van het ſchip komen, en hoort het gejuich der matroozen.*)

CHATINKA.

De Czaar! —— Hy ſchynt naar ons toe te komen.

GLUCK.

Recht van pas. Ik eisch myn kind van hem.

CHATINKA.

Ik verwyder my. De hemel ſtaa u by! (*Zy gaat heen.*)

GLUCK, (*alleen.*)

Mogelyk is dat het gewigtigſte ogenblik uwes levens, 't welk u thans nadert! —— Hemel, geef my kracht! vervul myne ziel met ſterkte, laat my hier geen aardſche hoogheid verblinden, om de heilige waarde van den mensch te vergeeten!

VYFDE TOONEEL.

GLUCK, DE CZAAR.

CZAAR.

Hoe, zo alleen, Pastoor?

GLUCK.

Wie zou hier alleen kunnen zyn in dit kleine paradys?

CZAAR.

Ik houde u voor een man van gevoel, voor een man, die veel ondervonden, veel gedagt heeft.

GLUCK.

De natuur heeft my flegts een kleinen kring van werking voorgeschreven. Binnen deezen kring was al myn denken en poogen ingeslooten.

CZAAR.

Zo moesten alle menschen zyn. Dan ware het goed op deeze waereld. Ieder moest flegts in zyn eigen kring willen werken.

GLUCK.

Maar ieder moest ook zyn eigen werkingskring zyn aangeweezen. Niemand moest den anderen daaruit mogen verdringen —— daaruit kunnen verdringen. Dat worstelen en streeven der menschelyke krachten naar een altyd betwist doel —— dit alleen baart alle onheil.

CZAAR.

CZAAR.

Ja, als dat kwaad nog maar te verbeteren was.

GLUCK.

Dat is juist het groote vreeslyke problema, over welks oplosſing zich het menſchelyk verſtand, ſedert zo veele eeuwen, heeft afgewerkt en afgemat.

CZAAR.

Zekerlyk is 'er niemand erger gekweld dan de regenten zelve, zolang dit problema nog een problema blyft. —— Wat zou u wel over het geheel beter dunken, goedheid of ſtrengheid?

GLUCK.

Ieder op haar plaats, ieder op haar tyd kunnen zy even goed zyn, eveneens haar doel bereiken; doch zyn dan deeze beide altyd juist de reſultaaten van gerechtigheid, van wysheid? Zonder deeze te regeeren —— is niet anders dan met de menschheid een willekeurig ſpel dryven, hoe ſchrander en maatig men daarby ook te werk mag gaan; hoe zeer men ook daarby zyn weeffel van egöiſtiſche ſtaatkunde in de nevelen van een verſtandig doel, van heilzaame oogmerken weet te kleeden.

CZAAR.

Als de regeeringen het zo ſtreng en naauwkeurig met de menſchen neemen moesten, als gy het met de regeeringen doet: waarlyk pastoor —— doch het is een bewys dat gy nooit regeerde.

GLUCK.

GLUCK.

Ik heb toch ook een kleine gemeente te regeeren.

CZAAR, (*lachgend.*)

Ja, als gy dat regeeren noemt. . . .

GLUCK.

Een kleine of een groote gemeente te regeeren —— het doel daarvan loopt altoos op hetzelfde uit. De Predikant en de Czaar — beiden kunnen, beiden moeten hun volk gelukkig maaken. Zekerlyk zyn de middelen daartoe wezenlyk van elkanderen onderscheiden; zekerlyk verliest zich de menigte en menigvuldigheid derzelven in den kring van den Czaar byna in het oneindige. ——

CZAAR.

Nu verstaan wy elkanderen, Pastoor! Nu verliest uw paradox zyn paradoxie. Ja, als zulke vorsten die uit een eerlyk goed hart handelen, steeds altyd de waare en alleen krachtdadige middelen ten dienste stonden; — dan ware het zekerlyk gemaklyk, dan ware het dikwils slegts een aangenaam tydverdryf, dat zich zelven met zaligheid beloonde, menschen te regeeren! Maar de menigvuldige hindernisſen, die iemand in den weg staan; die ons zelven dikwils van die geenen, wien men uit een redelyk vertrouwen, tot verligting van zyn arbeid uitgekozen heeft, in den weg gelegd worden; deeze veroorzaaken den vorst menig droevig uur, menige bittere slapeloo-

ze

ze nachten. Wanneer ik dikwils myn ſchoonſte plannen door myne eigene Ambtenaars in hun doel zie mislukken; wanneer ik de beste edelste inrichtingen door hunne laage eigenbaatzuchtige inzichten verminkt, verdraaid en ontedeld zie, zo dat zy den volke, voor wiens welzyn zy beſtemd waren, zelfs verderflyk kunnen worden; o! dan zou ik uit gemelykheid en verdriet byna krankzinnig worden.

GLUCK.

o Czaar, welk een hart, welk eene grootheid van ziel! —— Ach, dat de beste vorsten by de keuze hunner dienaaren dikwils juist de ongelukkigste zyn! De natuur der bezigheden, de wil des volks roept ſlegts de verſtandigste, de beste, de werkzaamste menſchen tot dienst van den Staat. Doch ongelukkig dringen averechtſe betrekkingen hen meestendeels terug. Dat men de heiligste waardigheden in den Staat, die naar de orde der dingen ſlegts den verſtandigen, eerlyken man toekomen, door huichelary verkrygen, door laagheid affmeeken kan: reeds de mogelykheid hiervan is voor den braaven man ontzettend. Doch dat de hoonende afwyzing, de beledigende verdringing van den eerlyken man tot een gemeen ſpreekwoord geworden is; daarvoor moest de menschheid ſidderen! By onze voornaamſte betrekkingen, by de heete drift naar rang en tytels ſchynt men den eenigst waarlyk ver-

middelbaar uit de ziel komt. Zo als gezegd is —— wy moeten dikwils met elkander praaten.

GLUCK.

Hoe groot deeze gunst ook zyn mag, hoe zeer ik ook de waarde van deeze onverdiende onderscheiding gevoele; zo zie ik my echter gedwongen, uwe Majesteit om verlof te bidden, morgen met myne dochter naar de plaats myner bestemming te mogen te rug keeren. Zy zal heden nog haaren Czaar . . .

CZAAR, (*plotslings veränderd, en nu, en in 't vervolg driftig.*)

Wat zegt gy? met uwe dochter —— met Chatinka? . . .

GLUCK.

Ja!

CZAAR.

Zyt gy van uwe zinnen beroofd?

GLUCK.

Redenen van gewicht hebben my tot deezen stap doen besluiten. Myne dochter zelve wenscht niets vuuriger, dan . . .

CZAAR.

Ik geloof zelf, gy hebt u dingen veröorloofd, die . . .

GLUCK.

Meer niet, dan een vader moet, niet eenmaal zo veel, als hy mag. Ik heb slegts geraden, slegts myne redenen gezegd, niet eenmaal bevolen.

CZAAR.

CZAAR.

Chatinka blyft hier.

GLUCK.

Zyn Majeſteit . . .

CZAAR.

Als het u belieft ook hier te blyven, zal het my aangenaam zyn.

GLUCK.

Wat ik gezogt heb, heb ik gevonden. Ik kan niet ſchielyk genoeg terug keeren. Er zyn buiten dien reeds vyf maanden . . .

CZAAR.

Dat is zeker lang genoeg.

GLUCK.

Myn waarde gemeente wacht my met ongeduld.

CZAAR.

Dat wil ik wel gelooven. Het is buiten dien niet zeer loflyk, Paſtoor, zulk eene braave gemeente zo lang te verlaaten. Uwe dochter was immers nog niet voor u verlooren geweest?

GLUCK

Een verwyt, dat alleenis den huurling, niet den vriend en vader zyner gemeente geldt. Hoe had ik over zo veelen vader kunnen zyn, wanneer ik niet eenmaal geweeten had vader over myn eigen kind te zyn?

CZAAR.

Ja, dat ontſchuldigt, dat rechtvaardigt u ook. Daar-

om wil ik uw vertrek niet in den weg zyn. Ik zal u met de post naar huis laaten brengen. Maar eens vooral —— Chatinka blyft hier!

GLUCK, (*met gevoel van waarde.*)

Myn kind is myn kind! —— Wie buiten my heeft nog een recht op myn kind?

CZAAR.

De Czaar!

GLUCK.

Zy is de dochter van een vry burger.

CZAAR.

Maar nu de gevangene van den Czaar.

GLUCK.

In den mond van een zyner Ministers klonk een uitvlucht van deezen aart niet kwalyk: maar in den mond van den anders zo edelen, eerlyken Czaar . . . .

CZAAR.

Pastoor!

GLUCK.

De roemryke, zo zeer van den hemel begunstigde wapenen van Czaar Peter zyn immers nooit daartoe uitgerust, om hulpeloozе meisjes te veröveren, en eerlyke dochters aan hunne arme onteerde vaders te ontrukken!

CZAAR.

By myn ziel, Pastoor . . . .

GLUCK.

GLUCK.

Moet ik u mogelyk ook vleijen? Doch wie zyn Vorst vleit, als hy onrecht doet, verzondigt zich zwaarer aan hem, dan wanneer hy hem zyne kas beſteelt.

CZAAR, (*by zich zelven.*)

Ik zie wel, met dien ouden ſtyfkop is niet veel aan te leggen. Beter dat ik maar afbreeke. —— Gy zegt geheel aartige ſpreuken, Heer Paſtoor. Doch neem het my niet kwalyk, ik heb tegenwoordig bezigheden, die my roepen.

GLUCK.

Zo vaardigt de Czaar een zyner bekommerden onderdaanen af?

CZAAR, (*ylvaardig.*)

Het zal u wel gaan, op myn woord, hier of in Marienburg, waar gy ſlechts wilt!

GLUCK.

Vloek alle vaderen, die het zich eene eere rekenen, in koppelaars ſoldy van hunne Vorſten te ſtaan! —— Ik vorder geen genade —— ik heb geen genade nodig. Ik eisch alleen recht!

CZAAR.

Overhandig my ſchriftelyk, al wat gy anders nog in te brengen hebt. Het zal u alles geworden. —— Alles! maar Chatinka blyft hier. Voor het overige, goede reis, Heer Paſtoor!

(*Hy gaat heen.*)

ZESDE TOONEEL.

GLUCK, CHATINKA.

CHATINKA, (*van de andere zyde.*)

Zo was het recht, myn vader! —— dat verwachtte, dat wenschte ik.

GLUCK.

Hebt gy het gehoord, myne dochter?

CHATINKA.

De laatſte woorden: dus zo veel als alles. Voort, myn vader, voort! Ik blyf hier om geen prys der waereld, O, gy weet nog niet alles. Op het ogenblik ſprak ik de Vorſtin. Zy ſprak van den Czaar —— van zekere inzichten —— van een naakend gevaar. Zy deed dit zo bedekt als mogelyk was, maar waarſchuuwde my met eene moederlyke zorg, drukte zich duister en dubbelzinnig, doch daarby tevens zo nadruklyk uit. —— Als ik haar recht verſtaan heb —— ô zeker heb ik haar recht verſtaan! —— Voort, myn vader, weg van hier!

GLUCK.

Maar hoe?

CHATINKA.

Hoe? —— weg maar! Hoe dikwils was de vlucht in den middennacht het eenigſte middel van redding voor de vervolgde onſchuld?

GLUCK.

GLUCK.

Dus werkelyk vluchten? Ja, ja, myn kind, vluchten! —— Maar hoe vangen wy het aan?

CHATINKA.

Ziet gy daar dat Hollandſche ſchip wel? Het is beſtemd om morgen vroeg naar Kroonſtad te zeilen. Als alles ſlaapt, in den middennacht moeten wy weg. De Matroozen hiertoe te overreden, hen tot blinde werktuigen onzer oogmerken te maaken, ons ergens aan een boschryken oever aan wal te laaren zetten; dit is een zorg die ik alleen over my neeme.

GLUCK, (*met eene ſidderende vreugde.*)

Ja, ja, zo is het goed —— zo zal het wel gaan.

CHATINKA.

Gy beeft, vader?

GLUCK.

Voor my? —— Dat zou het eerst van myn leven zyn.

CHATINKA.

Laat ons gaan! De eeuwige Voorzienigheid is het immers, die wy ons met een kloekmoedig vertrouwen in de armen werpen.

(*Zy gaat heen.*)

VYFDE BEDRYF.

Het is morgen. Het tooneel verbeeldt het Kabinet van den Czaar. Op een tafel ligt een paket papieren. Onder het vengſter tegen over de zee is op een voetſtuk een groote verrekyker geplaatst.

EERSTE TOONEEL.

DE CZAAR, MENZIKOF.

De Czaar loopt gemelyk heen en weder. Menzikof ziet door den verrekyker in zee.

CZAAR, (*by zich zelven.*)

De ſtorm is dus bedaard? De vertoornde zee heeft de ondankbaare niet in haare golven begraaven? —— Was dat dan uw wensch? —— Wreed, of niet wreed: het had mogelyk een traan gekost, en het ſpel was daarmede ten einde geweest.

MENZIKOF.

Het gevaar is uitgeſtaan. Nu kunnen zy veilig de kust naderen. (*Hy ziet verder door den kyker.*)

CZAAR, (*zonder daaröp te letten, by zich zelven.*)

En zy, was zy dan minder wreed tegen my?

MEN-

MENZIKOF.

Hadden zy het anker niet geworpen, dan had de ſtorm hen hierop den rotsagtigen oever doen ſtranden. (*weder door den kyker ziende*)

CZAAR, (*by zich zelven.*)

Zinneloozel Is er dan voor u geen rust meer, zo lang zy een wezen in de ſchepping is? —— O ſoei de kleine, ſchreijende, voor zich zelven verachtelyke mensch!

MENZIKOF.

Onze ſloep zit hun nog dapper agter na. Die kaerels zouden waarachtig in ſtaat zyn om den wind zelven in te haalen. —— Bravo —— Bravo! —— Nu toe maar! —— Myn Czaar! —— Myn Czaar!

CZAAR.

Wel nu?

MENZIKOF.

De Hollanders verdwynen agter een klip; —— De ſloep is nog zichtbaar. —— Zy glydt zo ſnel, als of haar de eene golf geduurig opnaame, om haar ogenbliklyk de andere te gemoet te voeren, Mynheer! —— Mynheer!

CZAAR.

Wel nu, wat is het?

MENZIKOF.

Ik zeg u, dat zy op het ogenblik ingehaald zyn.

CZAAR.

Het is my het zelfde. —— Ik wil alleen zyn.

MENZIKOF.

Als zy aankomen, moeten zy dan terstond hier gebragt worden?

CZAAR.

Ja —— of ook neen: zo als het u goeddunkt —— zo als gy het dienstigst acht —— Ga nu maar heen!

(*Menzikof gaat heen.*)

TWEEDE TOONEEL.

DE CZAAR, (*alleen.*)

Zy zal op 't ogenblik komen? Gy zult haar weder zien. — En wat dan? — Als of gy dat niet reeds werkelyk wist, haar niet reeds zaagt, niet reeds hoorde, haare verwyten u niet reeds in de ooren klonken! — O, het was onverstandig, 't was dom, dat ik hen agterhaald heb! —— Dat komt van die verdoemde bereidwilligheid myner duizende allerönderdaanigste slaaven! Is er een werk van groot belang voor het gemeene welzyn te verrichten, dan gaat het den kruipenden, sleependen gang; dan is het by na om uit te stam; maar denken zy slegts een halven wenk te hebben, om de eenof andere sottise ter uitvoer te brengen, dan vliegen zy —— dan bieden zy elkanderen de hand, dan yveren zy en werken elkanderen buiten adem, opdat de sottise toch spoedig genoeg —— dat zy toch geen ogen-

ogenblik te laat ter waereld komc. Ach, het was onverſtandig! —— (*Na eene korte tuſſchenpoozing.*) Ondankbaare, waaröm moest gy my ontvluchten? Was dan uwe deugd werkelyk zo zeer in gevaar? Was hier geen middel daartegen overig geweest? Is het my niet reeds gelukt veel grooter vooröordeelen te bekampen? O, gy weet niet, Chatinka, —— gy zoudt niet eens durven droomen, wat uw Czaar voor u in ſtaat geweest was te doen. (*Hy wil naar 't vengſter gaan.*) Daar ginder in de allee is dat Chatinka's broeder niet? In de daad, hy is het! —— Dus hier gebleeven? —— En waaröm dat? Wat zal hy hier doen? (*Hy ſchalt. Vervolgens tegen den Dentſchik.*) Breng my het jonge mensch, dat daar ginds in de allee wandelt, ogenblikkyk hier! (*De Dentſchik gaat heen. De Czaar ziet door den Verrekyker.*) Wat zie ik? —— Is zy in de daad reeds zo ver? —— De ſloep komt al op daagen. —— Zy moet goeden wind gehad hebben, omdat zy de zeilen ſpant. —— Zy komt te rug. (*Hy gaat van 't vengſter af.*) Ach, hoe is het my daar zo beklemd! Hoe klopt my het hart!

DERDE TOONEEL.

DE CZAAR, EDUARD.

CZAAR.

Wat doet gy hier?

EDUARD.

EDUARD.

Dat vraagde ik reeds my zelven, en bedenk my, wat ik my daarop antwoorden zal.

CZAAR.

Gy schynt in geen goede luim te zyn.

EDUARD.

Ik wilde wel weenen; ik zou my zelven wel verwenschen.

CZAAR.

Waarom?

EDUARD.

Omdat ik my van hen heb laaten bepraaten, om dat ik ze alleen heb laaten vertrekken.

CZAAR.

Wie belastte u hier te blyven?

EDUARD.

Myn zuster.

CZAAR.

Zy had gelyk. Waar naamt gy affcheid van haar?

EDUARD.

Ik vergezelde haar tot aan het schip. Bleek, sidderende, met de traanen in de oogen wierp zy zich aan strand neder, en kuschte de aarde. Zy noemde den Czaar, noemde de Vorstin, brak in snikken uit, en nam affcheid van my. Het was middennacht.

CZAAR.

CZAAR.

Verder Eduard! —— verder!

EDUARD.

Ik liep ſchielyk naar een nabygelegen heuvel, om hen met myne blikken te vergezellen. De maan vloog ſnel door de verſtrooide wolken heen. De hemel wierd allengskens duister. Er kwam een ontzaggelyke wind op; hy huilde door de lucht, bruischte over de oppervlakte der zee. —— Het dierbaarſte dat de gantſche Schepping voor my op aarde had, was nu ten prooi der woedende ſtorm! Ik wierp my op de aarde; beval vader en zuster aan de *algoedheid der voorzienigheid*; bad vuuriglyk den hemel. *Zo heb ik nog nooit gebeden* —— met zulk een vuurig, ſtout gebed zal ik mogelyk nooit weder den hemel aanroepen.

CZAAR.

Zyt getroost! — De Voorzienigheid heeft ze ons behouden.

EDUARD, (*met verrukking.*)

Behouden? Gered? Zyn zy dat? —— God zy dank!

CZAAR.

Gy deed verſtandig de raad van uw zuster te volgen; het hangt nu alleen van u af, of hier uw geluk ſchooner bloeijen zal dan in Mariënburg?

EDUARD.

Goede Heer!

CZAAR.

CZAAR.

Uw kunst op de viöol bevalt my. Wilt gy by my blyven, zo . . . .

EDUARD.

Als uw Muſikant toch niet, beste Heer?

CZAAR.

Nu, ja, waaröm niet?

EDUARD.

Uit vermaak wil ik wel voor u ſpeelen, zo dikwils en zo veel gy immer maar wilt; maar uw Muſikant . . .

CZAAR.

Wel nu?

EDUARD.

Uw Muſikant —— ik moet maar recht uit ſpreeken — uw Muſikant wil ik toch niet heeten.

CZAAR.

En dat waaröm niet?

EDUARD.

Die verder niets is dan Muſikant, in zyn leven verder niets zoekt te zyn dan Muſikant; die ſchynt my niet veel meer waardig te zyn dan het inſtrument, waaröp hy ſpeelt.

CZAAR.

Wat hebt gy dan anders nog geleerd?

EDUARD.

Wat men doorgaans in de ſchoole leeren kan;

kan; ook in het een en ander iets meer, dan men gewoonlyk alleen in de ſchoolen pleegt te leeren.

CZAAR.

Wat was dan wel uw plan?

EDUARD.

De roem der geleerden, van die voortreffelyke manpen, die uwe Majeſteit uit Duitſchland herwaards beroepen heeft, is ook tot ons overgekomen. Om deeze mannen te hooren, hunne leſſen my eigen te maaken, was reeds lang myn wensch, buiten welke myn hart geen vuuriger wenſchen kent. —— Ik heb weinig nodig, Mynheer! Geef my ſlegts eene kleine, zeer kleine ondersteuning, en laat my een paar jaaren op uwe hooge ſchoole te Petersburg ſtudeeren!

CZAAR.

Uw verzoek zy u toegeſtaan! —— Maar wat dan verder?

EDUARD.

Dan ſmeek ik mynen Czaar my gelegenheid te mogen verſchaffen, van te werken, en door werkzaamheid te kunnen uitmunten. Word ik dan niet binnen kort een man, op wiens eerlykheid gy bouwen moogt, die gy in gewigtige zaaken gebruiken kunt, die met een onverdeelde ziel aan zynen Czaar en aan deszelfs bezigheden verkleefd is; zo doet my de ſchande aan, Mynheer, en maak my tot uwen Kamerdienaar of uw Koksjongen.

CZAAR.

Een edele hoogmoed, die verheven vermogens be-

betaamt. (*Hem by de hand vattende.*) Eduard, ik zal uw vader zyn!

EDUARD, (*hem de hand met drift kuschende.*)

Mynheer! Myn Czaar! Myn Vader!

CZAAR.

Ga nu heen!

EDUARD, (*in 't heen gaan.*)

Schrander en wys was uw raad, zuster.

VIERDE TOONEEL.

CZAAR.

Eén hart verlóren, een ander gewonnen! Zekerlyk kom ik by de ruil verre te kort. Nu, dat teruggebleven pand zal my toch altoos waard en dierbaar zyn. (*Hy gaat aan tafel zitten.*) Hier hebben myne bezigheden zich zedert gisteren opgehoopt. Ik moet werken, maar daartoe behoort een opgeruimd gemoed. Toen Chatinka nog hier was, werkte ik altyd met genoegen. (*Hy ziet de papieren door, onderteekent het eene, haalt een ſtreep door het andere: op eenmaal opvliegende.*) Bisschop — Bisschop van Newgorod wil hy worden? Is de kaerel zot? die platte alledaagsche kop zonder ziel, of leven? Helaas! heb ik dan geen slegte Bisschoppen reeds meer dan al te veel! (*Hy ſchryft.*) Ik zal hem afwyzen, en by een verzoek van zulk een ongerymdheid hem voor een jaar naar het gekkenhuis

huis zenden. (*By een ander request.*) Om vergelding! (*dziftig.*) Waarvoor? —— Voor dertig jaaren by een zeer gering penſioen en eene talryke Familie den ſtaat en den Czaar beweezen dienſten? — Ja, lieve hemel, als ik alle braaven vergeldingen zou geeven —— (*terwyl hy naar de pen grypt.*) Afgeſlagen! (*zich bedenkende.*) Het is toch geen logen wat de man zegt. Ik ken hem. Voor hem had Chatinka zekerlyk een goed woord gedaan. (*Schielyk beſluitende.*) Men bedanke den requestrant voor zyne verdienſten in verplichtende uitdrukkingen, en vermeerdere zyn tractement met honderd roebels jaarlyks. —— Was het zo goed, Chatinka? (*Hy ziet nog eenige ſchriften door, en legt ze vervolgens ter zyde.*) Veel woest —— veel lastig, vermoeijend tuig! —— Weg is alle lust tot arbeid. Het is beter dat ik menſchen zie. (*Hy ſchelt. Tegen den Dentſchik.*) Zyn 'er nog lieden in de voorkamer?

DENTSCHIK.

Kooplieden van Petersburg.

CZAAR.

Laat hen hier komen.

VYFDE TOONEEL.

DE CZAAR, VIER KOOPLIEDEN.

CZAAR.

Zo, zyt gy daar? Ik ben agter uwe fraaije

ſtreeken gekomen, —— Gy zyt ſchoone Koop-lieden, dat moet ik zeggen! —— Koornſmouſen zyt gy! —— Doet den braaven eerlyken ſtand der Koopvaardy niet verder de ſchande aan van u Kooplieden te noemen! —— Woekeraars zyt gy!

Een der KOOPLIEDEN.

Uw Majeſteit!

CZAAR.

Zwyg —— ik weet alles. Den woeker wil ik nog eenmaal uitgeroeid hebben, al zou ik alle galgen in 't land tot hulp neemen. —— Gy hebt geld; waarom ſpeculeert gy daar mede niet liever op eene eerlyke wyze? —— richt liever Fabrieken op; waarom niet liever inlandſche producten tegen uitlandſche verruild, en op deeze wyze den vlytigen arbeidsman ook een ſtukje brood laaten verdienen? —— Als gy zo handelt, dan zal ik achting voor u hebben, zal uw vriend zyn —— zal u alle mogelyke voorüitſchotten geeven; doch als gy u nog eenmaal met ſoortgelyke ſchelmſtukken ophoudt, zal ik u publiek laaten bekend maaken —— merkt wel op wat ik zegge —— ik zal publiek bekend laaten maaken, dat gy heimelyke ſmouſen zyt.

Alle de KOOPLIEDEN.

Maar, zyn Majeſteit . . .

CZAAR.

Ik houde myn woord, zo waar ik Czaar ben! Wat u dan nog verder onder uwe landlieden beje-

ge-

genen zal, moogt gy zelve ondervinden. —— Gaat nu naar uw huis! (*de Kooplieden gaan onder verſchillende gebaarden van vrees en misnoegen de kamer uit. De Czaar alleen.*) Zo; dat heeft my het bloed zo wat door elkanderen gehutst. Nu zal het mogelyk beter gaan. Nu geloof ik recht geſchikt te zyn om haar te zien. Laat zy nu maar komen!

ZESDE TOONEEL.

DE CZAAR, MENZIKOF.

MENZIKOF, (*aan de deur tegen een Dienſchik.*)

Volſtrekt niemand —— deezen voor den middag althans niet. Zeg tegen de lieden, dat zy nog wat wagten moeten. Als zy komt, moet zy terſtond hier gebragt worden. —— maar *alleen* —— Gy verſtaat my wel? (*Hy komt by den Czaar.*) Mynheer!

CZAAR.

Wat is er?

MENZIKOF.

Zy komt.

CZAAR, (*verheugt.*)

Chatinka? (*by zich zelven.*) Ik geloof dat ik zeer onverſtandig handel my daaröver zo zeer te verheugen.

MENZIKOF.

De gunſtigſte winden deeden de zylen zwellen, en dreeven de ſloep als op de vlucht aan onze ſtranden.

CZAAR.

Ik wil haar niet zien — nu ten minſten niet.

MENZIKOF.

Ik heb eene kleine onvoorzigtigheid begaan, Mynheer . . .

CZAAR.

Wel nu? . . .

MENZIKOF.

— En last gegeven, haar rechtſtreeks hier te brengen.

CZAAR.

Wat of ge u niet al aanmatigt! — Vader en Dochter?

MENZIKOF.

De dochter alleen. Daar komt zy! (*In het heen gaan.*) Nu mogen zy zien, hoe zy het met elkanderen maaken.

ZE-

ZEVENDE TOONEEL.

DE CZAAR, CHATINKA.

CZAAR, (*wendt zig ter zyde van haar af, dan, na eene goede tusschenpoozing.*)

Gy weder hier, Chatinka?

CHATINKA, (*ziet op een affland houdende, koel en onbevreesd*)

Vraagt gy dat, Mynheer? Geschiedde het niet op uw bevel?

CZAAR.

En als het nu niet op myn bevel geschied was?

CHATINKA.

Wat van uwe onderhoorigen geschiedt — geschiedt dat niet door u? O, wat is het goed, wegens dingen die men doet, en toch voor de waereld niet gedaan wil hebben, zyne zekere, altyd gedienstige naamvoerders te hebben!

CZAAR.

Wie verstout u, op deezen toon met my te spreeken?

CHATINKA.

Wie verstout den Czaar, om vrije menschen tot de slaaven zyner grilligheden te maaken?

CZAAR.

Ik had u anders kunnen ontfangen —— an-

ders moeten ontfangen! Gy, de ſchuldige, beantwoordt myne goedheid met belediging?

CHATINKA.

Ik, de ſchuldige? —— de Liefdedrift van den Vorst —— niet waar, zo heet de wet, die ik overtreeden heb? —— een heilige wet, die geen weerbarſtige zo ligt ongeſtraft en ongewroken durft overtreden!

CZAAR.

Chatinka!

CHATINKA.

Gy word toornig? ô — Czaar! als gy nu in myn hart zien —— als gy daar in myn ziel kost leezen, hoe weinig uwe gramſchap in ſtaat is myn vast genomen beſluit te doen waggelen!

CZAAR, (*by zich zelven.*)

Dacht ik het niet! —— zeide ik het niet reeds in my zelven!

CHATINKA.

In dit, voor menig een ander zo vreesſelyk, zo verderflyk ogenblik van uwe gramſchap, waage ik het zelf van u de beſliſſing van myn noodlot te hooren; aan u de ernſtige vraag te doen: waaröm ik hier ben? wat men van my wil? wat van my —— wat van mynen vader worden zal?

CZAAR, (*digter by haar koomende, en meer bedaard.*)

Hier zult gy blyven, Chatinka, by uwen Czaar, die

die u mint; voor wien gy het dierbaarſte ſchepſel op Gods aarde zyt; die deezen gantſchen morgen vergeefs met zich zelven geworſteld heeft de gedachte te denken: zonder u te zyn, van u geſcheiden te leeven.

CHATINKA, (*by zich zelven.*)

Ach, dat ik ook daarop gevat ware!

CZAAR.

Wend uw gezicht niet van my, Chatinka! — Heb ik my dan zo gantsch en al aan u verzondigd, om zo plotslings van u verlaaten, — om door u ontvlucht te worden, gelyk men het verderflykſt monſter poogt te ontvlieden?

CHATINKA.

O! hoe treft my uwe goedheid, uwe vernederende inſchikkelyheid voor my! — Maar onze betrekkingen ſtellen zich, als een ondoordringbaare rots, tuſſchen ons. Myn ſtand, myn plicht, myn geweeten, de grondſtellingen myner opvoeding zyn met uwe oogmerken volſtrekt onbeſtaanbaar — moeten met uwe oogmerken eeuwig onvereenbaar blyven.

CZAAR.

Met myne oogmerken? — Zyn die dan in de daad zo berispelyk?

CHATINKA.

Ja!

CZAAR.

Dat ik u beminnelyk vinde, dat myn hart voor

de zalige ſtonden eener tedere zagte vertrouwlykheid zo gevoelig is —— ligt mogelyk daarïn de misdaad?

CHATINKA.

Alleen daarïn lag het zekerlyk niet.

CZAAR.

O, Chatinka! wanneer voorheen uwe zuivere, liefderyke, onverniste ziel my zo onweerſtaanbaar aan zich trok, dan gevoelde ik eerst, hoe veel vermogen in my lag om al wat ſchoon, al wat groot, al wat edel is, te doen; dan verſpreidde zich de kring myner werkzaamheid tot in het oneïndige; dan ontgloeide myn gantſche ik van de roemrykſte voornemens.

CHATINKA.

O myn Czaar!

CHATINKA.

En als ik u dan zo geviel, als uwe goedkeuring my bezielde, my opbeurde, my beloonde; als gy my een groot man, een model voor groote mannen noemde —— ó, dan, Chatinka, dan was ik zalig boven alles wat zich immer denken laat.

CHATINKA.

Een groot man zal ik myn Czaar altyd noemen; een model voor groote mannen zal myn Czaar ook nog in laatere eeuwen zyn! —— Een groot man: — ó dat heerlyke woord bevat veel in zich: op den grooten man kunnen alle goede menſchen bouwen.

Dat

Dat geeft my troost, dat is myn volle vertrouwen, dat myn Czaar ook met my groot zal handelen.

CZAAR.

Als nu de groote man —— om nu by deeze my thans zo verdachte vleijery te blyven —— by het bewust zyn van alle zyne zwakheden en gebreken, eene wyze tedere vriendin nodig heeft, die hem raadt als hy twyfelt; die hem waarschuuwt, als hy gevallen is; hem zacht en minzaam tot de menschelykheid terug voert, als toorn en gemelykheid hem in den afgrond der woestheid hebben voortgerukt; hem met opene armen, met minzaame blikken, met een wellustädemend lachje ontfangt, wanneer hy vermoeid, gebogen onder de last der bezigheden, aan haren zwoegenden boezem rust en verkwikking zoekt; en als deeze man nu zulk eene minzaame vriendin denkt gevonden te hebben —— kunt gy dan nog hard en onëdelmoedig genoeg zyn, om hem uwe deelneeming te ontzeggen?

CHATINKA.

Waartoe deeze taal, Mynheer? Waartoe myn hart zo voorbedagt eene wonde te willen toebrengen, die gy nooit weder in staat zyt te heelen?

CZAAR.

Chatinka!

CHATINKA.

Neen! —— Nog is in my het gevoel voor de deugd magtig genoeg; ook daar nog te wederstaan,

waar myn Czaar my tot traanen van de bitterſte ſmarte getroffen ziet.

CZAAR.

Gy wilt dus heen?

CHATINKA.

Ik moet.

CZAAR.

Gy wilt my verlaaten?

CHATINKA.

Ik moet.

CZAAR.

Uw Czaar vergeeten?

CHATINKA.

Dat zal ik nooit.

CZAAR.

En echter wilt gy heen?

CHATINKA.

Ja!

CZAAR.

En toch zyt gy door niets terug te houden?

CHATINKA, (*met ſtandvastigheid.*)

Door niets.

CZAAR.

En dit zegt gy my op zulk een koelen toon?

CHATINKA.

De toon van een ſtandvastig voorneemen is altyd koel en rustig.

CZAAR,

CZAAR, (*vertoornd.*)

Neen! dat is geen deugd meer: dat is koppigheid, wilde hoogmoed! —— Dwaaze, gelooft, gy dan werkelyk my te kunnen ontvlieden? U in Mariënburg eene veilige ſchuilplaats te verſchaffen? — Ben ik minder Heer in Mariënburg, dan hier op den eenzaamen Peterhof? Is myn arm niet groot en machtig genoeg om de wyde grenſen van myn ryk te omvatten? . . .

CHATINKA.

En al omvatte zy de grenſen eener waereld — zy is nog altyd te zwak en krachteloos om het hart van een meisje, dat eens een vast beſluit genomen heeft, te gebieden! ——

CZAAR.

Ha, dan zal ik met uwe romaneske deugd den langduurigſten hardnekkigſten ſtryd ſtryden, dien ooit een getergde hartstocht met vrouwelyke eigenzinnigheid geſtreden heeft.

CHATINKA.

Dan zal ik ook op my het vermogen hebben om uwen onbeſchaamden aandrang met verachting, met afkeer te beandwoorden . . .

CZAAR.

Zo ontaarde dan ook myne liefde in haat! Dan kampe haat met haat! Zo werde dan alle myne wraak tegen u ontvlamd, tegen u, ondankbaar ſchepſel, dat zyn Czaar zelfs tot bidden en ſmeeken ja, tot ſchandelyke traanen vernederd heeft!

Van

Van nu af aan zyt gy als een gevangene aan myn hof verbannen

CHATINKA.

Wel aan — het zy dan zo! Zo zy deeze plaats voor my verſchrikkelyker en ſmartelyker dan alle de rampen der verſchriklykſte gevangenis! Zo zy dan van nu af aan alle vreugde, alle genoegen mynes levens van my voor eeuwig afgeſcheiden. Zo verwenſche ik met ieder nieuw opgaande zon de tyrannige boeijens, die ik hier draage. Zo haat, zo verächt, zo vervloek ik alles wat my omgeeft —— wat my hier om uwent wil aanlacht! Zo verkeer ik als een ouderloos ſchepſel, voor wien geen vreugde meer op aarde is, bleek en uitgeteerd van hartzeer, als een ſpook in den middennacht, in de voorhoven van uw barbaarsch, wreedaartig hof!

CZAAR, (*na eene tuſſchenpoozing.*)

Vergeef het my, Chatinka! —— Gy kunt my niet beminnen: en dan is het beter dat wy elkanderen nooit wederzien —— Trek heen in vrede!

CHATINKA, (*bewoogen, hem de handen kuſſchende.*)

Edele, grootmoedige Czaar!

CZAAR, (*zich een traan uit de oogen wiſſchende, en haar de hand drukkende.*)

God vergezelle u op uwen weg! (*Zy gaan na verſcheiden kanten af.*)

ACHT-

ACHTSTE TOONEEL.

(*De Zaal.*)

GLUCK, (*alleen.*)

Hier was ik dus beſcheiden? —— Ik zie wel ik zal my op 't wachten verſtaan moeten, —— Wat zy nu met ons aanvangen zullen? —— Wat zy maar willen! de wellusteling zal ons wel moede worden Hoè zonderling, hoe duister en onzeker ook myn ſtand is, myn rust zal haar niet meer kosten. Voor geen geweld weeten te ſidderen, dat is de eenige waare hoogmoed, die den man beraamt. —— O wees zo geweldig als gy maar kunt! Hoe geweldaadiger, des te beter. Geldt het de deugd van een meisje, dan is toch altyd de grootſte tegenparty van den geweldigen verleider hy zelf.

NEGENDE TOONEEL.

GLUCK, CHATINKA.

Een DENTSCHIK, (*de deur openende.*)
Hier op de zaal is hy!

GLUCK.
Zien wy elkanderen zo ras weder?

CHATINKA.
Het is beſlist, myn vader!

GLUCK.

GLUCK.

Beslist? wat beslist?

CHATINKA.

Ik ben vry.

GLUCK.

Vry?

CHATINKA.

Vry, op het plegtige woord van den Czaar.

GLUCK.

Dat had ik nauwlyks durven hoopen.

CHATINKA.

Maar ach — zyn hart bloedt! — Moet een vyandelyk noodlot juist my ongelukkige daartoe uitkiezen om den besten, den edelmoedigsten aller Vorsten het hart te verscheuren! — Hy ontdekte my den toestand zyner ziele, deed my voorstellingen, vernederde zich tot bidden, smeeken, draalde, streed met zich zelven — Ook myn stryd was ysselyk! — O myn vader, als gy dat gezien had!

GLUCK.

En des te glorieryker is de zegepraal der deugd.

CHATINKA.

Het was een tooneel vol van de smartelykste bitterheid.

GLUCK.

Dank zy den hemel, dat het met zo veel eer voor u is afgeloopen. Nu kan ons immers niets meer in den weg staan?

CHA-

CHATINKA.

Niets meer, myn vader!

GLUCK.

Dan behoeven wy niet langer te vertoeven?

CHATINKA.

Neen, niet langer! ſlegts nog een vaarwel —— ſlegts nog eene uitſtorting der dankbaarheid van myn hart aan den boezem der Vorſtinne. . .

GLUCK.

Recht zo, dat nog!

CHATINKA.

En dan, myn vader! dan rechtſtreeks naar Marienburg!

TIENDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, MENZIKOF.

MENZIKOF.

Ha! —— zie daar onze vluchteling!

CHATINKA, (*koel en met eene buiging.*)

Heer Veldmarſchalk!

MENZIKOF.

Dat was toch niet fraai, Chatinka, ons zo op eens te ontſnappen, zo zonder eenige reden te vertrekken.

CHATINKA.

Misken my niet, Heer Veldmarſchalk!

MEN-

MENZIKOF.

Wy beminden u, wy trokken u zo naauw in het midden van ons huisgezin op, dat wy u als een der onzen, als een noodzaakelyk onvervreemdbaar lid eenzer kleine Familieketen gewoon waren te beſchouwen. —— Waarlyk gy hebt niet verſtandig gedaan, oude Heer!

GLUCK.

Dat kan wel zyn, Heer Veldmaarſchalk! Doch men ontbeert dat zogenaamde verſtandige zeer ligt, als men zich eenmaal bewust is naar plicht en geweeten gehandeld te hebben.

CHATINKA.

Waar is de Vorstin, myn weldoenſter, myne moeder?

MENZIKOF.

By den Czaar, om raad te pleegen over iets dat vermoedelyk onze Chatinka geldt. (*Haar by de hand vattende.*) Waarom zo droevig, lieve meisje? Het ware waarlyk jammer geweest, u, wegens eene dweepagtige inbeelding, te verliezen. Genoegt wy hebben u weder; het zy dan ook dat wy u meer aan het geval dan aan u zelven te danken hebben.

CHATINKA.

Het geval, Heer Veldmaarſchalk?

MENZIKOF.

Wien anders? Ware niet door den opkomenden ſtorm alles uit den ſlaap gewekt; had niet de een

de

den ander gezocht; ware men ook niet op uw slaapkamer gekomen; had men niet hierüit, zowel als door het ontydig, bedenklyk geworden, afzeilen van het Hollandsche schip, argwaan gekregen van uwe plotslingse vlucht: men zou u mogelyk nog niet vermist hebben.

CHATINKA.

Ja, dat was zekerlyk niet voorüittezien.

Een DENTSCHIK.

Heer Veldmarschalk! de Czaar roept u.

(*Hy gaat heen.*)

MENZIKOF.

Chatinka! in de schemering van uw noodlot leest ik eene groote voorbeduiding. (*Hy gaat heen.*)

ELFDE TOONEEL.

CHATINKA, GLUCK, EDUARD.

EDUARD.

Ha, myn vader —— myne zuster!

CHATINKA.

Ons zo schielyk —— ons deezen morgen wederte zien, had gy zekerlyk niet verwacht, Eduard?

EDUARD.

Nog minder u te zien en terstond weder te moeten verlaaten. De Czaar heeft my belast de post voor u te bestellen.

GLUCK.

Draal dan niet om den last, u opgedragen, terſtond te volvoeren.

EDUARD.

Dat heb ik reeds gedaan. Hy ſtond er zo ſterk op, dat ik het nodig achtte de post tot uw vertrek te beſtellen, nog voor dat ik u kwam welkom heeten. Gy krygt een Duitſchen postilion. Die kaerel, zo als men zegt, rydt op een hairtje, en blaast zyn posthoorn admirabel; de Czaar zal u tot aan den wagen vergezellen.

CHATINKA, (*ontſteld.*)

Ach! moet ik dit nog doorſtaan?

GLUCK.

Gy blyft dan werkelyk hier, Eduard?

EDUARD.

Ja, vader! Ik ben met den Czaar overëengekomen. Hy zal my nog twee jaaren op de hooge ſchool te Petersburg laaten ſtudeeren. Daar zal ik my in verſcheiden vakken der wetenſchappen oefenen; dan zult gy nog eens vreugde aan uwen zoon beleeven, vader!

GLUCK.

Ook op eenen verren afſtand zyn wy elkanderen nog naby, myn zoon! De zegen uws vaders ruſte op u, en vergezelle u op uwe wegen! (*Terwyl hy hem zegent, komt de Czaar met de overigen binnen.*)

TWAALF-

TWAALFDE TOONEEL.

DE VOORIGEN, DE CZAAR, NATALIA. MENZIKOF.

CZAAR, (*nog aan de deur, tegen Menzikof en Natalia.*)

Daarby blyft het. Of het eene, of terſtond het andere; een van beiden moet my myne rust wedergeeven.

NATALIA.

Het eerſte willen wy hoopen, Mynheer! —— (*by zich zelven.*) God, welk een tooneel voor ons!

CHATINKA, (*Natalia te gemoet vliegende.*)

O, wees toch niet verſtoord, grootmoedige Vorstin!

NATALIA.

Neen, Chatinka, ſchoon ik wel reden had. —— Zelfs uwe Chatouille agter te laaten?

CHATINKA.

In Mariënburg, in het huis mynes vaders, by het eenvoudige landleven —— heb ik daar eene Chatouille nodig?

NATALIA.

Het was dus alleen uit loutere fierheid? . . . .

CHATINKA.

Ik rechtvaardige my niet: ik nam myn toevlucht tot uwe grondſtellingen. Deeze verſtrekken my

tot waarborgen, dat gy in myn toeſtand het zelfde zoudt gedaan hebben.

CZAAR.

Chatinka moest my toch ten minſten als haaren ſchuldenaar aanzien.

CHATINKA.

Wat zal ik op deeze boertende ſpot antwoorden, Mynheer?

CZAAR.

Herinner u onze ſchoone dagen, Chatinka! Geſchiedde het goede hier niet veel al door u? Bleef het kwaad niet menigmaal door u achter? (*Haar een papier ter hand ſtellende.*) Wys dit geringe geſchenk niet met verachting van de hand!

CHATINKA.

Laat my zonder beſchaaming heen trekken, Mynheer!

CZAAR.

Zonder beſchaaming? Neen! —— Neen, het weldaadigſte hart onder de zonne moet niet ten prooi gegeven worden aan de vernederende behoeftigheid!

CHATINKA.

Neen, myn Czaar! —— Arm en ſchuldeloos ben ik aan uw hof gekomen: —— zou men niet denken —— zou ik zelve niet moeten denken, dat ik het nu minder ſchuldeloos verliet, als ik het niet even zo arm verlaaten durfde?

CZAAR.

CZAAR, (*eenigzins gemelyk.*)

Nu, het zy zo!

CHATINKA.

Myne betrekkingen aan uw hof waren zonderling, en liepen in het oog. Tot welke verkeerde wangunſtige uitleggingen moeten zy niet aanleiding gegeven hebben? O, hoe is my nu myn armoede zo waard en welkom! Hoe onëindig zyker maakt zy my, dan alle uwe onmeetbaare ſchatten in ſtaat waren te doen! Zy ſtrekt by goede en kwaade menſchen ten getuige myner onſchuld.

CZAAR.

Onmogelyk! zo kan ik u niet laaten gaan. Eéne vordering ten minſten!

CHATINKA.

Neen, Mynheer!

CZAAR.

Ik bid —— ik ſmeek 'er u om.

CHATINKA.

Ach God!

CZAAR.

Welk eene vordering het ook zyn mag; onbedongen, onbepaald zy die u vergund!

CHATINKA.

Nu ja, myn Czaar! —— Is u *Gelo*, Koning van Sicilië, uit de Geſchiedenisſen bekend?

CZAAR.

Ik kan hem my niet wel herinneren.

CHATINKA.

Hy beoorloogde de Carthageniënsers. Zy verzogten om vrede. Eén woord — en Carthago's onmeetbaare ſchatten waren in *Gelo's* koffer gevloeid; één zwaardſlag —— en Carthago's grootheid was in haar niet terug gezonken! Zo dacht *Gelo* niet. „ Slagt uwen' Goden geene menſchen „ meer!" —— was de eenigſte voorwaarde. Zy beloofden het: —— en *Gelo* nam de rechten van den mensch, tot een voorwaarde van vrede, aan.

CZAAR.

Hoe groot, hoe goddelyk!

CHATINKA.

Niet, als of ik vermetel genoeg ware, *Gelo's* grootheid ook ſlegts in duiſtere ſchaduwtrekken te willen volgen . . .

CZAAR.

Schoone zielen zyn elkanderen ook in de afgelegenſte trekken gelyk.

CHATINKA.

Doch daar myn Czaar my vergunt te eiſchen —— daar ik in dit ogenblik veel van hem eiſchen konde . . .

CZAAR.

Alles, alles, Chatinka!

CHA-

CHATINKA.

—— zo wil ik ook werkelyk veel van hem vorderen! Zo beloove my dan myn Czaar met de hand der trouwe . . .

CZAAR.

Chatinka!

CHATINKA.

—— nooit weder het geluk, nooit weder de rust van een mensch tot een offer zyner begeerten te maaken!

CZAAR, (*met hartstocht.*)

Chatinka! —— Hoe? Uw geluk, de rust uwer ziele —— zy waren het offer myner begeerten geworden? — Gy zucht? Gy wendt uw oog van my? — Een traan in uw oog! — Een ontroerde ziel in uw gelaat? —— O Chatinka!

CHATINKA.

O God!

CZAAR.

Ja, ja, gy bemint my!

CHATINKA.

O, dat dit oog nooit den Czaar gezien had!

CZAAR, (*haare hand grypende, en die aan zyn hart drukkende, vervolgens met drift.*)

O, Chatinka!

CHATINKA.

God! wat heb ik gedaan?

CZAAR.

Nu is het beſlist!

CHATINKA.

Welk eene belydenis heeft my de overmaat der ſmarte afgeperst!

CZAAR.

Dit begeerde ik maar —— dit eenige woord uit uwen mond!

CHATINKA, (*bedaard.*)

En toch is het, als of ik een zwaar pak van myn hart heb afgeworpteld: als of ik ſterker geworden ben, om myne voornemens getrouw te blyven. —— (*Hem de hand kuſſchende.*) Vaarwel, Mynheer, myn Czaar. Vaarwel —— voor eeuwig!

CZAAR.

Chatinka!

CHATINKA.

In eenzaame ſtonden — daar zy het myn hoogmoed, myn wellust, myne zaligheid, my aan u, aan uwe vriendſchap te herſinneren; daar zal ik den hemel bidden met zulk eene hartelykheid, met zulk een vuur, als nog nooit eene vrouwelyke ziel ten hemel heeft opgezonden, dat hy u behoude, dat hy uwe verhevene beſluiten zegene en leidde; dat hy u altyd in daaden doe werkzaam zyn, die het geluk van het menschdom bevorderen, en uw verheven hart waardig zyn! (*Men hoort de posthoorn.*) Te regter tyd, weldaadige hoorn —— ik volg uwen roep!

roep! —— Vaarwel —— voor eeuwig wel! myn Czaar!

CZAAR, (*ontroerd.*)

Neen, Chatinka, ik laat u niet gaan?

CHATINKA, (*verſchrikt.*)

O, myn vader!

CZAAR.

My van u te ſcheiden ware even zo veel, als my van my zelven te willen ſcheiden. —— Gy blyft hier!

CHATINKA.

Myn vader, myne moeder! —— Staat my by! red my! Weg —— weg van hier!

CZAAR.

Niet zo, Chatinka! Myn beſluit is genomen. Uwe ziel was boven alle beproeving verheven. Gelukkig de Vorst, die een vrouwlyk hart vindt, dat niet den Vorst in den mensch, maar den mensch in den Vorst bemint! Dit hart heb ik gevonden! —— Nog éénmaal —— myn beſluit is genomen. Chatinka —— ik neem u tot myne vrouw. Ik deel met u myn kroon, ik deel met u de heerſchappy over Ruslands uitgebreide Staaten.

CHATINKA, (*een poos als buiten zich zelve. De uitdrukking van verraſching en verbaazing in houding en gebaarden laat zich niet beſchryven. Zy zinkt neder aan zyne voeten.*)

GLUCK, (*zyn zoon in de armen houdende.*)
O, myn zoon . . .

EDUARD.
God! Myne zuster . . .

CZAAR.
Niet aan myne voeten, aan myn hert, gy kleinood myner ziele! (*Haar oprichtende en aan zyn hart drukkende.*) O myn vrouw! —— myne Chatinka!

NATALIA, (*haar met eerbied naderende.*)
Myn Vorstin!

CHATINKA, (*uit de armen van den Czaar in de armen van Natalia.*)
Vriendin! —— Moeder!

Het gordyn valt.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

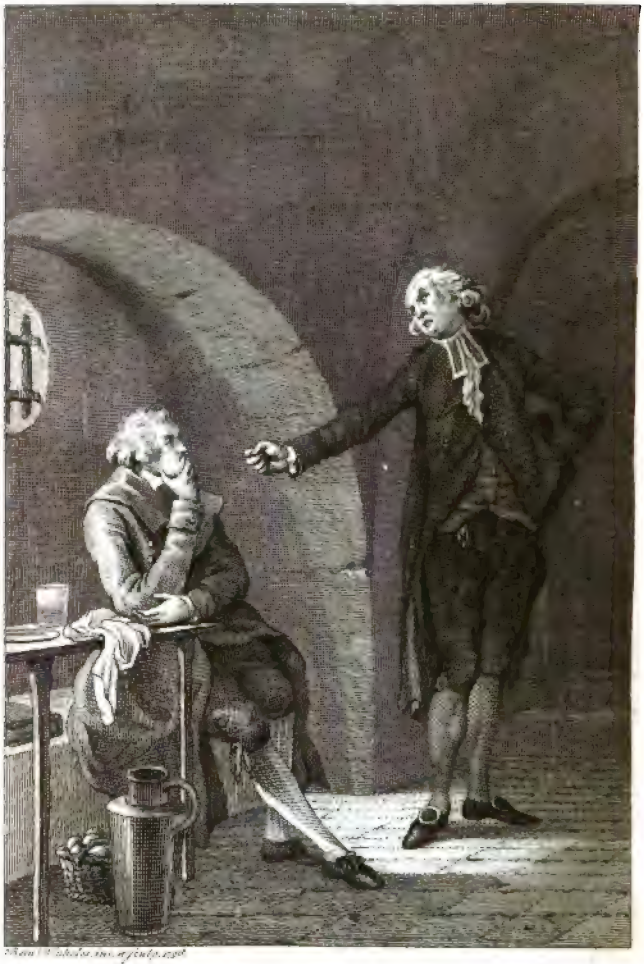

DEN ABT DE SANCY.

ndankbaare verdoemeling. – –

SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD BELOOND. I^ste Bedr. IV^de Toon.

SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD BELOOND.

TOONEELSPEL

IN TWEE BEDRYVEN.

ONDER DE SPREUK:

Per haec ad altiora.

VERTOONERS.

De Marquis DE VALCOUR.

ELIZE DE VALCOUR, *zyne Dochter.*

CHARLOTTE BERGHAUZEN, *Weduwe van* VAN DYLEN.

KAREL, *heur Zoon.*

DELAMERE, *onder den naam van* LA FLEUR.

De Abt DE SANCY.

De Cipier van de Gevangenis des Kasteels.

LEONORE, *zyn Dochter.*

JUSTE, *een Zilverſmit te* Mets *woonächtig.*

GRIFAUT, *bediende van den Marquis.*

Het Tooneel is het Kasteel van den Marquis DE VALCOUR.

SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD BELOOND.

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

Het Tooneel vertoont eene gevangenis.

EERSTE TOONEEL.

KAREL *alleen.*

Zoo zal dan myn leven in een kerker of op een ſchandelyk moordtooneel eindigen! Donker, ſtikdonker, onbegrypelyk God! zyn uwe wegen. Van myne eerſte kindsheid af rustte uwe ſtraffende hand op my, en thands, daar de zon van myn geluk ten kimme ſcheen te zullen uitſtygen, word ik in eenen duisteren nacht van ellende teruggeſtooten. — Vaarwel; Zeepblaas! — Dat kinderen zich met u vermaaken — dat zy, als ze uwe ſchoonheid, welke zy als het loon hunner werkzaamheid met vergenoegde blikken aanſchouwen, eensklaps zien verdwynen, hoopend eene nieuwe blaazen, om op nieuw zig te leur geſtelden te zien. —— Elize lagchte my met den onſchuldigen lagch der liefde aan, en ik dacht niet meer aan myne rampen. De Valcour vervulde by my de plaats van vriend en va-

der, en zyne edele wyze van denken gaf my de billykſte hoop, dat hy eenmaal, met de hand zyner dochter, myn geluk zou bevestigen. De verbeelding, die zoete bedriegſter, vertoonde my reeds ons kroost, huppelend om onze knieën. Na een langen — verveelend langen nacht van kommer, verwachtte ik den blonden dageraad, en de nacht verdubbelt zyne duiſternis. Alles wordt my ontnomen — niets blyft my overig, dan alleen de hoop, dat ſpoedig een eind gemaakt worde aan een leven, dat zalig in onheilen was. — [*Bitter*] De gedachte is troostryk: Elize zal u gebonden, naar de ſlagbank zien voeren, en zich niet verwaardigen het oog op u te ſlaan. —— Uwe moeder zal u vloeken als een zoon, die haar in den diepſten afgrond des ongeluks ſtortte — de meenigte, ſaamgerot, om de laatſte oogenblikken eens misdaadigers by te woonen, vertellen elkander. „ Hy heeft zyn meester, zyn weldoener beſtoolen". —— Bitter, zeer bitter is de kelk, welke my word toegereikt.

TWEEDE TOONEEL.

KAREL. LEONORE, *met brood en een kruik water.*

LEONORE.

Goeden morgen, heer Secretaris! — zie, ik breng u brood met boter; droog moet het u toch niet ſmaaken, omdat gy het zoveel beter gewoon waart.

KAREL.

Meisjen! ook droog brood ſmaakt, als men over-

tuigd

tuigd is, dat men meer verdiende. Den schuldeloozen is het beter, dan de pastyën den schuldigen.

LEONORE.

Ja, een goed geweeten maakt alles goed, zeide myne moeder, en ik geloof ook wel dat het waar is, en, mynheer Karel! ik geloof ook dat droog brood *u* goed smaaken kan.

KAREL.

En dus ook dat ik onschuldig ben?

LEONORE.

Zie, als menschen zoo slegt konden zyn, om zulk een goed Heer, als de Valcour is, zoo schandelyk zyne weldaaden te betaalen, en die menschen zich dan nog konden voordoen, als of zy engelen waren, die onze lieve Heer zelf gezonden had — dan was het beter dat elk alleen in eene woestein woonde. — Als men de lieden zelfs uit de daaden niet kan leeren kennen, dan is het wel zeer ongelukkig met hen te moeten verkeeren.

KAREL.

Ja, Leonore! er zyn menschen, die het momaangezicht van eerlykheid zeer listig kunnen gebruiken, evenwel steeds blyft 'er een zichtbaar onderscheid tusschen den braaven man en den vermomden schurk. Eens zullen beiden in hun waar licht ten voorschyn moeten treeden — eens gewis zal het masker worden afgerukt, maar, helaas! misschien te laat; welligt als 'er reeds offers hunner snoodheid gevallen zyn. — Men mooge my miskennen, Leonore! men mooge

 my,

my, overladen met smaad en schimp, in 't openbaar doen staffen. Ik draag het — wel is waar, myn hart koomt dikwils op tegen myn noodlot —— Een ongelukkige, die nooit mort, is slegts denkbeeldig — doch ik draag het gelaaten. Met den moed, die bewustheid van onschuld ons byzet, zal ik den dood ondergaan, verzeekerd, dat, zo niet hier, voor de rechtbank des Onbedriegbaaren myne onschuld openbaar zal worden.

LEONORE.

Ach myn Heer! niemand in 't huis van den Heer de Valcour houdt u schuldig —— alleen de Marquis zelf, en deze wordt door La Fleur en den abt opgestookt, welke beiden zich overal toonen uw vyanden te zyn.

KAREL (*met vuur.*)

Zo houdt Elize my ook voor onschuldig?

LEONORE.

Verschoon my —— iets zekers kan ik u hier niet zeggen —— alleen heden morgen zei de Hofmeester tegen vader, niemand dan de Heer de Valcour houdt hem schuldig —— De jonge juffer zal u, tog niet, zonder voldoende bewyzen, veroordeelen. —— Zy is goed.

KAREL.

Ja goed is zy —— zeer goed —— Hemel! en hoe bitter is het, wanneer de goeden ons haaten.

LEO-

LEONORE.

De goeden haaten niet, maar beklagen —— om, dat zy weeten dat ook de misdadigſte, *menſch* is.

KAREL.

Misdaadig, lieve Leonore, was ik nimmer — en echter, wie verdient meer dan ik het medelyden der braaven —— Verteerende ziektens namen de vreugd, de onnozele vreugd myner kindsheid weg; terwyl myne tydgenootjens het volſten genot van het beſte tydperk des menſchelyken levens hadden; kroopen die dagen voor my voort, daar niets dan ſmert en ellende myn lot was. —— In myn *jongelingſchap* ſcheenen myne *eigen* rampen my te verlaaten, maar ook die dagen werden door de ongelukken van mynen vader verbitterd. —— *Zuster*, lieve Leonore! ik kende in u altyd het *gevoelig*, het deugdzaam meisjen. —— Zulk een voorwerp is dierbaar voor het hart eens ongelukkigen, als hy van alles verlaaten is. —— Zyt gy myne vertrouwde, aan wien ik deezen gepraangden boezem lucht kan geeven! —— Myn vader, wien niets te dierbaar was, om het belang van den Vorst voor te ſtaan —— die gewillig al de genoegens des levens opöfferde, om, op 't naauwgezetst, zynen pligt te betrachten, werd hier door by zyne mede-amptenaaren een voorwerp van den bitterſten haat, omdat hy, door aan de roepſtem van een eerlyk hart te voldoen, hen in hunne ſlinkſche ſtreeken ontdekte en tegenging. —— De gruwelykſte vonden werden uitgedacht, om zyne goe-

DEN ABT DE SANCY.

Ondankbaare verdoemeling. – –

SNOODHEID GESTRAFT, DEUGD BELOOND. Iste Bedr. IVde Toon.

quis de Valcour bracht. —— Nu scheen de zon van myn geluk, die haar aangenaam gelaat zoo lang achter donderwolken verborgen had, te zullen doorbreeken. —— Ik schreef dit gelukkig nieuws terstond aan myne Moeder, doch moest nog het grievend antwoord van haar ontvangen, dat zy zich zeer —— zeer zuinig behelpen moest. —— Gy weet, de Heer de Valcour geeft allen, welke hem dienen, goeden loon, en ik heb weinig noodig. —— Hoe vuurig dankte ik den Hemel, dat Hy my in staat gesteld had, myne goede Moeder behulpzaam te kunnen zyn. —— Ik verzocht haar dat zy hier, in de nabuurschap van 't kasteel, zou komen woonen, zy deedt dit —— gij hebt haar meer dan eens gezien, Leonore!

LEONORE.

Die goede juffer! Meer dan eens heb ik haar gezien en gesproken —— haar gelaat boezemt elk eerbied in.

KAREL.

Nu verbeeldde zy zich de dagen haares ouderdoms in stille rust te zullen genieten, en 't genoegen te smaaken, haar zoon gelukkig en te vreden te zien. —— Ik ook, Leonore! dacht aan geene rampen meer —— de Valcour was my een dierbaar vriend. Ik bouwde reeds schoone kasteelen in de zwevende lucht. —— Een dwarlwind rukt aan, en werpt het geheele gevaarte in duigen. —— Men stort my in de diepste vernedering, en hier door wordt al de ellende van myne Moeder ver-

verdubbeld. Leonore! buiten het grievende, dat 't voor Ouders heeft, dat heur kinderen zulke misdaaden kunnen bedryven, en in de daad pleegen — buiten de bitterſte traanen die de ongelukkige, van elk verlaaten, Weduwe over haar noodlot zal ſchreijen —— ach! —— myne Moeder zal nu tot den bedelſtok vervallen, en misſchien weldra van honger en kommer, met een vloek over my op heur lippen, ten grave daalen!

LEONORE.

Myn goede Heer Secretaris! troost u, waar toe al die aakelige vooruitzichten? Is het dan zeker dat gy den ſchyn van den Heer de Valcour te hebben beſtoolen, behouden zult, dat uw onſchuld niet aan den dag zal gelegd worden?

KAREL.

Helaas goedhartig meisjen! de verdenking op my heeft maar niet dan te veel grond —— het zilverwerk was altyd in myne bewaaring, en niemand, dan de Marquis zelfs, had buiten my een ſleutel van de kas —— men heeft, ja de deur opengebrooken —— doch met moedwil, om my ongelukkig te maaken, heeft men van binnen gebrooken, nadat de kas met een ſleutel geöpend was. —— De Hemel weet hoe de dief een ſleutel is magtig geworden, want ik had de myne, en de Valcour mistte de zyne niet; en 't was nog niet genoeg, dat men, om my verdacht te maaken, de deur aan de binnenzyde beſchadigd en met bloed beſtreeken had —— men vond ook des morgens

een

een bebloeden zakdoek, met myn teken 'er aan, voor' de kas liggen —— daar ik ongelukkig den voorigen dag myne hand ligt gekwetst had —— alles was dus tegen my. —— o Leonore! de bitterste verwyingen, die de Valcour my den morgen van de ondekking deedt, doen myn hart nog bloeden. —— och! het valt zoo bitter, als een eerlyk man by een eerlyk man miskend wordt.

LEONORE.

Dat geloof ik —— maar welken bitteren vyand moet gy niet hebben, die zyn eigen leven waagde, om u ongelukkig te maaken; want had men hem ontdekt onder het pleegen van den diefstal, ware hy zeker in de put, voor u gegraven, nedergestort.

KAREL.

Hier omtrend was de snoode veilig genoeg —— de zilverkas staat op de Secretarie, en, hoe men die geopend gekreegen heeft, is voor my onbegrypelyk —— nu, en deeze kamer is ver van de slaapvertrekken der Huisgenooten verwyderd. —— Wie myn vyand is, weet ik niet —— ik wist niet dat ik 'er eenen had, want ik heb niemand reden gegeven my te haaten. —— Helaas! ik meende van elk bemind te zyn, en 'er was iemand, die al myn geluk vernietigde.

LEONORE.

Hoe hartelyk beklaag ik u —— hoe gaarne zou ik u helpen, want gy zyt altyd voor ons allen zoo goed geweest —— maar de Hemel zal zelve zich uwe zaak moeten aantrekken. ——

KA-

KAREL.

Ik twyfelde nooit aan de voorzienigheid. Leonore! doch haare daaden zyn te veel in duisterheid ingewikkeld, om op zekere zaaken haare wyze van werking te kunnen betrouwen, maar genoeg —— hoe donker, zy zyn goed.

LEONORE.

Ja, en hoe moogelyk! dat zy reeds werkt om uwe onschuld in den helderſten glans ten voorſchyn te doen komen —— dat dit u opbeure, goede Heer! —— Nu, vaarwel! ik durf thands niet langer by u blyven, myn vader zal reeds opgeſtaan zyn, en, hoewel hy u en my bemint, hy zou kyven, als zyne dochter zoo lang by u alleen was.

KAREL.

Vaarwel goed meisjen! ik bedank u voor uw gezelſchap, het was my opbeurend.

LEONORE (*vertrouwlyk.*)

Ik zal u van middag wat warm eeten bezorgen. —— Vaarwel! —— (*Zy huppels voort en grendelt de deur des kerkers toe.*)

DERDE TOONEEL.

KAREL (*alleen.*)

Welk een hart! welke gevoelens! welk een verſtand! —— dit meisjen heeft my nog eenige oogenblikken genoeglyk doen doorbrengen, en ik zag deezen dag niets dan verteerende kommer te gemoet

moet. Ik dank u, goede Hemel! gy hebt my een uwer aardsche Engelen gezonden om my te vertroosten. —— Gy hebt my thans wederom eenig goed geschonken! (*Hy zet zich neder, en ziet zynen kerker met aandacht rond.*) Welk een aakelig verblyf is een kerker, ook voor een onschuldigen, die kerkers, boeijen en schavotten met een rustig hart kan trotseeren. —— Hoe akelig moet hy voor den schuldigen zyn, daar alles buiten zyne gevangenis geslooten word, behalven wroeging en wanhoop, omdat zy haaren oorsprong in den inwendigen beschuldiger hebben. — Ach, hoe gelukkig is de mensch, wiens geweeten hem onder de drukkendste onheilen toeroept: gy hebt ze niet verdiend. — Hoe gelukkig! als hy onwrikbaar overtuigd is, 'er is een Wezen, dat de onschuld bemint, en de mishandelde eens wreeken zal — ja, deze overtuiging geeft troost — waarin zal de ongodist dien zoeken, als hy ongelukkig is. — Vernietiging heeft zeker weinig troostlyks in. (*Men hoort de deur des kerkers ontgrendelen*) Wie daar? Hemel! zo het slegts niet de Valcour is, thands zou ik zyn oog niet kunnen verdraagen.

VIERDE TOONEEL.

De Abt DE SANCY, KAREL.

DE SANCY, (*met den schyn der heiligheid.*) Boetvaardigheid en vertroosting van den Hemel! ongelukkige misdaadiger!

KAREL.

Goeden morgen, Eerwaarde! —— Gy noemt

my

my een ongelukkigen, ja, die ben ik; — gy noemt my een misdadige, neen! die ben ik niet.

DE SANCY.

Och, mogt de Hemel deeze verſtoktheid van u wegneemen!

KAREL.

Verſchoon my, Eerwaarde: gy miskent my —— ik was nimmer een verſtokt zondaar. —— Ik bid u, oordeel niet over myn hart —— dit oordeel komt alleen hem toe, die het recht *kent*.

DE SANCY.

Ik oordeel over uw hart niet, ongelukkige! ik oordeel over uwe daaden —— den besten der menſchen van 't zyne te berooven!

KAREL.

Dit deed ik nimmer.

DE SANCY.

De kas met een ſleutel geöpend, doch om de verdenking op een ander te doen vallen, de deur gebroken —— uw eigen doek —— alles getuigt tegen u.

KAREL.

De geheele waereld mooge tegen my getuigen, en my voor ſchuldig houden, (*op zyn hart wyzende*) hier word ik vrygeſprooken, en (*zyne hand ten hemel heffende*) daar zal men my ook vryſpreeken.

DE SANCY.

Gy beroept u op den Hemel —— die zal ook over deze vermetelheid wraak neemen.

KA-

KAREL.

Met uw weineemen, Eerwaarde! die wraake komt dan op my. —— Ik wist niet dat het geörloofd was, zoo ſtellig over het wraakneemen des Hemels te ſpreeken, —— maar wel, dat het den onſchuldigen vry ſtaat, zich op den Alweetenden te beroepen, daar toch Hy alleen de vertrapte onſchuld handhaven *kan*.

DE SANCY.

Hoe belet nog het weinigjen gevoel van eerlykheid u niet, zulk een taal te voeren! —— Hoe, vliegt u het geweeten niet in het aangezicht! —— hoe durft gy, met een hart vol gruwelen, op onſchuld pogchen?

KAREL.

Ik kan niet denken, Eerwaarde! dat de Heer de Valcour u by my gezonden heeft, om my, met onverdiende verwyten, te komen pynigen, of ik zou my zeer, omtrend zyn gevoelig hart, bedrogen hebben.

DE SANCY.

Gevoeligheid! —— ja hy is al te meedelydend voor een ondankbaaren dief.

KAREL.

Ik bedank u —— maar, zo op den grooten dag de bewyzen der tegen my ingebrachte beſchuldiging worden geëiſcht, zyt gy in gevaar om als een valſche beſchuldiger te worden aangemerkt.

DE SANCY.

Snoode! gy durft myn gewyd kleed . . . . .

KAREL.

Verſchoon my, niet uw kleed, maar uw perſoon —— Op dien dag zal men u zoo min voor abt de Sancy, als my voor een dief houden.

DE SANCY.

Dit gaat te verre —— deeze gezegdens zullen u duur te ſtaan komen —— Ondier! der verdoemenis dubbelwaardig! (*Hy wil woedend vertrekken.*)

KAREL.

Bedaardheid! Eerwaarde!

DE SANCY.

Baldaadige! met oogmerk om u te redden, ben ik hier gezonden, maar uwe ondankbaare trots vernietigt de beste voornemens.

KAREL.

Gy zyt hier gekomen om my te redden — myn Heer! vergeef my dan . . . . . maar neen —— om my te redden, moet men niet by my komen —— men moet den misdaadigen zoeken, en die is in deezen kerker niet. —— Niets kan my redden, myn Heer! dan hen, die my verdenken, met de ſtukken te overtuigen, dat ik aan den gepleegden diefſtal onſchuldig ben.

DE SANCY.

Hoe ſtrafbaar gy my ook hoondet, rampzalige! ik

Ik gevoel medelyden met u. —— Gy vreest de bekentenis van uwe misdaad, uit vrees voor een ſchandelyke ſtraf? —— Weet dan, dat de Valcour, in wiens handen gy nog zyt, u niet aan den rechter van het diſtrict zal overgeven, maar, zonder zelfs van u de bekentenis te eiſchen, waar gy het ontvreemde gelaaten hebt, u op vryë voeten ſtellen, zo gy ſlegts belooft naar een ander land u te zullen begeeven.

KAREL.

Myn God! waarmede heb ik deze vernedering verdiend! —— men houdt my dan voor ſchuldig?

DE SANCY.

Niemand twyfelt 'er aan —— Bevoordeelde! ik wil uw vriend zyn. —— Gy weet de Valcour is edelmoedig, is geneigd om te vergeeven, maar onverzettelyk, wanneer hy eens een voorneemen nam. —— Ik verzeker u, dat hy, zo gy halſterrig blyft loochenen, u aan den rechter zal overgeeven, die u eene misdaad, daar zoo veele onwraakbaare getuigen van zyn, met geweld zal doen bekennen.

KAREL.

Door pyn gedrongen zal ik eene misdaad bekennen, welke ik nimmer voornam, veel min uitvoerde. —— 't Is meer gebeurd, dat, door deze onmenſchelyke gewoonte, onſchuldig bloed door den ſcherprechter vergooten werd.

DE SANCY (*op een gevoeligen toon.*)

Karel! —— en uwe moeder! ——

KAREL (*verpletterd.*)

En myne moeder!

DE SANCY.

Die goede ongelukkige vrouw! die door u, al de rampen welke zy torschte, meende vergoed te zullen zien —— die ongelukkige moeder zal moeten verneemen dat haar zoon op 't schavot stierf ——

KAREL (*levendig.*)

En zy zal denken, ook zyn vader werdt onschuldig gestraft. —— Zy kent my, Eerwaarde! zy kent my —— en kan dus weeten, dat ik tot het pleegen van misdaaden niet in staat ben.

DE SANCY.

Men zal de tekens, waar uit uwe schuld bleek, haar voor oogen leggen —— de moeder zal des zoons misdaad erkennen moeten, en van verdriet sterven.

KAREL (*levendig,*)

Hoe eerder, zo beter! dan zal zy hier geen armoede lyden waartoe zy, zonder my, vervallen moet —— dan zal zy des te eerder in een onvergangelyk leven haaren misslag erkennen, en haar zoon, haarer waardig keuren. —— Ja myn Heer de abt! hoe de zaak afloope, eenmaal zal men zien dat ik onschuldig was.

DE SANCY.

Dan wilt gy liever op een ſchavot een ſchandelyken dood ondergaan, dan door bekentenis uw leven redden?

KAREL.

Niet den dood op 't ſchavot te ondergaan — maar eene misdaad bedreven te hebben, is ſchande. — Zoo ging het dus, ten minſten by zommigen, twyfelachtig is, of men ſchuld had, aan 't geen aangeteigd werd — is de dood of wyze van ſterven niet ſchandelyk.

DE SANCY.

Hoe, wilt gy dus volſtrekt niet bekennen?

KAREL.

Gaarne wil ik bekennen, dat ik aan den diefſtal zoo geheel onſchuldig ben, als het wicht dat, misſchien op dit oogenblik, het eerſte licht aanſchouwt.

DE SANCY (*als ter zyde, doch zoo dat Karel hem verſtaan kan.*)

Welaan! de last van den eenen is uitgevoerd, nu dien van de andere; nu het geheim ontdekt, om twee menſchen te redden. Om dan, myn Heer! niet verder te onderzoeken, of gy ſchuldig zyt dan niet — hoor naar den last die my is opgedragen. — Een meisjen, jong, ſchoon, ryk ſtelt veel belang in u — haare traanen hebben my bewogen, om heur verzoek toe te ſtaan. — „ Ongelukkig ben ik, zeide zy my, zo „ de wreekende hand des gerechts hem het leven be-

„ neemt —— zyne onvoorzichtigheid heeft al
„ myn beste vooruitzichten verydeld, doch,
„ zo ik hem misse moet, dat hy slegts niet ster-
„ ve!"

KAREL (*in diepe gepeinzen verzonken.*)

Een meisjen . . . . . voerde omtrend my deze taal . . .? (*Hy ziet* de Sancy, *een minuut, veel betekenend, aan*) —— Gy verwondert my, myn Heer!

DE SANCY.

Gy weet waarschynlyk niet, van welk meisjen gy zo teder bemind wordt —— ik mag u ook niet melden wie zy is. —— „ Verberg vooral," zeide zy, „ wie u gezonden heeft —— eenmaal hoopte „ ik myn hart voor hem open te leggen, thans moet „ ik vergeeten, immer die hoop gehad te hebben." —

KAREL. (*koel.*)

Kort, Eerwaarde! de voorslag is?

DE SANCY.

Deze —— ik heb my laaten overhaalen, haar in heur plan byteskaan —— ik zal heden nacht uw kerker openen — u uit handen van haar, die my zendt, genoegzaam geld geeven, om u, tot gy de grenzen van dit land verlaten hebt, tegen armoede te beveiligen, —— gy zet u op een gereed gemaakt rytuig, en ontkomt de wraak van eenen vertoorenden meester —— zy, de edelmoedige, zal voor uwe moeder zorgen.

KAREL (*den Abt, gedurende zyn voorſlag, ſterk aangezien hebbende, zegt, na een kleine poos, op eene hadſuklyke wyze.*)

Ik vlucht niet.

DE SANCY.

Gy verwerpt dus de zorg van een minnend meisjen?

KAREL.

Zo het meisjen, waarvan gy ſpreekt, my bemint, moet zy my kennen —— en dan weet ze dat ik niet misdaadig ben. —— Raad zy my dus aan, om door vluchten den argwaan te vermeerderen, dan kent zy my niet, en haare liefde is van weinig waarde.

DE SANCY.

En zo het waar is, dat gy onſchuldig zyt, wilt gy dan uw leven niet ſpaaren, om gelegenheid te zoeken, eenmaal uwe onſchuld aan elk te toonen, daar immers, door 't verlies van uw leven, op u en uw geſlacht altyd de ſchande blyft rusten.

KAREL (*veel beteekenend.*)

Uw ſchielyke verandering verwondert my, heer Abt.

DE SANCY.

Eerst ſprak ik als gezant van den Marquis, nu als die van een beminnelyk meisjen.

KAREL.

Men kan niet veel goeds van een gezant verwachten, die twee meesters dient.

DE SANCY.

Wel, als beider last byna op één uitkomt, en beiden zonden my, om u te redden —— bedenk u tot heden avond op de voorslagen, die ik u gedaan heb.

KAREL.

Daar 't hart gebied, behoeft men zich niet te bedenken. —— Het eerste *kan* ik niet, en het laatste *wil* ik niet.

DE SANCY.

Onbedachtzaame!

KAREL.

Ik geloof dat hier bedrog schuilt, en, neem my niet kwalyk, dat gy —— een schurk zyt.

DE SANCY (*woedend.*)

Ondankbaare verdoemeling! —— in myne magt is het u te doen straffen.

KAREL (*sterk.*)

Ik twyfel, Abt! of gy 't dan wel zo lang zoudt uitgesteld hebben.

DE SANCY (*loopt verwoed naar de deur,*)

Cipier! Cipier! —— Aaterling! ik zal u toonen wie ik ben.

KAREL.

Onnoodig, Abt! Uwe gesprekken hebben het my reeds geleerd.

DE CIPIER.

DE SANCY (*tegen den Cipier.*)

Ik beveel'u, op last van den Marquis, dezen booswicht, zwaar te boeyën, opdat hem alle gelegenheid van vluchten ontnoomen worde. —— (*tegen Karel*) En gy, verwacht, nu gy reeds uwe misdaad bekende, binnen weinig dagen, uw ſtraf! —— (*hy vertrekt.*)

KAREL.

En gy, verwacht de ſtraf van den Wreeker der onſchuld!

VYFDE TOONEEL.

DE CIPIER, KAREL.

DE CIPIER.

Mynheer de abt ſchynt zeer verbolgen

KAREL.

Zo zyn de ſchelmen altyd, wanneer hunne plannen mislukken.

DE CIPIER.

Gy waart een weinig te trotsch, heer Secretaris! hy heeft veel vermogen by den Marquis.

KAREL.

En ook offchoon hy dubbel zo veel vermogen by den koning hadde, was hy my even min achting waardig —— foey! zou een eerlyk man kruipen voor een ſchelmſchen geeſtelyken?

DE CIPIER.

Niet kruipen, heer Secretaris! niet kruipen; maar de zeeman zal, by een naderenden ſtorm, de zeilen reeven. —— Uw leven kan er van af hangen.

KAREL.

Vrees hier voor niet, braave man! de Marquis is niet ligtzinnig —— zo niets anders hem tegen my had vooringenomen, zou ik niet te vreezen hebben.

DE CIPIER.

Gy ſchynt hem bekend te hebben, dat het zilver ...

KAREL.

Wat? wat? ...

DE CIPIER.

Toen hy vertrok, zeide hy, verwacht, nu gy uwe misdaad bekende, uwe ſtraf.

KAREL (*nadenkend.*)

't Is waar —— dit zeide hy —— maar hoe —— zou het ſchepzel in ſtaat zyn, den Marquis wys te maaken, dat ik eene misdaad bekende; waarvan myne ziel gruuwt —— doch, ook dan ontdekt ik zyne voorſlagen, welke hy my gedaan heeft.

DE CIPIER.

Ach! dit zou u weinig baaten —— niemand zou u gelooven.

KAREL.

Helaas ja! men zou my niet gelooven — en hem b'indeling volgen, wyl het vooroordeel in den abt iets meer

dan

dan een bloot menſch doet zien. — o God, hoe veel rampen kunnen geestelyken berokkenen, wanneer zy ſlegt zyn willen. —— Vriend, braave man! misſchien word ik het offer zyner ſnoodheid. (*op een verzeekerenden toon*) Snood is hy, dit verzeker ik u —— maar, ook offchoon ik valle, hy zal zyne broederen niet lang meer ten geesſel zyn —— zyne gruwelen zyn te groot, en zullen de maat ras vullen.

DE CIPIER.

Een ongelukkige troost voorwaar! —— Ach! hoe ſpoedig kan de ſtaat van een menſch veranderen, nog voor een week zag men u vertrouwd by den Marquis, bemind by al de huisgenooten, geëerd en hooggeacht by de onderzaten, en thans zucht gy in een kerker, als een ſchepſel, ſchadelyk voor de ſamenleeving.

KAREL.

Ongeluk is met een onveranderlyken vinger in 't boek myns noodlots geſchreeven. —— Ik vrees den dood niet, braave man! —— 'er verliep ſlegts een korten tyd, dat ik ophield denzelven te wenſchen, thans verlang ik meer dan ooit, het hooſd nederteleggen, en verlost te zyn van de rampen, die my zoo zeer vermoeiden.

DE CIPIER.

Denk nog niet aan den dood —— ik geloof niet dat de Marquis u aan zyne rechters zal overleveren. —— Hy is edelmoedig —— hy beminde u te zeer.

KAREL.

Wanneer men haat opvat tegen een voorwerp, dat men weleer beminde, is die haat grooter, myn vriend! dan wanneer dat voorwerp ons te vooren onverſchillig was —— vooral, wanneer men waant dat hy, wien men het meest vertrouwde, het ſchandelykst misbruik daarvan maakte —— dat hy ondankbaar was voor geſchonken weldaaden — dat hy de achting en liefde, die men hem toedroeg, verſmaadde; en alles opofferde om eene misdaadige neiging te voldoen. —— Ik vertrouw dus niet op de goedheid van de Valcour, te meer, daar een de Sancy by hem verkeert. Deeze zou, zo al de Marquis edele gevoelens omtrend my had, niet nalaaten alles in 't werk te ſtellen om die gevoelens uit zyn hart te rukken. (*de Cipier by de hand vattende*) Maar, goede man! —— wat ook myn lot worde, gy houdt my onſchuldig, niet waar?

DE CIPIER.

Goede jongeling! zo gy zoo ſlegt waart als men u uitkreit, vertrouwde ik nimmer weder op een menſch.

KAREL.

Nu, 'er zullen 'er meer wezen die my niet miskennen zullen. Ik heb nimmer met oogmerk iemand beleedigd — niemand benadeeld — niemand mishandeld —— 'er zullen 'er nog wel zyn die den ongelukkigen Karel een traan verwaardigen willen.

DE CIPIER.

Ongelukkige vriend! zeker zullen 'er veelen zyn die u zegenen zullen —— al de landlieden toemen u, allen zyn zy om uw lot bekommerd, wyl zy in u een beschermer meenen te zullen verliezen.

KAREL (*aangedaan.*)

Braave vriend! zo gy myne moeder ziet weenen, zo gy ze wanhoopige traanen ziet storten, terwyl zy vreest voor 't oog der menschen te erkennen, dat zy een zoon had, omdat hy viel voor het zwaard des Rechters —— dan vertroost haar —— zeg, dat ik, tot in 't oogenblik des doods, met een gerust geweeten my op den Hemel beroepe, die myne onschuld kent. —— Vriend! myne Moeder zal veel verliezen.

DE CIPIER.

Of alles behouden —— wanhoop niet.

KAREL.

Ik wanhoop niet —— gelaaten wacht ik alles af —— eens toch zal ik rusten, eens zal de hand des grimmigen noodlots afgewend worden —— Boeijen worden ligt aan de hand des onschuldigen.

DE CIPIER.

Zy zullen uwe handen niet knellen. —— Ik volg geene bevelen, dan die van den Marquis zelven.

KAREL.

't Was op bevel des Marquis dat de abt u beval . . . .

DE

DE CIPIER.

Ik wil zelf naar den Heer de Valcour gaan —— hy is goed —— elk zyner bedienden durft hem, als zynen vader, aanſpreeken —— de overtuiging van uwe onſchuld zal my doen ſpreeken.

KAREL.

Doe het niet, waardige man! ik verzeker 't u, hy is zeer tegen my vooringenomen —— haal u, door voor my te ſpreeken, geen onheil op den hals. Ik weet het, al uwe onderneemingen zouden vruchteloos zyn.

DE CIPIER.

Nu, ik wil hem ten minſten vraagen, of het op zyn bevel is, dat ik u boeijen moet.

KAREL (*aangedaan.*)

Gy zyt een braaf man! (*hem de hand geevende*) waag u alleen niet, om voor my vrugtelooze pogingen te doen.

ZESDE TOONEEL.

KAREL (*alleen.*)

Hoe verkeerd zyn in onze oogen de menſchen geplaatst —— een Cipier voert een hart om, vervuld met de edelſte gevoelens —— een hart, meêlydend met ongelukkigen. —— Een abt, een geeslyke, wien zachtmoedigheid, eerlykheid, menſchenliefde vormen moeten, is een verzamelplaats van gruwelen —— ja, zo die de Sancy geen ſchelm is, zyn alle menſchen eerlyke lieden.

Den

Den Hemel zy't bekend, of hy zelf niet de misdadige is, die door myn vlucht alle verder onderzoek tracht te doen ophouden. —— In uwe handen, Alweetende! geef ik alles. ——

ZEVENDE TOONEEL.

DE CIPIER; KAREL.

KAREL.

Reeds zo dra terug? myn waarde vriend!

DE CIPIER.

Ik meende de deur uit te gaan, om my naar het huis te begeeven, toen my de kamerdienaar van den Marquis koomt zeggen, dat ik niet alleen u boeijen, maar in een ander vertrek brengen moet, waarmen meer verzekerd is dat gy niet ontvluchten kunt.

KAREL (*gelaaten.*)

Te vluchten was myn oogmerk niet.

DE CIPIER.

Helaas hoe grieft my dit!

KAREL.

Ik geloof u —— maar waarom? Een kerker is een kerker —— 't moge in myne nieuwe gevangenis wat donkerer zyn.

DE CIPIER.

Het is 'er eeuwig nacht.

KAREL.

O! het dagligt niet te *zien*, kan my niet beletten *te denken* aan dien grooten dag, die eens zal aanbreeken —— Kom, gaan wy.

Einde van 't Eerste Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

Een kamer op het Kasteel.

EERSTE TOONEEL.

LA FLEUR, DE SANCY.

LA FLEUR.

Toe myn lieve de Sancy! verhaal my nu, hoe 't afgeloopen is —— het eeuwige gerammel van Elize heeft my verdoemd verveeld.

DE SANCY.

Gy spreekt van uwe aanstaande bruid zeer lief.

LA FLEUR

Als ik de koeken beet heb, gaa ik marsch.

DE SANCY.

En verandert uw naam, even als toen gy Trier verliet?

LA FLEUR.

Ongetwyfeld —— zo ik van plaats verander, verander ik ook van naam, ik moet altyd incognito reizen. —— Maar verhaal toch, hoe 't met Karel zit.

DE SANCY.

't Is flegt afgeloopen; —— Van bekennen wil

hy niet hooren; met het verzoek van het meisjen was het ook mis, en de rekel heeft my verdoemd geveegd —— onder anderen zeide hy dat hy door de verandering van myne gevoelens oordeelde dat ik een —— raad eens wat? —— was.

LA FLEUR.

Misschien heeft hy u by uw eigen tytel genoemd, en gezegd dat gy een schurk waart.

DE SANCY.

Zo gy de Commisie waargenomen had, zou hy meer diergelyke tytels hebben moeten beezigen. —— Maar kort en goed, hy noemde my een schurk.

LA FLEUR.

En gy werdt boos.

DE SANCY.

Natuurlyk —— ik verklaarde hem terstond voor verdoemlyk, en bande hem naar de Hel.

LA FLEUR.

Dan kan hy ook wel verzekerd zyn dat hy 'er niet komen zal, want gy zendt 'er altyd verkeerden heen.

DE SANCY.

Waarachtig Broer! ons praaten doet 'er niet veel toe, 't is onze kostwinning; maar we denken even veel by 't zegenen als by 't vloeken.

LA FLEUR.

Maar myn lieve Abt! hoe zal 't gaan? ——

de

de oude onderzoekt zo nauw —— maakt geduurig zulke verdoemden intricaate tegenwerpingen tegen Karels ſchuld, dat ik 'er niet uit kan, ik vrees by myn ziel, zo wy 'er niet ſpoedig in voorzien, dat hy nog agter 't rechte zal komen met zyn eeuwig gevraag.

DE SANCY.

Ja, La Fleur! ik ben ten einde raad, wy zullen de bal moeten laaten loopen, zo hy wil.

LA FLEUR.

't Ziet 'er God beter 't wel uit! —— dan kunnen wy met den tyd ook nog wel aan de galg loopen.

DE SANCY.

En dan is de klugt uit.

LA FLEUR.

Abt! wordt gy zot?

DE SANCY.

Eene conditie —— en dan zal ik alles doen wat ik kan. Zó gy met Elize trouwt, zult gy my twee duizend Louis d'or geeven —— zo niet dan laat ik Gods water over Gods akker loopen.

LA FLEUR.

Gy zyt toch een rechten geld-duivel.

DE SANCY.

Neen, dit zyt gy niet?

LA FLEUR.

Nu, gy zult ze hebben. Als ik de ſchoonzoon van de Valcour ben, kan ik ze miſſen.

DE SANCY.

Nu, teken dan een ſchuldbrief!

LA FLEUR.

Waaartoe?

DE SANCY.

Ei? *fide*, *ſed cui vide*, maar ja, gy verſtaat de taal der geleerden niet. —— Ik vertrouw geen lieden die van myn vecren niet zyn.

LA FLEUR.

Nu, 't is goed — maar ik vertrouwde u de verkoop van 't Zilver wel.

DE SANCY.

Omdat de Heer de La Fleur, by tyden, domme ſtreeken begaat, wil de Abt de Sancy zulks niet.

LA FLEUR, (*geſchreeven hebbende, overhandigt het papier aan de Sancy.*)

Zie daar —— nu alle kragten ingeſpannen!

DE SANCY.

Verban nu alle vrees. —— Ik heb den Marquis gezegd dat Karel bekend heeft, niet alleen dat hy het Zilver geſtolen had, maar ook dat hy van voorneemen was, hem te vergeeven, en dan een valsch teſtament in de plaats van het echte te leggen —— dit is van dat gevolg geweest, dat de Valcour terſtond order gegeeven heeft hem in een donker gat te werpen.

LA FLEUR.

Maar dit moet immers, zo hy in handen des Rechters koomt, verkeerd uitvallen; —— dan zal hy

hy immers alles ontkennen, en de voorſlagen, die gy hem gedaan hebt, openbaaren?

DE SANCY.

Zo ver zal 't niet komen, gek! —— luister, in dat donker ſtinkend hol zal 't hem vast verveelen —— over vier dagen gaa ik weder naar hem toe, en doe hem dezelfde voorſlag, om te vluchten naamlyk —— wil hy dan nog niet, zoo werp ik ongemerkt een allerliefſt vergif in zyn waterkruik, en dan gaat de ſpraak, dat hy zich, uit vrees voor ſtraf, zelf vergeeven heeft.

LA FLEUR.

Voortreflyk —— dit moesten wy al eerder gedaan hebben, en ik ben van gevoelen dat gy hem het vluchten niet eens moet aanraden; dit zou ons altyd nog kunnen ſchadelyk zyn. —— Capot is veel zekerer.

DE SANCY.

Dat is waar. Nu, 't is my om 't even —— dan zal ik maar, onder ſchyn van hem te komen vertroosten, hem bezoeken.

LA FLEUR.

Dit vertroosten zal ook van harte gaan

DE SANCY.

Loop gek! dat gaat nooit van harte.

LA FLEUR.

Nu, Broer lief! gy hebt my een pak van 't hart genoomen, want, waar ik ook goed voor ben, om te hangen deug ik waarachtig niet. — (*hy ziet naar*

de deur.) 't ſt —— daar komt de Valcour, by myn ziel, weer uit de Secretarie —— en hier na toe —— adieu! de Sancy —— ik wil niet met hem te doen hebben. (*Hy vertrekt door een zydeur*)

TWEEDE TOONEEL.

DE SANCY *alleen. Hy ziet naar de deur, neemt het papier, 't welk hem La Fleur overhandigd heeft, in de handen.*

Nog tyds genoeg om door een nulletjen, van twee duizend, twintig duizend te maaken. —— Piet fopt Jan, en Jan fopt Hein.

Hy zet zich aan de tafel, ſchryft een oogenblik, verbergt vervolgens het papier, en neemt een ſtartige houding aan.

DERDE TOONEEL.

DE MARQUIS DE VALCOUR, DE SANCY.

DE VALCOUR (*een papier in de hand houdende.*)

Niets gaat myne verwondering meer te boven, dan Karels bekentenis van my met vergif te hebben willen ombrengen.

DE SANCY.

Ik, die in geenen deele, myn waarde vriend! zulk een boos opzet in hem verwacht had, ysde toen hy my dit bekende.

DE VALCOUR.

En hy toonde in 't geheel geen berouw?

DE SANCY.

In tegendeel, de ſpyt ſtraalde uit zyne oogen, dat hy in zyn oogmerk verhinderd was.

DE VALCOUR.

Onbegrypelyk! Goede Hemel! op wien zal men voorts vertrouwen? Hoe inneemend kwam hy my in den eerſten opſlag voor —— de eerlykheid kon men, dacht my, uit de trekken van zyn gelaat lezen. Met nedrigheid, echter met een zekere grootheid, die getuigen van zyne goede opvoeding ſcheen, gepaard, verzocht hy my eenigen onderſtand, of nog liever eene bedieninge, waardoor hy de kost voor zich zou konnen winnen, en verlost worden van het voor hem zoo hatelyk zwerven —— zyn ſomber oog toonde voor my een verdriet dat verkropt werdt. —— Ik nam den jongling, zonder onderzoek, aan, zyn gelaat was een goede getuigen voor hem —— immer heeft hy my blyken van zuivere hoogachting en warme dankbaarheid gegeeven —— en dit alles was ſlechts aangenomen. —— Hy, wien ik myn leven zou vertrouwd hebben, wilde myn moordenaar worden.

DE SANCY.

Ik erken, Marquis, wanneer men hem voor 't eerſt ziet, heeft hy in zyn gelaat iets, dat ons terſtond voor hem inneemt, evenwel, by eene naauwkeuriger beſchouwing, dicteeren eenigen trekken ten minſten den aanleg tot het maaken van diep

doordachte plannen, 't zy in 't goede 't zy in 't kwade.

DE VALCOUR.

Dit is mogelyk, ik heb in de Phyſiognomiekunde niet veel gedaan — echter hy toonde, dat zyn plan om my te beſteelen niet doordacht was — let eens welke lompheden hy hier by gehad heeft. De kas was eerst met een ſleutel geopend, en toen had hy van binnen, om ons op het denkbeeld te brengen dat vreemden het geſtoolen hadden, aan het ſlot gebrooken. —— De deur van de Secretarie, daar niemand de ſleutel van heeft, dan hy en ik, was niet gebrooken, maar op de gewoone wyze geopend; welk eene lompheid, die my te meer bewondert, daar hy een goed verſtand heeft.

DE SANCY.

't Is waar, doch alles kan goed overwogen zyn, daar vrees, de gedachten van den besten Heer te gaan beſteelen, angst en wat dies meer is, hem in de goede uitvoering belemmerd hebben.

DE VALCOUR.

Zonder zyne bekentenis zou ik nooit hebben kunnen gelooven dat hy ſchuldig was.

DE SANCY.

Maar de doek voor de kas gevonden — de wonde aan zyne hand, verſchoon my, ook buiten zyne bekentenis, was ook vry zeker.

DE VALCOUR.

Maar waar heeft hy alles gelaaten?

DE SANCY.

Dit wil hy niet bekennen —— waarſchynlyk heeft hy een medepligtigen, die het op eene veilige plaats gebragt heeft, en welken hy niet wil beklappen!

DE VALCOUR.

Alles is my duister! geloof my, myn waarde Vriend! ik ſchrik om hem, niettegenſtaande zyne bekentenis, in handen van myne rechters over te geven. —— God weet, ſchyn kan bedriegen. —— Ik koom daar wederom van de Secretarie, en vind alles in de ſtiptſte orde, niet een verdacht papier. (*Hy haalt zyne ſchouders op*).

DE SANCY.

Hy is zeker verſtandig genoeg geweest, van te begrypen, dat men, na uwen dood, door vergiftiging, vernoomen te hebben, alles zou doorzoeken, en 't er hem ten hoogſten aan gelegen was, dat men alles in orde, en volſtrekt geene verdachte papieren vond.

DE VALCOUR.

Maar het origineel Testament ligt op zyne plaats, nergens is een verdicht te vinden. —— Ik zeg alles is my duister. —— Hy wilde my vergiftigen, en ziedaar de Copy van een brief aan zyne moeder geſchreven, elke uitdrukking daarin toont dat hy my als zynen vader beminde. —— Zie daar, vriend, lees!

DE SANCY (*den brief gelezen hebbende*)

Die laat zich, dunkt my, gemaklyk ontknoo-

pen. —— Zyne moeder is eene zeer goede vrouw, ook by deeze moest hy zorgen buiten verdenking te blyven, daarenboven, wie, by het algemeen onderzoek zulk een opstel vindende, zou hem voor schuldig gehouden hebben aan den moord? —— dit laat zich, nu daar hy zyn oogmerk bekend heeft, gemaklyk begrypen.

DE VALCOUR.

Ik zou om zyn ongeluk kunnen weenen, als waare hy myn zoon; ik heb hem altyd teder bemind. —— Hy scheen de deugzaamste der tegenwoordige jongelingen te weezen, en, helaas! hy stond my naar 't leven.

DE SANCY.

Ik beklaag vooral zyne ongelukkige moeder! die goede vrouw heeft reeds zoo veel *ondergaan* — en hoe shood hy zich ook getoond heeft te zyn, hy was haar eenigste steun.

DE VALCOUR.

Die moeder zal bittere traanen schreijen — zy zal, toch hoop ik, niet armoedig weezen.

EEN BEDIENDE.

Myn Heer! een vreemdeling verzoekt u eenige oogenblikken te spreeken.

DE VALCOUR.

Ik zal daadlyk by hem komen.

DE SANCY.

Vergun my, van u affcheid te neemen, en u hartelyk

telyk te danken voor de vriendelykheid, welke ik gisteren by u genooten heb, en voor het verblyf dat gy my dezen nacht wederom vergunde.

DE VALCOUR.

Wat wilt gy, Heer Abt?

DE SANCY.

Vertrekken, waarde Vriend! myne tegenwoordigheid word t'huis vereischt.

DE VALCOUR.

ô Blyf ten minsten by ons dineeren — verlaat my niet, waarde vriend! ik ben treurig, en heb gezelschap noodig.

DE SANCY.

Ik wil liever morgen de eer van uw gezelschap komen genieten.

DE VALCOUR.

Koom morgen ook, gy zyt my altyd welkom — alleen verlaat my heden niet.

DE SANCY.

Nu, om een vriend genoegen te geeven, zal ik blyven. —— Ik zal dan myn rytuig weer doen ontspannen.

DE VALCOUR.

Was het reeds zo zeker beslooten?

DE SANCY.

In de daad —— nu tot straks!

VIER-

VIERDE TOONEEL.

DE MARQUIS DE VALCOUR (*alleen.*)

Onbegrypelyk men koestert een slang in den boezem, daar men een Engel by zich schynt te hebben — alles zou ik gerust in de handen van den jongeling hebben vertrouwd, en hy is een verrader — o! dat ik my met dit mensch zoo bedroogen heb; — dit bedroeft my zeer —— maar iemand wagt op my . . . Grisaut! (*De Bediende komt.*)

DE VALCOUR.

Geleid den vreemdeling hier. (*De Bediende vertrekt*).

DE VALCOUR.

Myn hart breekt, als ik denke om 't noodlot van de Moeder van dien rampzaligen — hy beminde haar teder, en moedwillig maakt hy haar ongelukkig.

VYFDE TOONEEL.

JUSTE, DE MARQUIS.

JUSTE.

Uw onderdanige dienaar, myn Heer Marquis!

DE VALCOUR.

Hoe, zyt gy het? myn Heer Juste! wat dreef u herwaards heen?

JUS-

JUSTE.

Verſchoon myne ſtoutheid Heer Marquis! ik kom hier iets onderzoeken . . . . . .

DE VALCOUR (*hem een ſtoel aanbiedende*).

Spreek, ſpreek myn Heer!

JUSTE.

Iets waaraan u veel, of —— my niets gelegen ligt.

DE VALCOUR.

Spreek toch myn Heer! ik geloof dat uw komst hier een zaak van gewigt zal doen ontdekken.

JUSTE.

Weet dan, Heer Marquis: dat in de voorige week, toen ik juist van huis was, 'er iemand by ons kwam met een meenigte zilverwerk, om te verkoopen. —— Myn meesterknegt maakte geen zwaarigheid het te koopen, mits de verkooper hem een briefjen gaf, waarin die betuigde, dat hy het verkocht had, voor de waarde betaald was, en dit briefjen onderteekende, 't welk myn knegt dan ook ontving —— welke gewoonte ik ingevoerd heb, om altyd zeker te zyn, van geen geſtoolen goederen op te koopen, of dat ik ten minſten eenig bewys hebben mogt, het op eene eerlyke wyze gekocht te hebben. Toen ik thuis kwam, zag ik terſtond dit zilverwerk na, en zag aan een koelvat, 't geen ik in 't voorig jaar voor U gemaakt heb, dat het zilver van niemand anders dan van u was. —— ik verwonderde my hier over zeer, en dacht, zo de Heer de Valcour zyn zilver zich

zich wil afhandig maaken, zou hy my zelf hier van verwittigd hebben. Ik vroeg naar het briefjen, en het was geteekend Karel Berghauzen.

DE VALCOUR. (*ter zyde*)

Onbegrypelyk! — Karel is toch van het Kasteel niet afgeweest. (*overluid*) Myn Heer Juste! hebt gy dit briefjen ook by u?

JUSTE, (*een briefjen uit zyn portefeuille neemende*).

Ja wel Heer Marquis — zie daar is het.

DE VALCOUR. (*na eenige oogenblikken zeer ſterk het briefjen te hebben aangezien, ſtaat op en ſtaat zich voor t' hooft*).

Karel! gy zyt onſchuldig — o God! welke monsters zyn 'er op aarde!

JUSTE.

Kent gy de hand, Heer Marquis?

DE VALCOUR.

Juste! gy doet my heden een onbegrypelyken grooten dienst. — Het zilver, dat gy heden gekocht hebt, is my ontſtolen, alles bracht myn Secretaris in verdenking, ik deed hem in de kerker zetten, en deze jongeling is onſchuldig (*Hy neemt een brief uit zyn portefeuille, en vergelykt het opſchrift met het briefjen van Juste*) Zie, myn Heer is dit niet dezelfde hand?

JUSTE.

My dunkt, dit is volkomen 't zelfde ſchrift.

DE

DE VALCOUR (*een ander papier neemende*). Ten minſten met dit heeft het geene overeenkomſt?

JUSTE.

Dat gelykt nergens naar.

DE VALCOUR.

Nu dit is van Karel Berghauzen, en dit van den abt de Sancy —— Karel! gy zyt onſchuldig —— dit briefjen is door den Abt geſchreeven; een man, welken ik als mynen vriend aanmerkte, die my nog heden kwam vertellen, dat myn Secretaris alles aan hem bekende, en, om dien ongelukkigen by my nog meer gehaat te maaken, zeide, dat Karel ook erkend had het oogmerk gehad te hebben my met vergif om 't leven te brengen —— Snoode! gy zyt in de put gevallen, welke gy voor een ander gegraaven hebt. —— Myn Heer Juste gy blyft heden myn gast.

JUSTE.

Verſchoon my, ik ben uw nederige dienaar.

DE VALCOUR.

Wat! wat! gy zyt myn vriend —— gy geeft my een jongeling weder, die my onbegrypelyk dierbaar is. —— Grifaut! Grifaut! (*De Bediende komt binnen.*)

DE VALCOUR.

Vlieg naar de tooren, en haal 'er myn Secretaris uit. —— Grifaut, waar is de Abt . . .

DE

DE BEDIENDE.

Hy doet een wandeling door den tuin met den Heer La Fleur.

DE VALCOUR.

Nu, ras ga heen, en haal myn Secretaris —— Grifaut! pas op dat de Abt hem niet zie —— nu ga heen —— Grifaut! —— pas ter deeg op, dat de Abt niet vertrekt, maar zeg ook tegen niemand dat de Secretaris hier zal komen — ga! —— Myn Heer Juste ik zal u toonen, dat ik weldaaden kan beloonen —— blyf by proviſie eenige dagen hier.

JUSTE.

Verſchoon my — ik wilde morgen weder naar Mets toe.

DE VALCOUR.

Nu, zoo moet gy ten minſte tot morgen hier blyven.

JUSTE.

Uw vriendelykheid maakt my verlegen myn Heer —— doch vergun my alleen dan, een vriend, die my wacht, van uwe vriendelyke aanbieding te verwittigen.

DE VALCOUR.

Nu gaa dan, en kom ſpoedig weder.

JUSTE *vertrekt, en ontmoet* ELIZE *aan de deur.*

ZESDE TOONEEL.

ELIZE, DE VALCOUR.

DE VALCOUR.

Hier Elize! omhels my —— ik ben onbegrypelyk gelukkig.

ELIZE (*hem omhelsd hebbende, ziet hem verwonderd aan.*)

Zoo vrolyk lieve Papa!

DE VALCOUR.

Ongemeen vrolyk, lieve Elize —— kom gy moet ook vrolyk zyn —— eene aanstaande bruid met een zuur gezicht is een miserable vertooning.

ELIZE.

Helaas!

DE VALCOUR.

Wat deert u Lize! waarom zucht gy?

ELIZE.

Ach, Papa! aan bruid worden mag ik niet denken.

DE VALCOUR.

Wat! hebt gy geen zin in La Fleur.

ELIZE.

Neen, Papa! thands kan ik hem niet dulden.

DE VALCOUR.

Ei! onbegrypelyk, waarom dit niet eer gezegd!

ELIZE.

Ik haatte hem niet Papa, dan nadat ik zag, hoe gevoelloos hy voor 't lyden van ongelukkigen is, hoe hy u tegen den rampzaligen Karel opſtookte.

DE VALCOUR.

Omhels my, Elize! zulke gevoelens in de dochter ſtreelen het hart van den vader. —— Maar Lize. hoe denkt gy over Karel?

ELIZE.

Myne gedachten zyn' niet de gedachten van La Fleur en den Abt —— ik heb veele traanen om dien ongelukkigen geſtort.

DE VALCOUR.

Ook ik, Elize! ook ik.

ELIZE.

Maar lieve Papa! van waar nu uwe vrolykheid —— voor een uur waart gy nog zoo treurig —— zoo bekommerd over 't lot van uw Secretaris! —— dit zag ik gaarne, want het was my een teken van uw gevoelig hart.

DE VALCOUR.

En gy moest danzen en zingen, omdat ik vrolyk ben. —— Karel is onſchuldig.

ELIZE (*zeer deelnemend.*)

Onſchuldig?

DE VALCOUR.

Ja, Lize! ja —— de Abt is de dief.

ELIZE

ELIZE.

De Abt! —— en gy zyt echter vrolyk —— Papa! de Sancy is immers ook uw vriend?

DE VALCOUR.

Ja, maar in vergelyking van mynen braaven Secretaris, is hy flegts een bloote kennis —— en Lize, al ware hy myn boezemvriend geweest, hangen zou hy, om dat hy met handen en voeten gewerkt heeft, om den onfchuldigen Karel te doen hangen, want, die de onfchuld wil ombrengen, is het lelykfte monfter.

ELIZE.

Dat ik u kusfche, myn vader! welk een geluk zulk een braaven vader te hebben!

DE VALCOUR.

Nu, Elize! wees vrolyk, het zy heden een feestdag, — de onfchuld gered!

ELIZE.

Maar waarde Papa! hoe toch hebt gy dit ontdekt?

DE VALCOUR.

De man, welke u zoo even ontmoette, heeft aan het koelvat, dat hy weleer voor my gemaakt heeft, gemerkt dat het zilverwerk, 't geen zyn knecht had opgekocht, van my was. —— Hy kwam vraagen of het met myn weten was, en aan een briefjen, dat de verkooper gegeeven heeft, heb ik gezien, dat het de Abt was die fchuldig is.

ELIZE.

Lieve Papa! dit bewys is zoo zwak —— 't is meer gelyk dan eigen.

DE VALCOUR.

Nu, nu —— wy zullen zien. —— Ha daar is myn Karel.

ZEVENDE TOONEEL.

KAREL, de voorigen.

DE VALCOUR *(zyne armen uitſtrekkende.)*

Koom uit de boeien in myne armen, braave jongen.

KAREL *ſnelt mede met opgeheven armen op hem toe, doch naby hem gekoomen zynde, ſtaat hy plotſelyk ſtil —— en doet een ſchrede te rug.)*

Hoe, Marquis!

DE VALCOUR. *(naar hem toetreedende.)*

Vergeet uwe onheilen —— Karel! omhels my.

KAREL. *(terugtreedende.)*

Laat af, Marquis! — Gy deedt my in een kerker werpen —— deedt my door een ſchelmſchen geeſtelyken het hart van een ſcheuren —— gy liet my in een hol ſmyten, waar my het daglicht ontnoomen was —— deedt my byna tot wanhoop overſlaan —— en dit alles wilt gy met eene omhelzing goed maken.

DE

DE VALCOUR.

Karel! ik was onſchuldig.

KAREL.

Ligtzinnig mensch! is het uw ſchuld dat *myne onſchuld* ontdekt is? —— zou het niet uw ſchuld geweest zyn, zoo de ſchuldelooze op een ſchavot door de hand des beuls ware omgekoomen —— zou het uw ſchuld geweest zyn, zoo de moeder des ongelukkigen zoons de wanhoopende handen niet aan zich zelve geſlagen had en —— zou het onze ſchuld geweest zyn, zoo wy in 't groote gericht tegen u zouden hebben moeten getuigen?

DE VALCOUR.

Karel! ik ben misleid.

KAREL.

Nimmer komen over u de traanen, die myne Moeder, die ik geweend heb —— als lood zouden zy op uw hart branden. —— Ligtzinnige Marquis! gy hebt my doodängsten doen uitſtaan, en nu, na dit alles wilt gy dat ik u zal omhelzen? —— Neen, naar het geen gy my hebt aangedaan, kan ik u myn Vriend niet noemen —— alleen, geef my een getuigſchrift van myn eerlykheid, en nog op dit uur verlaat ik het kasteel.

DE VALCOUR.

Karel!

ELIZE

Karel!

KAREL (*die Elize niet bemerkt hadt, keert zich ſchielyk om, zyne gramſchap bedaart en hy is geheel vertederd.*)

ELIZE.

Omhels mynen Vader!

KAREL (*de Valcour omhelzende.*)

Als den Vader van Elize.

DE VALCOUR.

Karel! zyt myn vriend! myn broeder! (*hem by de hand houdende*) Beste jonge! ik heb om uw lot geſchreid, nacht noch dag heb ik uit kommer over u, rust genooten —— Karel! — in de handen van myne Rechters zoudt gy wel niet gekoomen zyn, maar gy zoudt toch ongelukkig geworden wezen —— zyt thands niet meer myn bediende —— alleen myn vriend!

KAREL.

Vergun my te vraagen, wie het is die de misdaad pleegde.

DE VALCOUR.

Uw grootste vyand —— die my het meest tegen u oppzette —— die niets verzuimde, om u haatelyk te maaken, en, uw gevangenis verlatende, zich niet ontzag my te koomen dietsmaaken, dat gy, buiten de erkentenis van den dieffstal, ook bekend had, het voorneemen gehad te hebben my door vergif te doen omkoomen —— de Abt de Sancy.

KA-

KAREL.

Hy zal zynen Broederen niet meer ten geesfel verſtrekken, de maat zyner gruwelen is vol —— Marquis! ik hield hem reeds verdacht, toen hy deezen morgen myn kerker verliet, ik beſchouwde in hem een grooten ſchurk, maar voor zoo godloos hield ik hem niet.

DE VALCOUR.

Karel! waarmeê zal ik, het geen ik u deed lyden, vergoeden?

KAREL.

Met uwe vriendſchap —— met de vriendſchap uwer dochter.

ELIZE (*met veel vuur.*)

o! De myne had gy zints lang.

DE VALCOUR.

Met zo veel vuur —— Elize! ..... gy bloost onbegryplyk! gy voedde zints lang meer dan vriendſchap —— (*Hy beſchouwt hen beiden beurtelings*) Karel! —— Lize —— (*hy legt beider handen in een*) Zyt beide myne kinderen!

ELIZE.

Vader!

KAREL.

Marquis!

DE VALCOUR.

Kinderen! — God zegene u!

KAREL.

Marquis! uwe goedheid . . .

DE VALCOUR.

Ach! kon zy slegts myne onvoorzigtigheid geheel uitwisschen. Geen dank! Karel wilt gy de rekening liquideeren? —— Ik ben u veel schuldig —— zyt gy met myn dochter te vreden?

KAREL.

Volkomen! volkomen, myn vader! — vergeef myne gram. . .

DE VALCOUR.

Nu kinderen, van daag vieren wy het feest der geredde onschuld. Karel, uwe Moeder moet hierby tegenwoordig zyn — Grifaut! Grifaut! —— (*de bediende komt*) Zet u terstond in een rytuig, en haal my op 't oogenblik Jufvrouw Berghauzen hier — maar alles vliegend!

GRIFAUT.

De Abt en de Heer La Fleur naderen.

DE VALCOUR.

Goed, zend hier een paar stalknegts die de wacht voor de deur houden moeten —— Kom, spoed u! —— (*tegen Karel en Elize*) Kinderen! nu zult gy een tooneel zien! de ontmaskering van een schynheiligen deugeniet.

AGSTE TOONEEL.

LA FLEUR, DE SANCY, de Voorigen.

LA FLEUR (*stil tegen de Sancy.*)

Wat doet gy hier?

DE SANCY (*opziende, bemerkt Karel — stil.*)

Wel de blikſem!

DE VALCOUR.

Ter rechter tyd, myn waarde Abt, koomt gy —— ik heb den misdadigen hier doen brengen, om uit zyn eigen mond de bekentenis van den gruwelyken aanslag te hooren, die hy op myn leven gemaakt heeft, doch zyne stoutheid gaat zo verre, dat hy alles wederom durft ontkennen.

DE SANCY.

(*stil*) Courage! (*overluid tot Karel*) Snoode! gaat uwe onbeschaamdheid zoo verre? —— Hebt gy niet bekend het Zilver gestoolen en het voornemen gehad te hebben den Marquis met vergif om 't leven te brengen?

KAREL.

't Is de eerbeid, die ik voor den Heer Valcour, en zyne dochter heb, welke my weerhoud u aan te vliegen.

DE SANCY.

Bevestig de bekentenis, welke gy heden gedaan hebt, eer de Rechters dezelve met de pynbank, u ontwringen.

KAREL.

Onbeſchaamde, gy ontzaagt dan niets om my ongelukkig te maaken!

DE SANCY.

Listige! gy gaat voort met ontkennen. —— Ik roepe den Almagtigen tot getuigen, dat gy my alles bekende.

KAREL.

Almagtige, hen tart 'u!

DE VALCOUR.

Niet kyven —— Ik geloof Karel, dat ik de bewyzen heb van den door u gepleegden diefſtal —— ziedaar het briefjen, met uw naam geteekend, 't welk den zilverſmit by den verkoop myner meubelen is overhandigd. —— Het gelykt wel niets naar uw gewoon ſchrift, maar evenwel ..

KAREL (*het briefjen gezien hebbende.*)

Gy ziet, Heer Marquis! dat dit myn gewoon ſchrift niet is.

DE SANCY.

Een ſchelm zon zyn hand niet verdraaijen kunnen!

DE VALCOUR (*ſterk.*)

Het ſchynt, dat gy dit niet kunt, offchoon gy de grootſte ſchelm van den aardbodem zyt.

DE SANCY. (*ſtil tegen la Fleur.*)

't is uit! (*overluid tegen Valcour*) Marquis! gy ontſtelt my —— Welke hoonende woorden ontglippen uwen mond!

DE

DE VALCOUR. (*tegen Elize en karel.*)

Zie, myne kinderen! hoe de huichelaar daar ſtaat.

DE SANCY.

Marquis! zo uw voornemen is my te hoonen en te grieven, zal ik liever vertrekken —— vaarwel!

DE VALCOUR. (*tegen de bedienden welke aan de deur ſtaan.*)

Draag zorg dat niemand uit de kamer komt!

DE SANCY.

Hoe, Marquis!

DE VALCOUR.

Wees gerust, Abt! ſtraks zult gy in 't donker hol, daar myn braaven Secretaris door uw liſt in geworpen werd, logeeren. —— (*Hy haalt een brief uit de zak.*) Ziet gy wel, brave Geeſtelyke, dat dit ſchrift niets verſcheelt —— dit is uw brief —— en dit is het handſchrift, zoo genaamd van Karel Berghauzen —— ei lieve, zeg my uw oordeel eens, zou beide niet wel door eene hand geſchreven zyn?

DE SANCY.

Myn Heer de Valcour! gy zyt zeer hoonend —— wees voorzichtig!

DE VALCOUR.

Beken Abt! beken, eer de Rechters de bekentenis met de pynbank u ontwringen —— zie braave Karel, hier is het ſtuk papier dat my uw on-

onſchuld toonde, en my den rechten misdaader leerde kennen.

DE SANCY. (*ſtil tegen la Fleur, terwyl de Valcour het bovenſtaande tegen Karel ſpreekt.*)

Wy zyn verlooren!

LA FLEUR. (*ſtil.*)

Beklap my niet, zoo zal ik dezen nacht u uit de gevangenis redden.

DE SANCY (*ſtil.*)

Wees my trouw, ik zal 't u zyn.

KAREL.

Zo myn Heer de Abt nog langer het ambacht van ſteeſen wil oefenen, dient hy voorzichtiger te worden.

DE SANCY.

Duld ten minſten niet, dat uwe bediende my beſchimpe.

DE VALCOUR. *verontwaardigd.*

Myn bediende? —— gy vergist u —— Hy word myn zoon: —— Myn Heer La Fleur, wy blyven vrienden, doch van een huwelyk myner dochter met u zal niets worden —— Gy hebt door my zo ſterk tegen dezen braven jongling op te zetten, u by Elize te hatelyk gemaakt.

DE SANCY. (*ſtil tegen La Fleur, terwyl de Marquis de woorden* doch van een huwelijk, *enz. uitſpreekt.*)

Weg het plechtanker!

LA

LA FLEUR.

Het deert my, myn Heer! dat ik Mejufvrouw mishaagd heb, door my misſchien wat te ſterk uitgelaten te hebben tegen den Heer Berghauzen. —— Alles ſcheen te getuigen dat hy het feit bedreven had, en alles wat ik gezegd heb was uit zucht tot uw welzyn.

DE VALCOUR.

Dat zy zoo, myn Heer!

LA FLEUR. (*tegen Elize.*)

Ik hoop echter nog op de gunst van Mejuffer!

ELIZE.

Laat die hoop vaaren, myn Heer! —— Hier is myn aanſtaande echtgenoot.

LA FLEUR.

Uwe vriendſchap evenwel . . . .

DE VALCOUR.

Ik heb gezegd, myn Heer La Fleur! dat wy vrienden blyven. (*tegen de Sancy*) Hoe ſtaat gy daar zoo naar den grond te zien Abt —— bedenkt gy een nieuw ſchelmſtuk?

DE SANCY.

Ach, Heer Marquis hoe grieft gy my! —— 't is waar —— ik heb de misdaad gepleegd —— Ik moest een wisſel betaalen, en was reddeloos —— de nood dwong my —— Marquis! ik ſteun op uw edelmoedigheid —— gy kunt ver-

DE SANCY.

„ Wel verdoemd! zo dit waar is, dan was het „ ſpoedig *ad patibulum.*

LA FLEUR.

„ Ik geloof waarachtig dat zy het is —— haar „ ſpraak, haar gelaat — wel donders was ik hier „ nu van daan.

DE SANCY.

„ Houd u maar dood ſtil, misſchien kent zy u „ niet.

LA FLEUR.

„ Ja ja ik ben in die drie jaaren zo niet veran„ derd —— de Sancy, ik vrees dat het met ons „ gedaan is.

DE SANCY.

„ Ja, dat vrees ik ook —— hadden wy zoo „ even het hazenpad maar gekozen."

CHARLOTTE (*den Marquis antwoordende.*)

Had ik geen braaven zoon gehad reeds lang was ik ten grave gedaald.

DE VALCOUR (*op La Fleur wyzende.*)

Zy zou eerst de gade van dezen Heer geworden zyn, doch hy was haar te gevoelloos.

CHARLOTTE (*ziet La Fleur ſterk aan, welke zyn gelaat poogt te verbergen.*)

Delamére!!

LA FLEUR (*ſtil*)

ô Hemel! zy is het.

CHAR-

CHARLOTTE (*bitter.*)

Geweetenlooze!

LA FLEUR (*zeer ontſteld.*)

Wat bedoelt Mejuffer!

CHARLOTTE.

Rampzalige! —— kent gy de weduwe van Dylen niet meer? Gy zyt Delamére, onzalige!

LA FLEUR (*zich voor haare voeten werpende.*)

Genade! mejuffer! — vergeeving!

(*Elk ſtaat ten hoogſten verwonderd.*)

CHARLOTTE. (*Karel by de hand neemende.*)

Karel! zie daar den berokkenaar van al onze ongelukken, zie daar hem, die te Trier my al myn rykdom ontſtal.

DE VALCOUR.

Hoe! deze ook een ſchurk?

CHARLOTTE.

Hy dompelde my en myn zoon in armoede.

DE VALCOUR.

Onbegrypelyk! Kom, kom naar den galg met dat adderengebroed! (*tegen de bediende*) Mannen brengt beide deze eerlyke lieden naar de gevangenis —— elk zitte afzonderlyk!

DE SANCY. (*tegen la Fleur.*)

Gy kunt my toch nu niet redden —— (*tegen de Valcour*) Sta my toe, Heer Marquis, nog iets tot myn verontſchuldiging te zeggen.

DE VALCOUR. (*tegen de bedienden.*)

Mannen! ſpoedigt brengt de ſchurken weg.

DE SANCY.

Ik heb het zilver verkogt —— La Fleur heeft het geſtoolen.

DE VALCOUR.

Aertſig! eerſt hebt gy het geſtoolen om een wisſel te betaalen, en nu La Fleur —— voort, voort —— ſpaar uwe bekentenis tot morgen, en doe die aan de Rechters.

DE SANCY.

Dat ik dit zeide, was . . . .

DE VALCOUR. (*tegen de bedienden.*)

Voort —— ik wil niets hooren.

De bedienden vatten beiden aan, en leiden hen weg.

LAATSTE TOONEEL.

DE VALCOUR, CHARLOTTE, KAREL, ELIZE.

DE VALCOUR.

Onbegrypelyk! Die La Fleur ook een gaauwdief!

CHARLOTTE.

Onder den ſchyn van myn vriend te wezen, ontſtal hy my het koffertjen, waarin al myn gelden en juweelen waren.

DE VALCOUR.

Nu, het moet maar van de aarde dat gebroed! —— Kom, dierbaarste die ik thands op aarde heb —— laat ons alle ongelukken vergeeten, op niets dan geluk denken!

KAREL.

Toen ik van alles beroofd by u kwam, redde gy my van armoede en verwyfeling —— heden geeft gy my den grootſten ſchat, dien gy bezit, uwe gadelooze dochter —— Elize! reeds lang minde ik u —— ook by u was ik niet onverſchillig! —— Dierbaare Elize!

ELIZE.

Karel! het was uw deugdzaam hart, 't welk zich in al uwe daaden vertoonde, dat u tot het voorwerp myner liefde maakte.

KAREL.

Heden word ik van den ongelukkigsten mensch, de gelukkigste.

DE VALCOUR.

En ik ben nog nooit zoo vrolyk geweest dan heden. Koomt, myne waardste —— laat ons allen vrolyk zyn —— Karel, straks koomt de eerlyke Zilversmit, door wien uw onschuld nog by tyds openbaar werd —— vyf goede menschen zullen by elkander zyn! —— komt, laat deeze dag altyd een feestdag voor ons zyn, op denzelven werden de bedriegers ontdekt, de onschuld gered en —— beloond.

EINDE.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

BLONDICEUM.

O myn Moeder!

DE GOEDE ZOON. XV^de Soon.

DE GOEDE ZOON.

TOONEELSPEL

IN EEN BEDRYF.

Uit het Hoogduitsch.

Florian (J.P.C. de)

D'B.

VERTOONERS.

HOOGVELD, *een Boekhandelaar.*

LOUISA, *zyn Dochter.*

BLONDHEIM,

SITTER, *vriend van* Blondheim.

REINHARD.

Een Marqueur.

DE GOEDE ZOON.

TOONEELSPEL.

EERSTE TOONEEL.

Het Tooneel verbeeld een Burgerlyk vertrek met een zyde en middendeur, Blondheim ligt met zyn hand onder zyn hoofd op de tafel en ſlaapt; men ziet eenige papieren en boeken op de tafel, benevens een lamp die uitgaat: het is dag. Reinhard komt door de middendeur.

BLONDHEIM, REINHARD.

REINHARD.

Hei! (*hy gaat verder voort*) Hei! —— Slaapt hy? —— Zou ik hem wakker maaken? (*zagt*) Hm! Hy heeft den gantſchen nacht genoeg gewerkt laat hem maar uitſlaapen. (*Hy doet de lamp uit, wil ſtilletjes heen gaan, en ſtoot toevallig aan de tafel, waardoor Blondheim ontwaakt.*)

BLONDHEIM.

Wie is daar?

REINHARD.

Ik.

BLONDHEIM.

Zyt gy het Reinhard?

REINHARD.

Dat was ik. Goeden morgen, Monſieur! gy hebt laat geſchreeven.

BLONDHEIM (*ſtaat op.*)

Tegen myn wil lag my de ſlaap als lood op de leden, ik kon het niet langer houden.

REINHARD.

Wel wie zou met al zyn vlyt zyn eigen gezondheid willen ruïneeren? De ſlaap is het halve leven.

BLONDHEIM (*wyst naar het zyvertrek.*)

En daar ligt myn moeder op het ziekbed, en hier ſtaat gy om betaling te vorderen.

REINHARD.

Nu, breek daar uw hoofd niet mede! ik heb het Goddank nog niet van noden, ben 'er ook nog niet om gekomen. (*hy zet zich aan tafel*) Maar hoor eens, vriendlief, hebt gy dan in 't geheel niets geleerd, om door de waereld te komen?

BLONDHEIM.

Ach lieve man! ik heb geleerd wat ik konde; — myn vader was officier, en beſtemde my ongelukkiger wyze tot een geleerde; alles wierd aan myne opvoeding ten koste gelegd, hy ſtierf, en liet myne moeder niets na, want zyne vyfjaarige ziekte had ons vermogen ten vollen uitgeput, ook was alle haare moeite om een penſioen te verkrygen, vergeefs. Niemand wilde zich myner aantrekken, alle moeite die ik deed, om een beſtaan te krygen, was vruchteloos.

REINHARD.

Dat is zeer ongelukkig.

BLOND-

BLONDHEIM.

Ik vernederde my voor ſchurken en domkoppen, doch kreeg niets; ik ſtopte lyf knechts geld in de hand om my ſlechts gehoor te verwerven, en kreeg niets. Myn vaderland ſtoot my terug, geeft vreemdelingen ambten, en laat braave burgerkinderen gebrek lyden by den besten wil om hunne vermogens aan het vaderland te wyden.

REINHARD.

Weg dan naar vreemde landen, als het hier niet gaan wil!

BLONDHEIM.

Om daar van honger te ſterven, het geen ik hier tot nog toe gelukkig ontging. Ik heb geen verdienſten noch aanbeveeling; alleen myne kundigheden en naarſtigheid, en die maaken zonder geld nergens veel opgang.

REINHARD.

Dat is, helaas, maar al te waar!

BLONDHEIM.

Myn moeder wil ik niet verlaaten; ik mag haar niet aan het gebrek ten prooi geeven, haar aan geen vreemde zorge overlaaten. Wat de zoon gevoelt en doet, dat gevoelt en doet geen huurling.

REINHARD.

Hoor eens! —— Ik zal u wat zeggen; leg eens in de Lotery, dat heeft menig een geholpen.

BLONDHEIM.

Wat kan ik van het toeval verwachten? Ik kan reeds de geringste ſom niet in het onzekere waagen; ieder onnodige uitgave is een roof aan de behoeften myner moeder.

REINHARD.

Nu, dan weet ik u verder niets te raaden. God weet, als ik u helpen kon, deed ik het, maar vier leevende kinderen en ſlegte tijden! De groote Mynheeren moesten met een gemeen mensch meer compaſſie hebben; eerst jaaren lang loopen en dan nog de helft afkorten; wie werk hebben wil, moet borgen, en wie borgt, wachten. Daar is de kleerenmaaker hier over de deur; lieve hemel! —— die man heeft zyn brood niet.

BLONDHEIM.

Ach God!

REINHARD.

Hoor eens —— Het doet my in myn ziel leed dat gy zo zukkelt. Gy zyt deugdzaam en goed van hart, en verdiende dat het u welging en uwe braave Moeder ook. —— Het is heeden feestdag by ons, en dan is 'er altijd nog wel zo wat extra; —— wilt gy een lekkere ſoupe bij mij komen eeten, zo wees myn gast! (*hem de hand geevende*)

BLONDHEIM. (*drukt en ſchudt die.*)

Ik dank u, myn vriend, het ſpyt my dat ik van uw goedheid geen gebruik kan maken, (*eenigzins-*

zins verlegen) want —— ik ben reeds by een goed vriend te gast genood.

REINHARD.

Dat is my leed. Nu, dan zal ik toch uw moeder iets zenden.

BLONDHEIM. (*drukt hem de hand, wil ſpreeken, keert zich om, om zyne traanen te verbergen, vervolgens gaat hy ſchielyk in het vertrek.*)

TWEEDE TOONEEL.

REINHARD (*alleen*)

(*Hy ziet hem na*) By een goed vriend te gast genood? Ja, alsof ik het niet wist! Naar buiten gaat hy wandelen, eet daar zyn broodje, en drinkt uit de eerste bron die hem voorkomt. Die vervloekte hoogmoed! Eer hy een mensch om hulp zou aanſpreeken, eer hy iemand iets te danken zou hebben, leeft hy liever in ellende, en verbergt voor de oogen van al de waereld zyn toeſtand. Hy verdient den hemel voor het geen hy aan zyne moeder doet, maar als 'er niet ras zo wat tot haare redding komt, dan moeten beiden van honger omkomen. (*Hy gaat naar de deur.*)

DERDE TOONEEL.

REINHARD. SITTER.

SITTER.

Is Blondheim te huis?

REIN-

REINHARD.

Daar binnen, by zyne Moeder.

SITTER.

Zyt gy zyne huiswaard?

REINHARD.

Ja, Mynheer!

SITTER.

Is hy u geld ſchuldig?

REINHARD.

Waartoe die vraag?

SITTER.

Wel nu, ik meen het maar zo; —— men zegt, zyne omſtandigheden zyn zeer ſlecht.

REINHARD.

Dan heeft men ongelyk.

SITTER.

Maar men zegt het toch in 't algemeen.

REINHARD.

Men heeft ongelyk.

SITTER.

Dat is mogelyk, maar intuſſchen kan het toch waar zyn.

REINHARD.

Het is niet waar, zeg ik u.

SITTER.

Dat geeve God!

REIN-

REINHARD.

Dat hoope ik ook, want de menſch is vroom en goed, en zal geen kind leed doen.

SITTER.

Dat is ook zo, maar dat is nog geen bewys. Hy is myn vriend, ik wenschte hem te helpen.

REINHARD.

Zo? waardoor?

SITTER.

Wel nu, door myn raad.

REINHARD.

Ja, dat zyn woorden.

SITTER.

Die hem baaten kunnen, als hy . . . .

REINHARD.

Die eerder gehoord had?

SITTER.

Is het dan reeds zo ver met hem heen?

REINHARD.

Hoe ver meent gy dan?

SITTER.

Dat geen goede raad meer baaten kan?

REINHARD.

Goede raad koomt nooit te laat.

SITTER.

Ik ben bereid alles voor hem te doen.

REINHARD.

Dat is pryslyk. Kunt gy hem moogelyk ook geld leenen?

SITTER.

Ik ben een geleerde.

REINHARD.

Dat wil zeggen, het hoofd is vol, maar —— de beurs ledig.

SITTER.

Geld heb ik niet, maar wel goede vrienden.

REINHARD.

Ook geleerden?

SITTER.

Mannen van gewigt en invloed.

REINHARD.

Ei?

SITTER.

Mannen van groote verdienſten.

REINHARD.

Zo? maar waarom hebt gy dan niets, daar gy zulke gewigtige vrienden bezit?

SITTER.

Ik? Ja dat komt van myn vervloekte zugt tot het vrye ongebonden leeven; —— ik hang niet gaarne van iemand af.

REINHARD.

Zo? —— Vergeef my, hebt gy nog ouderen?

SI-

SITTER.

Vader en Moeder.

REINHARD (*met vuur.*)

Dan is de jongman, die hier woont, uw vriend niet.

SITTER.

En dat waarom?

REINHARD (*drifliger.*)

Omdat —— begrypt gy dat zelve niet? —— omdat —— Vaarwel! (*Hy gaat naar de zydedeur en roept binnen de kamer.*) Daar is iemand. (*Hy gaat door de middendeur heen.*)

SITTER.

Een zonderlinge kaerel!

VIERDE TOONEEL.

SITTER, BLONDHEIM.

BLONDHEIM.

Zyt gy daar Sitter? Dat is my lief. Ik heb u in lang niet gezien.

SITTER.

Vergeef my, dat was waarlyk myn schuld niet, menigerlei oefughoudingen van gewigt —— werken —— gy weet het immers wel!

BLONDHEIM.

Brengt gy my antwoord?

SIT-

SITTER.

Ja, maar zeg my eens, wat doet gy toch met dien onden kaerel op uw kamer? Hy is lomp en onwellevend —— en ik heb my aan hem geergerd.

BLONDHEIM.

Ach, laat hem maar begaan; hy meent het zo kwalyk niet. —— Nu, welk beſcheid?

SITTER.

O, dat is altyd nog tyd genoeg. Zeg my eens, lieve broedertje, hoe maakt gy 't toch al, hoe hebt gy het?

BLONDHEIM.

Ik loop zo onder de droppeltjes door. Myn levenswys is eenvoudig, juist zo als ik die wenſchte.

SITTER.

Men ziet u toch nergens.

BLONDHEIM.

Ik ben liever alleen, dan onder Narren en Domkoppen, daar ik my aan ergeren moet.

SITTER.

Ik lach altyd met hen.

BLONDHEIM.

Die gaaf heb ik volſtrekt niet. Een wandeling in de open lugt geeft my vermaak, en ſtrekt my in plaats van gezelſchap.

SITTER.

Maaneſchyn en nagtegaalszang niet te vergeeten!

BLOND-

BLONDHEIM.

Ik ben geen ſentimenteele dweeper.

SITTER.

Maar verliefd?

BLONDHEIM.

Gy kent myne grondſtellingen op dit punt.

SITTER.

Ha, ha, ha! Als of by de liefde grondſtellingen en philoſophie niet naar den duivel voeren!

BLONDHEIM.

Genoeg daarvan! Hoe ſtaat het met myn werk?

SITTER.

Een weinig geduld! —— Hebt gy geld nodig?

BLONDHEIM.

Wie heeft dat niet nodig?

SITTER.

Verſtaa my wel! —— Zyn uwe financiën zo geſteld, dat de nood u dringt het Manuſcript te verkoopen?

BLONDHEIM.

Ter zaake! hebt gy het aangeboden?

SITTER.

Eerst moet gy my antwoorden.

BLONDHEIM.

Nu dan, ik wenſchte wel dat ik niet vergeefs gearbeid had.

SITTER.

Dan beklaag ik u, dat gy aan zulk een ondankbaaren arbeid uw kostelyken tyd verspild hebt.

BLONDHEIM. (*ter zyde.*)

Ik kan myn noodlot wel gissen.

SITTER.

Ik ben by alle boekverkoopers rond geweest, heb het dan hier, dan daar aangepresenteerd, maar overal, waar ik aanklopte, vond ik weinig troost voor u.

BLONDHEIM (*ter zyde.*)

O, myn Moeder!

SITTER.

De een heeft geen Manuscript nodig; de andere heeft geen vertelsels of romans meer van doen; een derde duuwt my onder de neus, dat die geschriften al geheel buiten de mode zyn, dat daar geen speculatie voor een eerlyk koopman meer opzit. Gy had eens moeten zien, hoe die Heeren zich aanstelden, de neus optrokken, zich agter de ooren krabden, en dat ding door hun handen lieten gaan, als of het een oude hoed was. My zou de lust geheel vergaan om ooit weder zo voor het publiek te willen verschynen.

BLONDHEIM (*tracht zich intehouden, met een bitter lachje.*)

Gy hebt ook gelyk.

SIT-

SITTER.

Zekerlyk moet het u gantsch niet aangenaam vallen, dat men u by uw eerste werk zo kwalyk ontmoet, maar ik zou 'er my zo in gedragen, als ieder braaf kaerel doen moet, als hy ziet dat het toch niet anders is.

BLONDHEIM (*met eenige bedaardheid.*)

Het is goed, dat ik 'er niet op rekende.

SITTER.

Waaraan gy zeer verstandig en wel deed. Hier hebt gy het Manuscript weder. (*Hy geeft hem een paket papieren over.*) Hoor, weet gy wat, ik verwacht van avond een gezelschap vrolyke knaapen by elkanderen, daar zullen wy dan by een volle punch-kom 'er een plechtig *autodafe* over houden, en als gy niet alle uwe luimen wegdrinkt, zal ik u een lief en aartig meisje bezorgen, die ze u zal wegkusschen.

BLONDHEIM.

Ik koom niet!

SITTER.

Dan zult gy het u moeten laaten welgevallen, in een koetsslee afgehaald te worden, en dat van rechtswege.

BLONDHEIM. (*standvastig*)

Ik koom niet.

SITTER.

Vervloekte styfkop! Daar zit gy den gantschen

dag by uw zieke, oude, grommige moeder, laat u de ooren vol kreunen, zucht mogelyk ook wel een deuhtje met haar: —— als ik in uw plaats waare, had ik ze reeds lang in het gasthuis gebragt.

BLONDHEIM.

Sitter!

SITTER.

En waarom toch niet? gy hád haar alle gemakken, oppasſing, goed eeten en drinken, en, als zy iterft, een goede begravenis bezorgt.

BLONDHEIM.

Is het mogelyk? Is dat de jongeling, aan wien ik my eens zo hartelyk verkleefd had, die met warme liefde voor de deugd en eerlykheid een hart paarde, dat niet dan gevoel was voor de lydende menſchheid? —— Uw losheid, die u reeds tot menig een onbezonnen ſtap verleidde, moet ook de grondſtellingen vernield hebben, die weleer den band van ons hart ſamenknoopten.

SITTER.

Dat is louter declamatie. Ik ben van ſystema veranderd, omdat ik de menſchen anders vond, dan ik ze my gedroomd had. Koom ook in de groote waereld, en ik wed tien tegen een, dat uwe zoo hoog verheven menſchenliefde haar afſcheidsbrief krygt, en, eer een half jaar voorby is, denkt gy als een van ons allen.

BLONDHEIM.

Sitter! —— Wat is 'er van u geworden?

SIT-

SITTER.

Ik ben uit myn droom ontwaakt, heb myne oogen uitgewreeven, en vind de dingen geheel anders dan wy ze ons voorſtelden: zie dat is de gantſche zaak. Als gy eens wist, hoe ik van het een op het andere kwam, hoe alles ſamenliep om my te hervormen, hoe men my plaagde, pynigde, bedroog! —— de herinnering alleen daarvan vergiftigt my een gantſchen dag. —— Ik had zekere uitzichten op een bediéning, die een elendige deugniet kreeg, omdat hy ze met klinkende gelden betaalde. Men weés my af, en wel voor altyd, omdat ik onderſtaan hadde daar naar te dingen. —— Myne braave ouders verlooren door pleidooijen en rechtsverdraaijing een veeljaarig proces, dat hun gantſch vermogen verteerde, en het verval van hun handel naar zich ſleepte. —— Een meisjen, dat ik als myn leven beminde, wie ik alles opofferde, om wier wille ik met myn vader en moeder in onmin geraakte, bedroog my op de ſchandelykſte wyze.

BLONDHEIM.

Bleef u dan geen vriend overig, die u dit ongeluk hielp draagen? —— Waarom kwaamt gy niet by my?

SITTER.

Ik wierd ongevoelig tegen alles wat my omringde. —— Vergeef het my. — Ook tegen u. — Ik ben een ander menſch geworden, en bevind my wel zo als ik ben.

BLONDHEIM.

De toeſtand van een zieken, wien de dood voor de deur ſtaat — gy zyt gemelyk tegen de menſchen — ik zal u met hen verzoenen.

SITTER.

Laat af! ik ben ongeneesbaar.

BLONDHEIM. (*omhelst hem, en legt de hand op zyn borst.*)

Ben ik dan voor uw hart zo vreemd geworden? Zie, ik vergeet myn gantſche ellende om uwent wille. Gy moet zo niet blyven! — Ben ik dan voor u in 't geheel niet meer? — Zie my aan — wees weder myn oude vriend! Het zal beter gaan.

SITTER.

O, gy weet niet alles; — laat my los —— gy kent my niet.

BLONDHEIM.

Gy hebt u voor eenigen tyd van my verwyderd, gy voedt in uw ziel een hartzeer dat u drukt. —— in uws vriends boezem is 'er ruimte voor. Een laſt, die men met een ander deelt, valt altoos ligt.

SITTER (*ſchielyk*)

Hebt gy hulp noodig? —— Zyt gy ongelukkig? Om Gods wil, wees oprecht!

BLONDHEIM.

Het lyden zal ons nog vaſter aan elkander knoopen — myn noodlot is verſchriklyk. — ik ben ellendig.

SIT-

SITTER (*rukt zich los.*)

Gy zult van my nader hooren.

BLONDHEIM (*ziet hem na.*)

Hy is gewonnen.

VYFDE TOONEEL.

BLONDHEIM (*alleen,*)

Hy keert zich langzaam om, zyn oog valt op de papieren, die op de tafel liggen.

Dat was myn laatſte hoop! Moet ik nog hoopen? Is het niet myn lot de ſchoonſte planneh, de beste verwachtingen vernietigd te zien? (*Hy neemt de papieren op, en beſchouwt ze*) Dit was zelf myn trots!

ZESDE TOONEEL.

BLONDHEIM, REINHARD.

REINHARD (*ziet ter deure uit.*)

Is hy weg?

BLONDHEIM.

Wie?

REINHARD.

Uw vriend die daar was —— Neem het my niet kwalyk, dat is een goddelooze jongen —— die kan onmogelyk uw vriend zyn.

BLONDHEIM.

Voorheen was hy zo niet —— de waereld heeft hem bedorven.

REINHARD.

Het is zyn eigen fchuld.

BLONDHEIM.

Wy moeten billyk zyn, myn vriend!

REINHARD.

Ik veroordeel hem ook niet, maar zyne ouderen tot last te zyn, daar hy anders op zich zelven gemaklyk beftaan kon; —— foei!

BLONDHEIM.

Losheid der jeugd, mogelyk zelf de fchuld der ouderen. Zyn hart is in den grond goed.

REINHARD.

Nu, ik mag het wel lyden. —— Van wat anders gepraat, daar ik nu eigenlyk om gekomen ben —— 'er is my zo wat door het hoofd gegaan; —— dat Juffertje, dat altyd zo by uw moeder komt ....

BLONDHEIM.

Is een voortreflyk meisje, edel, deugdzaam en medoogend. —— Myn moeder heeft haar borduren geleerd, zy wierd ziek, en kon niet meer by haar komen; toen kwam zy by myn moeder, vrolykte haar op, gaf haar troost en verkwikking; —— Ach gy moest eens zien, hoe zy by haar bed zit, van alles met haar weet te fpreeken, haar ver-

troost

troost en opbeurt, zo dat zy altyd op nieuw weer opluikt als zy komt. Onlangs bragt zy haar kostelyke droppelen, waarby zy zeer veel baat vond.

REINHARD.

Dat zou ik toch eindelyk moeten weeten, gy vertelt het my ten minsten dikwils genoeg.

BLONDHEIM.

Doe ik dat, nu ja, zy verdient het ook —— maar wat wilt gy eigenlyk van haar?

REINHARD.

Ja, het is toch aartig hoe sonderling men dikwerf op een inval komt. Dan dacht ik zo by my zelven, of dat ook zo wel die onbekende hand kon zyn, van wie gy onlangs geld kreeg?

BLONDHEIM (*nadenkende.*)

Gy zoudt u ligt hebben kunnen vergisſen.

REINHARD.

Neen, neen! Haar vader is een welgegoed man, en na alles, wat gy my van haar gezegd hebt, is zy het zeker. —— Wel nu, als gy eens op dat Juffertje uw gedagten liet gaan?

BLONDHEIM.

Wat wilt gy daarmede zeggen?

REINHARD.

Zy heeft een mooi glad tronitje, en nette voetjes: een aartig lief mondtje en een zoet ſtuivertje geld; ook zal zy van u zo afkeerig niet zyn —— trouw ze maar.

BLONDHEIM.

Myn goede man, dat mag u wel zo voorkomen, maar zo lang ik by myne gezonde zinnen blyf, zal ik nooit daaraan denken.

REINHARD.

Wel waarom niet? gy ziet 'er ook niet kwaad uit: zekerlyk moesten die magere kaaken eerst zo wat opgevuld worden, maar dat is met een paar goede maaltyden te doen. Gy kunt het immers zacht eens waagen.

BLONDHEIM.

En my belachlyk maaken dat de jongens op ſtraat my met vingers nawyzen? Met welk een gezicht zal ik het meisje onder de oogen zien, die ik niets kan aanbieden dan de ellende, die voor my reeds drukkend genoeg is. Liever heb ik myn onderhoud aan my zelven te danken.

REINHARD.

Dat is koppigheid.

BLONDHEIM.

Neen, het is plicht, die de noodzakelykheid my oplegt. (*'Er word geklopt*) — Kom maar binnen!

ZEVENDE TOONEEL.

De voorigen, een MARQUEUR.

MARQUEUR.

Woont hier ook zekere mynheer Blondheim?

REIN-

REINHARD.

Hier ſtaat hy voor uw oogen.

MARQUEUR.

Een Heer ſchreef ſtraks hier boven op de koffy-kamer dit briefje, en gaf het my om het te beſtellen

BLONDHEIM.

Is hy daar nog?

MARQUEUR.

Hy ging met my het huis uit, en toen de ſtraat door. —— Uw dienaar, mynheer.

BLONDHEIM (*roept hem na.*)

Ik bedank u.

AGTSTE TOONEEL.

BLONDHEIM, REINHARD.

BLONDHEIM (*opent het briefje.*)

Met potloot geſchreeven? —— (*Hy leest het opſchrift*) Sitter! — (*nadat hy het gelezen heeft*) Hy keert terug aan myn hart, ik ben blyde, hy is weder de myne. —— Ik moet by hem gaan, ik zal hem opbeuren, mogelyk zal hy my nodig hebben! —— Zou hy my een dienst willen doen?

REINHARD.

Honderd tegen een. —— Kom aan, 'er op uit maar!

BLONDHEIM.

Myne moeder is zwak, 'er kan haar ligt iets over-

overkomen, wilt gy wel zo lang hier blyven, tot dat ik wederkome?

REINHARD.

Van harte gaarne.

BLONDHEIM (*geeft hem het briefje*)

Daar, lees dit intusschen, dat zal u weder bevredigen. — (*Hy neemt zyn hoed en stok*) Ik ga ylings heen —— vaarwel: —— (*Hy gaat heen.*)

NEGENDE TOONEEL.

REINHARD, *alleen, vervolgens* LOUISE.

REINHARD.

Het is jammer, dat dit mensch geen groot Heer is, ik geloof, hy zou de halve waereld wel gelukkig willen maaken. (*Hy gaat naar de zydeur, doet die zachtjes open, en ziet 'er binnen.*) Zy slaapt. —— Dat is ook het beste wat zy geniet. De slaap is toch eene schoone zaak, men vergeet al zyn nood zo zuiver, als had men zyn levenlang niets uitgestaan. Nu moet ik toch eens zien wat zyn vriendhem al schryft: (*hy leest*) „ Schaamte en berouw „ knaagen aan myn hart; ik heb een misdaad be„ gaan, welker grootheid my nederdrukt; uw „ hartelyke vriendschap trof myne ziel, het gevoel „ myner misdaad rukte my van u af; geef den moed „ niet verlooren, ik koom weder te rug." — Die woorden zyn goed, als het maar wel gemeend is. — Ik heb toch in den beginne reeds gedagt, dat

dat 'er wat achter ſchuilde. Dit menſch kwam my zo benaauwd voor; —— een goed geweten heeft hy zekerlyk niet. (*hy legt den brief op de tafel.*)

LOUISE. (*doet de deur open.*)

Ha, dat is goed! —— Goeden morgen, Heer Reinhard!

REINHARD.

Stil! zy ſlaapt.

LOUISE.

Des te beter! (*zy loopt naar hem toe*) De moeder ſlaapt, den zoon zag ik uitgaan; —— ik heb een woordje met u te ſpreeken.

REINHARD.

Met my?

LOUISE.

Ja, maar gy moet my vooraf belooven, dat gy oprecht zyn zult.

REINHARD.

Wel nu, ik kan u immers niets weigeren. Ik beloof het u.

LOUISE.

Gy zyt hier in huis, en kunt het dus het beste weeten. Ik begryp niet waarom Blondheim en zyne moeder hunnen toeſtand zo zeer voor my verbergen?

REINHARD.

Geloof my, het is hoogmoed. Doet hy dan met

my

my ook zo niet? Doch die maar een paar gezonde oogen in zyn hoofd heeft, die kan wel zien, hoe ſiegt het met hem ſtaat.

LOUISE.

Ik vrees, het is zelfs ſlimmer met hem, dan ik wel verwacht had.

REINHARD.

Dat is ligt mogelyk. Het hart bloedt my menigmaal, als ik dat maar moet aanzien zonder dat ik hem helpen kan. Gy weet, welke mooije boeken hy had?

LOUISE.

Ja dat weet ik wel.

REINHARD.

Wel nu, die zyn weg —— allen weg.

LOUISE.

Ach, dat is jammer —— en waar zyn zy allen gebleven?

REINHARD.

Zy zyn verkogt —— het geld heeft de Doctor en Apothekar gekregen. —— Onlangs —— ik geloof het was voor agt dagen, toen kwam hy des avonds by my, en zag 'er zeer bedroefd uit; —— eerst ging hy aan 't venſter zitten, en zag op de ſtraat, toen ſtond hy weder op, liep heen en weder, en keek naar de ſterren. Ik merkte wel, dat 'er wat gaans was, en kwam dus naar hem toe. Na veel omwegen kwamen wy weder op het rechte kapittel, en daar vernam ik van hem, dat hy zyne boe-

boeken verkoopen moest. Gy kunt ligt begrypen, dat ik hem aanbood my de gantsche zaak overtelaaten. Dat was het juist, waarom hy gekomen was. Den anderen morgen liet ik de boeken by een pakken en wegdraagen —— daar had gy hem eens moeten zien. De boeken moeten hem wel na aan 't hart gelegen hebben, want hy wendde 'er zyn gezigt af, en de heete traanen biggelden langs zyne wangen neder.

LOUISE (*droogt haar oogen af.*)

O, dat is edel!

REINHARD.

Ik kreeg 'er met veel moeite dertig gulden voor, schoon zy hem, zo als hy zeide, wel viermaal zo veel gekost hadden.

LOUISE.

Maar lieve Hemel! had hy 'er dan niets van kunnen zeggen?

REINHARD.

Ja, dat had hy zekerlyk wel kunnen doen. Denzelfden dag was het hier hoog op; myn vrouw moest kooken en braaden —— doch meent gy, dat hy 'er iets van genuttigd zou hebben? —— Neen! hy ging uit, en liet zig niet weder zien voordat alles voorby was. In myn leven heb ik hem nog nooit zo vrolyk gezien, als toen ik hem vertelde hoe goed het zyne moeder gesmaakt had. (*in vertrouwen*) Had zy geweten, dat het van zoontjenlief kwam, het had haar zo goed niet gesmaakt.

Zy

Zy weet van de gantſche verkooping van boeken niets, maar hy die daar boven woont, heeft ze toch gezien, en zal het gewis niet onbeloond laten.

LOUISE.

Neen, dat kan niet onbeloond blyven, of deugd en kinderliefde moesten naamen zonder betrekenis zyn. —— O, als ik hem beloonen konde!

REINHARD.

Daar zegene u de hemel voor, kindlief, en laat het u, uw leven lang, wel gaan!

LOUISE.

Gy houdt immers wel veel van hem?

REINHARD.

Zo waar ik een eerlyk man ben.

LOUISE.

Waarſchynlyk moet gy ook geld van hem hebben.

REINHARD.

—— Neen geen penning!

LOUISE (*ziet hem ſcherp in de oogen*)

Gy moet weinig in uw leven gelogen hebben, anders had gy het op uw ouden dag beter gekend.

REINHARD.

Gy hebt gelyk —— Wel nu, het is maar een kleinigheid, dat geen noemens waardig is. Slechts een vierendeel jaar kamerhuur. —— daar is geen zwaarigheid voor.

LOUI-

LOUISE.

Als gy zwygen kost, dan zou ik u . . . .

REINHARD.

Als een steen,

LOUISE.

. . . de schuld betaalen,

REINHARD.

Zi, dan zyt gy ook zeker de geene, die laatst
dat geld gezonden heht? —— Heb ik het
wel geraaden? —— Nu, gy behoeft niet
d te worden, het is immers geen kwaad! ——
k, het was wel goed aangelegd; het zal u nog
een opbrengen, myn lieve kind —— dubbelde,
dubbelde.

LOUISE.

liets meer daarvan, manlief! zorg 'er maar voor,
niemand 'er iets van verneemt.

REINHARD.

Geen woord!

LOUISE.

Zie toch eens, of zy al wakker is.

REINHARD (*ziet even door de deur, en komt terug.*)

Zy is wakker.

LOUISE, (*by het heengaan.*)

Nu, zo als gezegd is.

REINHARD.

Luister —— nog een woordje!

LOUISE.

Wel nu, wat is 'er?

REINHARD.

Ik zou hem maar tot myn man neemen!

LOUISE (*wil ſpreeken, bedenkt zich, en gaat ſchielyk naar het kamertje.*)

TIENDE TOONEEL.

REINHARD, vervolgens BLONDHEIM.

REINHARD.

Geen antwoord is ook een antwoord. Zy is al aan het lyntje vast. Nu, als hy zyn fortuin maakt, ik gun het hem wel; hy verdient het. (*Blondheim komt binnen*) Reeds weerom?

BLONDHEIM.

Ik vond hem niet. (*Hy legt zyn hoed en ſtok op tafel.*)

REINHARD.

Zy is daar.

BLONDHEIM.

Wie?

REINHARD.

De juffrouw —— kom, nu friſch 'er maar op af, zy is zo tam als een duif. Ik heb haar al voor u ten huwelyk verzogt.

BLONDHEIM.

Gy hebt toch niets laaten blyken?

REIN-

REINHARD.

Ja zeker heb ik dat, zo wat van verre af en ſchertzende, maar zy zeide 'er niets op, en dat is zo goed als ja.

BLONDHEIM (*driftig.*)

Dat had gy niet moeten doen! —— (*gematigder*) Gy weet reeds, hoe ik daarover denk.

REINHARD.

Maar zo blind te zyn omtrent zyn eigen voordeel!

BLONDHEIM.

Myn reden is myn wet, ik mag 'er niet aan denken, ik ben het myner eere ſchuldig.

REINHARD.

O, die eer. . .

BLONDHEIM.

Is my heilig.

REINHARD.

Ja, maar zal u niet vetter maken.

BLONDHEIM.

Doch beveiligt my voor vernedering.

REINHARD.

Bedenk wel, wat gy doet!

BLONDHEIM.

Myn beſluit ſtaat pal.

REINHARD.

In Gods naam dan, zo als gy wilt, (*Hy gaat heen.*)

ELFDE TOONEEL.

BLONDHEIM, vervolgens LOUISE (*uit het kamertje*)

BLONDHEIM.

Zy is daar; —— dat onſtuimige kloppen van myn hart', dat onuitſpreeklyk gevoel 't welk my van huiveling doortintelt, zegt my dat ik haar niet zien moe. O Louiſe! Het noodlot heeft onoverkomelyke bergen tuſſchen ons opgeworpen, hoe durf ik het te waagen, aan u te denken? —— Ik kan niet ſpreeken, al myn bedaardheid is over. —— Voort! (*Hy wil heengaan.*)

LOUISE.

Zie daar, Blondheim! —— Weet gy wel, dat ik zeer veel lust heb om eens ernſtig met u te kyven.

BLONDHEIM.

Zou ik zo ongelukkig geweest zyn u te beledigen?

LOUISE.

Beledigen juist niet, maar toch zo iets diergelyks. Zeg my eens in 's hemels naam! — ben ik dan zulk een bullebak, dat gy u altyd voor my verbergt? Gy weet, ik ben een liefhebſter van praten —

ten — en toch zyn 'er weinig menſchen met wien ik gaarne praat. Is het dan wel zulk een wonder, als gy my eenmaal te zien krygt?

BLONDHEIM.

Vergeef het my, als ik uwe altoos opgeruimde vrolykheid met myne ſombere luimen niet wil vergiftigen.

LOUISE.

Noem toch het kind maar by zyn naam, en zeg — grillen.

BLONDHEIM.

Grillen? — Men weigert my bezigheid, werkzaamheid —— myn yver verdooft; —— ik heb myn rekening met het fortuin geſloten.

LOUISE.

Maar, myn hemel, waarom ziet gy toch alles uit zulk een donker oogpunt? Kunnen dan een paar mislukte poogingen den man van moed en vernuft geheel en al nederſlaan? 'Er zyn immers nog wel genoegens des levens voor u te genieten.

BLONDHEIM.

Ik zie 'er voor altoos van af, gelyk iemand het leven vaarwel zegt, wiens hart van het doodelyk vuur reeds is aangegrepen.

LOUISE.

Is dan niets in ſtaat om u troost te geeven? — Gy hebt meer hartzeer dat u drukt; ontdek het aan uwe vriendin!

BLONDHEIM.

Het noodlot bindt myn tong; zwygen is myn plicht.

LOUISE (*met traanen.*)

Arme Blondheim!

BLONDHEIM.

Traanen over my? —— Neen, ik ben niet ongelukkig, ik bezit uwe deelneeming, uwe vriendschap —— in dit oogenblik gevoel ik, dat ik goed zyn moet.

LOUISE.

Ja waarachtig! Dat zyt gy. —— Wilt gy ook oprecht zyn?

BLONDHEIM.

Gaarne!

LOUISE.

Gy bemint. —— Niet deeze schaamte, of ik moet ook bloozen! Ook ik bemin —— bemin een man, die alles goeds in zich vereenigt, wat eerlykheid en deugd ooit kan voortbrengen. —— Om zich niet van een persoon te verwyderen, die hem boven alles dierbaar is, onthoudt hy zich de noodduftigste behoeftens des levens, en kampt met gebrek en hongersnood, offert alles, zelf het geringste genoegen, aan de kinderlyke liefde op, en verscheurt zyn hart, om geen vreemde hulp benoodigd te hebben. —— Kent gy dien man?

BLONDHEIM.

Ik ken hem niet.

LOUISE.

Teleur geſtelde verwachtingen, miſlukte plannen en het gevoel van zyn toeſtand hebben hem van de menſchen afkeerig gemaakt, eene ſombere zwaarmoedigheid ondermynt zyne gezondheid, het vuur van zyne anders zo heldere oogen verflaauwt, zyne wangen verbleeken; —— kent gy dien man?

BLONDHEIM (*met zyn gezicht half van haar afgekeerd.*)

Ik ken hem niet.

LOUISE.

Als u dan uwe beſcheidenheid verbiedt, u in dit beeld te herkennen —— ik ben niet langer meester van myn gevoel, van myn overleg —— u bemin ik.

BLONDHEIM.

Om Gods wil, houd op! —— myn verſtand bedwelmt, — ik vergeet my zelven — de gantſche waereld!

LOUISE.

Ik heb alle gevolgen wel bereekend, die deeze openhartige belydenis voor my hebben kon, ik heb tegen de welvoeglykheid gezondigd, die ons vrouwen gebiedt, onze liefde flechts voor ons zelven te bekennen; doch ik haat alle vooroordeel dat de gevoelens van myn hart beperkt. ...

BLONDHEIM.

Deeze belydenis zou onder andere omſtandigheden het zaligſte geluk van myn leven uitmaaken —— wat kan ik 'er u nu op zeggen?

LOUISE.

'Gy zyt de eerſte man, die dit van my hoort, de eerſte, die ik flechts gelegenheid gaf zo veel deelneeming van my te vermoeden. Met vermaak breng ik u het offer myner tot hiertoe trouw bewaarde grondſtellingen. —— Gy beminde my —— honderd aanleidingen hebben u verraaden, ik zag den ſtryd uwer ziele om een gevoel te onderdrukken, dat ik met zoveel vermaak by my zelven aankweekte. Gy ontweek myn oog.

BLONDHEIM.

Ach, dat wy elkanderen nooit gezien hadden! voor my is alles verlooren.

LOUISE.

Blondheim, myn tyd is kort, en ik heb u nog veel en gewigtigs te zeggen. Gy moet uwen tyd niet in werkloosheid verzuchten, uw eerzucht, uwe werkzaame genie moeten weder opluiken; —— de gaven, waarmede de Natuur u zo mild heeft uitgerust, moeten niet ongebruikt verwelken. Gy moet het weder wagen.

BLONDHEIM.

Myn leven —— alles voor u! o Louiſe, wat ik in het vervolg zyn zal, is alleen uw werk.

LOUI-

LOUISE.

Belooft gy my dat?

BLONDHEIM.

Ja, zo waar 'er een God leeft!

LOUISE.

Het is wel. —— Men heeft my bemerkt; myn vader voedt argwaan, hy uitte zich op eene wyze die my met recht deed bezorgd zyn —— wy moeten hier niet langer met elkander fpreeken.

BLONDHEIM.

Al wat gy wilt, zo gy maar wilt —— uw beeld, dat onuitwischbaar in myne ziel geprent ſtaat, zal mynen moed bezielen.

LOUISE.

Gy moet my kennis geeven van uwe plannen en onderneemingen, ik zal 'er ſchikkingen naar maaken. Thans moeten wy ſcheiden. (*zy geeft Blondheim haare hand, haare lippen ontmoeten elkanderen.*)

BLONDHEIM.

Vaarwel!

TWAALFDE TOONEEL.

De voorigen. HOOGVELD (*is by de laatſte woorden van Louiſa ſtilletjes binnen gekomen.*)

HOOGVELD.

Louiſe!

LOUISE (*ziet om, verſchrikt, doch herſtelt zich weder ſchielyk met de bewustheid eener edele ziele.*)

Ik ſchuuw uw aanblik niet, myn vader!

HOOGVELD.

Maar ik, den uwen; Gy moet bloozen over uwe ſchande: Ik zie wel wat 'er gebeurd is; (*opſtygend.*) Het tooneel heeft my verraſcht. (*met een onderdrukte gemelykheid.*) Ik ben nu niet koel genoeg, om rechtvaardig te kunnen zyn. —— Kom Louiſe!

BLONDHEIM (*diep getroffen.*)

Neen, gy moet zo niet heengaan —— de ſchyn is tegen ons. . . .

HOOGVELD.

Geen woord, mynheer; ik ben vader — dit is myn eenigſte kind: — toen de dood haar voor twee jaaren van my wilde afrukken, ſmeekte ik God op myne knieën om haar leven; ik wenſchte nu, dat hy haar van my had weggenomen, dan zou ik thans de vaderlyke hand looven, die haar voor het bederf bewaard had —— kom!

LOUISE.

Hoor my, myn vader —— onmogelyk kan ik in deezen toeſtand met u gaan.

HOOGVELD.

Hier moet ik myne dogter zoeken, in de armen van eenen ellendeling die . . . .

BLOND-

BLONDHEIM.

Matig u, mynheer —— in 's hemels naam, dit verdraag ik niet . . .

HOOGVELD.

Deeze trots ſtaat u zeer ſlegt —— de waereld ſpreekt goed van u, maar ik zal u ontmaskeren, mynheer, ik zal u als den verleider van myn kind, als den roover van myn eer ten toon ſtellen.

BLONDHEIM.

Man! —— Bedenk toch wat gy doet! Myn eer is het eenigſte wat my nog overig is, ik bezit niets dan myn goede naam. Berooft gy my hiervan, dan zou het u wel eens zodanig kunnen berouwen, dat gy het met alle de ſchatten der waereld niet weder zoudt kunnen vergoeden.

LOUISE.

Gy kent den edelen man niet, gy mishandelt hem; —— gelooft gy, dat uw dochter eene niet-waardige beminnen kan, dat zy een menſch beminnen zou, dien zy niet kent, dien zy niet hoogacht?

HOOGVELD.

De hartstocht verblindt u.

LOUISE.

En u het vooroordeel.

HOOGVELD.

Nu dan, laat my hooren, ik zal myn gevoel verloochenen, ik zal beproeven —— Hebt gy uitzichten op een beſtaan, dat u in ſtaat ſtelt myne dochter uwe hand te bieden?

BLOND-

BLONDHEIM.

Geene!

HOOGVELD.

Ziet gy wel, onvoorzichtig ſchepſel, in welken afgrond u uwe onbezonnenheid ſtort? Wat zal 'er toch van eene romaneske liefde worden, die uwe rust ondermynt, den vrede uwer ziele vergiftigt, u ongehoorzaam maakt tegen uwen vader, die u als zyn leven mint. —— En gy, mynheer, hoe kunt gy het waagen aan liefde te denken, daar gy zelf. . .

LOUISE.

My moet gy de ſchuld geeven —— ik zocht hem eerst aan.

HOOGVELD.

Is dat myn dochter? —— De mensch is jong, ook gy hebt jeugdig bloed, wat is in ſtaat u voor een misſtap te hoeden?

LOUISE.

De eerlykheid van deezen man — myn deugd, uw werk.

HOOGVELD.

En wat kan uwe deugd redden?

LOUISE.

Myn trots.

HOOGVELD (*bitter.*)

Uw trots....

LOUISE.

LOUISE.

Grondt zich op zelfgevoel van eigen waarde, dat my voor laagheid bewaaren zal.

HOOGVELD.

Dat is wel gezegd.

LOUISE (*gevoelig.*)

Ook wel gedacht, myn vader!

HOOGVELD.

Ook dat, als gy wilt —— Ach, myne dochter gy hebt myn toorn ontwapend, maar myn hart bloedt over het ongeluk, dat my heden treft!

LOUISE.

Goede, lieve vader, hoor my toch; ik kan de gedachten niet verdraagen van ſtrafbaar te zyn in uwe oogen.

BLONDHEIM, (*die tot nog toe als gevoelloos voor zich nedergezien heeft.*)

Neen, zo waar God leeft, dat is zy niet!

HOOGVELD.

Hoor my eerst, Louiſe! —— Reeds vroeg bemerkte ik de neigingen van uw hart, uw zucht voor het ſentimenteele, en dacht u niet beter daar tegen te kunnen wapenen, dan wanneer ik u op het belachlyke deezer geestdryvery opmerkzaam maakte, en u van uwe eerſte jeugd af aan gewende met de mannen even ongedwongen omtegaan, als met uw eigen ſekſe. Ik was uw eerſte vriend; ik had my door myne toegeevendheid, door myn on-

onbegrensd vertrouwen ook zeker recht, dacht my, op u verworven. —— Oordeel nu zelfs over de gewaarwordingen, die ik in myn ziel gevoelde, toen vreemde menschen my voor u waarschuuwden, toen ik my eindelyk zelf van uw gedrag overtuigde. Ik was maar al te zeken —— Gy, myn heer, hebt een gebouw omvergeworpen, waaraan ik jaaren lang met zo veel zorg als vlyt gearbeid heb.

BLONDHEIM.

Recht zo, gekrenkte, beledigde vader, werp op my alle uwe verwyten, — op my alleen. ...

LOUISE.

Geloof hem niet! Gy weet, met welk eene verrukking zyne moeder altyd van hem sprak —— dat hy zich zelven alles onthield om haar te onderstennen. Zy wierd ziek —— gy vergunde my haar te bezoeken —— ik leerde haar zoon kennen, vond nu zelf dat geene wat zy voorheen zo getrouw geschilderd had, zag hem in alle huislyke betrekkingen —— ik kon hem myne achting, myn vriendschap niet ontzeggen — — —— ik beminde hem eindelyk. (*Blondheim wil spreeken, zy gaat schielyk weder voort.*) Allengskens bemerkte ik, dat ook hy een hartstocht koesterde, die hy zorgvuldig verborgen hield, die hy met gevaar van zyn rust en gezondheid zocht te onderdrukken; —— hy vermydde myn gezicht, en ontweek my overal. In den beginne griefde my dit zyn gedrag, in 't vervolg had ik juist daarom eer-

eerbied voor hem, omdat ik 'er de reden van bemerkte. Ik docht my verplicht, hem voor alles ſchadeloos te ſtellen, wat hy tot hiertoe onaangenaams had uitgeſtaan —— nog maar weinige minuuten geleden ontdekte ik my aan hem; —— o myn vader, gy had eens moeten hooren. ——

DERTIENDE TOONEEL.

De voorigen, SITTER —— (*komt ſchielyk binnen, —— ontroert, zodra hy* HOOGVELD *ziet*) BLONDHEIM (*gaat hem te gemoet.*)

BLONDHEIM.

O, myn Sitter!

SITTER.

Neen! niet deeze goedheid, Blondheim, gy zult my leeren kennen. Ik ben u, in tegenwoordigheid van deezen man, eene bekentenis verſchuldigd, die u met afgryzen tegen my vervullen zal.

HOOGVELD.

Ik ſtaa verbaasd —— Mynheer!

BLONDHEIM.

Niet zo, myn vriend! (*Hy wil hem ter zyde trekken.*)

SITTER.

Deeze verſchooning verdien ik niet. Zy vermeerdert myn misdaad. (*Tegen Hoogveld.*) Ik heb u een Manuſcript verkogt, waarvoor gy my tien Louis d'or betaald hebt.

Hooc-

HOOGVELD.

Ja, dat heb ik, en verheug my daardoor met een onzer eerſte Geniën in kennis gekomen te zyn.

SITTER.

Deeze lof komt my niet toe —— hier ſtaat de Schryver, (*op Blondheim wyzende.*)

HOOGVELD EN LOUISE (*te gelyk.*)

Is het mogelyk?

BLONDHEIM, (*zacht.*)

Spaar u toch, Sitter!

SITTER.

Hy vertrouwde my het aan, omdat de uiterſte nood hem dwong het te verkoopen. Zyn edele hoogmoed belette my, dit eerder dan heden te vernemen. Myn losbandig gedrag had my in ſchulden doen vervallen, myne crediteuren drongen op my aan —— dreigden — ik wist geen uitweg te bedenken, ik ſchreef het manuſcript af, gaf het voor myn werk uit —— kreeg het geld —— betaalde. — Hier is het reſtant, en nu — vergeef het my. (*Hy werpt een geldbeurs op tafel, en wil ſchielyk heen gaan. Blondheim haalt hem terug en omhelst hem.*)

BLONDHEIM.

Ik vergeef het u niet, omdat gy my daardoor van de verdienſte beroofde u een bewys myner vriendſchap te geeven, als gy my uw vertrouwen geſchonken had.

SITTER

SITTER (*wringt zich los.*)

Deeze grootmoedigheid kan ik niet verdraagen; laat my boeten voor hetgeen ik deed!

BLONDHEIM.

Ik laat u niet los —— bedaar —— (*hy geeft hem een ſtoel.*) Gy hebt rust nodig.

HOOGVELD (*omhelst Blondheim.*)

Edele man, ik heb u onrecht gedaan —— vergeef het my! Gy verſchoont den gevallen vriend, en hebt u daardoor een altaar in myn hart geſticht.

LOUISE.

Ben ik nu nog ſtrafbaar, vader?

HOOGVELD.

Niet ſtrafbaar —— maar onbedachtzaam —— Mynheer —— voorheen kon ik u myne achting niet ontzeggen, — nu betuig ik u myn eerbied. Uw geſchrift doet uw hart en uw verſtand beiden eer aan, en geeft u een recht op de voordeeligſte verwachtingen. Ik heb niet zoveel vermogen als ik wel wenschte, om u van alle betrekkingen met den Staat los te maaken. —— Tracht naar iets, dat u een beſtaan bezorgt, ik wil daartoe alles bydraagen wat ik kan, en u dan myne dochter niet weigeren. Neem intuſſchen myne onderſteuning aan; —— voor uwe moeder zal ik zorgen.

LOUISE (*kuscht hem de hand.*)

Myn vader, hoe zal ik u danken?

SITTER.

Gy verdient meer dan de waereld u geeven kan; —— ach dat ik zuiver ware van allen schuld om my naar verdienste met u te kunnen verheugen.

BLONDHEIM. (*tegen Hoogveld.*)

Uw aanbod is edel, grootmoedig, maar ik mag het niet aanneemen.

HOOGVELD.

Hoe zo?

LOUISE.

Is het mogelyk?

BLONDHEIM.

Zo lang 'er nog een ademtocht in my is, moet myn moeder haar onderhoud aan my alleen te danken hebben, dat ben ik haar zucht, haar zorg voor my, voor myne opvoeding verschuldigd. Myn vader stierf gerust, toen ik hem heilig verzekerde, haar niet te zullen verlaaten, haar de vruchten van dat alles, wat ik door hem geworden was, te doen genieten. Nog is myn belofte niet vervuld. De hand van uwe dochter zy het loon myner poogingen, maar tot zo lang blyft zy vry!

HOOGVELD.

Uwe kieschheid is uitspoorig —— gy zyt onrechtvaardig jegens u zelven.

BLONDHEIM.

Ik kan niet anders.

LOUISE.

Dat is te veel —— ik ben buiten my zelven.

VEER-

VEERTIENDE TOONEEL.

De voorigen. REINHARD (*opent zacht de deur, heeft een toegedekte Terrine in de hand, toont zyne verwondering, en gaat in het zyvertrek.*)

BLONDHEIM.

Zalig voor my, dat ik my eindelyk in een cirkel van menſchen zie, die my beminnen en alles goeds gunnen; na langen tyd is deeze dag voor my de rykſte aan vreugde; ik zie op myn leven terug, en herinnere my de droevige ogenblikken alleen om de tegenwoordige in haar gantſche volheid te kunnen genieten. By Louiſa's liefde (*tegen Hoogveld*) onder uwe leiding —— aan uwe hand, myn Sitter, trotſeer ik het noodlot. Doch vergeeft my, my roept een plicht, die my heiliger is dan ieder andere: Myn goede moeder moet deel neemen in myne verrukking, als die eenige waarde voor my hebben zal. (*Hy wil heengaan.*)

HOOGVELD.

Niet zo, Blondheim! wy allen moeten getuigen van dit tooneel zyn.

LOUISE.

En ik zal de traanen der vreugde van uwe wangen kuſchen.

LAATSTE TOONEEL.

De voorigen, REINHARD, (*uit het zyvertrekje.*)

REINHARD.

Zy laat zich niet langer tegenhouden, zy heeft

alles hier in de kamer aangehoord, heeft zich aangekleed, en komt terſtond hier —— (*hy gaat ſchielyk weder heen.*)

BLONDHEIM.

Zy is te zwak —— ik beef voor haar!

(*Zy gaan naar het zyvertrekje, dat opengedaan wordt. De moeder verſchynt aan de deur, op Reinhard leunende. Zy is zeer zindelyk gekleed, haar gezicht bleek, een genoeglyk lachje verſpreidt zich over haar gelaat.*)

BLONDHEIM (*valt voor haar neder en kuscht haare hand.*)

O, myn moeder!

(*Zy valt in de armen van Louiſa; Hoogveld en Sitter omringen haar met aandoeningen van tederheid.*)

(*Het gordyn valt.*)

EINDE.

INGESLOOPEN DRUKFEILEN.

Bl. 190. *reg.* 5. *ſtaat:* Ik vertrouw geene lieden, die van myne veeren *niet* zyn; *men leeze:* die van myne veeren zyn.

Bl. 194. *reg.* 2. *van ond:*, *ſtaat*: was *ook* vry zeker, *men leeze*: was *dit* vry zeker.

Bl. 196. *reg.* 6. *ſtaat*: nu daar, *lees*: nu, daar!

Bl. 209. *reg.* 13. *ſtaat*: Gy bloost onbegrypelyk. *lees*: gy bloost? Onbegrypelyk!

Bl. 211. *reg.* 1. *ſtaat*: wat doet *gy* hier, *liever*: wat doet *hy* hier? *namelyk Karel.*

Bl. 214. *reg.* 10. *ſtaat*: *uwe* bediende, *lees*: *zyn* bediende.

NIEUWE SPECTATORIAALE SCHOUWBURG,

(AANHANGZEL OP HET VYFDE DEEL.)

alles hier in de kamer aangehoord, heeft zich aangekleed, en komt terſtond hier —— (*hy gaat ſchielyk weder heen.*)

BLONDHEIM.

Zy is te zwak —— ik beef voor haar!

(*Zy gaan naar het zyvertrekje, dat opengedaan wordt. De moeder verſchynt aan de deur, op Reinhard leunende. Zy is zeer zindelyk gekleed, haar gezicht bleek, een genoeglyk lachje verſpreidt zich over haar gelaat.*)

BLONDHEIM (*valt voor haar neder en kuscht haare hand.*)

O, myn moeder!

(*Zy valt in de armen van Louiſa; Hoogveld en Sitter omringen haar met aandoeningen van tederheid.*)

(*Het gordyn valt.*)

EINDE.

INGESLOOPEN DRUKFEILEN.

Bl. 190. *reg.* 5. *ſtaat:* Ik vertrouw geene lieden, die van myne veeren *piet* zyn; *men leeze:* die van myne veeren zyn.

Bl. 194. *reg.* 2. *van ond:*, *ſtaat:* was *ook* vry zeker, *men leeze:* was *dit* vry zeker.

Bl. 196. *reg.* 6. *ſtaat:* nu daar, *lees:* nu, daar!

Bl. 209. *reg.* 13. *ſtaat:* Gy bloost onbegrypelyk. *lees:* gy bloost? Onbegrypelyk!

Bl. 211. *reg.* 1. *ſtaat:* wat doet *gy* hier, *liever:* wat doet *hy* hier? *namelyk Karel.*

Bl. 214. *reg.* 10. *ſtaat:* *uwe* bediende, *lees:* *zyn* bediende.

NIEUWE SPECTATORIAALE SCHOUWBURG,

(AANHANGZEL OP HET VYFDE DEEL.)

NIEUWE SPECTATORIAALE SCHOUWBURG,

(AANHANGZEL OP HET VYFDE DEEL.)

BEVATTENDE

VYF OIRSPRONGKELYKE TOONEELSTUKJES.

ONDER DE ZINSPREUK:
PER HAEC AD ALTIORA.

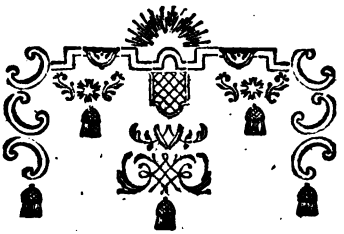

Te AMSTERDAM, by
d'Erven P. MEIJER en G. WARNARS.
MDCCXCVI.

BERICHT VAN DE UITGEEVERS.

De Tooneelſtukjes welken wy onzen Leezeren thans aenbieden, achtten wy der plaatſinge in onzen Schouwburg allezins waerdig. Alleen van de zelfde bekwaeme hand zynde, kwam het ons gevoegelyk voor, dezelven by een te voegen; verkiezende den vorm en tytel van *Aanhangzel*, ter onderſcheiding der gewoone deelen van den Schouwburg, welke drie Tooneelſtukken, twee meer uitvoerige en een klein Stukje, bevatten; weshalven wy ook, ten einde dit Aanhangzel min kostbaer te kunnen afleveren, de gewoone Prentverbeeldingen hebben achtergelaeten.

INHOUD.

I. DE ONGELUKKIGE ROOVER.
II. HET MISLEIDE MEISJEN.
III. DE EDELE ZOONEN.
IV. WILLIAM HILLNET.
V. NATUUR EN WULPSHEID.

SPECTATORIAALE SCHOUWBURG,

(AANHANGZEL OP HET VYF- EN-TWINTIGSTE DEEL.)

SPECTATORIAALE SCHOUWBURG,

(AANHANGZEL OP HET VYF- EN-TWINTIGSTE DEEL,)

BEVATTENDE

VYF OIRSPRONGKELYKE

TOONEELSTUKJES.

ONDER DE ZINSPREUK:
PER HAEC AD ALTIORA.

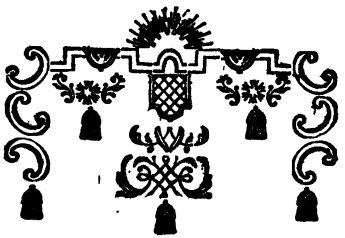

Te AMSTERDAM, by
de Erven P. MEIJER en G. WARNARS.
MDCCXCVI.

PERSOONEN.

EDUARD, Kapitein der Roovers.

EMELINA, deszelfs Echtgenoote, zuster van ALONZO.

ALONZO, Luitenant der Roovers.

ALARDUS, }
RICHARD, } Roovers.
PEROT, }

GUALTHEER, vader van EDUARD.

REINOUD, vriend van GUALTHEER.

KLAES, een Waerd.

JAEPIK, een Boer.

Het Tooneel is in, en naby een Herberg, aen de grenzen, tusschen Caem en Strybeek.

DE ONGELUKKIGE ROOVER.

TOONEELSPEL.

EERSTE TOONEEL.

Een Herberg.

KLAES, JAEPIK.

KLAES.

Hoe gaet het? Jaepik?

JAEPIK.

Alles gaet goed, wy zullen in lang zulk een goeden Oogst niet gehad hebben.

KLAES.

Zy is overäl buitengemeen voordeelig gelyk ik hoor.

JAEPIK.

De goede Hemel zorgt altyd voor ons. En ziet gy wel, Klaes! ik kan recht boos worden, als de lui, om dat het somtyds eens wat tegenloopt, zoo veel praets maeken. Het moet hier alles zoo

wat gemengd zyn, dan eens goed, dan eens kwaad, dan eens veel, dan eens weinig — „ Altyd vergenoegd" zei onze oude Paſtoor „ het goede weegt toch altyd tegen het kwaede op, en wy verdienen evenwel zoo veel goeds niet."

KLAES.

Gy praet als een boek, Jaepik! — Al was de oogst nog zoo klein, de menſchen zouden toch vergenoegd wezen, zo zy maer eens nagingen, dat door hun eigen toedoen, niet één zaedjen botten kan.

JAEPIK.

Ja, myn goede Vriend! of wy daer lang of kort over praeten, 't zal er niet veel op béteren. 't Is zeker of de mensch tot onvergenoegdheid gebooren is. Duimpjen op! Klaes buur! hoe dikwyls zouden wy wel gemurmureerd hebben?

KLAES.

't Is wel waer, man!

JAEPIK.

Kom! geef my eens een glas bier.

Terwyl Klaes bier haelt, ſtopt Jaepik een kort pypjen, en ſteekt het aan.

KLAES.

Zie daer, Buur!

JAEPIK.

Breng op!

KLAES.

Dat is fris bier.

JAEPIK.

JAEPIK.

Ja, 't is goed: — zulk een dronk smaekt, als men uit de brandende zon komt. Maer, *aperpo*, maet! hebt gy al gehoord, dat het hier op de wegen weêr onveilig word?

KLAES.

Daar heb ik evenwel nog niets van vernomen.

JAEPIK.

Gisteren vertelde my Symen, dat ginter, omtrend een quartier van hier, tegen den avond, een Heer met geweld zyn beurs ontnomen is.

KLAES.

Hé! en zouden wy dan daervan niets vernoomen hebben?

JAEPIK.

Symen is toch geen leugenaer. Ondertusschen is dit toch zeker, dat zy voor een dag of zes, by Lysjen, aen de molen, ingebrooken, en die goede sloof, al het zilver dat zy bezat, ontstoolen hebben.

KLAES.

Daer heb ik ook iets van gehoord. Heeft zy het aengegeeven?

JAEPIK.

Ja, geloof ik. Maer, goede Hemel! dat aengeven helpt wat, zy kent de dieven toch niet.

KLAES.

't Is evenwel altyd goed; de regeering kan dan

in 't vervolg voor haer waeken, en zorgen dat iets dergelyks niet meer geſchied.

JAEPIK.

Wy hadden gedacht, dat wy eindelyk eens van dat gebroed zouden ontſlagen gebleven zyn, zie, en zy beginnen wederom.

KLAES.

Er word toch tegenwoordig order genoeg gehouden, Broertjen! Gy weet nog wel, dat zy er, voorleden jaar, vier van knipten?

JAEPIK.

Maer wat hadden zy ook al uitgericht, voor dat men ze beet had. 't Is yſelyk, een mensch te verbranden —, hoe konden zy dat toch doen, het hart doet my weê als ik een beest zie lyden.

KLAES.

Onze Paſtoor zegt, dat hy dat heel wel begrypen kan. — Leer, zeide hy, uwe kinderen, als zy nog heel klein zyn de vliegen poetjens en vlerken aftrekken, dan zullen zy, als zy wat grooter worden een hond de pooten kunnen aen ſtukken ſlaen, en het geſchreeuw eindelyk zonder eenig medelyden aen kunnen hooren. Let er op, zei hy, als dit kind een man geworden is, zal hy ook gemakkelyk een mensch vermoorden.

JAEPIK.

Ei, Ei, dit laet zich begrypen. Zie eens hoe oplettend men op de kinderen wezen moet.

KLAES.

KLAES.

Ja, Jaepik! vader en moeder, al zyn ze ook nog zoo braef, hebben dikwyls zelf ſchuld aen de misdaeden van hunne kinderen.

JAEPIK.

't Is waer, maer wie kan dat alles nagaen, et valt toch meer te doen.

KLAES.

Dat zei ik juist ook tegen den Paſtoor, maer weet ge wat hy antwoordde: Dat het de voornaamſte zaek was, goede burgers aen den ſtaet te geeven, en dat het zwaerſte altyd het zwaerst weegen moet.

JAEPIK.

Alles goed, klaes buur! maer wie drommel weet, dat uit zulke kleinigheden zulk een groot kwaad volgen kan.

KLAES.

Nu, elk weet toch wel dat men geen arme, onnoozele diertjens pynigen en vermoorden mag. —

JAEPIK.

Daer komen twee Heeren — ik ga, Klaes! en kom morgen nog eens wat met u praeten.

Hy betaalt, drinkt zyn bier en vertrekt met Klaes.

TWEEDE TOONEEL.

ALONZO, PEROT, KLAES.

ALONZO, *tegen Klaes.*

Zorg dat de paerden warm blyven, waerd!

KLAES.

Daer zorg ik altyd voor, Heeren! *Moeten zy* gevoederd worden?

ALONZO.

Ja, geef hen brood, en ons een fles wyn.

KLAES.

Op 't oogenblik, Heeren!

(*Hy vertrekt.*)

ALONZO.

Wy kunnen nog voor den donker ter beſtemder plaats zyn.

PEROT.

Dat zal zo wat wezen, laet zien, hoe laet is het? zeven uuren. — Ja 't zal nog gaen.

ALONZO, *een weinig ſtil.*

Ik weet niet of het ons hier wel zoo goed zal gaen als by Sichem en Aerſchot.

PEROT.

Wy zyn hier ten minſten voor eenigen tyd veilig.

ALONZO.

't Is hier waerächtig geen zaak, Perot! wy moeten veel hooger op. Ik heb geen zin er *in* gehad en

nog

nog niet, dat Eduard zoo aendrong om de Nederlanden te bezoeken.

PEROT.

Stil, ik hoor iemand.

KLAES, *met wyn, pypen, enz.*

Zie daer Heeren! gebruik met smaek.

ALONZO.

Is hier nog al veel pasiagie? Castelein!

KLAES.

Taemelyk, myn Heer! maer 't heeft toch niet over. —

ALONZO.

Zoo.

KLAES.

Is er nog iets van de Heeren hun dienst?

ALONZO.

Niets.

Klaes vertrekt.

ALONZO, *de deur geslooten hebbende.*

Gy weet, Eduard is een Hollander, en de eenige reden dat hy by de bende kwam, was de liefde voor myne zuster — maer hy heeft geen hart, om met ons meê te doen. Voor den dood van myn vader ging 't wel aen, maer toen die stierf en hy kapitein werd, veranderde hy als het blad op den boom. 't Moorden verbood hy daedelyk, en dit is toch dikwyls zeer noodig.

PEROT.

Hy is te meêlydend om zich by ons ambacht te houden.

ALONZO.

Wat heeft hy toch verricht, ſints hy ons hoofd werd? Niets. — Zelfs met weerzin deelt hy zyne orders uit. Wy hebben hem verkooren om dat hy ongemeen veel moed en doorzicht had, maer zo hy niet handelen wil, gelyk hy in onze omſtandigheden handelen moet, dan is hy ons niets waerd.

PEROT.

Maer ik begryp my niets van zyn Character. Moet er iets gedaen worden, hy zoekt allerhande uitvlugten. Waeröm toch heeft hy zich by ons vervoegd?

ALONZO.

Dat heb ik u reeds gezegd, de liefde voor Emelina. Toen wy voor omtrend tien jaaren in 't weſtfaelſche heröm dwaalden, begon zy een tegenzin in onze levenswyze te krygen. Zy verzocht vader, dat hy haer zou laeten gaen, om op eene eerlyker wyze, gelyk zy zeide, de kost te winnen. Gy begrypt dat dit niet gemakkelyk ging, doch eindelyk vertrok zy, na den gewoonen eed te hebben afgelegd, van nimmer iets aengaende ons te zullen ontdekken. — Zy was eenige jaeren in de Nederlanden geweest, toen wy haer, voor nu vyf jaeren, te Brusſel ontmoetten.

PEROT.

PEROT.

Misschien om het gemaklyke leven weder te zoeken.

ALONZO.

Dat wel niet, geloof ik, maer zy was met Eduard doorgegaen, wy vonden haer in het uiterst gebrek, en dit was welligt de oorzaek, dat zy vader, in stilte, verzocht, heuren man, gelyk zy hem noemde, in de bende aen te neemen.

PEROT.

En ging dit zonder eenige proef te doen?

ALONZO.

Basta! Er werd een affpraak gemaekt. — Den volgenden dag zou hy met Emelina verder reizen. Zy onderrichtte ons van den weg, welken zy neemen zouden. Zy waren nog niet lang vertrokken, of wy zetten hen na, en vader sprak hem, toen wy ze hadden ingehaeld, fors toe, — noemde hem den schaker zyner dochter, en tischte haer met geweld terug. — „ Ja, zeide hy, „ dan zal ze over „ myn lyk stappen" — knelde haer in zyn eenen arm, terwyl hy met den ander zyn degen ontblootte, en niet tegenstaende deze moeilyke positie, wist hy al onze stooten meesterlyk te pareeren. — Men maakt wel dra eene Capitulatie, en, na veele omwegen, kwam hy aen onze verblyfplaets. Ik zie hem nog, dunkt my, hoe hy sidderde, toen hy zich

mid-

midden onder de bende bevond, want hy had niets dergelyks vermoed.

PEROT.

Dat geloof ik, en toen wilde hy waerſchynlyk voord.

ALONZO.

Hy had keuze. — Emelina en een Struikrover of den dood. En zoudt gy wel gelooven, dat hy lang twyfelde! doch eindelyk dreef de liefde boven.

PEROT.

En heeft hy zich goed gehouden?

ALONZO.

Zyne ongemeene dapperheid, maer vooral zyn oplettenheid en verſtand hebben ons dikwyls van gevaer bevryd. —

PEROT.

Zo is en blyft hy ons toch altyd nuttig, Broeder! Er zyn onder ons altyd veel wildzangen, die zich ſteeds onbezonnen in gevaer begeeven.

ALONZO.

Ik zeg u, Perot! dat hy dezelfde niet meer is. Hy pruilt, hy knort — en is geheel werkeloos. Komt er een „ Ik heb deze beurs verövert." — 't Is goed. „ Ik heb vernomen dat hier of daer eenige ryke Paſagiers zullen doorreizen — zullen wy er op af gaen?" — Doe naer uw welgevallen. Wat heeft men aen zulk een kapitein? Ik geloof dat

dat hy eene gunſtige gelegenheid afwacht om te vlugten, en ons misſchien te verklappen.

PEROT.

En wat hier tegen te doen?

ALONZO.

Nauwkeurig acht op Emelina geeven; deze boeit hem alleen nog aen onze belangen.

PEROT.

Ik geloof, Heer Luitenant! dat, zo het hem waerlyk ernst is, ons te ontvlugten, hy om Emelina niet blyven zal.

ALONZO.

Wanneer wy ſlegts naeuwkeurig acht op beide geeven, zullen wy weldra het een of ander bemerken.

PEROT.

Of konden wy hem op de een of andere wyze uithooren.

ALONZO.

Hy is ons te verſtandig, Perot! wien onzer zal hy vertrouwen?

PEROT.

Zeker moet het niemand van de oudſte der bende zyn. Laet eens zien... Alardus ſchynt nog al 't meest zyn vertrouwen te hebben en — Hy ſpreekt ſteeds zoo vuurig van Emelina. Zo wy hem eens onderhanden namen. — misſchien...,

ALONZO.

ALONZO.

't Was ligt te onderſtaen — Wy zullen dit hoe eer hoe beter te werk ſtellen.

PEROT.

't Is al 't best wat wy doen kunnen. Hy komt immers ook heden avond?

ALONZO.

Ja, (*Op zyn horologie gezien hebbende.*) zo wy met een vertrekken, kunnen wy hem voor den bepaelden tyd nog ſpreeken.

PEROT.

Is hy niet te *Strybeek*?

ALONZO.

Ja, met Richard!

PEROT.

Kom, laet ons dan maer doen opzadelen.

ALONZO, *aen de deur.*

Hei! Castelein! — En zo hy valſche ſtreeken in 't zin heeft, moet hy aen onze veiligheid worden opgeöfferd.

PEROT, *naer de deur ziende.*

Stil!

KLAES.

Wat is er van de Heeren hun dienst?

ALONZO.

Doe onze paerden zadelen.

KLAES.

KLAES.

Zy zullen oogenblikkelyk voor de deur zyn.

(*Hy vertrekt, aen de deur ontmoeten hem Gualtheer en Reinoud.*)

DERDE TOONEEL.

GUALTHEER, REINOUD, *de voorigen.*

GUALTHEER, *by 't inkomen tegen Klaes.*

Zult gy ons een halven flesch wyn geeven, Castelein!

KLAES, *in 't heen gaen.*

Terſtond Heeren!

GUALTHEER.

Goeden avond, Heeren.

Men maekt Complimenten.

ALONZO.

Het is heden een zeer ſchoone avondſtond. De frisſche lucht heeft de Heeren zeker tot eene wandeling uitgelokt.

GUALTHEER.

Ja, het aengenaeme weêr deedt ons beſluiten te *Caem* ons rytuig te verlaeten, en naer *Strybeek* te wandelen.

ALONZO.

Dus zyn de Heeren reizigers?

GUALTHEER.

Ja, myn Heer! thands naer Breda, evenwel zullen

wy

wy heden het wel niet verder dan tot 't eerſte Dorp brengen.

KLAES, *met wyn, tegen Alonzo.*

Uwe paerden zyn gereed, heeren!

PEROT.

Hoeveel is de verteering? Caſtelein!

KLAES.

Met het voeder van de paerden agtëndertig ſtuivers (*tegen Gualtheer en Reinoud, terwyl Perot geld past.*) Gaen de Heeren heden nog verder?

REINOUD.

Naer Strybeek.

KLAES.

Dan moet ik de Heeren raeden zich *niet lang* op te houden, men zegt dat de weg onveilig *begint* te worden.

ALONZO.

De weg onveilig?

KLAES.

Het is my verzekerd, dat voor een paer dagen eenen Heer de beurs is afgezet.

PEROT.

Ja wel?

REINOUD.

Dan moet men maer goede orde houden, op dat zy in handen van het gerecht raeken.

ALONZO.

Wy wenſchen de Heeren een aengenaeme wandeling.

PEROT.

PEROT.

En een behouden aenkomst te Strybeek.

GUALTHEER *en* REINOUD.

Vaerwel, myn Heeren!

VIERDE TOONEEL.

GUALTHEER, REINOUD.

REINOUD.

Hoe op eens zoo treurig, myn Vrind!

GUALTHEER.

Ach! Reinoud! nimmer hoor ik van Roovers of andere zwervers ſpreeken, of een ſchrikkelyk vermoeden foltert my.

REINOUD.

Hoe zoo?

GUALTHEER.

Heb ik dan ook geen zoon, die op de waereld omzwerft, of reeds geſtorven is? — geloof my, ik beef altyd als ik de tyding hoor, dat hier of daer Roovers gevat zyn, om dat ik altyd vrees, dat myn zoon, — myn zoo geliefden zoon, ook onder dit ſoort van menſchen ſchuilt.

REINOUD.

Dit is nu indedaad wel een ongelukkig vermoeden, — was hy dan nergens anders in ſtaet toe, dan om een roover te worden?

GUALTHEER.

In tegendeel. Hy was ſteeds een braef, edel denkend Jongeling.

REINOUD.

Nu dan.

GUALTHEER.

Of deze vreeze onder het zoogenaemd voorgevoel moet geteld worden, weet ik niet; doch ik heb alles gedaen om er my zelf van te verlosſen, — alles aengewend om my van de ongegrondheid van dezelve te overtuigen, — alles vergeefsch — ſteeds verbeelde ik my hem midden onder ſtraetrovers te zien, bezig met het pleegen van *gruwelen*; en meer dan eens zag ik hem, in mynen *droom*, gereed om door de hand eens Scherprechters om 't leven gebragt te worden.

REINOUD.

Weinig wonder voorwaer, dat de verbeelding, door zulke akelige overleggingen aengevuurd, in den ſlaep u zulke verſchrikkelyke beelden voorſtelt. Ik hoop toch niet dat gy aen voorgevoel of droomen geloof ſlaet?

GUALTHEER.

Ik bepael niet wat hieromtrend waer of valsch zy.

REINOUD.

Welke zyn toch de gronden waerop uw vermoeden rust?

GUALT-

GUALTHÉR.

Slegts een; Emelina, het meisjen, waermede hy myn huis, het huis zyns lief hebbenden vaders verliet, had veele kostbaerheden; welke men immers niet by dienstboden gewoon is te vinden. Echter haere ingetogenheid, werkzaamheid en zuinigheid; beletten my toen daerover nátedenken, — daerna echter heeft dit in my niet weinig aklige gedachten doen gebooren worden; te meer nog daer men nimmer aengaende haer geslaeht eenig bericht uit haer had kunnen krygen. Wat, dacht ik dikwyls, toen myn zoon met haer was doorgegaen, zo zy eens in verbond stond met dieven, en uw zoon verleidde ook lid eener bende te worden. — Ach! Reinoud! men schreis dikwyls traenen van vreugd als ons een kind geboren word, en schreiën daerna zoo veelen van droefheid, wyl het oorzaak is van zoo veele drukkende zorgen voor de ouders.

REINOUD.

Is dit nu al de grond, waerom gy u zoo zeer verontrust.

GUALTHÉR.

Nog een heb ik, vriend! Eduard beminde my zoo hartelyk, en wist dat ik hem vuurig beminde: — 't was hem bewust dat my niets dierbaerder dan zyn geluk, dan zyn genoegen was. Zou hy my, welke redenen hy dan ook om my te verlaeten hebben mogt, dan in den tyd van vyf volle Jaeren niet

eens bezocht, niet eens geſchreven hebben, zoo het hem langs eerlyke wegen, goed ging.

REINOUD.

Misſchien hebt gy u wel eens, ſterk tegen hem uitgelaten om de te gemeenzaeme omgang met het meisjen.

GUALTHEER.

Volſtrekt niet. Ik wist noch merkte iets omtrend eenige gemeenzaamheid.

REINOUD.

Of in 't algemeen de zoogenaamd ongelyke huwelyken afgekeurd.

GUALTHEER.

Ook niet. — Ik heb altyd gedacht, en meer dan eens gezegd, dat men in het huwelyk, vooràl moet zien of de partyën voor elkander geſtemd zyn, of zy elkander waerlyk beminnen, en of zy te zamen één lyn willen trekken: — dat een dienstmeisjen, zindelyk, zuinig, werkzaem, gewillig en van een goed oprecht hart, verkiezelyk is boven eene dame, van rang en middelen voorzien, doch wie de handen vaek verkeerd ſtaen, wier tydverdryf ledigheid, en wier uitſpanning kwaedſpreeken is. — Ware hy by my gekomen, en hadt hy my, waertoe ik hem altyd aengezet heb, als zynen vriend gezegd: „ Vader! ik bemin Emelina, ik geloove dat zy het meisjen is, van den Hemel beſtemd, om myn geluk te bevorderen, en door

my

my haer geluk tot ſtand gebragt te zien;" Ik zou hem zeker geantwoord hebben: „ Wy zullen haer trachten te leeren kennen, èn blyft gy by u gevoelen, ik geef u myneń vaderlyken zegen."

REINOUD.

Dus vervalt myne geheele aenmerking, echter myn vriend komt uw vermoeden my nog aller onwaerſchynlykst voor. Behalven dat dit verzuim, in u tyding van hem te zenden, in oneindig veel andere oorzaeken kan gelegen zyn; hy is misſchien geſtorven, en, hoe onaengenaem ook dit denkbeeld, weezen moge, is het echter verkiezelyk boven de gedachten dat hy door de wreekende hand der gerechtigheid eenmael vallen zou.

GUALTHEER.

ô Reinoud! hoezeer wenschte ik dat gy overtuigender ſpreeken kondet! Zo Emelina, het waerlyk goede brave meisjen geweest ware, waervoor ik haer altyd gehouden heb, zou zy my immers van deze treurige zaek wel eenig bericht of zelfs gezonden, of door een ander hebben doen zenden?

REINOUD.

Zeker heeft dan daerin de vrees haer wederhouden.

GUALTHEER.

Zy kende my — daerteboven zy behoefde my immers haere verblyfplaats niet bekend te maeken?

REINOUD.

De Hemel geeve dat de uitkomst uw dusgenaemd voorgevoel loogenſtraffe. — Hy zende u eenmael uwen zoon weder, braver, dan toen hy van u wegging!

GUALTHEER.

ô Broeder! dan geloof ik zoudt gy my *nooit* wederôm treurig zien. Maer zullen wy niet voortwandelen? Reinoud! de zon zal haest ondergaen.

REINOUD.

Als gy wilt — Hospes! — Het is ſchoon weêr, Vriend! kom, beur u op, wy zullen een recht aengenaeme wandeling hebben, — de zon die gindsch ondergaet, zal morgen met nieuwe luister ten voorſchyn treeden; — kom, vrolyk, *na regen* komt zonneſchyn, — na neêrdrukkende kommer, opbeurende blyſchap.

KLAES.

Myn Heeren!

REINOUD, *geld geevende.*

Is 't zoo goed? Hospes!

KLAES.

Ik bedank de Heeren, en wensch hen eene vermaekelyke wandeling.

GUALTHEER.

Wy danken u.

KLAES.

Ik hoop dat gy behouden zult overkomen. —

REI-

REINOUD.

Ja, dit, zal zich wel ſchikken. Vaerwel.

KLAES, *alleen.*

Het ſchynen goede lieden, maer 't is toch ongelukkig dat de menſchen altyd zoo wys willen wezen. Zo hen nu iets overkomt, dat immers mooglyk is, hebben zy het zich zelf te wyten. Ik heb hen gewaerſchouwd.

(*Hy vertrekt.*)

VYFDE TOONEEL.

Het Tooneel is een bergachtig Landſchap. — De avond valt.

ALONZO, ALARDUS, PEROT, *opzeedende.*

ALONZO.

Al onze veiligheid hangt er van af.

ALARDUS.

Maer heer Luitenant! houd onder het oog dat ik aen hem myn leven verſchuldigd ben. — Onder Roovers vind men toch ook het edel gevoel van dankbaerheid.

ALONZO.

Hebt gy van uw leven voor Dominé geſtudeerd?

ALARDUS.

Als of men zonder dat gevoelloos zyn moest.

PEROT, *bits.*

Ik weet niet, of wy in u, ook wel den rechten man hebben.

ALARDUS.

Zo ik aen uwlieder verzoek kon voldoen, zoudt gy zeker den rechten man in my niet hebben. Hoe toch zoudt gy my kunnen betrouwen, zo ik de verrader van myn weldoener wierd?

ALONZO.

Eene zeldzaeme tael in den mond van lieden, die van ons ambacht zyn.

ALARDUS.

Gy zoudt gelyk hebben, zoo ik *dat ambacht* oefende uit een boos hart, alléén om *anderen van het* hunne te berooven. Spreek myn Heeren! heb ik ooit tot myn deel meer van u begeert, dan ik tot het onderhoud van myn leven nodig had?

PEROT.

Waerom, duivel! hebt gy u dan aen ons geëngageerd?

ALARDUS.

Om brood te hebben — de *wanhoop voerde* my tot u. Thands ben ik onder u, en ik moet een eerlyk man blyven.

PEROT.

Er is niets tegenstrydigs, in uwe gezegdens.

ALAR-

ALARDUS.

Denkt gy dan dat onder Roovers ook geen eerlyke lieden zyn kunnen?

PEROT.

Uwe vraeg is eene lofspraek op onze kostwinning: — echter ik geloof het niet.

ALARDUS.

Ik leefde te midden van geluk en overvloed. — Moedwillig zetten de geprivilegeerde Roovers, die in alle maatschappyën zyn, en niet zelden het roer van ſtaet in handen hebben, my en myn geheel huisgezin daeruit, en ſtelden my bloot aen gebrek. Zo lang ik had, heb ik gegeven — zoo waer ik leef, had een kaerel my in myn voorigen ſtaet, met het pistool in de hand, geld voor *brood* geëischt, ik zou het hem niet kwalyk genoomen hebben. Ik eisch dus ook ſlegts, dat men my van gebrek niet doe ſterven, en — dit is een billyke eisch. Kan ik dus niet een Roover en te gelyk een eerlyk man zyn? —

PEROT.

Misschien.

ALONZO.

Maek toch een eind aen uwe philoſophiſche twistredenen wilt gy aen ons verzoek voldoen, Alardus?

ALARDUS.

Neen zeg ik u — ik wil geen ſchurk zyn.

ALONZO.

Dat gy u zelve voor geen schurk houdt, mogen wy lyden; maer zoo gy door hem in handen van het gerecht geleverd wordt, zullen toch alle menschen er u voor houden.

ALARDUS.

Wat gaen my alle menschen aen? — daerenboven, ik ben niet bevreesd dat hy een verrader zal worden.

ALONZO.

Wilt gy ook geene ontdekkingen by hem doen, als Emelina uwe belooning ware?

ALARDUS.

Wat bedoelt gy hier mede?

ALONZO.

Gy bemint haer toch?

ALARDUS.

Zy is eene schoone Vrouw — doch ik bemin haer niet, — zy is de Echtgenoote van myn weldoener.

PEROT.

Gy zyt een zeldzaem mensch, voorwaer.

ALARDUS.

Dat heeft men meer gezegd.

ALONZO.

Nu, terwyl gy toch niet wilt, zult gy echter zwygen van ons gesprek.

ALAR-

ALARDUS.

Ik weet niet of my dit vryſtaet. — Gy wilt tegen uwen kapitein rebelleeren.

PEROT.

Dat is niet waer, wargeest!

ALONZO.

't Is alleen ter beveiliging van de bende.

ALARDUS.

Nu, zoo is 't wel. Ik zal zwygen.

ALONZO.

Kom gaen wy.

ALARDUS.

Ik zie u ſtraks weder.

PEROT.

Waer gaet gy nog heen?

ALARDUS.

Ik ga gintsch naer de hut, Emelina een bezoek geeven.

ALONZO.

Gy zult haer toch wel niets ontdekken.

ALARDUS, *te onwreden.*

Heb ik dan vergeefsch u myn woord gegeven.

(*Hy vertrekt ter rechterzyde.*)

ZESDE TOONEEL.

ALONZO, PEROT.

ALONZO.

Een zeldzaem mensch.

PEROT.

Wel zeldzaem. Echter een kaerel waerop wy ſtaet kunnen maeken.

ALONZO.

Maer wat zullen wy nu doen?

PEROT.

Laet ons gelegenheid zoeken hem, als hy met Emelina alleen is, te beluisteren, zoo zyn meening is ons te verlaaten, zullen wy dra genoeg iets merken.

ALONZO.

Goed. — Zacht ik zie iemand — 't is Eduard zelf — laet ons gaen.

ZEVENDE TOONEEL.

EDUARD, *alleen.*

Nu, zo zyn wy dan wederöm hier, naby mynen Vaderlandſchen grond, kon ik my ſlegts van hier verwyderen! Kon ik ſlegts nog eenmael door goed te doen, het kwaed dat ik bedreven heb, uitwisſchen! — Kon ik Emelina vergeeten, die, offchoon zy de ſchepſter van al myn ongeluk is, echter nog deze geheele ziel blyft vervullen. Emelina! waerom,

om, zoo gy my bemindet, my onder het bitvaegzel der menſchen gevoerd? waerom my misdaeden doen bedryven, waerover ik my, voor my zelven, ſchaemen moet? — Waer zyn thands die ſtille genoegelyke dagen van myne kindsheid en jeugd? — Weg is de rust, immer jaegt my de bewustheid van ſchuld; — het aenzien van een eerlyk man kan ik niet verdraegen; in elk, die my ſlegts met een vluchtig oog aenſchouwt, zie ik den Gerechtsdienaer, gereed om my naer den kerker te ſleepen, op dat door de hand des beuls de maetſchappy van eenen ſchender der veiligheid verlost worde. — Hoe vuurig wenschte ik voor thands byna zes jaeren met de liefde bekend te zyn. — Hoe onrustig zocht ik naer eene gezellin, met wie ik hand aen hand dit leven mogt doorwandelen, in wier armen ik genot van myn aenzyn mogt hebben. — Helaas! ik leerde de liefde kennen, — ik vond het voorwerp, waervoor myn hart klopte. Ik volgde u, Emelina! en ons beide volgde het ongeluk. Kan ooit iemand door de liefde zoo gelukkig worden, als ik rampzalig werd? Vader, maegſchap, vrienden, — eer, deugd en rust, alles heb ik door haer verlooren.

EDUARD.

Zo lang het tegendeel niet bewezen is, moet men het voorönderſtellen. — Ten minſten, 't behoort niet tot onze taek iemand eenig eigendom te ontneemen, al ware het ook nog zoo onrechtvaerdig verkregen.

ALARDUS.

Gy zyt toch een wonderlyk mensch — verdienen wy dan ook ons brood niet? zwerven wy niet van den eenen oord naer den anderen?

EDUARD.

En wie heeft nut van ons zwerven? zoo lang de menſchen zelve geen voordeel van onze moeite trekken, zyn zy ongehouden ons te beloonen.

ALARDUS.

Leg dit eens wat nader uit.

EDUARD.

Zoodra een maetſchappy beſtaet, kan men het noodwendige niet dan by verwisſeling krygen. Wie zal u 't brood, 't welk hy door werkzaemheid tot zyn eigendom gemaekt heeft, afſtaen, ten zy gy hem iets anders geeft, waervan hy wederom nut trekken kan. By voorbeeld, geef hem andere vruchten voor zyn brood.

ALARDUS.

Maer ik heb geen vruchten.

EDUARD.

Bebouw de aerde, en teel ze.

ALAR-

ALARDUS.

Maer ik heb geen land.

EDUARD.

Zoo koop het.

ALARDUS.

En zoo ik nu geen geld heb?

EDUARD.

Zoo verdien het. — Alardus! 't is immers beter een braef, eerlyk daggelder, dan een ryke fchurk te zyn.

ALARDUS.

Ei, maer ik meen toch wel dégelyk een eerlyk man te zyn. — Ik heb nooit iemand bedrogen, ik heb nooit....

EDUARD.

ô Hou op! ik heb u reeds meer hier van hooren fpreeken. — Maer heeft uw geweeten u nooit anders onderricht?

ALARDUS.

Gantsch niet. — Ik ben meester over myn geweeten, en 't durft my niet tegenfpreeken.

EDUARD.

ô Alard! eens zal het zyn recht handhaven. — Geloof my, Alardus! wy zyn geen eerlyke lieden: wy doen altyd onze medemenfchen fchade, nimmer trekken zy van ons voordeel. Is 't eerlyk, is 't edelmoedig van het billyk verdiende eigendom eens anderen te leeven?

ALARDUS.

Nu, dit daergelaeten. — Doch, waerom, als gy hier van overtuigd zyt, wilt gy voor u zelfs geen eigendom verdienen.

EDUARD.

Alardus! gaerne wilde ik dit. — (*Hy ziet naeuwkeurig rond of ook iemand in de nabyheid is. Zagt.*) Toen ik u te Aerſchot uit het hevig gevaer, dat u dreigde, redde, geſchiedde dit niet zonder eenig belang. — Toen ik u voor de eerſte reize zag, gevoelde ik reeds eene groote achting voor u; — ik heb my in u niet bedroogen, gy hebt immer getoond, dat gy my een oprecht vriend waert. —

Alonzo en Peret, komen op den achtergrond van 't Tooneel, en beluisteren het geſprek.

ALARDUS.

Gy hebt my 't leven gered, en ik ware een ſchelm geweest, had ik u niet oprecht bemind. — Maer, wat komt dit nu te pas?

EDUARD.

De achting, die ik voor u heb, — de vrienſchap die tuſſchen ons ſtand grypt, noopen my, u een geheim te ontdekken. Vriend! Broeder! wat zal 't einde wezen, van een leven, gelyk wy voeren? —

ALARDUS.

Gy zyt wonderlyk.

EDUARD.

Helaes! wat anders, dan 't Schavot?

ALAR-

ALARDUS.

Nu, wat wilt gy dan?

EDUARD.

Laet ons vlugten. Myn vader bezit genoeg, om er van te leven. — Laet ons onze broederen nutsig worden.

ALARDUS.

Heb ik niet beloofd, dat ik de bende nooit verlaeten zou?

EDUARD.

ô Zulk eene belofte te breeken, is deugd.

ALARDUS.

Nimmer deugd. Een eerlyk man houdt ſteeds zyn woord.

EDUARD.

Niet; wanneer hy beloofd heeft, misdaeden te bedryven.

ALARDUS.

Hoor eens, wilt gy vertrekken, doe het; — 't is even goed of gy my niets gezegd had, ik zal u niet hinderen; — doch, het is uw plan niet, hoop ik ons te verraeden?

EDUARD.

Neen.

ALARDUS.

Nu, zoo gae in vrede! — Het ſpyt my wel, doch een eerlyk man moet niet anders handelen,

dan hy denkt; — zoo ik daerna ook eens andere gedachten mogt krygen kom ik u opzoeken.

EDUARD.

Alardus! Heb ik u dan niet genoegzaam overtuigd, dat het rooven geen eerlyk man past?

ALARDUS.

Nog niet: — maer ik wil om u plaizier te doen, het nog wel eens nader overwegen.

EDUARD, *hem by de hand vattende.*

Zoo gy waerlyk myn vriend zyt, — zo gae met my. —

ALARDUS.

Stil, ik hoor iemand komen. —

NEGENDE TOONEEL.

EDUARD, ALARDUS, EMELINA.

EMELINA.

Lieve Eduard! gy thands hier? —

EDUARD.

Ja, myne beste Emelina!

EMELINA.

Ik ben wel zeer ongerust over u geweest. Ik heb u in geen twee dagen gezien.

EDUARD.

Dit is immers reeds meer gebeurd, myne waerde?

EMELINA.

Ja, maer een angstig voorgevoel foltert my: —

myn

myn Eduard! Ik heb nergens rust, — ik word gejaegd — ach! ik zal u verliezen.

EDUARD.

Stel u gerust, Emelina! Laet u toch door geen dwaesheden verſchrikken.

EMELINA.

Eduard! — Heb ik geene reden my te beangſtigen? — Ik zie u met een ſomber oog, met een treurigen blik daer heen wandelen. — En hier aen heb ik alleen ſchuld.

EDUARD.

Wees gerust, lieve, beste, Emelina!

EMELINA.

Ja, ik heb alleen ſchuld, dat gy thands zulk een treurig leven leidt. — En als ik my nog de gevolgen voorſtelle, — helaes als ik waek ſtaet gy ſteeds voor my, en ik vreeze u aen te zien. Als de ſlaep myne oogen ſluit, droom ik niet dan van ſchavotten en raderen. ———

EDUARD, *getroffen.*

Emelina! 't gebeurde is onherroepelyk.

EMELINA.

Och! konden myne traenen het ongedaen maeken! — konden zy den vlek, waermede ik uwe eer bemorschte, afwaſchen, — dan, ach! 't geen gedaen is, is onherroepelyk!

EDUARD, *ter zyde.*

Moest zulk eene edele ziel, een roover ten vader hebben?

(*Tegen Emelina.*)

Stel u geene te zwarte beelden voor, myn beste, wie weet langs welke wegen de Hemel *zelfs* alles ten goede zal wenden.

EMELINA.

Schrik en ontzetting bevangen my als de nacht aenkomt, en by den lieven dageraed moet ik een dag vol kommer, een angſtigen dag te gemoet zien. — In den voorigen nacht droomde ik van u, — maer ach! weleer droomde ik zoo *aengenaem*, als ik van u droomde. Dan wandelde ik met u: onſchuld en tevredenheid wandelden om ons — het tegenwoordige was zoet, en de gezichteinder helder. Maer nu — gy wierdt weggeſleept door de gerechtsdienaers. Gy beklomt het akelig ſtraf-ſchavot, en ſtervende vloekte gy my, en klaegde my aen by den Hemel.

EDUARD, *getroffen.*

Emelina!

ALARDUS.

Bedaer, bedaer, Emelina! Ik geloof dat gintsch menſchen naderen.

EDUARD, *tegen Alardus.*

Hebt gy ons geſprek gehoord?

ALAR-

ALARDUS.

Ik heb het gehoord. —

EDUARD.

Blyft gy?

ALARDUS.

Ik ſpreek u morgen nader.

TIENDE TOONEEL.

ALONZO, PEROT, RICHARD, *de voorigen.*

ALONZO,

Goeden, avond!

De overigen.

Goeden, avond!

ALONZO, *tegen Eduard.*

't Is op myn verzoek, dat wy hier by elkaer zyn gekomen?

EDUARD.

Ja.

ALONZO.

En de reden van dit verzoek is deze: om naemlyk te vraegen, wat het oogmerk van den kapitein was, met ons hier op de barre heide te voeren.

EDUARD.

Ik heb u immers niet op de heide doen campeeren, zy is alleen onze verzamelplaets.

ALONZO.

Maer wat zullen wy hier toch uitrechten, — om

de drie dagen pasfeert er een mensch, — waerom zyn wy dit heen getrokken?

EDUARD.

Oordeelt gy dan, myn Heer! dat wy by Sichem veiliger waren?

ALONZO.

Wat gaet ons de veiligheid aen, als wy hongeren moeten?

EDUARD.

Dit is immers nog zoo niet? myn Heer!

ALONZO.

Hoe lang zal het duuren, myn Heer! — Wy hebben u tot ons hoofd gekoozen, *niet om dat gy* op onze kosten teeren zoudt, maer op *dat gy zoudt* zorgen, dat de bende goed by een bleef, en dus op te fpooren waer wy de nodige kosten, ter inſtandhouding van onze kleine maetſchappy konden vinden. — Wat voor nut hebt gy ons aengebracht, ſints gy myns vaders opvolger werdt? — Hoeveel voordeel hebt gy ſints dien tyd aen onze kas gedaen?

EDUARD.

Heb ik u niet ſteeds tegen de *listige* aenſlagen van het gerecht beveiligd?

ALONZO.

Hebt gy hier alleen mede uwen pligt voldaen? — Beloofdet gy niet meer te zullen doen?

EDUARD.

Met raed en met daed, heb ik u daer 't nodig was bygeſtaen, en reken dus aen myne beloften te hebben voldaen.

ALONZO.

Twee reizigers moeten dezen weg naer Strybeek paſſeeren. Moet men ze weder laeten loopen?

EDUARD.

Ik verzoek dat gy dit heden beſtuurt, heer Luitenant! ik bevind my gantsch niet wel.

ALONZO, *Schamper.*

Een fraai hoofd indedaed.

EDUARD.

Kies u een ander, zoo 't u goed dunkt.

(*Emelina by de hand vattende, tegen Alardus.*)

Alardus! verzel my.

ALONZO.

Onttrekt gy u ook, Alardus?

ALARDUS.

Ik ben een eerlyk man zeg ik u, en zal geen woord breeken.

ELFDE TOONEEL.

ALONZO, PEROT, RICHARD.

ALONZO.

Uw raed was goed, Perot! — Maer wat nu?

PEROT.

't Staet aen u, heer Luitenant! Hy heeft ons veele dienſten gedaen.

ALONZO.

Ja, maer de ondienst welken hy ons thands zou doen, zou de voorige dienſten geheel tot nul maeken.

PEROT.

Zo hy ſlegts geene vrienden onder de bende heeft. Men pleeg hem hoog te achten.

ALONZO.

Over drie dagen wachten wy de overigen eerst; — wie behoeft te weten op welk eene *wyze hy* om hals is gekomen?

PEROT.

Dan dient gy het ook voor Emelina verborgen te houden. — Alonzo! zy mint hem zoo teder.

ALONZO.

Hoe nu, Perot! begint gy ook een wyf te worden? of ſchat gy de liefde van myne zuster voor Eduard hooger, dan de uwe, voor u zelf?

PEROT.

Ik laete het geheel aen u over. 't Is my alles wel.

ALONZO.

Wat dunkt u, Richard?

RICHARD.

Van mynent wege kunt gy met hem handelen, gelyk gy 't verkiest.

PE-

PEROT.

Alardus zou ik er evenwel niets van zeggen. Met zyn zoogenaemde eerlykheid zou hy een duël preferreeren, en daer zou ik ten minſten voor bedanken.

ALONZO.

ô Zonder dat Emelina of Alardus weten waer hy gebleeven is, kan alles afgedaen worden.

PEROT.

Wanneer dan?

ALONZO.

By de eerſte goede gelegenheid.

PEROT.

't Is my wel, zo gy verkiest om den tyd onbepaeld te laeten, echter, zou op deze wyze....?

RICHARD.

Ginter komt volk.

ALONZO, *ſtil.*

Gemaskerd! (*allen maskeren zich*) ſpoedig; digt tegen dien heuvel aen. Let wel op my!

TWAELFDE TOONEEL.

GUALTHEER, REINOUD, *de voorigen.*

GUALTHEER.

Zo wy den raed van den hospes gevolgd hadden, zouden wy beter gedaen hebben.

REI-

REINOUD.

Hou goeden moed, wy zyn ten minſten thands weder op den ryweg.

GUALTHEER.

Zo wy nu maer den rechten hebben. By dag dwaelen is onaengenaem, maer by den nacht, — men kan niets rondom zich zien.

REINOUD.

Kom, fris doorgeſtapt. Na moeite volge rust!

Voor aen het Tooneel willende ingaen, worden zy van Alonzo en de zynen overvallen.

ALONZO.

Halt! —

(*Met eene gemaekte vriendelykheid.*)

Vergeef myne Heeren ons vrypostig verzoek. Geeft uwe beurzen?

GUALT-HEER.

Onze beurzen?

ALONZO.

Uwe beurzen. Het zou ons leed wezen, zo wy onvriendelyk moesten zyn.

REINOUD, *bedaerd.*

Eèn vriendelyk verzoek, indedaed! doch waeraen wy zeer ongaerne zullen voldoen.

ALONZO, *fors.*

Geene geſprekken!

(*Hy*

(Hy legt met een overgehaeld piſtool op Gualtheer aan, terwyl Perot hetzelfde op Reinoud doet.)

De Beurs, of 't leven.

GUALTHEER, *verontwaerdigd.*

Struikrovers!

ALONZO, *hem het piſtool op de borst zettende.*

Geef af!

GUALTHEER, *ſlaet het piſtool weg, waer door het afgaet.*

ALONZO.

Voor den donder! — Val aen!

De Roovers vallen op Gualtheer en Reinoud aen, welke zich echter verweeren.

DERTIENDE TOONEEL.

De voorigen; EDUARD, *met den ontblooten degen tuſſchen hen dringende.*

Wie moort hier? — Wie uwer durft zich onderſtaen myn bevel te weêrſtreeven?

(Reinoud en Gualtheer door Eduard ontzet, vlugten.)

ALONZO.

Wie moort er?

EDUARD.

Waerſchynlyk wilde gy het doen. Is 't u niet genoeg te rooven?

ALONZO.

Er is hier nog niet gemoord, maer 't kan de tyd wor-

worden. Dwarsbopmer! Verrader! Uw plan is ontdekt.

EDUARD, *eenigzins ontzet.*

Welk plan?

ALONZO.

Als of gy zelf niet wist, met welk een oogmerk gy u van ons verwyderen wilt. — Gy waende met kinderen te doen te hebben, doch weet, dat het mannen zyn, die uwe plannen kunnen verydelen.

(*zyn zydgeweer trekkende.*)

Verweer u!

EDUARD.

Onzalige! moet ik wederom toonen, *dat men my* niet door rodomontades bevreest maekt.

ALONZO, *hem aenvallende.*

Gy of ik! één moet vallen.

PEROT, *op Eduard zyn pistool losſende.*

Dat het dan de verrader zy.

EDUARD, (*laet zynen degen vallen, en bedekt eene wonde, welke hy in de zyde ontvangen heeft.*) *Bitter.*

Is dit mannenwerk?

(*Hy zet zich op den grond neder.*)

ALONZO.

Echt mannenwerk!

EDUARD.

Ik vergeef 't u, Perot!

PE-

PEROT.

ô Zonder dat zal ik er ook wel komen,

EDUARD.

Heb ik u immer eenige dienst gedaen, zoo laet my voor mynen dood Emelina zien.

ALONZO.

ô, ô! Gy zult zonder haer wel kunnen ſterven.

EDUARD.

Alonzo! — Gaet dan de rust van uwe eige zuster u niet aen?

ALONZO.

Zoo veel als de gezondheid van den Keizer van Marocco.

EDUARD.

Gevoellooze! ô myn God! moet myne Emelina onder zulke menſchen verkeeren!

ALONZO, *lagchende.*

Kom, nog een gebedjen, — wy begrypen waerôm gy Emelina ſpreeken wilt. Gy hoopte door haer ter uitvoer te brengen, 't geen gy zelf nu niet doen kunt. — Doch hetzelfde lot, dat u trof, wacht haer, zo 't haer ſlegts in de gedachten komt, ons te verlaeten en te verraeden.

VEER-

VEERTIENDE TOONEEL.

EMELINA, ALARDUS, *de voorigen.*

EMELINA, *driftig.*

Wat is er dan?

(*Tegen Alonzo.*)

Wie heeft hier geſchooten?

EDUARD.

Emelina!

EMELINA, *hem bemerkende.*

ô myn God! Eduard! wat deert u?

EDUARD, *op zyn wond wyzende.*

Zie hier 't gevolg en 't eind van *onze liefde!*

EMELINA.

ô God! niet te vergeefsch was de angst die ik uitſtond: — ô myn Eduard! laet my uwe wonde verbinden.

(*Zy wil met haer doek het bloed ſtelpen.*)

ALONZO, *haer by den arm vattende.*

Laet af! of ik ſtoot hem voor uwe oogen neder.

EMELINA.

Rampzalige! zoo zyt gy zyn moordenaer!

ALONZO.

De wreeker der verraedery.

EMELINA.

Neen, een verraeder was hy nimmer! hier toe was zyne ziel te groot, maer gy, gy onzalige zyt zulks.

zulks. Hier het ſtorten van dat bloed, is 't loon van u zoo dikwyls gered te hebben. Ga, gy onzalige! Stapel u misdaeden op misdaeden, de Hemel wet reeds het wraekzwaerd! Zie eeuwig dit lyk! — voel eeuwig de wandaed, die gy aen dezen man gepleegd hebt! — Ik vloek u — waerom vloekt u de geheele ſchepping niet!!

(*Eduard omhelzende.*)

ô Myn Eduard!

EDUARD, *een doek voor zyne wonden houdende.*

Emelina! rust wacht my. Staek u weenen. 't Is waer ik heb veele misdaeden bedreven, doch de Hemel weet, dat myn hart nooit aen dezelve deel nam; en, zo 't waer is, dat een oprecht berouw het bedreven kwaed uitwist, zal ik daer niet verſtooten worden.

EMELYNA.

ô Myn Echtgenoot! Ik deed u gruwelen pleegen, ik ben ſchuldig aen uw dood. Kunt gy my dit vergeeven?

EDUARD.

Alles, alles Emelina! is u vergeeven. — Niet om my misdaeden te leeren pleegen, bragt gy my by Roovers: — 't was liefde, louter liefde voor my. Wy zyn hier op aerde wel zeer ongelukkig geweest, doch welhaest zal dit ophouden. Alleen, Emelina! hoor uit den ſtervenden mond van hem, die u ſteeds beminde, de gewigtigſte Les: zyt

deugdzaam: en wy zullen elkander hier na wederzien.

EMELINA.

Eduard! Ik zweer u, wy zullen elkander wederzien.

ALARDUS, *Eduard de hand geevende.*

Ik ben onſchuldig aen uw bloed, dit gelooft gy broeder?

EDUARD.

Ik geloof het.

ALARDUS, *tegen Alonzo.*

En zo waer ik leef, Heer Luitenant! 't Is niet eerlyk gedaen. Hadt gy Kapitein willen worden, gy had hem niet behoeven van kant te maeken, *by zou* u zyne pläets wel hebben afgeſtaen.

ALONZO, *bits.*

Gy ſchynt....

RICHARD, *ſchielyk van achter 't Tooneel komende.*

Ik zie gints veel volk naderen.

ALONZO.

Wie?

RICHARD.

Ja Wie? Ik kan by 't lantaernlicht niets dan beenen zien, doch ik zeg u, dat er ten minſten tien zyn.

ALARDUS, *tegen Emelina.*

Voort Emelina! met ons.

EMI

EMELINA.

Met u, ſtoot my veel liever neder. — Niet met u, adderen gebroed.

ALONZO, *haer aenvattende.*

Vertrek met ons, of waerachtig!

ALARDUS.

Dat is verdoemd oneerlyk om een vrouw te dwingen.

(*Hy rukt Alonzo van Emelina los en ſtelt zich voor haer.*)

Laet haer by den ſtervenden!

ALONZO.

Alard! gy zyt verantwoordelyk.

PEROT.

Haest u, haest u. De twee welke wy aengerand hebben, naderen met een wacht.

ALONZO.

Voort dus.

ALARDUS, *Eduard de hand ſchuddende.*

Vriend! vaer eeuwig wel!

VYFTIENDE TOONEEL.

EDUARD, EMELINA.

EDUARD.

Waerom verlaet gy my niet, Emelina!

EMELINA.

Ik u verlaeten! Neen myn geliefde! Ik zal uw

oogen ſluiten, en den Hemel bidden, dat hy de mynen ook ſpoedig ſluite.

ZESTIENDE TOONEEL.

GUALTHEER, REINOUD, SOLDAETEN, *de voorigen.*

GUALTHEER, *tegen den Corporael.*

Hier zyn wy aengevallen.

CORPORAEL.

't Is wild zoeken, myn Heer! zy kunnen hier overal weg, wy zullen toch voortgaen.

(Eduard en Emelina ziende.)

Wat is dat? myn God! daer zyn lyken.

EMELINA.

ô Myn Heeren! red ons! deze man is op 't punt van te ſterven.

CORPORAEL.

Wie zyt gy myn Heer!

EDUARD.

Een ongelukkige.

REINOUD.

De ſtem van onzen verlosſer! — Wy zyn dus onſchuldig oorzaek van uwen dood?

GUALTHEER.

Maer Reinoud! maek toch geen geſprekken! zien wy liever den gekwetſten nog te helpen.

(Hy

(*Hy neemt een Soldaet de lantaern af en treed daer mede naer Eduard.*)

Waer zyt gy gekwetst myn Heer! — Hemel! gy hebt veel bloed verlooren.

EDUARD, *zyné ſtem hoorende, houdt zyne hand vast, en beſchouwd hem oplettende.*

GUALTHEER, *hem mede beſchouwende, ontroerd.*

Myn Heer!

EDUARD, *de armen uitſtrekkende.*

Myn Vader!

GUALTHEER, *laet de lantaern vallen, hem omhelzende.*

Eduard! myn zoon! — myn ongelukkigen zoon.

(*allen ſtaen geheel verbaesd.*)

EDUARD.

ô Myn Vader! vergeeft gy uwen ſtervenden zoon!

GUALTHEER.

Eduard! moest ik u dus wedervinden! Eerst op den oever des doods? — Myn zoon! waerom hebt gy my zoo lang verlaeten.

EDUARD, *wyst op de Soldaeten.*

GUALTHEER, *tegen den Corporael.*

Gy ziet myn Vriend! welk een ontmoeting. o Verwyder u eenige oogenblikken, myn ſtervende zoon heeft misſchien berouw.

DE CORPORAEL.

Uw verzoek is zeer billyk — wy zullen op eenigen afstand ter uwer beveiliging blyven.

GUALTHEER.

Nu, myn Eduard! spreek nu: — waerom zyt gy niet wedergekomen, by eenen Vader, die u zoo hartelyk beminde, — of vreesde gy hem, die steeds de geringste uwer wenschen voorkwam?

EDUARD.

ô Vader! ongelukkige Vader! ware ik uwer waerdig gebleven ik zou u niet zonder zoon gelaten hebben.

GUALTHEER.

Spreek, spreek Eduard!

EDUARD.

Zo gy wilt..... Ik was een struikrover. — Ga, ga van my al te teer minnende Vader! — Yl te rug, gy zyt in gezelschap van het hoofd eener Roovers bende, — of, zo noodzaekelykheid den schuld verminderd, en waer berouw den misdaed — dan — zo vloek my niet, maer zegen my! — ô myn Vader! — by elke misdaed gruwde ik; — en thands bewerkt het berouw mynen dood.

GUALTHEER.

Ongelukkige Zoon! Och, of uw dood voor den Hemel genoegzaem ware!

EDUARD.

Zie op, Vader! Hy die dit prachtig gewelf van star-

ſtarren ten voorſchyn riep, — ſtraft niet om zich te wreeken noch te vermaeken. — Ik verlaet my gerust op zyne barmhartigheid.

GUALTHEER.

Eduard! gy moogt het pad der deugden verlaeten hebben, gy zyt er op wedergekeert, — komt, laet ons nog niet aen uw leven wanhoopen, — misſchien wordt gy genesen, en dan, Eduard, vergoed aen het menschdom de ſchade, die gy hier eens veroorzaekte.

EDUARD.

Ik kan dit ſlegts willen. — En gy, voor my, het ter uitvoer brengen. — Ik voel te duidelyk, dat het eind van myn leven nadert. — Nog eene bede: Ik heb Emelina ſteeds getrouw bemind. — Ik waende dat zy myn geluk zou bevorderen, helaes haere al te groote liefde berokkende myn onheil — dan, zy is goed, zy is edel, zy is der deugd zelve getrouw gebleeven. Vader! gy zult immers myne treurende weduwe niet verſtooten?

GUALTHEER.

O De Hemel verſtoot geen ongelukkige zondaers!

EDUARD.

Emelina! — Gy hebt my gezworen, dat gy my na dit leven wenschte weder te zien. Wee over u! zo gy dezen eed niet geſtand houdt.

Emelina.

Myn Eduard! gy vloekt my dan niet, om dat ik u zo diep ongelukkig maekte?

Eduard.

Ik zegen u, terwyl ik alles vergeef. — Doe het gebeurde in den put der vergetelheid verzinken; door deugd en godsvrucht. Ondersteun mynen Vader in zyn ouderdom, vaeg met uw liefderyke hand zyne traenen weg, als hy om zyn rampzaligen Zoon treurt..... Myn Vader!..... Emelina!..... Vaertwel....

(*Emelina's hand gekuscht hebbende, zygt hy neder.*)

Emelina, *hem weemoedig aengezien hebbende.*

Gy zyt niet meer, — ô myn Eduard! —

(*Tegen Gualtheer.*)

o Ongelukkige Grysaert, — uwe traenen vallen my als druppels lood op 't harte. — Gy weent, — ik deed u deze bittere traenen plengen.

Gualtheer.

My hebt gy minder misdaen dan hem, — Emelina! Hy vergaf 't u, en heeft voor u gebeden, — hier by zyn lyk zweer ik u dat alles ook door my vergeven is, dat ook ik steeds voor u bidden zal, — hier by het lyk van myn ongelukkigen Zoon, neem ik u als myne dochter aen. —

Emelina, *vol aendacht knielende.*

Vermeerdering van vreugd, voor u, zalige schim! — Uw Vader, kust de hand, die hem griefde. —

Ein-

Eindelooze goedheid! is een hart, zoo geſtemd als thands 't myne, u aengenaem, — en kan 't den ſterveling gelukkig maeken, ô! dat dan nooit de vyand der edelſte harmonie 't ontſtemme! dat eenmael ook wy onder 't Choor der eenſtemmende harten, u een eindeloos dankgezang toewyën!

REINOUD, *Emelina omhelst hebbende, tegen Gualtheer.*

Gualtheer! Vriend — één traen van droefheid voor dit lyk, duizende van dankbaerheid aen den Hemel, dat hy het lot van uwen Zoon in de zwaerſte beproevingen, bewaerd heeft, dat gy by deze Vrouw een hart gevonden hebt, in welks beſchaeving gy u herinneren kunt aen uwen Zoon, als 't middel in de hand der alwyze Voorzienigheid. —

GUALTHEER.

Ik dank den Hemel! — Ik heb myn Zoon, ſchoon ſtervend, echter met een hart, der deugd toegewyd, wedergevonden; — een ſtervende mond, veinst niet, — de deugd moge eens uit zyn hart geweeken zyn, waer zy toch eenmael haeren zetel ſtichtte, keert zy vroeg of laet terug. —

HET
MISLEIDE MEISJEN,
TOONEELSPEL,
IN
EEN BEDRYF.

IIrB

PERSOONEN.

KAREL.

JOSEPHINE, aenſtaende Bruid van Karel.

DAVERS, Vader van Joſephine.

Mevr. DAVERS.

LOIZE.

Een BOER, } Ouders van Loize.
Een BOERIN, }

REINARD, Vriend van Karel.

Het Tooneel is een aengenaeme Landſtreek, naby het Landhuis van *Davers*. — Ter rechter zyde is de Woning van den *Boer*.

HET

MISLEIDE MEISJEN.

TOONEELSPEL.

EERSTE TOONEEL.

LOIZE, *in 't wit, een weinig ſlordig gekleed. Zy is bezig met erwten te pooten.*

Zoo, dat zal nu een recht aertige tuin worden. Deze erwten zullen groeijen, bloeijen en vruchten voortbrengen, zo wy nu hier rondom maegdeliefjes plantten, zoo ware ſchoonheid by vruchtbaerheid. Kom, dit willen wy doen.

(*Zy wil gaen, doch bedenkt zich.*)

Zal ik bloempjens planten? zo dan eens de bloemen het eenige waren, — zo de erwten niet botteden, — zo zy niet bloeiden, — geen vruchten voortbrachten, — zo eens wederom een duivel kwam, en al myn hoop moedwillig vertrapte.

(*Zich bedenkende.*)

Neen, foei! ik heb ſlecht gedaen met erwten te pooten, men zaeit hoop om berouw te oogſten.

(Zy

(*Zy vertrapt haaren tuin.*)

Weg hoop! weg! — zoo heeft men my eens vertrapt.

TWEEDE TOONEEL.

DE BOER, LOIZE.

DE BOER.

Goede morgen, Loize!

LOIZE, *vriendelyk.*

Een recht ſchoonen morgen, Heve vader! ik hoop dat het niet zal onweeren.

DE BOER.

De lucht is koel, en helder. *Hoe komt gy op dien inval.*

LOIZE.

Ik heb ook wel eens gedacht, — o welk een ſchoone morgen, welke friſſche lucht, — ik zal my den geheelen dag vermaeken, vrolyke tevredenheid wacht my; — en helaes! donderwolken kwamen reeds op, — angst verving myne opgeruimdheid, verſchrikking beſloeg de *plaets* van de gedroomde vrolykheid, en de kletterende ſtortregens wilden niet, dat ik my onder dien vryen Hemel zou vermaeken.

DE BOER.

Maer toen het onweder ophield, kont gy wederom in een friſſche lucht u verlustigen.

LOI-

LOIZE.

Ja, maer het onweder houdt nog aen.

DE BOER.

Wat hebt gy heden verricht, Loize?

LOIZE.

Daegelykſche bezigheden, Vader!

DE BOER.

Wat dan?

LOIZE.

Erwten gepoot, en die terſtond wederom vertrapt.

DE BOER.

Noemt gy dit daegelykſche bezigheden?

LOIZE.

Ik zal toch wel de eenige niet zyn, die vruchten hoopte van het zaed dat ik koesterde, en die teleur geſteld werd. Een zeker iemand zal de eenige niet wezen, die hoop in 't hart van een meisjen zaeide, opdat zy ſchande zou oogſten — niet de eenige, die de zaeden van liefde ſtrooide om ze te vertrappen; — zeg Vader! zyn 't dagelykſche bezigheden? —

DE BOER.

Loize! wilt gy my een dienst doen?

LOIZE.

Gaerne, lieve Vader! — Ik heb niemand anders wien ik thands dienſten kan bewyzen. — Eens hoopte ik....

DE BOER.

Wat?

LOIZE.

Ik hoopte een beminnens waerdig man te zullen hebben, en lieve kinderen, aen wien ik dienſten zou hebben kunnen betoonen, — maer vertrapt, vertreeden is de hoop, — zeg lieve Vader! zeg wat moet ik doen.

DE BOER.

Gy moet niet zoo alleen dwaelen, — ga en vermaek u met kinderen van onze buuren.

LOIZE.

Met de Dorpmeisjens meent *gy, niet waer?* — maer die belagchen my en wyzen my na met de vingers.

DE BOER.

Gy verbeeld u dit maer.

LOIZE.

Dit is reeds erg genoeg. Neen, Vaderlief! zo gy wilt, dat ik niet alleen zal zyn, — zo bezorg my een hond.

DE BOER.

Een hond? Loize! wat wilt gy daer mede uitvoeren?

LOIZE.

Is dan een hond niet een getrouw dier?

DE BOER.

Ja.

LOI-

LOIZE.

En dankbaer?

DE BOER.

Ook.

LOIZE.

Nu dan, zoo zal ik hem van eeten en drinken trouw verzorgen, ik zal hem liefkoozen, hy zal getrouw by my blyven, hy zal myne kozeryën met kwispelſtaerten beantwoorden, hy zal my overäl vergezellen, en, in zyn getrouw gezelſchap, zal ik den goeden God danken, dat hy een beest ſchiep, dat ons troosten wil, als een mensch ons trouweloos van zich geſtooten heeft.

DE BOER.

Loize! breng 't ontbyt buiten. (*vriendelyk*) Wy zullen in de heldere ochtendlucht ons morgenmael gebruiken; — is dit goed?

LOIZE, *hem omhelzende.*

Goed! zeer goed! — Lieve Vader! waerôm zyn alle mannen niet zoo goed als gy? — (Zy *vertrekt.*)

DE BOER.

Jongeling! jongeling! 't is ter uwer verantwoording, dat dit Meisjen niet aen heure beſtemming voldoen kan. Zaegt gy haer nu? — vernaemt gy in alle haere geſprekken die diepe droefheid; — had gy haer gezien, toen zy, geketend, het gelaet

opkrabde, de haeiren, met bosſen, uit het hoofd rukte, en, door wanhoop verbysterd, den wraek des Hemels over u afſmeekte. Mensch! God zy u genadig als gy dit alles zult moeten verantwoorden!

DERDE TOONEEL.

DE BOERIN, DE BOER.

DE BOERIN.

Wilt gy buiten eeten? kind!

DE BOER.

Ja, moeder!

DE BOERIN.

Ik dacht, dat het wederom eéne kuur van Loize was.

DE BOER.

Als gy dit eene kuur noemt, was 't er eene van my.

DE BOERIN, *naer binnen.*

Breng dan de Koffy maer buiten, Meisjen!

(*Tegen den Boer.*)

't Zou juist de eenigſte niet wezen, zy hangt van malle kuuren aen elkander.

DE BOER.

Dank den goeden Hemel, Vrouw! dat gy tot nog toe zulke malle kuuren niet maekt. Ik heb het

u

u al meer gezegd, gy zult met uw knorren en ſchimpen het ongelukkig kind weer erger maeken.

DE BOERIN.

't Is wel, man! ik zal haer zeggen, dat zy verſtandige invallen heeft.

DE BOER.

Dit zou een vry gekke inval van u zyn. — Maer zie, daer ginds komt al volk aen. Kom, moeder! laet ons dan maer binnen ontbyten. Wy heeten hier in de vryë lucht te woonen, en zo wy maer even buiten komen, ſtaet men gereed om ons te begaepen.

(Zy vertrekken.)

VIERDE TOONEEL.

KAREL, REINARD.

REINARD.

Wanneer gy niet opgeruimder wordt, zal het een treurige bruiloft geeven.

KAREL.

Ik bemin Joſephine uit al myn hart; hoe gelukkig zou ik met haer kunnen zyn, zo myn eigen hart al dat genoegen niet verbitterde.

REINARD.

Myn ſentimenteële Vriend! waerom is dan uw hart zoo verbitterend?

KAREL.

Om dat het een naeuwkeurige beſpieder onzer daeden is, en nimmer vleit. Het zegt my elk oogenblik: gy zyt een meineedige zo gy Joſephine huuwt. Reinard! hoe meer ik gisteren het lusthuis van Davers naderde, hoe angſtiger myn hart klopte.

REINARD.

Wel nu, zoo huuw haer niet.

KAREL.

Scherts niet, waerde Reinard! — Voor vyf jaeren zwoer ik aen de borst van een Meisjen: „ Vertwyfeling zy myn lot, zo ik ooit eene andere huuwe."

REINARD, *ernſtig.*

En gy dorst Joſephine's hand vraegen?

KAREL.

Moest ik niet? Het meisjen, voor wie ik toen myne goederen, myne eer, myn leven over had, was van eene geringe afkomst; dan dit was eene beuzeling in myn oog. Zy bezat niets, ô dacht ik haere liefde zal dit gebrek vergoeden. My dacht, myn Vader kon niets tegen *onze verbinten* is inbrengen, of het zou my ligt vallen alles te wederleggen. Het Meisjen was zindelyk, goedhartig, eerlyk, deugdzaem, ſchoon — zy miste alleen rang en geld, dit had ik. Ik zwoer dan, met het heilig voorneemen mynen eed te houden; ik zwoer: Niemand, dan gy, zult myne vrouw worden.

REI-

REINARD.

Nu, wat wil deze langdraedige inleiding.

KAREL.

U toonen dat myn eed niet gedaen is, om het meisjen te verleiden, en evenwel moest ik haer verlaeten. Myn Vader werd wel dra onderricht van den naeuwen omgang, welke ik met myne Loize hield. — Ik kreeg van hem een brief, vervuld met Vaderlyke vermaeningen, deze werd gevolgd door eenen, vol bedreigingen. Ik beantwoordde beiden: met eene bedaerde ſtandvastigheid verklaerde ik, nooit meinëedig te zullen worden: — te vergeefsch. Ik werd naer huis ontboden. Myn Vader dreigde, myne Moeder weende, en haere traenen ontwrongen my de beloften, dat ik van Loize zou afzien. —

REINARD.

Foei, Karel! dat was eene ſlegte belofte.

KAREL.

Wat vermogen de traenen niet van eene Moeder, die my zo hartelyk bemint?

REINARD.

Zy kan u waerlyk niet beminnen, die u de rust ontneemt, en de onrust van een bedrogen Meisjen op het hart laedt. — Maer hield gy u aen uwe beloften?

KAREL.

Men bracht my in 't Gezelſchap van Joſephine.

Zy bezit alles, om in den hoogſten graed beminnelyk te zyn. — Loize begon minder myne verbeelding aen te doen, ik werd weldra onverſchillig voor haer, en vergat wat ik gezworen had.

REINARD.

Zo gy dit op eenen luchtigen toon gezegd had, zou ik u haeten — Karel! is 't u eenmaal zoo ligt gewoest een eed te vergeeten.

KAREL.

Reinard! — Broeder! — Ik was eens in ſtaet nog meer te doen. Zy ſchreef my eenen brief, in de teerſte bewoordigen, en ik — verhit op Joſephine, ik ſchreef haer koel weder, dat ik haer nooit huuwen kon.

REINARD.

En zy?

KAREL.

Ik weet niet waer zy gebleven is. Toen ik wederom naer de ſtad ging, deed ik onderzoek naer haer: — zy was vertrokken, waer heen wist niemand.

REINARD.

O Karel! — dit is verſchrikkelyk. Zo zy .... doch laet ik u niet pynigen. — Dat gy heden treurig zyt, en huivert Joſephine's hand aenteneemen, kon alleen my u doen vergeeven, dat gy een Meisjen misleiddet. — In 't oog van de groote waereld moge dit eene dageljkſche, weinig betekenende ge-

gebeurenis zyn, — zy is in het oog van elk braef man eene verfoeijelyke misdaed. — De hartstochten van eene Vrouw werken woedender dan die eens mans; haere ziel mist niet zelden de sterkte, om het nodige evenwicht te maeken; — elke teleurstelling valt haer bitterer dan ons, en vaek gaf eene verachte liefde haer den dolk in de hand, om een eind aen haer lyden te maeken.

KAREL.

De Hemel weet of niet dit haer geval geweest zy.

REINARD.

Maer wat zult gy nu doen, Karel! morgen is bestemd tot uw huwelyk met Josephine.

KAREL.

Wat kan ik anders doen, dan heure hand aenvaerden?

REINARD.

Bedenk, Karel! dat het oogenblik, waerin de Predikant den zegen over uwen echt uitspreekt, misschien voor uw geheele leven beslist: wat geluk zult gy genieten, als gy ooit Loize weder ziet, zy met de diepe vooren der droefheid op een verbleekt gelaet uw gangen nagaet, en, by elken stap, u een vloek toebid.

KAREL.

Myn God! Reinard! wat zal ik! — Myn Vader zal my vloeken, myne Moeder zal my van zich bannen, Josephine zal my beschimpen....

REINARD, *op zyn hart wyzende.*

En hier zal het kalm zyn. — Gy hebt een eed gedaen. Geloof my, een in gruwelen grys geworden . kan dien alleen gering achten. Zoek het denkbeeld, ik heb my op God beroepen om een meisjen te bedriegen, zoo zorgvuldig te ſmooren als gy wilt — tracht door allerlyë wufte vermaekelykheden, te vergeeten dat er een ſchepſel op aerde is, wien gy rust, geluk, zaligheid misſchien, ontnomen hebt. Maer, Karel! er zyn oogenblikken in ons leven, waerin geene verſtrooijing het beeld van een bedrogen meisjen, en de haer volgende rampen zal kunnen vernietigen of verflaeuwen, deze — zyn de oogenblikken des doods.

KAREL.

ô Reinard! waeröm ontdekte ik my aan u niet eerder. 't Is thands te ver gekomen. Wat zal ik doen?

REINARD.

Ga naer Joſephine, zeg haer: Ik bemin u, en ik mag daeröm uwe hand niet aenvaerden, want gy zoudt myne medepligtige worden in eene groote misdaed. Ik heb een meisjen misleid. *Zoek dan* Loize, en, als gy zeker overtuigd *zyt, dat zy* niet meer leeft, kom dan weder en zeg: Joſephine! wilt gy my uwe hand geeven, — thands eerst kan ik dezelve met een onbevlekt geweeten aenneemen, want het misleide meisjen leeft niet meer. Zo Joſephine dan waerlyk een goed hart heeft, zal zy

u omhelzen, — en gy-zult by het zien uwer kinderen niet behoeven te denken: Gy moest eene andere moeder hebben.

KAREL.

Ik kan, ik durf dit niet doen, — zy zal my verachtelyk van zich ſtooten.

REINARD.

Dan hebt gy aen haer ook niets verlooren. Waere liefde moet op achting gegrond zyn, — men moet niet den man, alleen zyne goede hoedaenigheden beminnen. — Eene Vrouw, die een ſchelm ten bedgenoot kan begeeren, verdient de liefde van een eerlyk man niet.

KAREL.

Reinard! Gy hebt eene yſelyke ſtryd in my verwekt.

REINARD.

Ik zal God danken, zo de deugd zegeviert.

KAREL.

Maer ik kan uwen raed niet opvolgen, — ik durf niet.

REINARD.

Toch wonderlyk dat een mensch geruster kwaed, dan goed durft doen. — Vreesdet gy niet toen gy uwe moeder beloofdet: Ik zal van Loize afzien?

KAREL.

Reinard!

REINARD.

Kom, zal ik Josephine voor u spreeken?

KAREL, *omziende.*

Myn God! daer is zy.

REINARD.

Nu zal ik?

KAREL.

Neen! Neen. Ik zal zelf, — maer eerst heden avond; Reinard ik zal heden avond, — dan om Gods wil, zwyg thands.

REINARD.

Karel! uw berouw is enkel hartstocht.

KAREL.

Ik zal, geloof my, — alleen *laet my heden avond.*

VYFDE TOONEEL.

Mevr. DAVERS, JOSEPHINE, KAREL, REINARD. *Een weinig daerna* LOIZE, *welke, zonder de overigen te bemerken, bloemen plukt, en die vernielt.*

Mevr. DAVERS.

De Heeren zyn by uitneemendheid wellevend, dit moet gezegd worden.

JOSEPHINE.

Ja, lieve Mama! wanneer de heeren onderling niet

niet meer weeten te discoureeren, komen zy by ons om den tyd met vlyën door te brengen.

REINARD.

Deze trek hoort by my althands niet t' huis. Ik zwyg meest by de Vrouwen, wyl ik aen 't vlyën een hekel heb.

Mevr. DAVERS.

Past ze op u ook niet? Karel! Hoe staet gy daer zoo druilig?

JOSEPHINE.

Deert u iets? Karel!

KAREL.

Niets, lieve Freule, een weinig hoofdpyn.

Mevr. DAVERS.

Welligt krygt gy een zieken Bruidegom, Josephine!

REINARD, *ernstig.*

Een zeer zieken.

KAREL, *stil.*

Reinard! zwyg toch.

JOSEPHINE, *deelnemend.*

Karel!

KAREL, *met verkropte droefheid.*

Lieve Josephine!

Mevr. DAVERS, *tegen Reinart.*

Ei, goede Heer Reinard! zeg ons toch, wat deert Karel?

REI-

REINARD.

Hy heeft zwaere pyn op 't hart.

Mevr. DAVERS.

Misschien kan myn Heer de onbesmette morgenlucht niet verdraegen.

REINARD.

Als men gewoon is aen gewierookte vertrekken, is de natuur ons zeer hinderlyk.

Mevr. DAVERS.

Willen wy raedsels opgeeven?

REINARD.

Zo zy een goede beduidenis hebben, *ja.*

JOSEPHINE, *die Loize aendachtig beschouwd heeft.*

Zie daer weder de ongelukkige Loize!

Mevr. DAVERS.

Zo, goede morgen, Loize! wat maekt gy? —

LOIZE.

Ik pluk schoone bloemen, om ze te vernielen.

KAREL, *die op 't gezicht van Loize merkelyk ontstelt, stil tegen Reinard.*

O God! Reinard.

REINARD, *stil.*

Wel nu?

KAREL.

Ik moet gaen.

LOIZE, *ziet hem wild aen, en treedt na hem toe. Sterk, hem by de hand vattende.*

Kunt gy ook bloemen plukken, en ze aen ſtukken ſcheuren!

KAREL, *ontſteld.*

Wat wilt gy? Meisjen!

LOIZE, *driftig tegen de overigen.*

Gaet heen gy, ik moet met dit ſchepſel ſpreeken.

Mevr. Davers, Joſephine, Reinart, gaen eenige ſchreden achterwaerds.

LOIZE.

Hoe heet gy? — zeg!

KAREL.

Meisjen!

LOIZE.

Heet gy niet *Satan?*

KAREL.

Ongelukkige!

LOIZE.

Dat moogt gy zelf zyn. — Gy zyt Karel, of God heeft een nieuwen Duivel, hem gelyk, op de waereld gezonden, om de ſchepping te verwoesten. — Spreek! Zoon der verdoemenis! zyt gy Karel?

KAREL, *verpletterd, de oogen ten Hemel ſlaende.*

ô God!

LOIZE.

Stil! my heeft hy verhoord, en kan daerôm u niet

niet hooren. — ô Kind, door verdoemde Engelen geteeld, toen de zon in duisterheid was ingewikkeld! — Wilt gy het licht aenroepen? — wilt gy het ook besmetten? — Zyt gy nog niet vertwyfeld geweest, dan zult gy 't worden, of God zal een leugenaer zyn. — Ga heen, — pest onder de menschen! — Ga naer een plaëtsje, te klein dan dat het uwe schaduw zou kunnen bevatten. — Gil daer, in aekelige donkerheid gehuld, om licht, — zie flaeuwe dwaellichtjens om u waeren, — reik er eeuwig na, en geniet nooit de flaeuwste schemering van den nacht.

KAREL, *buiten zich zelve.*

ô Loize! vergeeving!!

LOIZE, *een brief uit haeren zak haelende.*

Daer is het verzoekschrift om vergeeving, de barmhartige God zal zelf weigeren die u daerop te schenken, — 't is de bekentenis van uw meinëed. — (*Zy scheurt den brief aen stukken.*) Elk stuk verdubbele uw eeuwige smart! zweer, zweer nog — „ vertwyfeling zy myn lot!" zoon der eindelooze ellende!

(*Zy werpt hem de stukken in 't aengezicht en vertrekt.*)

KAREL.

ô Myne God! ben ik oorzaek van deze krankzinnigheid, — neem haer weg, — ik zal alles herstellen.

JOSEPHINE, *toetreedende.*

Myn Heer Kasel! wat deert u?

KA-

KAREL.

Ô Verſchoon my, thands kan ik uw gezicht niet verdraegen. (*Hy vertrekt.*)

Mevr. DAVERS.

Wy zullen heden een raedzelachtige dag hebben, dunkt my.

JOSEPHINE.

Maer welke betrekking heeft Loize toch op hem? Van waer kent zy hem?

REINARD, *ſtil.*

Ik moet voor de rust van myn Vriend zorgen. (*Overluid.*) Dat men dit onderzoeke, welligt ontdekt men iets van aenbelang, vraegen wy Loize.

Mevr. DAVERS.

Uit haer kan men naeuwlyks wys worden.

JOSEPHINE.

Zy geeft antwoorden, welke in 't geheel op de vraeg niet paſſen.

REINARD.

Zy heeft immers Vrienden?

JOSEPHINE.

Haer Ouders woonen hier.

REINARD.

Zal ik hen roepen?

JOSEPHINE.

Ja Heer Reinart! roep hen, my dunkt er zal hier iets van aengelegenheid ſchuilen.

Mevr. DAVERS.

Zo maer geen liefde partytjen.....

JOSEPHINE.

Tuſchen wie? lieve Mama!

Mevr. DAVERS.

Tuſchen Karel en Loize. — Men kan niet weeten, Meisjen! de Jongen Heer ſchynt zoo ingetoogen als een Philoſooph, doch hy kan in de daed wel zoo luchtig zyn als een Comediant.

JOSEPHINE.

En dit zegt gy zoo ſpottend?

Mevr. DAVERS.

Zo 't waerheid is, kind! doet er de manier van zeggen niets toe.

ZESDE TOONEEL.

DE BOER, *de voorigen.*

DE BOER.

Ik wensch Mevr. en de Freule een goede morgen.

Mevr. DAVERS.

't Zelfde Huisman! hoe maekt het uwe Loize?

DE BOER.

Al 't zelfde, Mevrouw! — Zy kwelt zich geweldig.

Mevr.

Mevr. DAVERS.

Maer, zy heeft dit immers niet altyd gehad?

DE BOER.

Neen, Mevrouw! Zy was een meisjen als een engel. — De Dominé, van onze voorige plaets, roemde haer altyd als een knap, verſtandig ding, en, zonder liegen, Mevrouw! ik, oude Man, heb veel van haer geleerd. — Doch zy wilde naer de ſtad, zy ging er ook heen, en kwam er razend van terug.

JOSEPHINE.

Razend van te rug?

DE BOER.

Ja, Freule! wy moesten haer in een dolhuis doen opſluiten, en aen kettingen leggen.

JOSEPHINE.

ô Dat is verſchrikkelyk.

DE BOER.

Dat geloof ik dat het verſchrikkelyk was. Zy vloekte dat er de hairen van te bergen rezen, en, de lieve Hemel weet het, te vooren vloekte zy nooit. — Zo ik 't doen mogt, vloekte ik de ſtad, om dat zy myn arm Kind zoo leerde vloeken.

REINARD.

Bekommer u over dit vloeken niet, goede Man! zinneloozen menſchen zyn voor hunne daeden niet verantwoordelyk. Maer, weet men niet, het een of ander, waer door zy tot dien ellendigen ſtaet verviel,

DE BOER.

Zelf noemt zy het daegelykſche bezigheden. — Ongelukkig alle Ouders, zo zy het recht heeft!

JOSEPHINE.

Wat toch? goede Man!

DE BOER.

Een Jong Heer, nydig misſchien, *dat hy een* mensch zag, die de oogen vry dorst opſlaen, bedroog haer.

JOSEPHINE.

Ik wil evenwel niet hoopen, dat hy....

DE BOER.

Hy was, zegt zy een ſchoon *mansperſoon*, zy, hield uittermate veel van hem, en hy bezwoer, haer, te zullen trouwen. Loize, die niet wist dat men zoo bedroogen kon worden, beminde hem langer hoe meer, en of deze liefde ſterk moet geweest zyn, kan men daer uit afneemen, dat zy geheel razend werd, toen zy hoorde dat hy haer zoo moedwillig bedroogen had.

JOSEPHINE.

En wie was deze jonge heer?

DE BOER.

Ik ken hem niet, Freule! — Hy heette misſchien Karel, want als zy ſlegts deze naem hoort, wordt zy uittermaten kwaedaertig.

Mevr.

Mevr. DAVERS.

Dat is waerlyk ongelukkig. — Maer durft gy haer zoo alleen laeten heröm loopen. Myn goede Vriend! dat is niet voorzichtig. Zy heeft zoo even nog een heer aengedaen.

DE BOER.

Lieve God Mevrouw! heeft zy dan niet anderhalf jaer met kettingen in een hok geflooten gewoest? moet zy dan erger gehandeld worden als een moordenaer? — ik roep den lieven God ten getuigen, dat het Meisjen nooit een hond zelf kwaed gedaen heeft.

Mevr. DAVERS.

Foef, gy moet my niet verkeerd verstaen. Ik wil niet dat zy opgeflooten worde, maer gy moest haer niet geheel alleen laeten. Zo zy eens een ongeluk beging.

DE BOER.

Och Mevrouw! daer staen wy allen bloot voor: — ik verzeker u Loize doet niemand kwaed.

JOSEPHINE.

Zo zy iets nodig heeft, Huisman! dat gy zoo niet by de hand hebt, dan zend er by ons om. Dit mag ik immers, lieve Mama?

Mevr. DAVERS.

Waerom niet? als gy iets wilt hebben, moet gy het maer gerust komen vraegen.

DE BOER.

Mevrouw is al te vriendelyk.

Mevr. DAVERS.

Nu kom maer. Wy bedanken u voor uwe kleine onderrichtingen.

DE BOER.

Het was wel tot Mevrouws *dienst.* — *Heeft* Mevrouw ook nog iets?

Mevr. DAVERS.

Niets, Huisman.

DE BOER.

Dan wil ik uw dienaer zyn. (*Hy vertrekt.*)

ZEVENDE TOONEEL.

Mevr. DAVERS, JOSEPHINE, REINARD.

Mevr. DAVERS.

Ik zou niet gaerne de rekening van dezen jongen Heer te betaelen hebben.

JOSEPHINE.

Lieve Mama! wordt Karel morgen myn Bruidegom?

Mevr. DAVERS.

Waerom niet? Josephine!

JOSEPHINE.

Was de ongelukkige Loize zoo woedend op Karel, om dat hy Karel heette, of om dat *hy* het meisjen misleid heeft?

REI-

REINARD.

Om 't laetſte, genadige Freule!

Mevr. DAVERS.

Wat zegt gy! myn Heer! zou *hy* die Karel zyn? — Dan zyn menſchengezichten vervloekte leugenaers.

JOSEPHINE.

Maer, myn Heer Reinard! ik bid u zeg my, — weet gy dan zeker, dat Karel die zelfde is, welke Loize bedroogen heeft.

REINARD.

Zaegt gy dit dan niet overtuigend genoeg uit zyne verwarring, toen hy haar zoo even ontmoette?

JOSEPHINE.

Ontſteltenis om de vreemde handelwyze.....

REINARD.

Hy heeft my zelf alles bekend.

Mevr. DAVERS.

Ik ben blyde dat ik 't weet, doch het ſpyt my dat wy 't uit uwen mond hooren.

REINARD.

Hoe zoo?

Mevr. DAVERS.

Foei. — Gy verraedt uw' Vriend! Voor de vuist Reinard, doet gy dit ook met inzichten?

REINARD.

Zo dit maer eenigzins myne gedachten ware, zou ik u deze vraeg kwalyk nemen; thands, daer ik noch de

verrader van myn Vriend ben, noch eenig eigenbelang my tot eene bekendenis noopte, ben ik verheugd dat het u spyten zou, zo ik een verrader was.

JOSEPHINE.

Reinard! uw eerlyk hart is my bekend, — maar, waerom ontdekt gy ons, dat Karel de ongelukkige is, die van eene rampzalige misschien dagelyks gevloekt wordt?

REINARD.

Wyl my de rust van mynen Vriend dierbaer is.

JOSEPHINE.

En de myne?

REINARD.

Ook de uwe, schoone Josephine!

JOSEPHINE.

Weet gy wel dat gy door uwe ontdekking my een Bruidegom ontneemt, wien ik beminde?

REINARD.

En juist hier door, zorg ik voor uw beider geluk. — Josephine! Mevrouw! — Gy weet nu wat Karel eens verricht heeft. — Haet hem hierom niet, maer beklaeg hem veeleer. Hy en Loize zyn slachtoffers van de ouderlyke grilligheid. Hy beminde Loize. — Hy zwoer haer, nooit eene andere, dan haer te zullen huuwen; hier mede had hy geen oogmerk om haer te verleiden, of om voort altyd haer ruste te ontneemen; dan, zyne Ouders wraekten deze

lief-

liefde en haelden hem over, eed en pligt te vergeeten.

Mevr. DAVERS.

Ik ben mede moeder, myn Heer Reinard! Gy ſpreekt van: ouderlyke grilligheden, waerom niet liever van kinderlyke. Moest Karel, voor hy zwoer niet eerst zyner Ouders toeſtemming gevraegd hebben?

REINARD.

Misſchien. Doch toegeſtaen, dat hy dit had moeten doen, zo is dit verzuim, by hem ten minſten zeker, ſlegts eene onvoorzichtigheid; — en ongelukkige Ouders! die hunne kinderen om onvoorzichtigheden in 't verderf ſtorten.

Mevr. DAVERS.

Vrywillig evenwel vroeg hy de hand van myne Joſephine, en hy verſtaet de kunſt van veinzen in den hoogſten graed, zo hy onvergenoegd was, toen men hem dezelve toeſtond.

REINARD.

Hy veinsde toen waerlyk niet, Mevrouw! de tusſchentyd van vier jaaren had hem het beeld van Loize doen vergeeten. — Hy vondt in uwe dochter alles, wat beminnenswaerdig is. — Doch, toen de tyd naderde dat hy zynen eed geheel zou breeken, ſtonden Loize, en al de gevolgen van eenen meineed hem weder levendig voor de oogen.

JOSEPHINE.

En zonder uwe ontdekking zou hy denzelven gebroken hebben?

REINARD.

Voor omtrent een uur ontdekte hy my alles, hy toonde den naem van myn Vriend waerdig te zyn, want zyn hart floeg angſtig op de herinnering van 't gebeurde. Hy zou u heden zelf alles ontdekt, en naer Loize gezocht hebben; en, zo hy haer niet gevonden had, Joſephine! zou hy niet meer waerde by u bezitten, zo hy u by zyne hand, een eerlyk, onbezwaerd hart had kunnen aenbieden?

Mevr. DAVERS.

Waerom heeft de jonge heer de zaek zoo ver laeten komen? —

REINARD.

Vergeef hem dit, Mevrouw! — Geen boos hart heeft er ſchuld aen!

JOSEPHINE.

Neen, een boos hart heeft hy niet. — Karel! waerom beminde ik u zoo zeer.

REINARD.

Hy is uwer liefde waerdig, Joſephine! doch juist wyl gy bemint, kunt gy hem uwe hand niet ſchenken. Had hy een hart, in boosheden verſtaeld, de aen Loize gedaene eed zou u in uwen echt geen onrust verwekken. Doch, ik bid u, wat zou uw teder, uw liefderyk hart gevoelen, als gy uwen echt-

echtgenoot, gedrukt door zyn geweeten, een treurig leven zaegt ſlyten? zo gy bemerkte, dat hy met geen rustig oog u durfde aenzien, of zonder bloozen u zyne Gemalin noemen? Die, als gy met eene zachte hand een traen van zyn wang wegvaegdet, geduurig zou moeten vraegen: „wie zal de traenen van Loize, van de misleide Loize, weg vaegen!" Wien de morgen toeroept, „ontwaekt! meineedige!" en de avond, „leg u! verwoester der onſchuld"? — En, wanneer dit alles zoo uitkwam, onderging hy ſlegts, 't geen hy by het zweeren ſmeekte: „vertwyfeling zy myn lot, zo ik ooit eene andere huuwe!"

JOSEPHINE.

Myn beſluit is genoomen, ik zie af van Karel. Gy zult hier immers niets tegen hebben, lieve Mama!

Mevr. DAVERS.

Uw geluk is my daertoe te dierbaer.

REINARD.

Zie daer ginds komt uw Gemael, met Karel. Laet ons nu ſlegts de zaek afdoen. Zo hy bewilligt Loize, gelyk zy nu is, en door zyn eigen ſchuld is, te huwen, zal ik haer ſpreeken.

JOSEPHINE.

Gy zyt een braef Vriend! Vrienden zorgen zelden dus voor hunne Vrienden.

REINARD.

Dat is jammer, doch de hedendaegsche Vriendschap verschilt ook veel van de waere.

AGTSTE TOONEEL.

DAVERS, Mevr. DAVERS, JOSEPHINE, KAREL, REINARD.

DAVERS.

Hier, wie uwer weet, wat onzen Karel deert? in plaats van uitgelaeten vrolyk te zyn, omdat hy morgen eene lieve, poesele meid, Bruid zal kunnen noemen; legt hy me ginder, als eene oude toverheks op de kniën te huilen, en *ach myn Heer!* is al wat men uit zynen keel kan krygen.

REINARD.

Dit is een blyk van een goed hart, myn Heer Davers!

DAVERS.

Ik heb my altyd ook nog al verbeeld dat ik juist geen kwaed hart had, maer zulke fratsen beging ik nooit, (*Tegen Mevr.* DAVERS) ten minsten niet toen Gy myne Bruid zoudt worden, lieve *schat!*

Mevr. DAVERS.

Ik hoop ook niet dat gy er ooit reden voor zult gehad hebben.

DAVERS.

Reden? heeft hy er dan reden voor?

REI-

REINARD.

Grondige, zeer grondige reden. — Karel! alles is voor u gereed gemaekt, — Josephine is edel.

KAREL.

Mejuffer! dat myne neergeslagen oogen thands voor my spreeken.

JOSEPHINE.

Karel! ik heb u altyd bemind, — is 't uw eigen hart, dat u raedde van my af te zien?

KAREL.

Gedeeltelyk, gedeeltelyk (*Op Reinard wyzende,*) deze edele voorspraek der lydenden.

JOSEPHINE.

Van mynent wege zyt gy vry: — ga, verzoet uwe Loize de bittere dagen, welke zy om uwent wille gesleeten heeft.

DAVERS.

Wat betekenen dan deze grillen!

REINARD.

o, Begingen alle menschen dagelyks soortgelyke grillen!

DAVERS.

Scheert men den gek met my, of zyt gylieden behext?

Mevr. DAVERS.

Noch 't een, noch 't ander! — Lieve Davers! er is een geheim ontdekt dat beide, den heer Karel en onze Josephine betreft.

DAVERS.

Geheimen? wat komen die nu te pas?

Mevr. DAVERS.

Nooit meer dan nu. Gy kent Loize?

DAVERS.

De Dochter van onzen Landman?

Mevr. DAVERS.

Dezelfde. — De heer Karel is oorzaek van haere krankzinnigheid.

DAVERS.

Gy? myn Heer!

KAREL.

Ik. Vergeef het my, de ſchaemte *belet my te* ſpreeken.

DAVERS.

Zo gy de moedwillige oorzaek er van zyt, is 't niet zonder reden. Dan ſchaem u.

Mevr. DAVERS.

Weleer beloofde hy haer te huuwen, en heeft zich aen haer niet bekreund.

DAVERS.

Foei! Karel!

REINARD.

Oordeel hem niet, hy wil alles vergoeden. —

DAVERS.

Wilt gy die Jongeling?

KAREL.

By den Hemel! alles.

DAVERS.

Nu dan, ſchaem u niet meer: — ſla de oogen gerust op, — als men wel handelt moet men niet ter aerde zien. Spreek — rustig, uit de borst, wilt gy alles vergoeden?

KAREL.

Ja.

DAVERS.

Op welke wyze?

KAREL.

Ik wil myn eed geſtand houden, ik wil haer trouwen.

DAVERS, *hem de hand reikende.*

Bravo! — Jongen! aen de eene zyde ſpyt het my dat ik u als Schoonzoon verlies, maer aen den anderen kant ben ik verheugd dat ik een eerlyk man myn Vriend zal kunnen noemen. Joſephine, dit heb ik reeds gemerkt, denkt, gelyk zy denken moet. Kost het u veel hem te verliezen, Joſephine!

JOSEPHINE.

't Ware dwaesheid dit te ontkennen, lieve Papa!

DAVERS.

Nu des te meer belooning zal uw hart er u voor ſchenken. — Gy handelt goed. —

REINARD.

Zy handelt groot.

DAVERS.

Basta! — Zy kon hier niet groot handelen. Na 't geen zy weet mogt zy de hand aen Karel niet geeven.

REINARD.

De wyze waerop?

DAVERS.

Is goed en ik geef er haer een hartelyken kusch voor. Zie eens Josephine, zo 't lukt met Lotze en Karel, en gy ziet dit ongelukkige meisjen noch eens gelukkig, wat zal dan uw hart zeggen?

JOSEPHINE.

Dat ik wel gehandeld heb.

DAVERS.

En dit is eene gedachten, kind! voor geen goud te koop. — Nog een woordjen tot u, jonge heer! ik ben blyd dat ik dit geval nog heden hoor, — had ik het na de bruiloft gehoord, ik zou gezegd hebben: „het huuwlyk is geslooten!" — ik zou geweend hebben, maer nooit had gy wederom een voet over mynen drempel moeten zetten. — Nu zyt gy my een braef Vriend; — het spyt my, dit weet de Hemel, dat gy myn Zoon niet word, maer 't is beter geen Schoonzoon, dan een meineedigen. Verstaet gy dit? — Zie daer myn hand, — wy zyn vrienden.

KAREL.

Edele man! gy vergeeft het my, dat ik zulk een mis-

misslag begaen heb! — Gy vergeeft het my dat ik uwe goedheid....

DAVERS.

Nu is alles vergeeven, — doch zo gy slegts één minuut geäerzeld had, het bedorvene te herstellen, had ik het u nooit vergeeven. Jeugdige misslagen, gelyk uw onbedachte eed was, verdienen vergiffenis, als men daedelyk berouw heeft, maer hardnekkige wandaeden ziet geen eerlyk man door de vingeren.

KAREL, *tegen Josephine.*

En gy, Freule! wie ik zoo wreed beledigde, kan ik my ook verzekerd houden, dat gy my niet haeten zult!

DAVERS.

Dat durft zy niet.

JOSEPHINE.

Uwe eerlyke handelwyze van heden verzekert u van myne achting.

Mevr. DAVERS.

Ook van de myne.

DAVERS.

Kom, wy zyn alle goede Vrienden, even als voor den dag dat er van uwe verbintenis met onze Josephine gesprooken werdt; — wy zyn zelf nu beter Vrienden! want voor dat het kloppertje hier, in beweging raekte, deugdet gy niet veel jonge Heer! — die

die moedwillig een Meisjen om den tuin leidt, ſtelt haer bloot voor de yſelykſte onheilen. — Nu dit is over, — wanneer ſpreekt gy nu met Loize?

REINARD.

Deze taek heb ik op my genomen. — Ik zal Loize, zoo voorzichtig mogelyk voorbereiden.

DAVERS.

Gy zyt, — wacht hoe noemde onze Karel u zoo even, — een advocaet..... Neen, een Vriend van lydende menſchen.

REINARD.

Grooter titel begeer ik nooit.

DAVERS.

Maer ik wilde u, met de ſchoone krankzinnige wel eens hooren praeten.

REINARD.

Zoo verberg u, achter deze heining.

DAVERS.

Wel uitgedacht! — kom dan! — (*tegen Karel.*) *Apropos!* Vriend! uw Vader zal morgen toch groote oogen opzetten.

KAREL, *gevoelig.*

Myne Ouders!

DAVERS.

Geen ſchepzel moet u van goede voornemens kunnen afbrengen, ik zal *uw* advocaet zyn, en Reinard die van Loize.

REI-

REINARD.

Geen cliënten doen den advocaet meer eer aen, dan ongelukkigen.

DAVERS.

Kom, verſchuilen wy ons. (*Allen, behalven Reinard, vertrekken.*)

NEGENDE TOONEEL.

REINARD, *aen de deur van de woning geklopt hebbende, komen* DE BOER *en* DE BOERIN.

REINARD.

Zo 't u niet hindert in uwe bezigheden, wilde ik u gaerne een oogenblik ſpreeken.

DE BOER.

Kom dan in, myn Heer!

DE BOERIN.

Wel ja, kom in.

REINARD.

o! 't Is ſlegts weinige oogenblikken. 't Was niet zonder reden dat uwe landvrouw zoo even naer uwe dochter vroeg.

DE BOER.

Niet?

REINARD.

Neen, — zy had zich zeer boos aengeſteld tegen een heer, die de bruidegom van de Freule zou geworden zyn.

DE BOERIN.

Zou geworden zyn. — Ei lieve! wordt dan de Freule morgen niet de bruid?

DE BOER.

Och, moeder! zwyg toch, myn heer zal ons zekerlyk wel iets anders, als dit te vertellen hebben.

REINARD.

Geraden. Deze heer was bekend by uwe dochter. —

DE BOER.

By Loize?

DE BOERIN.

By ons kind?

REINARD.

Ja, en in een woord, hy is dezelfde die haer bedroogen heeft.

DE BOER.

Die zelfde was hier. Hoor, myn heer! is hy nog hier? —

DE BOERIN.

Is hy hier, die ons arm kind zoo *ongelukkig* gemaekt heeft?

REINARD.

Ja, hy is nog hier in de nabyheid.

DE BOER.

Nu, zoo eisch ik van u, dat gy my by hem brengt.

REI-

REINARD.

Om welke reden?

DE BOER.

Om wraek over myn kind te neemen; ik ben wel oud, maer de Hemel zal my krachten geeven.

REINARD.

Wees niet driftig, braeve man! als hy hier was gekomen, en om den ellendigen toeſtand van uw kind gelachen had, of er zelf ſlechts gevoelloos by was gebleven, zoo zou ik hem by u brengen en zeggen: neem de felſte wraek op hem. — Dan, dit is het geval niet, — zyn hart zucht onder 't juk van een geprangd geweeten, — hy heeft afſtand gedaen van de hand uwer Freule, alleen om de zyne aen uwe dochter te geeven.

DE BOERIN.

Ei, ei, dat is zoo kwaed niet.

DE BOER.

Zwyg, moeder! — Hoor eens myn heer! buiten onze ſchuld heeft hy haer misleid, maer wy zullen zorgen dat hy haer niet verleid.

REINARD.

Goede man! beledig dit hart niet, als of het de koppelaer van den heer Karel zou willen wezen, — waerom wantrouwt gy my?

DE BOER.

Neem het my niet kwalyk, myn Heer! ik ken u niet.

DE BOERIN.

En wy, vertrouwen geen jonge gasten.

DE BOER.

Moeder, zwyg toch!

REINARD.

Gy kent my niet, en niemand *is hier tegenwoordig* die getuigenis van my geven kan, *dan ik zelve.* — Ik ben een eerlyk man, — dit getuigenis kan elk eerlyk man van zich zelf geeven.

DE B.OER.

Nu, ik wil u gelooven. — Wat wilde dan nu die heer Karel? —

REINARD.

Zyne gedane beloften houden, en *uwe dochter* trouwen.

DE BOER.

Ik vertrouw hem te weinig. — Die eens zyn eed kan breeken, moet men nooit weer gelooven.

REINARD.

Zynen eed heeft hy immers nog niet gebrooken: — hy is nog met geene andere gehuuwt. —

DE BOER.

Neen, — maer heeft hy Loize niet afgeweezen? ik heb zelf dien fraeijen brief geleezen. — Ik weet niet, myn heer! hoe gy een eerlyk man, en tegelyk de voorſpraek van den verleider van myne dochter zyn kunt.

REINARD.

Ik ben niet de voorſpraek van den misleider van uwe dochter, maer van den boetvaerdigen Jongling, die traenen van berouw ſtort om den misſlag, welken hy eens beging, en die herſtellen wil, 't geen hy bedorven heeft. Zeg my eens, goede grysaart! — ik zie met vermaek uwe zilveren hairen, maer hebt gy, voor dezelve grys waren, nooit een misſlag begaen?

DE BOER.

Veelen, veelen!

REINARD.

Hoe zou uw hart geſteld geweest zyn, als gy een misſlag wildet verbeteren, en van de hand geſtooten werd?

DE BOER, *getroffen.*

Ik ben overtuigd, — ik geloof dat gy een eerlyk man zyt. — Maer wat wilt gy nu eigenlyk?

REINARD.

Uwe dochter ſpreeken. Of verkiest gy dit liefst zelf te doen?

DE BOER.

Gy hebt daer meer verſtand toe, — maer zy is bang voor vreemd manvolk.

REINARD.

o! Zy zal voor my hoop ik niet bang zyn.

DE BOER.

Nu, moeder! roep haer dan eens, — zy was zoo even op 't erf.

REINARD.

Zo 't u onverschillig is, wilde ik haer liefst alleen spreeken.

DE BOER.

Ook goed, dan zullen wy haer by u zenden. — Zo zy somtyds boos werd, dan roep ons maer. —

REINARD.

Ik zal. Vaerwel!

De Boer en Boerin vertrekken; — doch de Boer als iets bedenkende keert terug.

DE BOER.

Maer, myn heer! ik heb nog eene zwarigheid.

REINARD.

Spreek, misschien kan ik dezelve wegruimen.

DE BOER.

Myne Loize, is God dank! nu zoo ver hersteld dat zy niet razend is, maer zy is toch niet geheel wel, zy is simpel, geheel simpel, — zal nu die myn heer Karel goed huishouden met eene simpele Vrouw, daer hy een gezond, verstandig Meisjen verstooten heeft. — Zie myn heer! myn kind is reeds ongelukkig genoeg, — 't ware om in geene eeuwigheid te vergeeten zo zy nog ongelukkiger werd.

REI-

REINARD.

Ik prys uwe edele zorg. Dan myn goede man, naer alle waerſchynelykheid wordt zy geheel geneezen, als de oorzaek van haer mymeren geheel is weggenomen; — als zy dien bezit, welken zy weleer zoo vuurig beminde, en om wien zy nog treurt, alſchoon zy hem ſchynt te haeten.

DE BOER.

Om u de waerheid te zeggen, ik geloof dat zy hem haet als de peſt.

REINARD.

Dat geloof ik niet. — Men hoeft ook niet maer zoo terſtond te trouwen, — zy kan zich aen hem gewennen, een kundig geneesheer raedplegen; — en, ſchoon zy niet geheel herſtelde, zo ſlegts het vonkjen van liefde, dat nog in haere borst ſmeult, aengewakkerd wordt, ik verzeker u, zy zal met myn vriend Karel niet ongelukkig worden. Geloof my, hy heeft een goed hart, — een edel gevoel, — hy zal haer door liefde trachten te herſtellen, geduld hebben met haere ongemakken, want hy zal gevoelen dat hy er zelf de oorzaek van is.

DE BOER.

Nu, in Gods naam! zo myn kind maer niet ongelukkig word.

REINARD.

Ik ſta u borg voor de goede gezindheid van myn Vriend.

DE BOER.

Dit neem ik aen, — *hier* zal zy my wel geen voordeel aenbrengen, maer *daer* zoudt gy het moeten verantwoorden. — Ik zal Loize zenden. (*Hy vertrekt.*)

REINARD.

o Goede Hemel! vergeeft gy reeds als de zondaer den eerſten traen van oprecht berouw ſtort, — o! werk gy dan op 't hooft en 't hart van het ongelukkig misleide Meisjen, opdat het mynen Vriend niet berouwe, berouw gehad te hebben!

TIENDE TOONEEL.

LOIZE, REINARD.

LOIZE.

Wat moet ik dan nu buiten doen? moet ik den Satan weder aenſchouwen?

REINARD.

Lieve Loize! Ik ben toch wel geen Satan?

LOIZE.

Toch van 't ſoort, waerom noemt *gy my anders lieve?*

REINARD.

Wyl gy my voorkomt een lief Meisjen te zyn. —

LOIZE.

Ei! kom ik u zoo voor: — zoo ſprak uw makker ook,

ook, ik geloofde hem, en hy heeft my van zich geſtooten, als ware ik een ſchrikdier.

REINARD.

Gy gelooft dit toch van my niet.

LOIZE.

En waerom niet?

REINARD.

Ik heb nooit een mensch van my geſtooten.

LOIZE, *hem ſterk in de oogen ziende.*

Is dit waerheid?

REINARD, *de hand op zyn borst leggende.*

Waerheid! dank zy den Hemel.

LOIZE.

Waerom zou ik u gelooven?

REINARD.

Omdat ik de leugen haet.

LOIZE.

Wie zegt dit?

REINARD.

Ik.

LOIZE.

Zy zeggen 't allen.

REINARD.

En veelen liegen.

LOIZE.

En gy liegt niet?

REINARD.

Neen, by den Hemel.

LOIZE.

Nu, hebt gy dan nooit een mensch van u geslagen, zoo haet ik u niet.

REINARD.

Anderen haet gy toch ook niet.

LOIZE.

Niet, — als de pest haet ik ze; — wat zyn 't doch voor gedrochten? — Hoor eens! myn Vader houdt duiven, — de doffer kust eene duif, hy bemint, hy koestert en blyft daer by, — dit doen de menschen niet, — zy kiezen zich eene Vrouw, straks haeten zy haer, vertrappen haer, en zoeken eene andere.

REINARD.

Toch wel niet alle mannen, lief Meisjen!

LOIZE.

Noem my niet lief, of ik vrees dat gy liegt, één noemde my ook eens lief, en loog in zyn hart.

REINARD.

Toch alle mannen doen dit niet.

LOIZE.

Waerom niet allen, — allen, allen doen het.

REINARD.

Gy hebt immers een vader.

LOI-

LOIZE.

Ja ik.

REINARD.

En een goede vader?

LOIZE.

Een goede vader.

REINARD.

Wel nu?

LOIZE.

Maer hy is ook de eenigste.

REINARD.

Niet de eenigste, Loizel geloof my er zyn veel, zeer veel goede mannen.

LOIZE.

Gy liegt.

REINARD.

Zeker niet. Hoor — laet ons wat praeten; wilt gy wel?

LOIZE.

Ja, wonderlyk mensch! — zo gy geen man waert ik zou u lief hebben.

REINARD.

En waerom evenwel niet? — Luister, kent gy dien heer, daer gy zoo even mede geſprooken hebt?

LOIZE, *wild.*

Ja, dien duivel ken ik.

REI-

REINARD.

Wees bedaerd! Loize!

LOIZE.

Zal ik? —

REINARD.

Zeker. Die jonge mensch kent u ook.

LOIZE.

Dat geloof ik.

REINARD.

En hy houdt zeer veel van u. —

LOIZE, *ſtoot hem zacht van zich.*

Ga heen, gy zyt ook een bedrieger.

REINARD.

Geloof my, Loize! hy bemint u. Weet gy wel waerom hy zoo lang van u afgebleven is?

LOIZE.

Zeer zeker.

REINARD.

Wel nu?

LOIZE.

Dewyl hy een ſnoode bedrieger is.

REINARD.

Toch niet, — zyn vader heeft hem altyd by zich moeten hebben.

LOIZE.

Als of ik dan geen brief van hem had.

REINARD.

Die heeft misschien een ander geschreven.

LOIZE.

Misschien, — hoe braef zyn de mannen!

REINARD.

Misschien, maer dit is zeker dat hy thands hier gekomen is om u te trouwen.

LOIZE.

My te trouwen?

REINARD.

In ernst.

LOIZE, *als vrolyk.*

Is dit nu waerheid?

REINARD, *schielyk.*

Geloof my, — wilt gy hem zien, — zeg, — zal ik hem haelen?

LOIZE, *driftig.*

Ja, opdat ik hem de oogen uitkrabbe.

REINARD.

Gelooft gy dan niet, dat hy u nog bemint? Lieve Loize! ik begeer nooit van iemand bemind te worden, zoo ik u de waerheid niet gezegd heb.

LOIZE.

Weet gy wat hy my eens zeide, „ Loize! lieve Loize! vertwyfeling zy myn lot, zo ik ooit eene andere huuwe".

REINARD.

Wel nu, — hy is ook nog niet gehuuwd. —

LOIZE.

Daer in verheug ik my, ik zal hem ook verſtooten.

REINARD.

Gy ook, Loize!

LOIZE.

Waerom niet? heeft hy 't my niet gedaen?

REINARD.

Zeker niet. —

LOIZE.

Ik wil thands niet langer met u praeten, want ik twyfel ook of gy wel een goed mensch zyt. — Heeft hy my niet verſtooten, zoo zou hy 't zeker nog doen. (*Zy wil ſchielyk vertrekken*)

ELFDE TOONEEL.

REINARD, LOIZE, KAREL, *welke gevolgd wordt door* DAVERS, MEVR. DAVERS, JOSEPHINE.

KAREL, *haer te voet vallende.*

Neen, Loize! ik zal u nooit verſtooten.

LOIZE *geeft een luiden gil, dreigt neder te ſtorten, doch wordt door Reinard ondersteund.*

KAREL.

Zie my, — zie my Loize! — zie den berouwhebbenden met medelydende oogen aen.

JOSEPHINE, *tegen Loize, die wezenloos Karel aenziet.*

Lief Meisjen! zie, al de zorg, die u gefolterd heeft, kan heden van u worden weggenomen.

REINARD, *gaet in de wooning.*

LOIZE.

Door hem; waerom vertrede ik u niet?

KAREL.

o Loize! vergeef my, zoo ik u ooit beledigde, alles wat ik bezit, myn leven — niets is my te dierbaer om het voor u opteofferen.

LOIZE.

Zie hem smeeken. — Wildet gy my andermael bedriegen? —

KAREL.

God in den Hemel....

LOIZE.

Zweer niet, meinëedige!

JOSEPHINE.

Laet u verbidden, Loize? lieve Loize!

LOIZE.

En wat zou 't zyn. — Schreef ik hem niet op myne knieën, om dat ik aen zyne knieën hem niet smeeken kon, dat hy zou komen, om troost te brengen? — heeft hy my niet verachtelyk van zich gestooten? — Neen ga weg, verlaet my! —

DAVERS.

Tref haer niet te ſterk, — beproef 't nog eens op een anderen tyd.

KAREL.

o Loize! — Ik ſta niet op, voor gy my alles vergeeven hebt, voor gy my toeſtaet, aen u myn woord te houden.

LOIZE.

Hebt gy my niet eens bedroogen? —

KAREL.

Loize! ben ik niet genoeg geſtrafd?

Mevr. DAVERS.

Lief Meisjen! vergeef het den ſmeekenden! hy zal u een dierbaer man worden.

LOIZE.

Ik kan niet, ik heb een vloek over hem afgebeden.

DAVERS.

o Eén gebed om zegen wordt geredelyker verhoord, dan honderden om vloek. — 't Is den Hemel aengenaem zoo de menſchen vergeeving ſchenken.

LOIZE *reikt Karel de hand toe, die dezelve kuscht.*

LAETSTE TOONEEL.

REINARD, DE BOER, DE BOERIN, *de voorigen.*

REINARD.

Zie daer den boeteling aen de voeten van uwe dochter.

DE BOER.

Loize! lieve dochter!

DE BOERIN.

Kom, myn lief kind! omhels my. —

LOIZE, *omhelst den Boer en Boerin.*

KAREL.

Loize!

LOIZE, *beschouwt hem ernstig en slaet de oogen ten hemel. Ernstig:*

Zyt gy dezelfde Karel van voor vyf jaeren?

KAREL.

Ik ben beter! — Loize!

LOIZE, *hem omhelzende.*

Karel!

KAREL.

Myne Loize!

REINARD.

God dank!

ALLEN.

God dank!

VADER.

Kom kinderen! nu gerust! — Karel! vertel uwe kinderen het voorval van heden. Leer hen dat de grootste misdaed der jeugd is; „ een onschuldig Meisjen te misleiden."

EINDE.

DE EDELE ZOONEN.

TOONEELSPEL.

IN

EEN BEDRYF.

IIB.

PERSOONEN.

JOSEPH PLOOT.

EDUARD.
WILLEM. } Zoonen van Joseph Ploot.
HENDRIK.

HARTMAN
SMIT } Soldaeten.

DE KAPITEIN van Eduard.

KRELIS een Waerd.

GRIET deszelfs Vrouw.

Het Tooneel verbeeld den gemeenen haerd, in een boeren herberg; ter rechter zyde de gewoone ingang, ter linker die tot het kamertjen van Joseph Ploot.

DE EDELE ZOONEN.

TOONEELSPEL.

EERSTE TOONEEL.

GRIET, KRELIS.

GRIET.

Het is helder weêr van daeg, Krelis! ik kan gemakkelyk de boel uithaelen, en 't zal ook geschieden.

KRELIS.

Maer, Griet! zyt toch niet mal, — men past zyn best op, dat de deuren, om de bittere kou, gesloten blyven, en gy wilt alles open zetten.

GRIET.

Kom, kom, — men moet zoo kouwelyk niet zyn, — wat hamer! ik klaeg er immers niet half zoo veel over, als gy. —

KRELIS.

Wat zal 't baeten, moeder! van daeg of morgen krygen wy weer inquartiering.

GRIET.

Inquartiering? Krelis! —

KRELIS.

Zeker waer, de Schout heeft het my gezegd; — twee Regimenten of Bataillons, wat weet ik 't, moeten hier ruskdag houden.

GRIET.

Net of wy nog geen inquartiering genoeg hadden! Hoe lang blyft die oude nog?

KRELIS.

Misschien gaet hy al ras, maer schreeuw zoo niet, zy zyn al op, geloof ik.

GRIET.

Wel nu, zy mogen hooren, wat ik zeg, die lieve peuzels! 't is nu byna vier weeken dat wy hen op ons dak hebben, en zy hebben nog geen duit betaald.

KRELIS.

Lieve God, moeder! zyt toch niet onbarmhartig — de man is oud en zwak, — hy kan niet werken, die arme ziel!

GRIET.

Wel ei, ei! wat hebt gy 't druk, — wilt gy ook de bedelaers, die hier komen, in huis neemen.

KRELIS.

Wordt toch niet zot Griet! dat is immers nooit in my opgekomen, — maer wat haddet! doet die ar-

arme man, dat hy in dit hoekjen ſlaept, — als hy immers eeten of drinken wil, betaeld hy het aenſtonds.

GRIET.

Maer ze wy nu inquartiering krygen? —

KRELIS.

Wel nu, gy kunt de Soldaeten toch in dat hok niet leggen.

GRIET.

Niet? waerom niet? — Die morſige beesten zullen in myn binnenkamer niet weer komen.

KRELIS.

Maek u niet boos! vrouw! zy zyn er nog niet.

GRIET.

Als ze er ook zyn, verſtaet gy Krelis! dan moet die ſiegrim vertrekken.

KRELIS.

En zoudt gy 't dan over uw hart kunnen krygen, dien man in de bittere koude op de ſtraet te zetten?

GRIET.

o Ik kan nog wel meer over myn hart krygen.

KRELIS.

Nu lang genoeg hier over; als de Soldaeten komen, zullen wy wel raed ſchaffen. — Zet de koffie, Griet!

GRIET.

Ja wel als 't water kookt. (zy vertrekt.)

KRELIS.

Wel een Griet! en hoe veel Grieten zyn er niet op Gods lieve aerdbodem? — en dat er zeker meer Krelisſen zyn, dan ik, doet my geduld met haer hebben, want was ik de eenigſte, ik zou het waerachtig naeuwlyks blyven kunnen.

TWEEDE TOONEEL.

JOSEPH, HENDRIK, KRELIS.

KRELIS.

Goeden morgen! Vader! al zoo vroeg op de been?

JOSEPH.

De noodzakelykheid, goedhartige man! — wy zullen zien of de menſchen meelyden met ons willen hebben.

KRELIS.

Gy zult toch eerst iets gebruiken?

JOSEPH.

Ik kan niet.

KRELIS.

Waerom niet?

JOSEPH.

Ik bezit niet éénen ſtuiver.

KRELIS.

Arme man! kunt gy daerom niets gebruiken? — ik wil u borgen.

JO-

JOSEPH.

Ik weet niet, of ik u ooit zal kunnen betaelen.

KRELIS.

Nu in Gods naem. Ik zal u een kom koffie en een boterham geeven; ga zitten zoo lang. —

JOSEPH.

Braeve man! gy doet al te veel voor my, — de Hemel loone u.

KRELIS.

Ik kom met één weer by u, (*hy vertrekt.*)

HENDRIK.

Dit is een recht goed man.

JOSEPH.

Hoe diep ik ook vernederd ben, — de Hemel verlaet my niet.

HENDRIK.

't Is van daeg weer yselyk koud, vader! ik wed, dat het van nacht wel een steen dik gevrooren heeft.

JOSEPH.

Zeer moogelyk, Hendrik!

HENDRIK.

Als 't maer yriest, is 't nog nietmetal; doch wanneer het régent, sneeuwt en de wind ons de hagelsteenen in 't gezicht jaegt, dan is het bitter. De ryke lui, die by een goed vuur zitten, gelooven niet hoe kwaed wy 't dan hebben. Vader waerom zyn de menschen die ryk zyn, toch zoo onbarmhartig?

JOSEPH.

Zyn ze dat dan Hendrik?

HENDRIK.

Niet? toen wy voorleden week van de regen droopen, en als hondjens beefden voor 't raem van dien grooten heer, daer ginter, daer zoo veel eeten op tafel was en zulk een groot vuur aenlag, heeft toen die lange lummel van een knecht ons niet weggejaegd!

JOSEPH.

Nu, dit was de knecht immers?

HENDRIK.

Wel de hamer! dit zal de knecht toch op zyn eigen houtjen niet doen, de Ryke zal het wel gezegd hebben.

JOSEPH.

Dit gaet toch niet zeker, Hendrik! veele knechts meenen zelf heeren te zyn, als zy heeren dienen moogen.

HENDRIK.

Dat is grappig *Heer* zyn, en *dienen*.

JOSEPH.

't Is toch 't geval, lieve jongen! Met het roggenbrood, waer mede zy zich, in 't huis hunner ouderen, als vryë lieden, konden verzaedigen, niet vergenoegd, verbinden zy zich om voor eenigen tyd de slaef van een grilligen Heer te zyn. Nu verwisselen zy de bombazynen kiel voor een laekenschen rok, met ga-

lon-

lonnen verſierd; — denken dat hun perſoon, met het kleed, in waerde heeft toegenomen, en zyn trotſch op de ſieraeden, welke de tekens van hunne ſlaeverny zyn.

HENDRIK.

Wonderlyke menſchen! — Maer 't is toch wel ongelukkig dat men met de arme lieden zoo onbarmhartig omgaet. De een jaegt ons weg; — de ander roept: *naer 't Gasthuis*; — de derde: *werk voor de kost.* — De vierde beſpot ons; — en de overige kunnen ons niet geeven.

JOSEPH.

Helaes!

HENDRIK.

Als ik ryk was, ik geloof dat ik aen elk arm menſch wat gaf.

JOSEPH.

Gy gelooft het.

HENDRIK.

Zeker; en waerom niet? als men veel heeft, kan men veel geeven.

JOSEPH.

Hoe meer men heeft, hoe moeilyker het den meesten valt, hier van, iets aen anderen te ſchenken. De brasſende grooten rekenen zich verongelykt, als een arm mensch hun ſtoep betreed om een ſtuk brood te vraegen.

HEN-

HENDRIK.

Verongelykt? — Waerom toch?

JOSEPH.

't Gezicht der ellende ſtoort hen in 't genot.... Maer waerom ook hier van geſprooken, ik was ook eens ryk.

HENDRIK.

En hebt zekerlyk den armen wel gedaen?

JOSEPH.

Neen, Hendrik! geen geredde ongelukkigen zal mynen naem zegenen.

HENDRIK.

o Vader! gy wordt wederom treurig.

JOSEPH.

Ik gaf liever twintig Guldens aen een noodeloos ſieraed voor uwe ondankbaere zuster, dan éénen ſtuiver aen een hongerenden ellendigen. — Ik ben er voor geſtraft. — Zy begaf my en heeft my aen al de ellende der armoede overgelaeten.

HENDRIK.

Vergeet haer, Vader! ik ben immers by u, en ik zal, zoo lang gy leeft, by u blyven.

JOSEPH, *hem omhelzende.*

U, lieve Hendrik! hield ik alleen over van myne vier kinderen; — twee braeve zoonen dreef ik van my, om de adder te beter aen myne borst te kunnen koesteren. — Zy bragt my de grievendſte wond toe,

toe, en ſnelde van my. — Gy alleen blyft my by. Lief kind! en wat zal van u worden?

HENDRIK.

Lieve Vader! Ik zal den menſchen een aelmoes voor u vragen, en als ik groot en ſterk ben zal ik voor u werken.

JOSEPH.

Ook gy, Hemel! hebt my nog niet begeven. — Gy laet my een ſteun en troost in mynen ouderdom; beſcherm hem, en beloon eens zyne getrouwe ouderliefde.

HENDRIK.

Waerom toch, Vader! heeft Maria u verlaeten?

JOSEPH.

Het vermogen om haer van prachtig tooiſel en ſpeelgeld te voorzien, begon my te ontbreeken. — Ik kon haer niet meer alles geeven, wat zy eischte, en toen eerst begon ik te zien, dat haere liefkozeryën niet de tekens van liefde voor my, maer voor een fraeijen opſchik geweest waren; — zy begon my te beledigen, zy beſchimpte my, en ging eindelyk met een jong Officier door.

HENDRIK.

En myne broeders?

JOSEPH.

Ach, Hendrik! Ik beminde uwe zuster boven alle myne kinderen; daer zy, door groove feilen nooit kwaed

kwaed deed, misdeeden de overige door de geringſte misſlagen. — Maria had dit reeds lang opgemerkt, — zy vertrouwde op myne voorſpraek, en beledigde elk een. De blinde liefde voor haer belette my dit te zien; ik meende dat het alleen jaloezy was, dat men geduurig over haer klaegde, dus werden uw broeders, hoe *billyk ook hunne klachten waren*, altyd door my in 't *ongelyk* geſteld — en dit, is ontwyfelbaer de oorzaek dat zy my verlieten, toen gy even twee jaeren oud waert.

HENDRIK.

En waer zyn zy toen heen gegaen?

JOSEPH.

Helaes! ik heb nooit meer iets van hen vernoomen.

HENDRIK.

Die ongelukkige broeders!

JOSEPH.

Wel, ongelukkige broeders! doch ik ben niet minder ongelukkig, daer het door myn eigen toedoen is, dat ik thands van hunne hulp en liefde verſtooken ben.

DERDE TOONEEL.

KRELIS, JOSEPH, HENDRIK.

KRELIS.

Zie daer, eet en drink; gy zoudt anders tegen de kou niet kunnen praeten.

JO-

JOSEPH.

Ik dank u. —

HENDRIK.

Ik dank u ook, goede man!

KRELIS.

Wel kleine knaep! hebt gy wel zin om te werken?

HENDRIK.

Ja wel, kende ik maer eenig werk.

KRELIS.

Dat moest gy leeren.

HENDRIK.

En waer zou dan myn Vader blyven?

KRELIS.

Gy kunt toch altyd niet by hem blyven, wat zou er dan van u worden?

HENDRIK.

Als ik groot ben zal ik voor myn Vader werken, maer wat zou ik nu toch voor hem verdienen kunnen?

KRELIS.

Hoor, als uw Vader t'huis is, wilt gy dan voor my werken, ik zal er u voor betaelen.

HENDRIK.

Als ik maer kan, gaerne.

KRELIS.

Nu, goed. Van middag zal ik u aen 't werk stellen.

VIERDE TOONEEL.

HARTMAN, *de voorigen.*

HARTMAN.

Ik ben hier te recht, by Krelis?

KRELIS.

Ja heer Soldaet!

HARTMAN.

Zie daer een biljet, — myn kameraed komt zoo aenſtonds.

KRELIS.

Zoo, voor twee nachten. — Wat wilt gy gebruiken heer Soldaet! koffy, een boterham?

HARTMAN.

Als 't u blieft. — Maer geef my eerst een glas brandewyn, want myn ingewanden zyn bevrooren.

KRELIS.

Ik zal u aenſtonds helpen. (*binnen.*)

HARTMAN.

Wel gy, oude man! woont gy hier?

JOSEPH.

De goede hospes vergunt het *my dat ik hier* logeer.

HARTMAN.

En wie zyt gy, knappe jongen!

HENDRIK.

Ik ben zyn zoon, en heet Hendrik.

HART-

HARTMAN.

Wel zoo! en wat doet gy voor de kost?

HENDRIK.

Ik, myn Heer! ik.... (*hy ziet zyn Vader ſchroomvallig aen.*)

JOSEPH.

Hy helpt zyn ouden zwakken Vader, bedelen.

HARTMAN.

Bedelen! — Dat is een ſlecht ambacht.

JOSEPH.

Helaes! toch verkiesſelyk boven honger lyden.

HARTMAN.

Dat is waer. — Doch waerom zoekt gy niet op eene andere wyze te leven? — Op uw geboorte plaets kunt gy immers gehulpen worden? — De gasthuizen zyn immers voor zwakke oude lieden gebouwd, en dan behoefdet gy uwen zoon niet tot een ledigloopen op te brengen.

JOSEPH.

Ik geloof dat gy een eerlyk man zyt. — Doch, voor my is geen geboorte plaats, — voor my zyn geen gasthuizen geſticht. — Misken my niet: — 't is niet uit luiheid dat ik geduurig de harde verwytingen der onbarmhartigen verduure; — maer, God weet het, zonder den kleinen onderſtand van weinige meêlydenden, zouden wy van honger moeten ſterven.

HARTMAN, *hem een' ſtuk gelds geevende.*

Ongelukkige man! neem aen, een Soldaet heeft zelf niet veel.

JOSEPH.

Ik dank u, — kom Hendrik gaen wy! — (*hy vertrekt.*)

HARTMAN, *Hendrik by de hand vattende.*

Blyft gy gaern by uwen Vader?

HENDRIK.

Ja.

HARTMAN.

Gy lydt toch armoede met hem? —

HENDRIK.

Ja.

HARTMAN.

Waerom gaet gy niet werken? zulk een friſche ongen bedelt?

HENDRIK.

Voor myn armen Vader!

HARTMAN.

Als ik u eens een ſom geld gaf en u met my nam, zoudt gy dit niet liever doen, dan by uwen Vader blyven?

HENDRIK.

En wie zou hem dan helpen? wie zou hem troosten als hy treurig is? Hoor eens, heer Soldaet! myn Vader is wel arm, maer hy is toch verſtandig; ik geloof, het geen hy gezegd heeft.

HART-

HARTMAN.

Wat heeft hy dan gemegd?

HENDRIK.

Die zyn Vader verlaet, als hy van elk verlaeten is, — zal ook van ieder een verflooten worden. — Myn Vader is wel ongelukkig genoeg, al loop ik ook niet van hem weg.

HARTMAN, *hem kusſchende.*

Braef, jongen! braef! help uwen ouden Vader! en God zal uw Vader zyn. —

HENDRIK.

Goeden dag! heer Soldaet! (*Hy vertrekt.*)

HARTMAN.

Welke edele harten vind men, ook onder 't ſchamele kleed der armoede! — Hoe jammer dat de ryke domkop een geleerde *moet* worden, en niemand zich verwaerdigt om het uitneemend verſtand, met het edelst hart van den armen mensch te beſchaeven en te leiden! — twee jaeren moeite aan dezen jongen bedelaer, en hy zou voortreffelyker man zyn, dan de jonge graef, aen wiens vorming twintig jaeren beſteed werden, doch wien men niet uit het hoofd had kunnen praeten, dat zyne zotte adel van zeer veel waerde was. — Foei! dat rykdom en rang boven eerlykheid en verſtand geſchat worden! —

VYFDE TOONEEL.

KRELIS, HARTMAN.

KRELIS.

Neem het my niet kwalyk, heer Soldaet! dat gy zoo lang moest wachten, ik moest den brandewyn nog laeten haelen. —

HARTMAN.

De tyd heeft my niet verveeld, ik dacht zelf niet eens aen den brandewyn.

KRELIS.

Niet?

HARTMAN.

Neen, ik had hier reeds tydverdryf; — zeg my eens, wie is die oude man, die hier woont, en zoo even hier was?

KRELIS.

Een arm, doch braef man! — hoe hy heet weet ik niet, hy fchynt zyn naem verborgen te willen houden.

HARTMAN.

En gy vergunt een onbekenden, een verblyf in uw huis. —

KRELIS.

Waerom niet? — 't Is omtrend vier weeken geleden, dat er op een avond, terwyl ik en myn vrouw al gereed waren naer bed te gaen, aen onze

deur geklopt werd; een goede haen kraeit tweemael, zei myne vrouw, laet ze nog eens kloppen; — 't gebeurde ook; ik deed de deur open, en zie, het was de oude man met zyn zoontjen; — het was guur weêr, — de jachtſneeuw ſtoof de deur in, en een vlakke oosten wind ſneedt my in 't gezicht, — daer ſtond de arme man, verkleumd van de kou, en ſmeekte my, met de traenen in zyn oogen, om nachtverblyf, — ik liet hem in, gooide een paer takkebosſen op 't vuur, en de man huilde van blydſchap, — hy had den geheelen dag in de bittere kou gedwaeld, en nat noch droog over 't hart gehad: — zeg eens, heer Soldaet! zoudt gy ook eerst gevraegd hebben wie hy was, voor gy hem in uw huis liet?

HARTMAN.

Gy zyt een braef kaerel! — Maer nu, heeft hy geduurende die vier weeken, altyd by u in huis geweest.

KRELIS.

Meestal, de arme moet bedelen, maer zeker hy is geen bedelaer gebooren, dat zult gy weldra anders zien. Ik ben zelf een arme ſlokkert, anders zou ik niet eens willen hebben, dat hy om een aelmoes vroeg, en vooral niet in deze harde winter.

HARTMAN.

Ik ben bly, dat ik by u ben ingekwartierd, — van ons zult gy ook geen overlast hebben.

KRELIS.

Waer blyft uw kameraed?

HARTMAN.

Hy sal doo aenstonds wel komen.

KRELIS.

Waer moet gy naer toe?

HARTMAN.

Dat weeten wy niet, — al het volk marcheert tegenwoordig, — er wordt van daeg nog een battallion hier gewacht.

KRELIS.

Et, et! nu, ik geloof dat zy 't ook kwaed genoeg zullen hebben.

HARTMAN.

o! Een Soldaet moet aen ongemak gewoon zyn — als wy wyven of oude lieden waren, konden wy aen den hoek van den haerd zitten, maer een Soldaet moet voort.

ZESDE TOONEEL.

EDUARD, *de voorigen.*

HARTMAN.

Zie daer myn kameraed.

KRELIS.

Welkom, heer Soldaet! wilt gy ook iets voor de kou?

EDU-

EDUARD.

Ja kom — hebt gy brandewyn?

KRELIS.

Ik zal hem u zoo brengen. — (*Hy vertrekt.*)

HARTMAN.

Waer zyt gy zoo lang geweest?

EDUARD.

Het tweede bataillon van Hardenbroek is zoo gekomen, en ik heb met een paer kameraeds nog wat ſtaen praeten; — hebt gy u verveeld? —

HARTMAN.

Neen, Broeder! gy leerdet my zoo veel, dat ik my nooit verveel wanneer ik by braeve menſchen ben, — en onze ſlaepbaes is eene beste kaerel.

EDUARD.

Daer ben ik bly om.

HARTMAN.

Hy laet voor niets een arm oud man hier by hem woonen en heeft zelf niet veel. Deze oude heeft een zoon, Eduard! een braeve jongen, die voor zyn Vader bedelt, en liever armoede by hem lydt, dan dat hy, zonder hem, ryk zyn zou. —

EDUARD.

Ik ben verheugd dat gy hier om blyde zyt.

HARTMAN.

En ſints wanneer werd ik dit? — Voor ik Soldaet was, was ik een wildzang; niemand kon iets

goeds met my uitrechten; toen ik dienst genomen had, dacht ik, even als de groene ſtudenten, dat ik alles doen mogt, en baldadigheden te bedryven, my fraei ſtond; — dat ik thands edeler denk, Ploot! ben ik alleen aen u verſchuldigd. —

EDUARD.

En ik ben genoegzaem beloond, *door dien ik, in u*, een braef vriend heb; — ó! een *oprecht vriend* te hebben, is zulk een ſchat!

HARTMAN.

Aen u heb ik onbeſchryfelyk veel verpligting, — voor ik u kende, was *wildzang* myn gewoone naem; de Officieren zagen my over den ſchouder aen, en ik kreeg daegelyks myn deel ſtokſlagen, — *thands* word ik van de Officieren *bemind*, *en onze kameraeds* achten my byna zoo veel als u. —

EDUARD.

En zyt daerenboven altyd te vreden.

HARTMAN.

Ja, Eduard! thands ben ik altyd vergenoegd, en voorheen was ik het nooit zonder ſpeelen, kwaeddoen, of zuipen, en dan moest één quartier vreugd, wel met tien uuren berouw geboet worden.

EDUARD.

Gelukkig nog, wanneer men zulke uuren heeft; kwaed doen, verdient elks afkeuring; maer kwaed doen, zonder er in bedaerde uuren over te bloozen, yders verachting.

HART-

HARTMAN.

Waer hebt gy toch al uw verſtand van daen gehaeld?

EDUARD.

De Hemel liet my van redelyke vermogens niet ontbloot, — hoe zeer ik ook in myne jeugd verdrukt werd, zy werden echter beſchaefd. Men voedde my niet op om gemeen Soldaet te worden, Hartman! in een andere kring zou ik ongetwyfeld meer werkzaem hebben kunnen zyn; dan, dewyl dit zo is, getroost ik 't my, en maek myn ſtaet my zoo draegelyk, als mogelyk is.

KRELIS.

Zie daer, heer Soldaet! zoo ſtraks zal ik u koffie en boterhammen brengen. (*Hy vertrekt.*)

HARTMAN.

Waerom toch maekt gy een geheim van uwe geboorte? — dit kan u immers in uwe bevordering nadeelig zyn?

EDUARD.

Maekte ik daer dan ooit een geheim van?

HARTMAN.

Niet? weet iemand wel iets van uw afkomst?

EDUARD.

Wel zeldzaem, dat geduurende den tyd van agt jaeren, welke ik onder éene Compagnie gedient heb, nog niemand met ronde woorden daerna gevraegd heeft.

HARTMAN.

En zo dit iemand gedaen hed?

EDUARD.

Geloof ik niet, dat ik er een geheim van zou gemaekt hebben. — Myn Vader was een welbemiddeld man in Rotterdam, eerlyk, braef, van elk zyner medeburgers bemind; hy beminde ook elk, behalven ons, myn broeder Willem en my; al zyn liefde was voor myne zuster, — niets was te kostbaer, of een glimlach deed het haer verkrygen, — geen kwaed zoo groot dat niet haer vergeeven, en op ons gewrooken werd, — dit verveelde ons, wy liepen voor nu agt jaeren beide weg, en namen in den Haeg dienst.

HARTMAN.

En waer is die broeder Willem?

EDUARD.

Zonder van elkander affcheid te neemen, raekten wy van elkander af; wy hadden wel te gelyker tyd dienst genoomen, doch ik wist niet onder welk Regement hy was, en hy niet, waer onder ik hoorde; — ſints ons vertrek uit 's Vaders huis zagen wy elkaer niet weder: eens ſlegts toen ons bataillon in Axel lag, heb ik door een kameraed toevallig tyding van hem gehad, hy diende toen onder Pietenberg, doch daerna heb ik niets van hem meer vernomen, hoeveel brieven ik ook ſchreef, en hoe veel onderzoek ik deed.

HART-

HARTMAN.

En uw Vader?

EDUARD.

God weet, waer hy met myne zuster en myn jongſte broeder gebleeven is, althands toen ik voor een jaer te Rotterdam was, wist niemand my eenig bericht te geeven.

HARTMAN.

Heeft hy dan ooit onderzoek naer u beide gedaen.

EDUARD.

Neen, en ik naer hem niet. — o Hartman! ik was zeer verbitterd tegen myn Vader; al had ik tyding van hem kunnen krygen, ik zou er niet naer gezocht hebben; — zeven jaeren lang, antwoordde ik, wanneer men vroeg wie myn Vader wese, dat ik er geen had; — voor een jaer eerst bemerkte ik, dat ik my tegen myn Vader bezondigde, — ik vroeg verlof, ging naer Rotterdam om hem te zien, en niemand wist my eenig bericht, aengaende hem, te geeven.

HARTMAN.

Ook uwe Familie niet?

EDUARD.

Die hebben wy niet, — ik had wel eenige kennisſen, doch deze kenden my niet, of wilden my niet kennen. — Ik vroeg alleen in de buurt waer hy, 't laetst, toch gewoond had, waer Joſeph Ploot zich toch bevond? — en 't antwoord was, wy weeten niet

waer

waer hy gebleven is, voor omtrend een jaer is hy ſtil vertrokken, en niemand weet waer heen hy zich heeft begeeven."

HARTMAN.

Ongelukkige Vriend!

EDUARD.

Slegts gedeeltelyk, broeder! Ik weet, dat ik myn Vader nooit reden gegeven heb my te haeten, — geen bits woord is ooit tegen hem mynen mond ontglipt, hoewel ik duidelyk zag, dat wy by hem gehaet waren, en hy zyne liefde alleen op Maria gevestigd had; — ſchoon een gemeen foldaet, ben ik gelukkig, omdat ik weet, dat men 't my niet wyten kan, dat ik myne medemenſchen niet nuttiger ben. Een gevoellooze zedenmeeſter zou misſchien zeggen, gy moest het huis van uwen Vader niet verlaeten hebben; doch, den Hemel zy dank! er komen meer en meer zedenmeeſters, die de dryfveeren van eene daed inzien, en niet elke daed afzonderlyk beoordeelen.

HARTMAN.

Het moet toch iemand, gelyk gy zyt, hard vallen als foldaet te dienen, dewyl gy op eene andere wyze zoo veel beter had kunnen leeven.

EDUARD.

Thands valt het my niet meer hard: — Vriend! een foldaet heeft ook zyne pligten te vervullen, — hy is nuttig voor den ſtaet, welke hem voedt, en een braef

braef militair is by braeve, onbevooroordeelde menſchen gezien.

HARTMAN.

Deze maeken toch de minderheid uit.

EDUARD.

o Hartman! noem my een ſtaet, waerop de meerderheid niet iets te zeggen heeft, — een man, die van dezelve welmeenend geacht wordt. Ik leef volkomen te vrede, — myn werk geeft my by myn gage een ordentlyk onderhoud, — ik ben bemind by de Officieren, en niet gehaet by myn makkers, — gelukkig elk mensch, zoo hy in zynen ſtaet zoo vergenoegd is, als ik in den mynen.

ZEVENDE TOONEEL.

WILLEM, SMIT, KRELIS, *de voorigen.*

WILLEM, *tegen* SMIT.

Kom, Smit! nu de kou eens fris van 't hart gedronken!

SMIT.

Ik zal u trouw helpen. — Hospes! geef eens wat.

KRELIS.

Wat wilt gy hebben?

SMIT.

Heet Bier. Niet waer Willem?

WILLEM.

's Morgens bier?

SMIT.

SMIT.

Waerom niet? zie maet! dat verwarmt als 't vuur den kagchel. Waerom ftookt gy niet Hospes! wat fatan! denkt gy dan dat het July is? zie maer eens in uw almanach, achter den tienden February ftaet vorst en harde wind.

KRELIS.

Ik zal zoo vuur aenmaeken, — wil ik hier voor u warm maeken?

SMIT.

Ja, rep u, of wy bevriezen voor u gezicht.

KRELIS, *vertrekt.*

WILLEM, *tegen Eduard en Hartman.*

Ha, mannen! zyt gy van daeg ook hier gekomen.

HARTMAN.

Wy moesten gisteren al hier geweest zyn, doch wy konden 't zoo ver niet brengen.

SMIT.

Geef my de hand, kameraed! — wy moesten 't ook laeten ftaeken. Tegen den vyand op te marcheeren gaet, want dan heeft men er ten *minften* eer van, maer tegen de noordoosten wind, in 't hartjen van February, dat gaet niet, al wat men er van haelt, is traenende oogen, een druipende neus en fchraele lippen. Ik denk my ook in twee dagen eens degelyk goed te doen, voor veel kwaed dat ik heb uitgeftaen. — He! Willem! wy hebben een

goed

goed kwartier, — wy zitten by de oven, en de warme bollen zuffen ons in de mond vliegen, krek als of wy in fullekkerland waren.

EDUARD, *tegen Willem.*

Neem my niet kwalyk, kameraed! ken ik u niet?

WILLEM.

Dit wilde ik juist aen u vraegen. Hoe heet gy?

EDUARD.

Eduard Ploot.

WILLEM, *ſterk aengedaen.*

Myn God! dan zyt gy myn broeder!

EDUARD.

Zyt gy 't Willem?

WILLEM.

Ja.

EDUARD, *hem omhelzende.*

Lieve broeder! waer zyt gy toch al dien tyd geweest?

WILLEM.

Ik, broer! overal: — maer waer zyt gy toch geweest?

EDUARD.

Ik moet u 't zelfde zeggen. —

WILLEM, *een traen wegvegende.*

Dat is duivels aertig, — ik heb alle menſchen naer u gevraegd en niemand wist, waer gy u ophield. — ik dacht dat gy al dood waert, — ik onderzocht niet

niet meer naer u, en nu, daer ik althands 't minst om dacht, ik vind u van zelf! hoe hebt gy 't gemaekt Eduard, in die agt jaeren, dat wy elkander niet zagen?

EDUARD.

Wel, Willem! dan eens goed, dan eens kwaed, — dan eens overvloed, dan eens gebrek, — toch altyd vergenoegd. —

WILLEM.

Zoo is 't my juist ook gegaen. Ik plagt wel eens te pruilen, maer nu ben ik altyd vrolyk, — niet waer Smit?

SMIT.

Ja, Ploot! dat moet van u *gezegd worden*. Is deze uw broeder?

WILLEM.

Ja — famen gingen wy naer den Haeg, om dienst te neemen, en, zonder dat wy van elkaer wisten, onder welk Regement wy geraekt waeren, fcheidden wy van elkander.

SMIT, *tegen Eduard.*

Hou daer, Broeder van myn braeve *Ploot*! de hand, — hy is een braef kaetel.

EDUARD.

Ik dank u voor myn broeder. (*Tegen Willem.*) Maer Willem! hoe komt gy nu onder Hardenbroek? my is gezegd dat gy onder Plettenberg diende.

WIL-

WILLEM.

Dan heeft men u de waerheid misschien gezegd, want ik heb er onder gediend, doch een aertig toeval bragt my onder Hardenbroek.

EDUARD.

Toch geen desertie, hoop ik?

WILLEM.

Foei, met uwe desertie: — Luister; wy lagen met Hardenbroek in Geertruidenberg in Guarnisoen; hier viel myn tegenwoordige Kapitein eens in 't water, ik sprong er by, en redde hem. — Hy hield sints zeer veel van my, en tot eene belooning kocht hy my van Plettenburg vry. — Daer stond ik toen als een uil in doods nood, — waer wilde ik heen? Ik ging naer hem toe, en zeide, dat hy my weinig dienst gedaen had; want gy begrypt ik kon toch zonder hem iets te zeggen, my op nieuw niet engageeren. — Hy gaf my tien dukaeten, en liet het aen myne keuze te gaen waer ik wilde, — wat zou ik doen? — ik vroeg hem dienst, en voor dertig dukaeten handgeld, en de beloften van avancement, was ik soldaet onder Hardenbroek, en ik heb het er goed, de Kapitein is myn Vriend, en myn kameraeds zyn myn Vrienden.

KRELIS.

Zie daer, mannen! het bier. — Gy moet zeggen of het zoet genoeg is.

WILLEM.

Best is het, Hospes! best — kom, Broeder! nu lustig gedronken.

Allen klinken met de glaezen. Krelis vertrekt.

EDUARD, *Willem tér zyde neemende.*

Hebt gy van Vader niets vernoomen?

WILLEM.

Och Eduard! welk een gekke inval van u? — Gy brengt my nu geheel uit myn humeur.

EDUARD.

Vergeef 't my, Willem!

WILLEM, *hem de hand geevende.*

Nu, broeder! ik meende het niet. — Ik heb gehoord dat Vader, uit vrees voor zyne ſchuldenaers Rotterdam verlaeten heeft. —

EDUARD.

Die ongelukkige! En waer is hy?

WILLEM.

Dat weet ik niet, niemand wist my te zeggen waer heen hy gegaen was. — De arme Hendrik is nu ook 't ſlachtoffer van Vaders dwaeze liefde voor Maria.

EDUARD.

Weet gy ook niet wat van haer geworden is, zy is immers by hem gebleven.

WILLEM.

Hemel! neen. — En dat is vry natuurlyk; wat

was

was er van die eigenzinnige coquette te wachten? — 't Moet nu omtrend drie jaeren geleeden zyn dat zy met een Luitenant van Onderwater is voortgegaen, en vry wat van Vader nog heeft meêgenomen.

EDUARD.

Zie daer de gevolgen van dwaeze kinderliefde.

WILLEM.

Zy is dood.

EDUARD.

Hoe weet gy dit?

WILLEM.

Ik heb voor eenigen tyd een brief gekregen van een goed Vriend. — Zy is te Mastricht in 't gasthuis geſtorven. —

EDUARD.

Die rampzalige! zoo heeft haer minnaer haer weldra laeten loopen.

WILLEM.

Kan dit anders? Een eerlyk man zou haer verlaeten hebben, hoeveel meer een ligtmis.

SMIT.

Toe broeders! dat gy te ſamen praet is wél; maer, niet zoo lang, dat 'er goede vrienden by zitten te gaepen.

WILLEM.

Ik kom met een by u.

EDUARD.

Kom nademiddag hier. — Zult gy?

WILLEM.

Vast. (*Tegen Smit.*) Nu, hier ben ik. Wat wilt gy?

SMIT.

Dat gy drinkt, — praet van avond ſamen, — na dezen komt nog een dag. — Uwe gezondheid! (*zy drinken.*) Begint gy al warm te worden? Ploot!

WILLEM.

Ja, dégelyk.

AGTSTE TOONEEL.

JOSEPH, HENDRIK, KRELIS, *de voorigen.*

KRELIS.

Al zoo gaeuw weerom? Vader!

HENDRIK.

Och, hy kan de koude niet harden.

JOSEPH.

't Is my te vreeſelyk guur; — ik ben te zwak.

SMIT.

Kom, Oude! hier hebben wy medicyn, dit verwarmt, en verſterkt.

JOSEPH, *gedronken hebbende.*

Ik dank u.

SMIT.

Smaekt het? — Nu nog een glas; ſterkte! oude!

WILLEM, *ſtil tegen Eduard.*

Myn God! Eduard! kent gy dit gezicht niet.

EDUARD, *ſtil.*

Ach! Willem! Ik ben verſchrikt.

JOSEPH, *tegen Smit.*

Ik dank u, — gy hebt een zwakke grysaerd verkwikt. (*Hy gaet in zyn kamertjen.*)

EDUARD, *tegen Hendrik die zyn Vader volgen wil.*

Hoor eens, kleine! wilt gy ook eens drinken.

HENDRIK.

Als 't u belieft, myn heer ſoldaet!

EDUARD.

Zie daer, drink hartig!

HENDRIK.

Ik dank u.

EDUARD.

Wie is die oude man?

HENDRIK.

Myn Vader.

WILLEM.

Woont hy hier?

HENDRIK.

Ja, zoo lang het die waerd hebben wil. — Hy is arm, en heeft zelf geen huis.

EDUARD.

Hoe heet hy?

HENDRIK.

Hy heeft my verbooden dit te zeggen.

EDUARD.

Waerom?

HENDRIK.

Ik heb nog broeders, — en *voor deze wil* hy misſchien niet weeten, dat hy om een ſtukjen brood bedelen moet.

WILLEM.

Zeg eens, lieve kleine! waer woonde gy voor gy hier kwaemt?

HENDRIK.

Op een dorp, daer *ginter*, — *in een klein huis*-je, — doch omdat Vader geen geld had, hebben zy er ons uitgejaegd.

EDUARD.

Arme jongen! waer woonde uw Vader, voor hy op dat dorp woonde?

HENDRIK.

In Rotterdam.

EDUARD, *tegen Willem.*

Hy is 't. —

WILLEM.

Ongetwyfeld: — Jongen! heet gy niet Hendrik Ploot?

HENDRIK.

Ja en myn Vader Joſeph.

EDU-

EDUARD.

Hy is 't — myn Vader bedelde. (*Hendrik vuurig omhelzende.*) Hendrik! wy zyn uw broeders.

HENDRIK.

Gy, gy — zyt gylieden myn broeders! o dan zal ik nu niet meer behoeven te bedelen.

WILLEM.

Neen, by den Hemel! dat zult gy niet.

HENDRIK.

Ik wil gaeuw Vader roepen. (*Hy wil vertrekken, Willem en Eduard willen hem volgen, doch Hartman houdt hen tegen.*)

HARTMAN.

Hoe zyt gy dan zoo onvoorzichtig? de man is te zwak om te ſtaen, en gy zoudt hem, met uwe ontdekking geheel ter neder werpen.

EDUARD.

Gy hebt gelyk.

HENDRIK.

Wilt gy dan nu niet by Vader gaen, — lieve Broêrs!

HARTMAN.

Ja, lieve jongen! zoo aenſtonds; — wacht nog een weinig.

JOSEPH, *van binnen.*

Hendrik?

HENDRIK.

Vader roept. — Ik kom Vader, ik kom.

HARTMAN, *tegen Eduard.*

Pas op den kleinen. — Ik zal uw Vader voorbereiden.

NEGENDE TOONEEL.

JOSEPH, *de voorigen.*

JOSEPH.

Waer blyft gy dan? Hendrik!

HARTMAN.

Hy zal by u komen, goede man! Ik wil u eens alleen ſpreeken.

JOSEPH.

My? ——

HARTMAN.

Ja — ſlegts eenige oogenblikken. —

HENDRIK.

Vader! Vader! hier zyn myn broers!

JOSEPH, *ontſteld.*

Wat, wat zegt gy? Hendrik!

HENDRIK.

Ja, Vader! het is waer.

JOSEPH, *Eduard ſterk aengezien hebbende.*

o Hemel 't is waer! myne kinderen komen myne ellende aenſchouwen ;— Kinderen! om 's Hemels wil! verheug u niet in deze wraek.

WILLEM, *hem omhelzende.*

Vader! vervloekt ware zulke gedachten!

EDU-

EDUARD, *mede omhelzende.*

Vader! — ongelukkige Vader.

JOSEPH, *beide omhelzende.*

Myne kinderen! myne mishandelde kinderen.

HENDRIK.

Vader! nu behoeven wy niet meer te bedelen.

WILLEM.

o Vader! gy bedelde?

JOSEPH.

Ja, zonder de giften van weinige barmhartigen ware ik reeds van gebrek omgekomen.

EDUARD.

By den Hemel! Vader! gy zult niet meer bedelen.

JOSEPH.

o De verftootenen neemen my aen, de geliefkoosde verftiet my! — Eduard! Willem! kunt gy my vergeeven, dat ik u eenmael zoo hard behandelde?

EDUARD.

Zyt gy niet onze Vader?

WILLEM.

En ongelukkig. — Zoo wy u verwytingen konden doen, waren wy den naem van redelyke wezens onwaerdig. — Ik dank den Hemel dat wy u heden wedervonden, om u tegen gebrek te kunnen beſchermen. —

JOSEPH.

Zo de Hemel ouderliefde beloont, zal het u ongetwyfeld wel gaen. Maer wat zult gy voor my doen, die niets voor u deed.

EDUARD.

Vader! hebben wy aen u ons beſtaen niet te danken?

JOSEPH.

Helaes wat is het beſtaen, als men ongelukkig is!

EDUARD.

O Hoe ongelukkig iemand zy, er zyn altyd veele genoegens. — Is het geen hemelsch genoegen, na agt jaeren een Vader weder te vinden, om hem uit de armoede te redden? — Vader! gy hebt ons opgevoed, gy hebt ons van alles voorzien, toen wy ons zelve niet onderhouden konden; thands is de beurt aen ons.

JOSEPH.

Wat zult gy toch voor my doen. — Gy zyt immers ſoldaeten?

WILLEM.

Wy zullen voor u werken, — en dit zal ons ligt zyn. — Gy deedt ons een ambacht leeren. — 't Is billyk dat gy er nu ook de vruchten van trekt.

JOSEPH.

Goede Hemel! welke edele zoonen heb ik beledigd!

EDU-

EDUARD.

Spreek er nooit weder van, Vader! — dat het vergeeten blyve.

JOSEPH.

Uwe zuster verliet my, zy wie ik zoo veele...

WILLEM.

Laet de geſtorvene rusten, Vader!

JOSEPH.

Leeft zy niet meer?

WILLEM.

Neen.

JOSEPH.

Die rampzalige!

KRELIS, *inkomende.*

Is hier ook iemand, die Willem Ploot heet?

WILLEM.

Ja, wat is er?

KRELIS.

De officier wacht naer u. (*vertrekt.*)

WILLEM.

Ik kom op 't oogenblik weerom. (*hy vertrekt.*)

HARTMAN, *tegen Joſeph.*

Ik wensch u geluk, Vader! met zulke braeve zoonen!

SMIT.

Ik ook, oude man! zie, 't zyn braeve kaerels, de een ken ik er ten minſten voor; — houdaer! oude! drink nog eens.

J'o-

JOSEPH.

Ik dank u, goede menſchen! — Nooit had ik durven verwachten myne kinderen weder te zien; ik hoopte het ook niet, want ik vreesde dat zy my vloeken zouden.

EDUARD.

o Vader! miskendet gy ons zoo zeer?

JOSEPH.

Ik kende u in 't geheel niet; — de liefde voor Maria had my te zeer verblind, om uwe deugden te zien.

LAETSTE TOONEEL.

DE KAPITEIN, WILLEM, *de voorigen.*

WILLEM.

Ziedaer, myn Heer! — na verloop van agt jaeren vind ik hem thands hier weder, — en hy heeft myne onderſteuning nodig.

DE KAPITEIN.

Geluk! goede man! met het wedervinden van uwen zoon, die een braef Vader waerdig is. — Ik ben zeer veel aen hem verſchuldigd, want hy redde my 't leven.

WILLEM.

Gy ziet, Heer Kapitein! Hy is oud en arm, — ik moet voor hem zorgen.

DE KAPITEIN.

Wat wilt gy dan, Ploot?

WIL-

WILLEM.

Van den dienst ontslagen zyn, om voor een Vader den kost te winnen.

DE KAPITEIN.

Hoe? gy zyt de braefste kaerel onder de Compagnie, — elk bemint u om 't zeerst — en wilt gy ons verlaeten? —

WILLEM.

Myn Vader, Heer Kapitein! moet onderstcund worden, kent gy eene roeping van meer aenbelang? — Hy is oud en zwak, wanneer hy sterft, ben ik wederom vry man, ik kom by u, en neem dienst voor myn geheel leven. — Ontsla my nu.

DE KAPITEIN.

Zo nu uw Vader verzorgd werd, en gy onder myne Compagnie bleeft?

WILLEM.

Hoe kan dit?

DE KAPITEIN.

Laet alles aen my over. — Ik zal voor uwen Vader zorgen en u ten tweeden Vader zyn. Willem gy zyt een braeve jongen. Het kostte wat 't wil, gy moet myn Soldaet blyven, — de eerste Sergeantsplaats die openkomt is voor u; — zyt gerust — uw Vader zal geen gebrek lyden!

WILLEM.

Ik dank u, Heer Kapitein! voor....

DE KAPITEIN.

o Dat niet. — Gy hebt altyd aenspraek op myne hulp,

hulp, want ik ben myn leven aen u verſchuldigd. — (*Joſeph de hand gevende.*) Vaerwel, oude man! uw zoon zal u na den middag in myn Logement brengen, dan ſpreeken wy elkander nader; — vaerwel Willem!

ALLEN.

Goeden dag Heer Kapitein!

DE KAPITEIN.

Allen goeden dag! mannen! (*hy vertrekt.*)

WILLEM.

Nu Vader! zyt goeds-moeds! ik verzeker u, myn Kapitein is een braef man, gy zult wel verzorgd worden.

JOSEPH, *zyne zoonen omhelzende.*

Myne braeve kinderen! *God zegen u.* — *Hy* beloone uwe getrouwe Vaderliefde.

EDUARD.

De Hemel zegene u, en doe u, in de armen van uwe minnende kinderen, vergeeten, dat gy ongelukkig waert.

SMIT.

Nu op den goeden uitkomst gedronken. — Willem! kameraed! wees zoo gelukkig, *als ik my zelve* wensch — Oude! wees vrolyk, gy hebt twee braeve jongens, die u beminnen.

JOSEPH.

En wier liefde door den Hemel beloond zal worden.

EINDE.

WILLIAM HILLNET.

TOONEELSPEL.

IN

EEN BEDRYF.

D'B.

PERSOONEN.

LORD HILLNET

WILLIAM HILLNET, zyn Zoon.

DRAUWBURN, Vriend van Lord Hillnet.

STIK, een Boer.

Vrouw STIK.

MARY, hun Dochter.

HIDDE, Minnaer van Mary.

EEN BEDIENDE.

Het Tooneel is een Kamer te Hillnethouze.

WILLIAM HILLNET.

TOONEELSPEL.

EERSTE TOONEEL.

MARY, Vrouw STIK.

MARY.

Hebt gy William reeds gezien? lieve Moeder!

Vrouw STIK.

Zoo even zag ik hem door 't Perk loopen. — Wat ziet gy wederom zuur, Mary! is dat nu een gezicht voor zulk eene gelukkige bruid!

MARY.

Ben ik een gelukkige bruid? —

Vrouw STIK.

Zyt gy dwaes? kind! dat gy dit vraegen durft! — Wat hapert er aen Lord Hillnet? een man, zoo fchoon als er in heel Engeland te vinden is, — die overal geprezen wordt, — die fchat ryk is, — die u zoo hartelyk bemint.

MARY.

En met dat al: — ik ben ongelukkig.

Vrouw STIK.

Neen, maer gy zyt gek, waerom reutelt gy toch van ongeluk?

MARY.

Moeder! William is zoo goed, zoo braef, zoo gevoelig. — Hy wenscht met my gelukkig te zyn, en hy denkt dat hy 't wezen zal. — *Moeder! William* kan met my nooit gelukkig wezen.

Vrouw STIK.

Waerom dan niet?

MARY.

Ik kan — ik mag hem niet beminnen.

Vrouw STIK.

Wryf uwe oogen, kind! *gy droomt nog.*

MARY.

Goede Moeder!

Vrouw STIK.

Wel gy maekt my mal, met uw ſnikken; William zal bang worden als hy u ziet, zoo dik zyn uwe oogen.

MARY.

Och! wierd hy bang voor my!

Vrouw STIK.

Wat ſcheelt u toch, meisjen? — kom, zeg my; waerom zyt gy thands treurig, daer gy van vreugde huppelen moest?

MARY.

Lieve Moeder! word niet boos; ik zal u alles zeggen. Gy kent Hide?

Vrouw

Vrouw STIK.

Den zoon van onzen Dominé? wel zeker.

MARY.

Deze bemint my, en — ik bemin hem. o Moeder! wat zal er nu van den armen Hide worden?

Vrouw STIK.

Wel wat duizend! malle meid wat praet gy dan?

MARY.

William is uw verlosser, — dikwyls was hy de myne, — en hierom bemin ik hem; maer Moeder! 't is niet dezelfde liefde, die ik voor Hide koester.

Vrouw STIK.

Wel Mary, wel Mary! waer dwaelen uw zinnen. — Hide, een arme fukkel, een druiloor, ftelt gy boven den ryken vluggen Hillnet.

MARY.

Ik heb hem den eed der liefde gedaen.

Vrouw STIK.

Wel dan zyt gy raezend geweest, toen gy dit deedt; — en wanneer is dit gebeurd?

MARY.

Omtrend een jaer geleeden.

Vrouw STIK.

Zie my dit eens aen, juist op een tyd dat de jongen Lord Hillnet u vryde; — wel ondeugende pry! wat zult gy ons op den hals brengen?

MARY.

Niets, Moeder! niets: — ik zal met William trouwen. Maer toen ik Hide zwoer dat ik hem beminde, vrydde my Lord Hillnet niet. Misf Fanny had my gezegd, dat zy met William huuwen zou.

Vrouw-STIK.

Ja, Misf Fanny was de rechte om *met William te* trouwen. —

MARY.

Misf Fanny was goed, en wordt nog bemind.

Vrouw STIK.

Nu, Mary! ik waerfchouw u, begin geen malle ftreeken.

MARY.

't Is wel Moeder! ik zal voor den braeven William verzwygen, dat ik hem niet uit myn gantfche hart bemin. — Hy wacht een boezem vol liefde, en echter deze borst is alleen van Hide vervuld. Maer, Moeder! op uwe rekening, als de grootmoedige man merkt dat hy bedrogen, dat hy moedwillig misleid is, door haer, voor welke hy dacht, dat hy alles uitmaekte.

Vrouw STIK.

Kom, kom, gy zult Hide wel vergeeten, als gy in de armen van William ligt.

MARY.

Hide vergeeten? — Neen Moeder! hem zal ik fteeds beminnen, — en.... eenmael zal ik welligt Wil-

William haeten, — verdoemen, om dat hy my van Hide afscheurde.

Vrouw STIK.

Wel Mary, wel Mary! Ik heb altyd gedacht dat gy nog al verstandig waert, maer het lykt er niet met al na. Als gy dan Hide bemindet, waerom bleeft gy dan zo lang hier, op Hillnethouse in de armen van William en liet Hide alleen loopen?

MARY.

Nadat Misf Fanny my verzekerd had, dat zy weldra de gemalin van Mylord Hillnet zyn zou, wenschte ik hem te spreeken, alleen om hem myne liefde voor Hide te openbaeren. Gy weet wat er sints gebeurd is: — de woedende jaloezy van Misf Fanny; — de verwydering tusschen hen beide, — moest ik niet op Hillnethouse blyven, om de byna verdoofde liefde voor Fanny, in zyn hart weer aentewakkeren?

Vrouw STIK.

Dat is u ook fraai gelukt! — Maer toen nu Fanny met Lord Rusfel.... heet hy zo niet? — met Lord Rusfel trouwde, — toen was dat over, — en gy blyft evenwel by hem. Hy vraegt u te trouwen, gy zegt geen *neen*, — alle toestel wordt gemaekt, gy zegt geen *neen*, — en nu, een uur voor dat het huwelyk zal geslooten worden, komt gy: „Ik ben eene ongelukkige bruid! Ik kan niet trouwen: waerom hebt gy het dan niet eerder gezegd?

MARY.

o Moeder! hoe dikwyls lag het my op de lippen: „William! ik bemin u niet, maer Hide!" — Dikwyls ging ik naer zyne kamer met oogmerk hem te zeggen: „William! ik bemin u niet, maer Hide." — Als ik dan by hem kwam, zyn groot vriendelyk oog en zyn breede schouders zag, o! dan stond hy voor my, als toen hy ons van de bitterste armoede, en Vader van den kerker verloste; — als toen hy my te London uit de magt van mynen verleider rukte; — als toen hy my verloste, van dat haetelyk huuwelyk met den rentmeester; en ik kon het nooit verder brengen dan: „ William ik bemin u....

Vrouw STIK.

Mary! gy zyt eene gekkin!

MARY.

't Zy zoo, Moeder! — De dankbaerheid voor zyne grootmoedige weldaden, hield my terug, hem dit hart te openbaeren. — Ik hoopte ook nog, dat hy zelf van my zou af zien, want zyn hart behoorde nog aen [illegible]ny; — en nu, — de dankbaerheid offert my op

Vrouw STIK.

Hebt gy dan iets tegen William?

MARY.

Niets, lieve Moeder! niets, — zyn weergae, in volmaektheid, is in Engeland niet te vinden.

Vrouw

Vrouw STIK.

En gy bemint hem minder dan Hide. — Hoor Mary! dit is eene zotte liefde.

MARY.

Ik twyfel, Moeder! Ik ben te ver beneden William, dan dat ik met hem, of hy met my gelukkig zou kunnen zyn. — In een echt, waer in men gelukkig zyn zal, moeten beider harten op eene hoogte geſtemd zyn, of er zal weldra een wanklank plaets hebben. — William is voor my al te volmaekt.

Vrouw STIK.

Welke gekkepraet! hebt gy dit ook al te Londen geleerd?

MARY.

Myn eigen hart heeft het my geleerd, — en dit zegt my nog: „ Hide alleen is voor u geſchikt. Hy alleen kan u gelukkig maaken." — En kan men rust en vreede hoopen, wanneer men de inſpraek van het hart geen gehoor geeft? — William had ons verlost, was ſteeds de goedhartige, grootmoedige jongeling, en — ik had zeer veel achting voor hem; ééns zie ik Hide, hy had niets voor my verricht, en by het eerſte gezicht, klopt terſtond myn hart; — „ deze is de man, waermede gy gelukkig kunt zyn" — en ik bemin hem onbeſchryfelyk.

TWEEDE TOONEEL.

WILLIAM, *de voorigen.*

WILLIAM.

Goeden morgen! goeden morgen! Hoe vaert myne Mary?

MARY.

Goeden morgen! Lieve William!

WILLIAM.

Wat deert myne goede, lieve Mary! waerom ziet gy treurig? zyt gy ziek? — Spreek Mary! zie, de traenen ſtaen u in de oogen, wat deert u toch?

MARY.

Niets, zeker niets, William!

Vrouw STIK.

Neen, Mylord! zy is wel.

WILLIAM.

Hoor eens, gy! — wanneer nu Mary myne Vrouw is, wordt gy myne Moeder, niet waer?

Vrouw STIK.

Gy doet ons veel eer aen.

WILLIAM, *lagchend.*

Gy wilt met my ſpotten, geloof ik. „Mylord! gy doet ons veel eer aen." Ha, ha! — Ik heet William Hillnet, en doe u geen eer aen, als ik uwe dochter tot myne vrouw neem. Mary! gy zyt treurig: — wees vrolyk, lieve, goede Mary!

MA-

MARY.

Ik zal, lieve William!

WILLIAM.

Laet zien, lach dan eens: —— o dit is een gedwongen lach. Mary! gy bemint my immers, gy wilt my niet bedriegen!

MARY.

Neen, William!.... ik wil u niet bedriegen.

WILLIAM.

Nu wees dan vrolyk op den dag, waerop gy myne Vrouw wordt. Ik bemin u thands geheel, — ik heb u lief als my zelven, zoo veel als ik Fanny lief had! want gy zyt goed Mary.

MARY.

Misf Fanny was toch ook goed, William!

WILLIAM.

Ja, misfchien, — maer dat is nu voorby. — Fanny is gelukkig met Lord Rusfel, en ik zal het met u zyn. Lieve Mary! wees toch vrolyk.

MARY.

Ik zal vrolyk zyn, lieve William!

WILLIAM.

En waerom zyt gy 't niet?

MARY.

Ach! ik heb niet wel geslapen, — aekelig gedroomd. —— Ik zal een kleine wandeling gaen doen, en geheel opgeruimd dan weder by u komen.

WILLIAM.

Goed, goed Mary! — Maer laet ons ſamen wandelen.

MARY.

Mag ik eenige oogenblikken alleen wandelen?

WILLIAM.

Wordt toch niet kinderachtig *Mary! waerom* zoudt gy niet mogen. — Vaerwel, lieve! — *Gy* komt vrolyk terug?

MARY.

Ja, (*hem omhelzende.*) Tot ſtraks.

DERDE TOONEEL.

WILLIAM, *alleen.*

Toch wonderlyk! Mary bemint my en zy is heden treurig, — zy wil alleen zyn. De mensch is toch grillig; ik bemin Mary ook, zy zal heden myn Vrouw worden, en — ik ben recht verheugd. Mary is goed, goed als ik, — zy is zoo ſchoon niet als Fanny, maer zy is goed. — Fanny! waerom waert gy het ook niet? ik beminde u zoo teder, alles had ik voor u willen opofferen, en gy bemindet *my niet.* — Ik bemin myne Mary teder, zoo hartelyk als ik Fanny beminde. — Maer waerom of toch Fanny's beeld my niet verlaeten kan? — als ik opſta, ſtaet zy voor my, met haer golvende haeiren en blaeuwe oogen, dan lacht zy my vriendelyk toe, en fiſpelt: „William!" Als ik te bed ga, vergezeld zy my, en fluis-

fluistert my een goeden nacht toe, — Als ik uitryde staet zy voor my, — kortom, daer ik ben is ook Fanny, en echter — zy is in Madras, zy is de Vrouw van Rusfel! — Wees gelukkig Fanny, en ik zal het ook zyn, in de armen van myne goedhartige Mary zal ik het zyn, want zy is, buiten u, het eenigst Meisjen, misschien, op de wyde waereld, die my gelukkig kan maeken. — Goed, lief Meisjen! ik zal u ook gelukkig maeken, want uw goed hart verdient het.

EEN BEDIENDE. *William bemerkende, wil hy wederom vertrekken.*

Vergeef my!

WILLIAM.

Wien zoekt gy?

EEN BEDIENDE.

Mis Mary Stik, — ik heb een brief voor haer ontvangen.

WILLIAM.

Geef hem my, ik zal hem bezorgen.

DE BEDIENDE, *vertrekt.*

WILLIAM.

Een brief voor Mary, — van wie? — wie schryft haer; misschien eene Vriendin. — Neen, dit heeft een man geschreeven; — kom, Mary heeft voor my geen geheimen; zien wy. (*Hy breekt den brief open en leest.*) Wat is dit? — Mary! bemint gy my niet? Heb ik wel recht gezien. (*Hy leest overluid.*)

„ Liefste Mary! aen iemand moet ik klagen, aen

„ wie

„ wie anders dan aen u, die de oorzaek zyt van „ myn lyden. Liefſte Mary! hoe was 't u mooglyk „ my te vergeeten, — de liefde, die ik u toedroeg „ te vergeeten." —

Hoe nu, Mary! zyt gy niet goed? o Hemel! waer zal ik dan een goed hart vinden! — Mary! gy bemint een ander, en wilt *my* uw hand geeven? waermede heb ik dit verdient? (*Hy leest.*)

„ Ik wil u niet doen terug keeren, ik ſchryf u „ eerst heden, nu alle hoop voor my verdwenen „ is. Leef gelukkig met uwen William. Hy is edel „ en grootmoedig, doch zoo teder als ik u bemin- „ de, kan hy u niet beminnen."

Hide.

„ Nog eene troost wacht ik van u, — *ſchryf my* „ de verzekering dat gy my niet haet. Ik wacht „ achter den diergaerde op antwoord."

Weg, weg van de menſchen, nu ook eene Mary niet goed is. — Fanny zeide, dat zy my beminde, en gaf haere hand aen een ander. — Mary zegt dat zy my haere hand zal geeven, en zy bemint my niet. Kom, weder naer myn dal, de menſchen deugen niet. (*Hy beidt, een Bediende komt.*) Breng dezen brief by Misſ Stik. — Neen geef hier, — ga heen. (*De Bediende vertrekt.*) Zou Mary toch boos zyn? neen Mary is goed. — Maer waerom bemint zy dan een ander? — Ik begryp het niet. — Maer, wy willen zien. (*Hy beidt, een Bediende komt*) Ga,

ach-

achter den diergaerde zult gy een man vinden; hy heet, laet zien. Hide; — breng hem hier. (*De Bediende vertrekt.*) Wie weet, die Hide kan een zeer goed man zyn, en Mary kan hem somtyds meer dan my beminnen, en dan waren wy alle drie ongelukkig, zoo zy my haere hand gaf.

VIERDE TOONEEL.

DRAUWBURN, WILLIAM.

DRAUWBURN.

Goeden morgen William! — nog één uur en ik wensch u geluk met uwe Mary.

WILLIAM.

Zoo.

DRAUWBURN.

Zoo? — wat betekent uw gefronst gelaet?

WILLIAM.

Ik wil wederom naer 't dal, waerin ik werd opgevoed.

DRAUWBURN.

Wilt gy? — waerom?

WILLIAM.

De menschen deugen niet.

DRAUWBURN.

Dit is waer by de meesten. Wat hebt gy thands tegen hen, met welke gy verkeert, dat gy hen verlaeten wilt, — dat gy de eenzaemheid boven hen verkiest?

WIL-

WILLIAM, *hem de hand reikende.*

Ik heb te algemeen gesprooken, Drauwburn! vergeef het my! — gy zyt goed.

DRAUWBURN.

En uw Vader is goed.

WILLIAM.

By den Hemel! ja.

DRAUWBURN.

En uwe Mary is goed.

WILLIAM, *zuchtend.*

Misschien.

DRAUWBURN.

Misschien? — Hoe, William! twyfelt gy aen iets, 't welk gy geduurende zoo veel tyd, aen elk verzekerd hebt?

WILLIAM.

Twyfelen? neen dat doe ik niet, Mary is goed, echter niet geheel goed.

DRAUWBURN.

Zyt gy dan geheel goed?

WILLIAM, *zyne hand op zyne borst leggende.*

Ik ben goed, — zeer goed. En myn vuurigste wensch is nog veel beter te worden.

DRAUWBURN.

Gy hebt toch nog veele gebreken?

WILLIAM.

Waerom niet?

DRAUW-

DRAUWBURN.

Geen mensch is volmaekt. — 't Is derhalven zeker dat Mary ook nog eenige gebreken heeft. — Men kan hier niet volmaakt zyn.

WILLIAM.

Men moet er echter naer ſtreven.

DRAUWBURN.

Waerheid. Doch daer men naer ſtreeft, bezit men nog niet.

WILLIAM.

Waerheid. Doch zy heeft zulk een groot gebrek. —

DRAUWBURN.

Welk dan?

WILLIAM.

Een gebrek van meest alle menſchen, echter zeer haetelyk: — anders ſpreeken, anders handelen, anders denken. — Foei! dit is gantsch niet goed.

DRAUWBURN.

En by dit alles kan men een uitneemend hart hebben, — de opvoeding alleen heeft ſchuld aen deze groote feil.

WILLIAM.

Zoo is de opvoeding een zot ding, — myn Vader leerde my geheel andere dingen.

DRAUWBURN.

Uw Vader heeft zeker aen uwe vorming al zyne ver-

vermogens te werk geſteld. — Maer, myn lieve William! zyt gy, met dezelve, onder de menſchen gelukkig?

WILLIAM.

Neen: — in ons dal was ik gelukkig.

DRAUWBURN.

En toch kondt gy, te midden van Londen *gelukkig* zyn, zoo gy ſlegts verdraegzaem waert, met de feilen der menſchen.

WILLIAM.

Te midden van Londen gelukkig zyn? raeskalt ge? Drauwburn! — de eene helft *is* gek, en de andere boosaertig.

DRAUWBURN.

Zoo komt het u voor; maer niet de Inwooners van Londen.

WILLIAM.

Dat geloof ik, zy behooren er onder.

DRAUWBURN.

William! — een menſchenvriend moet onder hen verkeeren om hen beter te maeken, *maer*, wyl zy verkeerd handelen, niet van hun vluchten, en hen in hunne verkeerdheden laeten.

WILLIAM.

Drauwburn! zou ik Londen verbeeteren! — Hoeveel heb ik niet gedaen in haere gevangeniſſen, en zy werd ſlechter.

DRAUW-

ZEVENDE TOONEEL.

WILLIAM, MARY, Vrouw STIK, *de voorigen.*

WILLIAM.

Nu, Vader! daer zyn wy. — Zyt gy nu vrolyk, Mary?

MARY.

Ja, lieve William!

WILLIAM.

Mary! waerom liegt gy? gy zyt niet vrolyk, — gy zyt zeer treurig.

MARY.

Zeker niet, William! ik ben niet treurig.

WILLIAM.

Dan zyt gy wel zeer ziek.

MARY.

Hoofdpyn.

WILLIAM.

Dat ſpyt my: — maer nu, als gy dan niet treurig zyt, — zyt gy bly dat het reeds over tien uuren is?

MARY.

Waerom? lieve William!

WILLIAM.

Dewyl gy nu binnen 't uur myne Vrouw zyn zult.

MARY, *zuchtende.*

Ja, daerom!

WILLIAM.

Gy zegt, dat gy blyde zyt, op een toon, die de diepſte droefheid te kennen geeft. Mary! bemint gy my niet?

MARY.

Lieve William! gy zyt myn verlosſer, myn weldoener.

WILLIAM.

Bemint gy my zoo hartelyk als ik Fanny beminde? zoo ik u redder niet was, zoo ik in plaets van dit u beledigd had, zoudt gy my dan nog lief hebben? Fanny had my kwaed gedaen, en ik beminde haer evenwel nog.

MARY.

Lieve William!

WILLIAM.

Zyt oprecht, Lieve Mary. — Bemint gy my?

MARY.

Ik bemin u, William! Hoe kunt gy hier aen toch twyfelen.

WILLIAM.

Hoor, lieve Mary! gy zyt bleek *als een lyk*, en uwe oogen ſtaen vol traenen; lieve Mary! ik wil u niet ongelukkig maeken, het jammert my, lieve Mary! gy bemint my niet.

MARY, *haer gelaet op zyne ſchouder leggende.*

William!

WIL-

WILLIAM.

Mary! bemint gy dan geen ander man op aerde?

MARY.

o William! martel my niet.

WILLIAM, *haer vuurig gekuscht hebbende; — deelnemend.*

Hide ook niet?

MARY, *ontſteld.*

Hide? — (Zy *valt hem weenend om den hals.*) o William!

WILLIAM, *zeer minzaem.*

Lieve Mary! lieve Mary! wees toch goed, — gy bemint Hide? waermede heb ik uw mistrouwen verdiend?

MARY.

Ja: — ik kan het niet langer verbergen, ik bemin Hide!

HILLNET, *tegen Drauwburn.*

't Is gedaen. —

DRAUWBURN.

Ik beklaeg hem met zyn te edel hart.

STIK.

Die ondeugende pry.

Vrouw STIK.

Ik heb 't wel gevreesd.

WILLIAM.

Lieve Mary! waerom hebt gy dit gedaen? — Mary! waerom hebt gy de liefde in myn hart aenge-

vuurd, daer gy my niet bemindet? — waerom hebt gy my niet gezegd: „ ik bemin Hide," voor dat ik u beminde?

MARY.

o William! de dankbaerheid voor uwe weldaeden, bondt myn tong. — Ik wilde u myne hand geeven, om dat gy haer begeerdet. — William! haet my niet!

WILLIAM.

Waerom zou ik u haeten? lieve goede Mary! gy bemint dus Hide? — Mary — gy zult gelukkig zyn. (*Hy gaet ſchielyk naer de deur van het Vertrek, waerin Hide is, en komt met hem ten voorſchyn.*)

LAETSTE TOONEEL.

HIDE, *de voorigen.*

WILLIAM, *hem naer Mary rukkende.*

Zy heeft u gekoozen; — wees gelukkig!

MARY.

Hide! — o Hide! (*zy valt hem om den hals.*) o myn Hide!

STIK, *driftig.*

Mary! wel jou duivelſche Mary!

WILLIAM, *hem tegen houdende.*

Stik! by God! dwing Mary niet andermael, — dit hebt gy eens gedaen, toen gy wildet dat zy met dien armzaligen rentmeeſter zou trouwen. — Stik — niet andermael!

STIK.

Ik ben haer Vader!

WIL-

WILLIAM.

Ik haer vriend! laet ons zien wat meer is. — (*tegen Mary.*) Mary! goede Mary! gy bemint Hide!

MARY.

Ik bemin hem.

WILLIAM.

Wilt gy zyne Vrouw worden?

MARY.

o William!

WILLIAM, *zyne hand op de borst leggende; plegtig.*

Ik ſta af van Mary. — Lïeve, goede Mary! trouw uw Hide, ik ben uw Vriend!

Vrouw STIK, *ſtil.*

Die domme zottin!

WILLIAM, *tegen Hide.*

Vriend! huuw uwe Mary! —

HIDE.

o Gy grootmoedigſte man!

WILLIAM.

Stil daervan! — (*tegen Hillnet.*) Vader! ik ben gelukkig, want de goede Mary zal gelukkig zyn. —

HILLNET.

Edele, beste zoon! — Gy verdient gelukkig te zyn.

DRAUWBURN, *Hillnet's hand drukkende.*

Geluk met zulk een zoon! (*tegen William*) Dat ik u omhelze edele Vriend! —

WILLIAM.

Komt! nu naer de kerk.

MARY.

o William! gy hebt een doorn in myn hart geplant; ach! ik vrees dat ik die er niet eer zal kunnen uittrekken, voor dat gy gelukkig zyt; en wanneer zult gy met uw hart gelukkig worden? gy zult geen hart vinden, 't geen gy niet ten lesten verachten moet.

WILLIAM.

Lieve, goede Mary! ik heb uw hart gevonden, en dat zal ik nooit verachten.

HILLNET, *William omhelzende.*

Beste William! gy hebt *edel gehandeld. Dan*, waer wanneer zult gy nu een hart vinden, waermede gy gelukkig zult kunnen zyn?

WILLIAM.

Ik ga reizen, Vader! hier of daer zal ik nog wel een goede gade vinden; — vind ik haer niet, dan koom ik by Mary terug, leef met haer als een teederlievende broeder; — met u, met myn waerde Draauwburn, en ik zal gelukkig zyn — kom, *Mary!* wees nu vrolyk, thands ben ik uw broeder!

MARY.

o William! ik kan niets, dan — bidden. (*zy valt op haere knieën.*) o Algoedheid! zegen hem.

ALLEN.

Amen!!

EINDE.

NATUUR EN WULPSHEID.

TOONEELSPEL

IN

EEN BEDRYF.

PERSOONEN.

EERHART, een oud Man.

MIETJEN, zyne Dochter.

ADOLF, haer Minnaer.

FERDINAND, een jong Land-Edelman.

CLEANT, zyn Vriend.

Het ſpeelt in den vroegen morgen.

NATUUR EN WULPSHEID.

TOONEELSPEL.

Het Tooneel verbeelt eene, met boomen beplante vlakte, — eenige heuvels zyn zichtbaer. Aen de linkerzyde is de eenvoudige wooning van Eerhart.

EERSTE TOONEEL.

EERHART *alleen, peinzende.*

Waer mag zy zyn! — zeker myn ongelukkig kind is eenig onheil overkomen; moedwillig zal zy immers haeren ouden Vader geene kommer veroorzaeken. — Eeven uitgaen om de schaepen te verweiden, en den geheelen nacht wegblyven. — Mietjen! zoo 't maer eenigzins uw schuld was, — zou ik u eene stoute dochter noemen; — maer neen, dat is zy niet, zy is een goed, braef kind, dat my vreugde aendoet in mynen ouderdom. — Maer wat haer doch mag gebeurd zyn? — Ach! ik ben zoo over haer bekommerd, — doch waerom? de braeve Adolf is haer gaen zoeken, en de Hemel, die my

altyd zoo goed was, zal toch wel den ſteun mynes puderdoms my niet ontneemen!

Hy zet zich onder een boom, op een eenvoudig gemaekt bankjen neder.

De goede God laet zyne zon over my, zestig jaerigen waereldburger, weder opgaen, en ſtrooit overal nieuw leven. — Hoe aengenaem blyft my ſteeds dezen oord, waer ik voor 't eerst, het blyde daglicht zag! — Door de gewoonte verliest het ſchoon zyne ſchoonheid, zeggen de menſchen, maer by my heeft deze kleine vlakte, geene heurer behoorlykheden verlooren, — en thands heeft zy voor my weder nieuwe ſchoonheden. Nog niet lang geleden, was de grond, met het verſierſel des winters overdekt, de boomen met ryp omkleed, en onbezocht van dartelende vogeltjens. — Thands is de aerde met gras en bloemen verſierd, de boomen zyn in hun bruidsgewaed uitgedoscht, — en de vogel ſtreelt ons gehoor met zyne natuurlyke gezangen. — Een heldere December dag is ook wel ſchoon, en onzen dank waerdig, maer de lente, o! de lente is de aengenaemſte der jaergetyden; — zachtte weste windjes fluisteren door het pas beblaeden woud, — de nachtegael vergast ons op het ſchoonst gezang, het zaed bot uit, en voor de haegel en ſtortregen, waervoor men nog onlangs in huis vluchtte, ruischt een zoele, vruchtbaer maekende regen van den Hemel af. — Hoe goed is my

de

de Scheppèr van dit alles, — van myn kindſche dagen af, was hy my een goed Vader, in myne ouderdom is hy my een vertrouwd: Vriend — en myne dochter! — o! myn almagtige Vriend zal my myn Mietjen wel weerom geeven. — En — (*aengedaen*,) zo hy ze my eens ontnam! — (*zeer levendig.*) Hy is het die my haer geleend heeft, — ik heb veel voordeel van haer genooten, — waerom zou ik te onvreden zyn als de Leenheer zyn eigen goed weerneemt. — Ik heb nooit in myn leven gemord, de goede Vader gaf er my ook nimmer reden toe, — en zou ik het dan nu doen? — Neen: — ondankbaerheid is eene gruwelyke misdaed.

Hy wandelt eenige reizen over het Tooneel, — ziet dan, als naer de lucht, dan na de bomen, en eenige planten. —

Ha! een heldere hemel! Het zal van daeg een ſchoone lentedag zyn. — De bloeſem verſierd in overvloed de boomen, — de planten laeten hunne jonge ſpruitjens zien. — Kom! ik wil met myn byna afgeleefd lighaam, onder al dit nieuw leven Gods goede gaeven gebruiken. — Een ſtuk goed brood, met verſche boter en een glas fris bronwater, o! dat ſmaekt onder eene vryë, ſchoone lucht! (*Hy gaet in zyne wooning.*)

TWEE-

TWEEDE TOONEEL.

MIETJEN, ADOLF.

MIETJE, *zich op het bankjen nederwerpende.*

Ik ben verſchrikkelyk moede, — en heb zulken onverdraeglyken dorst. —

ADOLF.

Lieve Mietjen! — ik ben blyde dat wy toch nu in veiligheid zyn Gy kunt rusten zoo lang gy wilt: — ik zal uwe ſchapen wel weiden, — en uw dorst is ſpoedig gelescht, — ik zal u drinken haelen. (*hy gaet naet de wooning.*)

MIETJEN.

Neen, Adolf! Vader zal vast nog *ſlaepen.* — *Die* goede Vader zal wel een naeren nacht doorgebracht hebben! — Hoe ongerust zal hy geweest zyn! —

ADOLF.

En hoe blyde zal hy nu weezen, als hy u gezond wederziet. — Maer lieve Mietjen! toe, laet my kloppen, de dorst zal u misſchien ziek maeken. —

MIETJEN.

Als ik maer wat gerust heb, Adolf! zal 't wel ſchikken; — wy zullen nog een half uur wachten, — myn Vader heeft van nacht misſchien niets geſlapen.

ADOLF.

Als 't u maer geen kwaed doet!

MIET-

MIETJEN.

O, Ik heb wel meer eens dorst gehad. — Adolf! waerom wilden die twee ondeugende kaerels my toch ſteelen.

ADOLF.

Luister Mietjen! de Pastoor heeft my eens verteld, dat, als men een Meisjen met geweld wegneemt, men dan een ſchaker is.

MIETJEN.

Maer, waerom toch doet men dat?

ADOLF.

Ja, dat heb ik hem vergeeten te vraegen. —

MIETJEN.

Die man, met zyn fraeije kleeren, geloof ik dat een ſtout mensch is; — hy wilde my kusſchen, my in zyne armen neemen, noemde my een goed, mooi Meisjen; — zie eens, en hy kende my niet. —

ADOLF.

Hy heeft misſchien ook om u willen vryën; zie, maer hy wist niet dat Adolf hem vooruit was.

MIETJEN.

Willen vryën? — Hy had my nooit gezien.

ADOLF.

Ja, ja — of hy had misſchien wel iets anders in den zin, — die zulke fraeije kleeren draegen, lieve Mietjen! deugen zelden veel.

ADOLF.

MIETJEN.

Wat anders? — zou hy my wel willen opſluiten?

ADOLF.

Misſchien.

MIETJEN.

Maer dat zou heel boos zyn. — Ik heb hem immers geen kwaed gedaen? — *Adolf! zo hy dit eens gedaen had, ach!* — en ik had u eens niet weder gezien? ——

ADOLF.

Ja, zie, dan ware Adolf nimmer weder vrolyk geweest. ——

MIETJEN.

En wat zou van my zyn geworden, — opgeflooten, als de vogel in de kooi, die van zyn gaike beroofd is; — foei, als die Heerſchap dat gewild heeft, dan zeg ik dat hy een boos mensch is. — Maer Adolf! zeg my toch, waerom zou hy dit gewild hebben?

ADOLF.

Zeker om dat hy zin in u had, even als *die ryke* lieden alles maeken te krygen, als zy er *lust in* hebben. — Zoudt gy wel gelooven, Mietjen! en 't is zeker waer, dat zy, als zy 't, in 't hoofd krygen, uit Oost-Indiën, — dat is een ſtad meer dan honderd uuren gaens van hier, — ook beesten laeten koomen? — Kyk Mietjen! 't zyn aertige menſchen, als

als zy iets hebben willen, koopen zy 't aenſtonds, en wil men het haer niet verkoopen, zoo ſteelen zy 't maer.

MIETJEN.

o, Nu, Adolf! geloof ik dat gy onwaerheid ſpreekt, die ſteelt wordt immers opgehangen?

ADOLF.

Ja de diefjens, maer de groote dieven niet; — en, ei kyk! heeft hy u niet willen ſteelen, die booze vent met zyn gouden rok?

MIETJEN.

Hy heeft niet veel voordeel van zyn diefſtal. — Adolf! wat was het gelukkig dat ik u juist ontmoette, anders had hy my zeker weder ingehaeld.

ADOLF.

En hoe zou ik dan myn lieve Mietje weergekreegen hebben?

MIETJEN.

Wel! — door te klaegen by den Heer van 't Dorp.

ADOLF.

Ja wel, — de Heeren helpen de Heeren.

MIETJEN.

Toch wel niet als zy Meisjens ſteelen!

ADOLF.

Maer zoo ik u niet ontmoet had, — hoe zou ik dan geweeten hebben, dat gy geſtoolen waert?

MIET-

MIETJEN.

Ja, dat is waer: — gy waert er niet by, toen die twee ruuwe kaerels my aenpakten. — (*ziende dat de deur van de wooning opengaet.*) Ha, Adolf! Vader is op.

DERDE TOONEEL.

EERHART, *de voorigen.*

EERHART, *treedt uit zyne Wooning, een bord met brood in de eene, en een flesch in de andere hand houdende; terwyl hy onder de omhelzing van Mietjen, die* Vader lieve Vader! *roept, zegt:*

Mietje! lieve dochter! heb ik u weder! — ach! laet my u aen mynen boezem knellen. — (*Mietjen blyft aen zyn hals hangen, Adolf neemt Eerhart het bord en de flesch af, welke hem verhinderde haer te omhelzen.*) Lief kind! — vrolyker ben ik, dan op den dag van uwe geboorte.

MIETJEN, *hem loslaetende.*

o Lieve Vader! zyt gy niet zeer ongerust geweest?

EERHART.

Ja, zoete dochter! maer ik vertrouwde op den Hemel, — en ik vertrouwde op iets Magtigs. — Waer zyt gy toch geweest? —

MIET-

DRAUWBURN.

Zyn er, ſints gy Engelands kerkers bezocht, geen menſchen, die u zegenen zullen?

WILLIAM.

Ik heb ten minſten alles gedaen, om hen te redden.

DRAUWBURN.

Zoudt gy ze hebben kunnen redden, zoo gy in uw dal gebleven waert, — zoudt gy dan immer die gelukkige herinnering hebben gehad: — „ ik heb de traenen van ongelukkigen afgedroogd?"

WILLIAM.

Neen: — maer ik zou ook niet geweeten hebben, dat er zoo veel dwaeze, zoo veel booze menſchen waren.

DRAUWBURN.

De eene mensch is voor den ander op de waereld, 't is dus uw pligt onder hen te verkeeren; — hen, in hunne boosheden te keer te gaen, hunne dwaesheden te verdraegen; zoo gy ſlegts éénen verbetert....

WILLIAM, *invallende.*

Maer dit alles komt heden niet te pas, — wy ſpraken van Mary.

DRAUWBURN.

't Is waer, gy zeidet dat zy niet heel goed was, en dus kwamen wy op ons geſprek.

WILLIAM.

Ja! — Mary is niet zoo goed als ik gedacht had.

DRAUWBURN.

Wat heeft zy u dan misdaen?

WILLIAM.

Zy wil myne Vrouw worden, en zy bemint my niet.

DRAUWBURN.

Zy bemint u niet?

WILLIAM.

Zy beminde nog een ander.

DRAUWBURN.

En kan zy u daerom thands niet beminnen?

WILLIAM.

Zy heeft een anderen *bemint zeg ik u, en heeft* hem verlaeten; — zy kan my ook verlaeten, — wat ben ik met zulk eene liefde?

DRAUWBURN.

Zy hebbe een ander bemind. Hebt gy Fanny ook niet bemind?

WILLIAM.

Nu zyt gy onnozel, Drauwburn! Fanny heb ik niet verlaeten, — doch Mary heeft *haeren minnaer* verlaeten, — zie eens, dezen brief heb ik voor haer ontvangen.

DRAUWBURN.

Hoe? ontzegeld? — gy hebt doch dezen brief niet opengebroken?

WILLIAM.

Waerom niet? — ik heb hem zelf gelezen. — Mary, dacht ik, zal voor my geene geheimen hebben.

DRAUWBURN, *den brief gelezen hebbende.*

Wel nu?

WILLIAM.

Wel nu? ziet gy niet dat zy een ander beminde, en nog bemind word.

DRAUWBURN.

Zy bemint u echter ook, en — teder.

WILLIAM.

Zo dit waer is, waerom zeide zy my dan niet, „ William! Ik bemin Hide, hy bemint my, maer u heb ik meer lief, ik wil *uwe* Vrouw worden?"

DRAUWBURN.

William! zy bemint u, dit is zeker; doch zy durfde u niet zeggen, dat zy een ander ook beminde, en nog van hem bemind wordt.

WILLIAM.

Maer myne Mary moet niets voor my verzwygen: zy kent my immers?

DRAUWBURN.

Hoor eens: — zy vreesde misschien u jaloers te maeken.

WILLIAM.

Foei! — dacht zy dan, dat ik van haer begeerde, dat zy my alleen zou lief hebben?

DRAUWBURN.

Zie daer wederom een feil van de opvoeding. Kont gy een Meisjen vinden, dat even zoo was opgevoed, als gy, en dus met u dezelfde denkbeelden, hetzelfde hart had, dan zouden alle die aenmerkingen in u niet opkomen. Maer hou onder't oóg, William! dat gy in eene maetſchappy zyt, waerin elk mensch zeer veel vooroordeelen heeft, waerin tallooze feilen plaets hebben.

WILLIAM.

Wel dan zyn uwe maetſchappyen wel ongelukkige dingen!

DRAUWBURN.

Zie daer in u reeds een groot vooroordeel. Het maetſchappelyk leven is verre van een ongelukkig ding te zyn, een zegen voor 't menschdom; en ſchoon er veele feilen in hetzelve zyn, zyn deeze toch zoo groot niet als zy u voorkomen. — Omtrend het gedrag van Mary: — gy keurt het af, en noemt het flegt, dat zy u niet bekend gemaekt heeft, dat zy den jongen Hide beminde, en ik houde ſtaende, dat dit een teken van haer goed hart, en van haere liefde voor u is. — Zy vreesde u hier door kommer te zullen veroorzaeken. Voor u nu, is dit niet wel gedacht, omdat gy edeler denkt dan andere mannen, — andere mannen onder ons opgevoed, zouden er Mary om aen 't hart drukken, zie nu — dat Mary voor u verzweeg is eene feil, doch hoe ſchuldeloos?

WIL-

WILLIAM.

Ik verſchil van u, Drauwburn!

DRAUWBURN.

Laet dan uw gronden hooren.

WILLIAM.

Dat Mary my dit verzweeg is eene groote feil; — want het is moogelyk dat zy Hide meer dan my beminde, maer dat zy my de hand gaf, om dat zy oorzaek is geweest dat Fanny myne Vrouw niet is geworden, — dat ik méer aenzien heb dan Hide... dat ik ryker ben dan Hide..... Neen, neen, — dat is zoo niet, als Mary myn rykdom en niet my beminde, was zy boos, en Mary is toch goed.

DRAUWBURN.

Nu, geſteld eens, het ware zoo. Wat dan?

WILLIAM.

Geſteld het ware zoo, wat dan? Wel zoo ware het eene gruwelyke boosheid.

DRAUWBURN.

Nu geſteld dan, dat zy u heure hand gaf, wyl zy oorzaek is van de verwydering tusſchen u en Fanny, ſchoon zy Hide eigenlyk bemint.

WILLIAM.

Nu zoo ware dit eene groote feil: zy zou myne Vrouw zyn, en by elk myner omhelzingen aen Hide denken, zy zou zuchten, en ik zou my kwellen; — alles zou ik doen om haer te vervrolyken, alles zou

my mislukken, want ik zou niet weten dat zy om Hide zuchtte, — had zy my nu geopenbaerd: „ Ik bemin Hide meer dan u:" — zoo zou ik gezegd hebben: „ ſpan in, ik ga hem haelen, trouw met hem, en ik zal gelukkig zyn, als gy 't met Hide zyt!" — dan had ik kwelling, moeite nog verdriet te wachten.

DRAUWBURN.

Nu, maer uwe onderſtelling dat zy Hide meer bemint, dan u, is valsch; — zy bemint u meer.

WILLIAM.

Zoo is 't echter eene feil dat zy my niet ondekte, dat zy toch Hide ook bemint. Had zy dit gedaen, dan zou ik nu geen zorg hebben, dan zou ik niet behoeven te twyfelen of zy my meer bemint, dan Hide. In dit geval zou ik naer hem toe gegaen zyn, en gezegd hebben: — Hide! wilt gy Mary's Vriend zyn? want haer man kunt gy niet worden, — zy word myne Vrouw; omdat zy my meer, dan u bemint. Zoek een ander Meisjen; — wy zullen broeders zyn.

DRAUWBURN.

Nu 't zy dan eene feil, maer eene ſchuldelooze. Luister ik zal als Mary ſpreeken. — Ik bemin William Hillnet onuitſpreekelyk ſterk, veel, veel meer dan Hide; — zal ik hem zeggen dat ik Hide ook bemin? Neen, hy mogt twyfelen of ik hem wel oprecht lief heb, en argwaen krygen, — en

hem

hem hier omtrend in twyfeling te brengen, zou misdaedig zyn; — ik zou hem zorg baeren, hem dien ik zoo teder bemin; — hem, die driemaelen myn grootmoedige verlosser was.

WILLIAM.

Drauwburn! gy onderstelt ook als zeker, 't geen nog niet bewezen is, dat Mary naemlyk my meer bemint, dan Hide? —

DRAUWBURN.

Stel dan 't tegendeel, — zoo is het een teken van een zuiver dankbaer hart, dat zy, voor u, de neiging van haer hart opoffert.

WILLIAM.

God geef dat dit een leugen zy, met zulk een offer ben ik niet gediend!

EEN BEDIENDE.

De man wacht u, Mylord!

WILLIAM, *het hoofd schuddende.*

Mylord! — Nu, waer is Miss Mary?

DE BEDIENDE.

In 't Bosch, met haer Moeder.

WILLIAM.

Laet de man hier komen.

DE BEDIENDE, *vertrekt.*

DRAUWBURN.

Wien wacht gy?

WILLIAM.

Hide zelf.

DRAUWBURN.

Hide?

WILLIAM.

Ja, ik wil hooren of hy haer bemint, en dan toetſen wien Mary meer bemint, Hide of my. — Geeft zy hem de voorkeur, dan gaet hy in plaets van my, naer de kerk.

VYFDE TOONEEL.

HIDE, *de voorigen.*

HIDE.

Gy hebt my ontboden, Mylord!

WILLIAM.

Zo gy my dienst wil doen, dan geen *Mylord*, ik heet William Hillnet....

HIDE.

Vergeef het my, Mylord.....

WILLIAM.

...en gy Hide. Het is zoo ſtyf als vrienden onder elkander zoo ſtaetig ſpreeken, en ik wil uw vriend zyn. — Gy de myne? —

HIDE.

Gy wilt myn vriend zyn: — de alom gezegende William Hillnet, biedt my zyne vriendſchap aen?

WILLIAM.

Alom gezegend: — zegent gy my dan ook?

HI-

HIDE.

Ik vernam genoeg van u, om dit te doen.

WILLIAM.

En ik bemin Mary Stik.

HIDE.

Wat verhindert dit?

WILLIAM.

Oprechtheid bemin ik boven 't leven, — dat iemand my hoone, dit verdraeg ik; — dat men my vlyë, dit verfoei ik. — Oprecht dus, Hide! bemint gy my?

HIDE.

Ik bemin u?

WILLIAM, *hem de hand geevende.*

Nu, Broeder Hide! dan zyt gy een man, zoo als ik u wenschte. — Gy hebt dezen brief geſchreven.

HIDE, *onthust.*

Aen Mary Stik, niet aen u, Hillnet!

WILLIAM.

Nu, ik dacht als Mary myne Vrouw is, heb ik voor haer en zy voor my geene geheimen meer. Ik las dezen brief, en zag dat gy ook myne Mary bemindet.

HIDE.

Ik bemin haer als my zelf, doch ik kan haer zoo gelukkig niet maeken, als gy.

WILLIAM.

Ei, niet? en waerom niet?

HIDE.

Gy zyt een Lord, maekt Mary tot een Lady, bezit veele goederen....

WILLIAM.

Ei, meent gy dit?

HIDE.

Indedaed.

WILLIAM.

Gy verdient niet de man van Mary te zyn, zo gy denkt dat rang en rykdom haer gelukkig zullen maeken.

HIDE.

En uw voortreffelyk hart.

WILLIAM.

Een goed hart, en waere liefde maekt eene Vrouw gelukkig. Hebt gy een goed hart?

HIDE.

Ik meene....

WILLIAM.

Rond uit de borst, men mag 't zeggen. Hebt gy een goed hart?

HIDE.

Ja.

WILLIAM.

En gy bemint haer teder.

HIDE.

Meer dan my zelf.

WIL-

WILLIAM.

En zy bemint u.

HIDE.

Helaes! zy beminde my. —

WILLIAM.

Heeft zy 't u gezegd? —

HIDE.

Ja! — ſints twee maenden minde ik haer hoopeloos, tot zy by my kwam, — my den eerſten kusch der liefde gaf, en zeide: Miſs Fanny trouwt met William, — ik ben de uwe.

WILLIAM.

Nu, dan zal zy u nog wel beminnen, en gy kunt haer zoo gelukkig maeken als ik, — zoudt gy meenen gelukkig te zyn, als gy Mary's man waert?

HIDE.

Of ik dit méen!

WILLIAM.

Nu, Hide! Mary heeft dwaes gehandeld, dat zy het my niet gezegd heeft, zo zy u beminde, en gy hebt ook dwaes gedaen met het my niet te ontdekken. Doch ik weet raed om het te verbéteren. Wy zullen Mary laeten kiezen, wien zy ten man hebben wil.

HIDE, *verrukt.*

Mylord!

WILLIAM.

Nu dat zotte Mylord weer! — Kiest zy my, zoo

blyft

blyft gy ons beider vriend, en zoekt u een ander Meisjen; — kiest zy u, — in Gods naem! zoo ben ik uw vriend, en ik zoek eene andere gade.

HIDE.

Hillnet! edelmoedige man!

WILLIAM.

Ik ben geen booswicht, Hide! dat *ik twee minnende* harten moedwillig van een zal ſcheuren. Ik bemin Mary onuitſpreekelyk veel: — ik wil dat zy gelukkig zy.

HIDE.

o Grootmoedigſte van alle mannen!

WILLIAM.

Grootmoedig? aen een *Meisjen een man te geeven*, dien zy lief heeft? dat is waerlyk zoo natuurlyk, als de menſchen die men ziet, in 't leven te laeten.

HIDE.

Waermede zal ik uwe edelmoedigheid beloonen?

WILLIAM.

Als gy pligten beloonen wilt, dan met uwe vriendſchap, en met goed te zyn. *Hide! goede* menſchen, bemin ik ongemeen veel. — Kom, ik ga Mary haelen. — Ga zoo lang in dit vertrek, — ik zal u waerſchouwen, wanneer gy komen moet. (*Hy geleidt Hide in een vertrek. — Tegen Drauwburn*) Nu zullen wy zien, Drauwburn! wie gelyk heeft, gy of ik.

DRAUW-

DRAUWBURN.

Edele jongen! (*ter zyde*) doch hy zal 't flachtoffer zyner edele gevoelens worden.

ZESDE TOONEEL.

LORD HILLNET, STIK, *de voorigen.*

HILLNET.

Nu, zoo vind ik er toch een — William! waer is Mary?

WILLIAM.

Zy wandelt, ik ga haer zoeken.

HILLNET.

Wanneer gaet gy u dan kleeden? 't is reeds tien uuren.

WILLIAM

Ben ik dan niet gekleed.

HILLNET.

Nu ja, maer gy moet trouwen, en de menfchen....

WILLIAM.

Trouwen? misfchien. Ik ga Mary zoeken. (*Tegen Drauwburn ftil.*) Zeg hen niets. (*Hy vertrekt.*)

HILLNET, *tegen Drauwburn.*

Wat betekent zyn *misfchien?* is er iets voorgevallen?

DRAUWBURN.

William twyfelt of Mary hem wel oprecht beminт.

STIK.

STIK.

Zeer zeker doet zy dat, ik zou haer wat leeren, zoo dat anders was.

HILLNET, *glimlachend.*

Myn goede Stik, — een Meisjen laet zich hier omtrend niets leeren.

STIK.

Ja, Mary bemint hem wel. — Hoe, zou zy hem niet beminnen, die zoo veel voor haer gedaen heeft. Wel, te henker! het moest eens anders wezen.

HILLNET.

Maer hoe is hy hier toe gekomen? *Hy heeft hier* een nooit getwyfeld.

DRAUWBURN.

Hy heeft een brief onderſchept van zekeren Hide, welke Mary ook bemint.

HILLNET.

't Zou my een grievend leed zyn, zoo de edele jongen andermael te leur werd geſteld. My heugt zyne geſteldheid, toen Fanny voor hem *verlooren* was, en — van haer bekende hy, dat hy ze niet meer beminde, — hoe zal hy zyn, als hy Mary, welke hy bemint, verloor.

STIK.

't Zal niet gebeuren myn heer Mylord! Mary zal uws zoons vrouw worden, of myn kop af.

HILL-

HILLNET.

Gy moet niet zoo veil met uw hoofd zyn, Stik! als William ontdekt dat Mary dezen Hide bemint, zal hy zelf weigeren haer man te worden.

STIK.

Wel zoo de heks my deze parten ſpeelt, dan zal zy....

HILLNET.

Stik! gy moet bedaerd zyn, — William haet niets erger, dan dwang, gy zoudt met uwe drift zyn vyandſchap u op den hals laeden.

STIK.

Nu, 't zou my toch niet weinig ſpyten. — Uw zoon is zulk een braeve jongen.

HILLNET.

My ook Stik! maer moet het zoo zyn, in Gods naem. (*Tegen Drauwburn.*) Maer wat wil hy nu aenvangen?

DRAUWBURN.

Gy zult heden nog wel iets zien: — Vriend! gy zult reden hebben om u te verheugen, en misſchien u te bedroeven. — William verzocht my u niets te zeggen.

HILLNET.

Drauwburn! Het berouwt my, dat ik hem dus heb opgevoed.

DRAUWBURN.

Waerom? Hy heeft er een voortreffelyk hart door verkregen.

HILLNET.

Dat is waer, — doch hy zal er ongelukkig door worden. — Men kan in dit leven ook al te edel zyn. — Had ik hem onder de gewoone *menſchen*, op de gewoone wyze, opgevoed, in Fanny's armen zou hy gelukkig zyn, ten minſten nu zou de liefde van Hide hem niet verhinderen, Mary tot zyne Vrouw te neemen.

DRAUWBURN.

En misſchien zouden er dan ook *in den Hemel* zoo veele getuigen van zyne *uitſteekende deugden* niet zyn.

HILLNET.

Drauwburn! Hy zal veelen gelukkig maeken, — en zelf nooit recht gelukkig zyn.

DRAUWBURN.

Is hy niet gelukkig, die gelukkigen gemaekt heeft?

STIK.

Daer komt Mary, — gy zult zien Mylord! dat zy uw zoon lief heeft, — daer zyn zy.

MIETJEN.

Och! lieve Vader! zy hebben my geſtoolen.

EERHART.

Geſtoolen?

MIETJEN.

Ja, ja. Toen ik gister avond de ſchaepen zou verweiden, kwamen er twee groote mannen, — die vatten my aen, en ſtopten my een doek in den mond; zeker, opdat ik niet zou ſchreeuwen.

EERHART.

Hier Mietjen! koom naest my zitten, en vertel my eens ter degen wat van de zaek is.

MIETJEN.

Kom, lieve Vader! (*zy zetten zich op het bankjen neder.*)

ADOLF.

Mietjen! moet gy nu niet eerst eens drinken?

MIETJEN.

Heden ja, — ik was zoo waer vergeeten dat ik dorst had.

Zy drinkt en zet zich vervolgens naest haeren Vader neder.

Luister nu, lieve Vader! Die ſterke mannen namen my dan op, en droegen my over den heuvel heen, en toen zetten zy my in een toegemaekte wagen, en reedden, en reedden voort. — Ik had nog niet lang in dezen wagen gezeten, met een van die kaerels, of wy kwaemen aen een huis; — hier

moest ik ingaen; ik werd er wel behandeld, — de mannen die my opgenoomen hadden, zeiden: ik moest maer gerust zyn, zy wilden my geen kwaed doen, en zoo al meer. — Eindelyk, toen wy hier wel twee uuren gezeeten hadden, kwam er een Heerschap in, zeer fraei gekleed en opgeschikt; — deeze sprak stil met de twee andere mannen, — die kort daer op heengingen, en welke ik niet wedergezien heb. De fraei gekleede Heer was zoer vriendelyk, zeide my allerhande mooije dingen: — dat ik goed, en lief was. — Nu Vader! zeg my nu eens, hoe kon hy dit zeggen, daer hy my niet kent.

ERNEST.

Ik begryp reeds wat er gebeurd is, myne lieve dochter! — dat pryzen en vleijen, zonder de geen te kennen, wie men pryst, is een eigenschap van menschen, die veel geld, en groote rabten hebben. Wanneer zy nu een arm meisjen vleijen, is hun oogwerk alleen dat meisjen ongelukkig te maeken: — haer die stille rust van 't hart te beneemen, en haer te beletten, dat zy voor alle menschen de oogen vry durft opslaen. — De groote lieden pryzen nooit of zy doen het om nog grooter te worden. — Maer zeg my nu voorts lieve Mietjen....

MIETJEN.

Hy liet hier allerhande lekker eeten brengen, en wilde ik zou er ook van gebruiken, — maer ik wilde niet, en zeide: hy moest my maer terstond weer

weer laeten brengen, van waer hy my had doen ſteelen. — Ik begon te weenen, en vertelde hem dat ik een ouden Vader had, die over my zoo ongerust zou zyn. o! Zeide toen de ſtoute mensch: gy zult by my uwen ouden Vader wel vergeeten. — Toen wilde hy my kusſchen, maer ik werd geheel boos, en wilde dit volſtrekt niet toelaeten.

EERHART.

Scheelt het dan den wellusteling niet, of eenen grysaerd zyn eenigſte ſteun ontnoomen word? — is het hem onverſchillig of hy door het verlies van den grootſten ſchat in het graf wordt gerukt? Foei! dat was een boos mensch.

MIETJEN.

Toen zeide hy, dat hy met my vertrekken wilde, — het was reeds geheel nacht, en de maen ſcheen zeer helder. — Hy zette my in een zeer fraei open rydtuig, — kwam naest my zitten, en reed voort, — toen begon hy hoe langer hoe meer gekheden te maeken, hy wilde my met geweld kusſchen, en ſtak eindelyk zelf zyne hand in mynen boezem, doch toen werd ik zoo boos, dat ik hem een harden vuiſtſlag in het gezicht gaf; — in zyne verwarring, van 't rytuig ſprong, en, zoo hard ik kon, ging loopen. — Hy maekte zyn paerden aen een boom vast, en liep my na, — en, lieve Vader! hy zou my haest ingehaeld, en weder meegenoomen hebben, toen Adolf my ontmoette; — ik kon door het bygen

alleen maer zeggen: o Adolf! beſcherm my. — Adolf had een groote knods, en hield my by de hand, — en zoo gingen wy ſaemen zagter voort. — Hy zag dit, en ging ook zagter, volgde nog eenige oogenblikken, maer toen is hy zeker omgekeerd, want wy hebben hem niet meer gezien. —

EERHART.

Myn lieve Mietjen! gy zyt in groot gevaer geweest, gy moogt den Hemel voor zynen byſtand wel danken.

MIETJEN.

Maer lieve Vader! zeg gy my eens, waerom ſteelen die ryke menſchen toch de *meisjens*. —

EERHART.

Om de meisjens te bedriegen, haer allerhande fraeije dingen te belooven, — haer heur eer te ontneemen, en dan, met ſchande en ſchimp overladen, weder weg te jaegen.

MIETJEN.

Wel foei! zyn die menſchen zoo boos? — Mag men nu die lieden ook niet haeten, *Vader?*

EERHART.

Neen, Mietjen! men mag géén mensch haeten, al ware hy ook nog zoo boos, maer wy moogen ze ontvlieden, en dat moeten wy doen, om door hen niet ongelukkig gemaekt te worden. — 't Is toch wel droevig, dat die groote lieden ons niet met

rust

rust kunnen laeten; — wy leeven hier alleen, hinderen niemand, en evenwel zyn wy voor hun niet veilig.

ADOLF.

Maer, Vader Eerhart! zouden wy dan hier niets tegen doen kunnen?

EERHART.

Ja wel, klaegen — en uitgelagchen worden. By ons heet het eene groote misdaed, een meisjen te verleiden, niet waer?

ADOLF.

Wel dat is wel een zeer lelyke misdaed. —

EERHART.

De zoogenaemde groote waereld houd het er evenwel niet voor, — by haer is dat slegts een aertigheidjen. —

ADOLF.

Aertigheid, — zegt gy, — wel dan is die groote waereld wel zeer slegt; — dan kunnen zy voor eene aertigheid ons alles wel ontneemen.

EERHART.

Ja de groote waereld, kinderen! is zeker de beste niet; — ik weet niet beter, om Mietjen voor diergelyke dingen te beveiligen, als dat gy te samen maer trouwt.

ADOLF.

Goed, lieve Vader Eerhart! goed! maer dan kunnen zy myn Vrouw ook wel steelen.

EERHART.

Dat gaet toch zoo gemakkelyk niet, — lieve Adolf! eene getrouwde vrouw te schaeken, zoo veel misdaediger zyn. —

ADOLF.

Nu, Mietjen! wat zegt gy er toe? —

MIETJEN, *hem kusfende.*

Ik houde zeer veel van u. —

EERHART.

Nu kom dan eens met my, Adolf! wy zullen hier over eens spreeken.

MIETJEN.

Nu, ik zal dan terwyl *groente voor 't middagmaal* gaen plukken. —

ADOLF, *bezorgd.*

Maer Mietjen! weest toch voorzichtig dat zy u niet weer steelen.

MIETJEN.

Luister maer toe, als ik ze zie, zal ik hard roepen.

ADOLF.

Zie toch vooral tedeeg toe.

(*Eerhart en Adolf gaen in de Wooning;* — *Mietjen achter dezelve om.*)

VIER.

VIERDE TOONEEL.

FERDINAND, CLEANT.

CLEANT.

En nu voorts?

FERDINAND.

Op 't alleronverwachts gaf zy my zulk een forsche vuistslag, dat ik geheel in verwarring geraekte; hier van maekte zy voor zich het schoonste gebruik; sprong uit de Chaise, en liep voort.

CLEANT.

En gy? —

FERDINAND.

En ik zat als een gek, — verliet echter ook het rydtuig, maer verloor veel tyds, doordien ik myne paerden moest vast maeken; — dit evenwel deed ik, zoo spoedig moogelyk, en volgde haer toen; doch, toen ik haer, op eenige schreden genaderd was, zag ik een mansperfoon, die met een zwaere knods gewaepend was, by haer. — Ik, die niets ter myner verdeediging by my had, moest nu van myn plan afzien. — Treurig keerde ik naer myne Chaise terug, — reed naer huis — en bragt den nacht voorts onaengenaem door.

CLEANT.

En wat is nu het voornemen van myn Vriend Ferdinand?

FERDINAND.

Een voorneemen, broeder! waer over gy u zeer zult verwonderen. 't Is nu vier dagen geleeden, dat ik het meisjen voor 't eerst zag. o Cleant! had gy haer gezien! — zy zat aen den voet van een heuvel, in de schaduuw van een boom, — haere bruine lokken slingerden zich met kunstelooze krullen om haeren sneeuw witten hals, — *haere losse witte* kleeding, die het wit van haeren even ontblooten boezem evenaerden, stond haer zoo bevallig, dat zy meer naer 't beeld eener Engelin, dan naer een mensch geleek. — o! Welk een' vuur stichtte de schoone herderin in myn hart! — Ik wenschte terstond, ook een herder te wezen, om met haer de kudde te weiden. —

CLEANT.

't Is wonder dat gy geen sentimenteel herders lied aenhief.

FERDINAND.

Neen, Vriend! liederen zingen kon my niet helpen. — Ik ging daedelyk plannen maeken, om haer tot de myne te maeken. — Trouwen, begrypt gy kwam in my niet op. — Het gelaet van haeren gryzen Vader, die eenige schreeden van haer afzat, verzekerde my, dat hy voorslaegen af zou slaen, die niet met de eerlykheid overeên kwamen. Schaeken alleen schoot my overig, en dit is my bitter mislukt.

CLE-

CLEANT.

Maer wat komt gy dan nu hier doen? denkt gy dat de Vader nu naer oneerlyke voorſlagen zal hooren?

FERDINAND.

Ik wil hem die niet doen, Cleant! ik wil hem zyne dochter tot myne wettige Vrouw vraegen.

CLEANT.

Ha, ha, ha! — zyt gy dol?

FERDINAND.

Luister. — Toen ik het ſchandelyk voorneemen nam, haer te ſchaeken, had ik haer ſlegts gezien; — nu heb ik haer hooren ſpreeken. — De natuurlyke eénvoudigheid is haere tael; gy weet, Cleant! ik beminde die altyd; — ſlegte boeken, een kort verblyf op eene academie, en het ziedende bloed van den jongeling, konden my alleen doen voorneemen haer te ſchaeken, — haere tael heeft in my een grond gelegd, waerop zuivere liefde moet gebouwd worden, — en de vuiſtſlag in myn aengezicht, heeft my haer als de kunſtelooze deugd leeren kennen. —

CLEANT.

Ik vind myn Vriend weder! — eene ode op de maen wordt noodzaekelyk. —

FERDINAND.

Spot vry, Cleant! het meisjen moet de myne

worden. — Dan op welk eene wyze? — zal ik haer weder doen opneemen, — zal ik de onſchuld verleiden, en een eeuwige vloek op my laeden? — zal ik den vader zyne dochter ontneemen? — hem haere ſchande doen aenſchouwen, en zyne gryze haeiren met ſmart doen ten grave daelen? — Neen, Cleant! dan kent gy my niet. — Ik heb niemand te ontzien, — aen het hof zal men my niet verwyten dat ik een ſchaepsherderin tot myne vrouw nam, — op bals en aſſembleën zal men elkander met glimplagchen, en ſchimpredenen, ten mynen koste, niet vermaeken. — Ik blyf op 't land woonen, gae ook ſchaepen fokken, — leer myne kinderen hoe gelukkig de mensch, in den oorſpronglyken natuurſtaet, is. — Cleant! ik wil om *recht gelukkig te zyn*, *my* aen de goed- of afkeuring van niemand ſtooren.

CLEANT.

Uwe herderin heeft, dunkt my, uw bloed vry wat verhit. — Bemint zy u reeds? — Staet haer vader reeds alles toe? —

FERDINAND.

Hoe? zou hy my haer weigeren? Wat zou hy tegen my hebben?

CLEANT.

Pro primo: Het ſchaeken van zyne Dochter, dat zoo wat een Characterſchetsjen van een ligtmis is.

FER-

FERDINAND.

O! Ik zal hem om vergeeving ſmeeken, — zyne misdaed openhartig erkennen. —

CLEANT.

En evenwel denk ik, dat Papa zal zeggen: — hiervan zal niets komen.

FERDINAND.

Maer waerom toch Cleant? — Ik ben ryk.

CLEANT.

Juist daerom. — Zie, — gy wilt de kinderen, die gy by uwe herderin zoudt *kunnen* krygen, ſchoon ik geloof dat die u niet veel hinderen zullen, leeren, hoe gelukkig een mensch in den oorſpronglyken natuurſtaet is, en gy komt met rykdom voor den dag! —

FERDINAND.

Maer ik zal hem belooven, dat ik, op dezelfde wyze als hy, zal leeven.

CLEANT.

En hy zal u niet gelooven.

FERDINAND.

Waerom niet?

CLEANT.

Om dat deeze menſchen, al woonen zy verre van ons, wel weeten, dat belooven, bedriegen en — ryk wezen, zusters en broêrs zyn.

FER-

FERDINAND.

Maer ik zal hem bezweeren, dat dit by my 't geval niet is.

CLEANT.

Juist door dat elk dit zegt, wordt niemand geloofd. — Laet u raeden, Ferdinand! laet het plan, dat gy gemaekt hebt, vaeren, gy kunt er toch niet anders dan gek afkomen.

FERDINAND, *rond gezien hebbende.*

Daer komt zy, myne bekoorlyke herderin! — Cleant! verbergen wy ons, — het gezicht van vreemdelingen zou haer fchuuw maeken.

VYFDE TOONEEL.

MIETJEN, *met een mand met groenten.* — FERDINAND, *ter zyde.*

MIETJEN.

Zie zoo! genoeg voor 't middagmael; — dit zal fmaeken; — ik heb het zelve gezaeid, zelve geplukt, zelf zal ik het klaer maeken. — Dit is de eerfte verfche groente, die wy fints de voorleden herfst proefden. — o! De Lente heeft dubbel fchoon, om dat zy 't eerst op zulk een bar jaergety volgt. (*zy zet zich, om de groenten te verleezen.*)

FERDINAND *nadert haer — zeer zacht, en befchouwt haer met vervoering.*

MIETJEN.

Elk jaergety heeft ook wel haer fchoon, maer de lente, — dat is toch alles; — in de winter zit men zich by 't vuur te braeden, de regen en de ha-

hagel kletteren tegen de glasraemen, en, zoo men maer even buiten komt, is men onbekwaem iets uit te voeren door de bittere koude, — dan koomt die lieve lente, — jaegt ys, ryp, sneeuw en alle donkere wolken weg, eene aengenaem zoele lucht nodigt ons, om het bedompte stookvertrek te verwisselen met het malsche groene veld. — (*zy zingt.*)

Thands schiet de zon weer haere vruchtbre straelen
Op 't pas ontdooide halfrond neer; —
De aerd prykt met nieuwe bloemptjens weer, —
En 't woud weergalmt door 't lied der nachtegaelen.
De winter vlucht —
De lenteluchr
Doet ons weer frisschen adem haelen;
Doet ons weer.....

FERDINAND, *zich aen haere voeten werpende.*

Aenbiddelyk meisjen!

MIETJEN, *schielyk omziende.*

Adolf! Vader! — Boos mensch! komt gy my weder plaegen? gae heen, — gy wilt my ongelukkig maeken.

FERDINAND.

Vergeef my wat ik u misdaen heb, — lief meisjen! ik bemin u zoo teder. —

MIETJEN.

Gae uw weg! — wat doet gy hier? — (*schreeuwende.*) Vader! Adolf!

FERDINAND.

Schreeuw zoo niet, lief Meisjen!

MIET-

MIETJEN.

Ja, ja, ik moet wel, gy liet my anders welligt weder ſteelen.

FERDINAND.

Ach! vergeef my deezen onberaeden ſtap! ik heb er berouw over.

MIETJEN.

Nu, dat is goed. (zy *loopt naer de deur*) Vader! Adolf!

LAETSTE TOONEEL.

EERHART, ADOLF, *de voorigen.*

EERHART.

Wat is er? wat is er?

MIETJEN.

Zie daer, Vader! nog kan by my niet met vreede laeten.

EERHART.

Ik begryp, myn Heer! dat gy de ſchaeker van myne dochter zyt, — dan vergun my te vraegen, wat u zoo ſtout maekt, om zulk eene daed te onderneemen? ——

FERDINAND.

De liefde, braeve grysaerd! de liefde deed my deezen onberaden ſtap begaen. —

EERHART.

Sints wanneer dan, myn Heer! kent gy haer?

FER-

FERDINAND.

Voor vier dagen was 't eerst, dat ik haer zag — en terſtond beminde ik haer. —

EERHART.

Zie daer, eene rechte ligtmis liefde!

FERDINAND.

Ja de liefde, die ik tot gisteren voor haer voedde, was die van een ligtmis; — maer, goede grysaerd! voor ik dien onberaeden ſtap, om haer te ſchaeken, ondernam, kende ik nog haere eenvoudige deugd niet, — ik had haer ſlegts gezien, en ik brande om haer te bezitten, — ik heb haer hooren ſpreeken, en ik kom u bidden om uwe toeſtemming tot een huwelyk. —

EERHART.

Zoo ik u dit eens toeſtond, hoe ongelukkig zou ik myn eenigst kind maeken. — Gy ziet een meisjen, en ſtelt terſtond eene ſchaekparty in 't werk, — gy hoort een meisjen ſpreeken en in nog geen dozyn uuren, neemt gy het ernſtig voorneemen te trouwen, — en na een dag twee, drie —, zou het myn Heer verveelen, en myn dochter zou een aekelig leven leiden.

FERDINAND.

Neen, nimmer zal ik berouw hebben over 't geen ik heden doe; — ach! ſtae my uwe dochter toe, vergeef my het ongemak, dat ik door myne onbezonnenheid, u heb veroorzaekt! —

EER-

EERHART.

Al had ik tegen uw perſoon niets, zoo ſchynt gy tot de grooten te behooren, en wy, wy leeven vergenoegd van 't geen de natuur ons geeft, en willen geen vriendſchappen met de ryken aengaen.

FERDINAND.

Gy zult my nimmer anders weer zien, dan gelyk een ſchaepsherder, ik zal ook vergenoegd zyn met het geen my de natuur geeft.

EERHART.

Myn Heer! vermoei u niet met myne dochter ten huwelyk te vraegen, — op geen uwer fraeije beloften kan men ſtaet maeken. — Een *Schaeker!* — in een land; waer men de wetten handhaefde, zoudt gy reeds niet meer leeven. — Wat gaf uw recht op de dochter eens anderen? — Uwe rykdommen? zyn het die, welke u dit ſchandelyk recht verſchaffen? — Foei! — Waerom heb ik nog zoo lang met u geſprooken?

FERDINAND.

't Is waer, door het geen ik den verloopen nacht bedreeven heb, ben ik uw afgryzen, uwe verachting waerdig, — maer vergeef my dit alles, — en neem my aen tot ſchoonzoon. (*tegen Mietjen.*) Meisjen! — gy zult immers niet onverbiddelyk zyn? — gy wilt my immers wel ten Echtgenoot hebben?

MIET-

MIETJEN, *die gedurende het geſprek achter op het tooneel met Adolf wandelde.*

Zeker niet, ſtoute man! — Zie, deeze is myn vryer — deeze heeft my van nacht geholpen, en gy wildet my ongelukkig maeken. —

FERDINAND.

Gy bemint dan reeds? — (*Zuchtende!*) Zoo mag ik niet verder aendringen; (*tegen Adolf.*) Geluk met een ſchoon braef meisjen! — Wilt gy myn vriend zyn?

ADOLF.

Vader Eerhart! hoe zou ik?

EERHART.

Vrienden moeten wy met alle menſchen zyn, — maer veele menſchen zyn zoo boos. —

FERDINAND.

Ach! dat ben ik niet. —

EERHART.

Ik mag over uw hart geen vonnis vellen. —

ADOLF, *tegen Eerhart.*

Gy raedt my dus niet aen, zyne vriendſchap. ....

EERHART.

Ik raedde u niets af, Adolf!

ADOLF, *Ferdinand de hand geevende.*

Nu, zie daer myne hand! ik vergeef u, 't geen gy myne lieve vryſter gedaen hebt, mits, niet weer meisjens te ſteelen.

FERDINAND.

Vriend! hoe behaegd my hier uwe oprechtheid — ja, ik heb uw meisjen geſtoolen; niet om dat ik een ligtmis ben, maer om dat ik door onbezonnenheid gedreven werd: — gy zyt myn vriend! — ik zal toonen u ook een braef vriend te zyn.

ADOLF.

Goed! maer wanneer gy ons nu, als vriend, komt bezoeken, moet gy niet met zulke fraeije kleederen koomen.

FERDINAND.

o! Adolf! de kleederen, doen niets aen den man.

ADOLF.

Niet? — veel — zeer veel. — *Als gy zoo mooi* gekleed komt, zal ik *altyd aen den verloopen nacht* denken — en zie, als ik daer aen dacht, zou ik geen oprecht vriend van u kunnen zyn.

FERDINAND.

Braef gezegd! Ik zal nooit dan in de eenvoudigſte kleeding eens landbewooners by u komen. — (*Tegen Mietjen.*) En nu, Meisjen! wilt gy nu ook myne vriendin zyn? —

MIETJEN.

Wonderlyk mensch! — dit moet gy mynen Vader vraegen.

FERDINAND.

Goede man! gy zult my immers uwe vriendſchap niet weigeren.

EER-

EERHART.

Uw hart ſchynt niet kwaed te zyn; — maer waerom begaet gy dan zulke dwaeze ſtappen? — Ik ga niet gaerne vriendſchappen aen, dan met goede menſchen, — ik hoop dat gy het worden moogt, en dat de aenbieding van uw vriendſchap geen ſlecht oogmerk heeft.

FERDINAND.

Deugdzaeme grysaert — ik ben ouderloos! — zyt gy my ten Vader, en leer my ook goed worden, zoo als gy en uwe kinderen zyt.

EERHART.

Nu, daer is myne hand! geeven kan ik u niet, — en van u begeer ik niets; — zyt een braef man, en onze vriendſchap zal beſtendig wezen. —

MIETJEN.

Nu, daer is myne hand ook, — maer nooit wil ik u weder aenzien, zoo gy probeert my weder meêteneemen.

FERDINAND, *haer de hand kuſſende.*

Lief Meisjen! — verwyt my deeze daed niet meer; ik ben er beſchaemd over. — Gy zult my leeren kennen, en ondervinden dat dezelve niet uit myn hart voortkwam. — Alle zyn wy nu vrienden? — Sta my dus nu iets toe.

EERHART.

En dat is....?

FERDINAND.

Dat ik uwe dochter een huuwlyksgoed geeve. — Geld behoeft gy niet, in den ſtaet, waer in gy leeft — Adolf! — Mietjen! — wilt gy van uwen vriend wel eenige ſchapen aennemen?

MIETJEN.

o! Wy hebben ze niet noodig. —

EERHART.

Wy hebben ſchaepen genoeg.

FERDINAND.

Gy hebt my dan niet alles vergeeven?

MIETJEN.

Ja, ja, alles — van harten, zoo gy hier aen twyfelt neem ik de ſchaepen aen. — Zie eens, wonderlyk mensch! wy zeggen nooit iets, of wy meenen het.

FERDINAND, *Adolf en Mietjen by de hand neemende.*

Nu lieve, beste vrienden! leef gelukkig! — uw echt zy gezegend, en uw pad met roozen beſtrooid. (*Tegen Eerhart.*) Goede vriend! leer my, meer en meer, hoe de eenvoudige natuurſtaet den mensch het beste en gelukkigſte maekt.

EERHART.

Ik zie dat gy een goede inborst hebt, maer dat gy u door losſe hartstochten laet regeeren. — Kinderen! leert: dat de mensch niet recht goed, niet recht

recht gelukkig zyn kan, tenzy hy meester dier hartstochten is. —

MIETJEN.

Kom, nu van daeg vrolyk! Het huis met lente bloemen verfiert — de fchaepen op een nieuw klaverveld gebracht — en alles, alles van den voorigen nacht vergeeten! (*Tegen Ferdinand.*) Hier gy, goede vriend! gy blyvt van daeg by ons — gy zult verfche groente eeten, die ik zelf zaeide en plukte — en gy zult bronwater drinken, zoo helder als kristal.

FERDINAND.

Onopgefmukte deugd — natuurlyke eenvoudigheid zullen fieraeden zyn, waerop de tafels der grooten zich niet beroemen moogen. — Heden ondervind ik, hoe gelukkig de mensch is, die, te vreden met 't geen hem de natuur geeft, zyne behoeften door kunstgerechten niet vermeerdert.

EINDE.

REGISTER

VAN DE

STUKKEN

welken gevonden worden in de vyftien Deelen

VAN DE

ZEDELYKE VERHAALEN,

Getrokken uit de Werken van *d'Arnaud*, *Mercier*, en anderen der beste hedendaagſche Schryvers, met nieuw geinventeerde Kunstplaaten van *Reinier Vinkeles*.

I. DEEL.

Liebman, eene Hoogduitſche Geſchiedenis.

De Bekeerde Gierigaart, eene Franſche Geſchiedenis.

Roſalië, eene Franſche Geſchiedenis.

II. DEEL.

Bathilda, eene Frankiſche Geſchiedenis.

Hammel Clement, eene Engelſche Geſchiedenis.

D'Almanzi, eene Franſche Geſchiedenis.

III. DEEL.

Clary, eene Engelſche Geſchiedenis.

Ongelukkige Echtgenooten, eene Franſche Geſchiedenis.

Makin, eene Engelſche Geſchiedenis.

IV.

REGISTER.

IV. DEEL.

Sidney en Volſan, eene Engelſche Geſchiedenis.
Louiſe, eene Hoogduitſche Geſchiedenis.
Lorezzo, eene Siciliaanſche Geſchiedenis.

V. DEEL.

Bazile, eene Franſche Geſchiedenis.
Lucile, eene Franſche Geſchiedenis.
Arabella, eene Engelſche Geſchiedenis.

VI. DEEL.

Germeuil, eene Franſche Geſchiedenis.
David Doubtfull, eene Engelſche Geſchiedenis.
Selicourt, eene Franſche Geſchiedenis.

VII. DEEL.

Adelſon en Salvini, eene Engelſche Geſchiedenis.
De Vloet-Priſon, eene Engelſche Geſchiedenis.
Zenothemis, eene Oud-Marſeillaanſche Geſchiedenis.

VIII. DEEL.

Valmiers, eene Franſche Geſchiedenis.
Masſoud, eene Oosterſche Geſchiedenis.
Amelia, eene Engelſche Geſchiedenis.

IX. DEEL.

Nancy, eene Engelſche Geſchiedenis.
Gustave Lindau, eene Hoogduitſche Geſchiedenis.
Julia, eene Franſche Geſchiedenis.

REGISTER.

X. DEEL.

Damiinville, eene Franſche Geſchiedenis.
Mondor en Charideme, eene Franſche Geſchiedenis.
Ermance, eene Franſche Geſchiedenis.

XI. DEEL.

Fanny, eene Engelſche Geſchiedenis.
De Huichelaars, eene Engelſche Geſchiedenis.
Lucia en Melanie, eene Franſche Geſchiedenis.

XII. DEEL.

Henriette en Charlot, eene Franſche Geſchiedenis.
Sara Thomſon, eene Engelſche Geſchiedenis.
Pauline en Suzette, eene Franſche Geſchiedenis.

XIII. DEEL.

Saint-Flour en Juſtine, eene Franſche Geſchiedenis.
Claudine, eene Savoiſche Geſchiedenis.
Camiré, eene Americaanſche Geſchiedenis.

XIV. DEEL.

Carel Wineck, eene Hoogduitſche Geſchiedenis.
Sargines, of de Kragt der Liefde, eene Geſchiedenis uit de Tyden der Ridderſchap.
Ned Drowſy, een Verhaal na het Engelsch.

XV. DEEL.
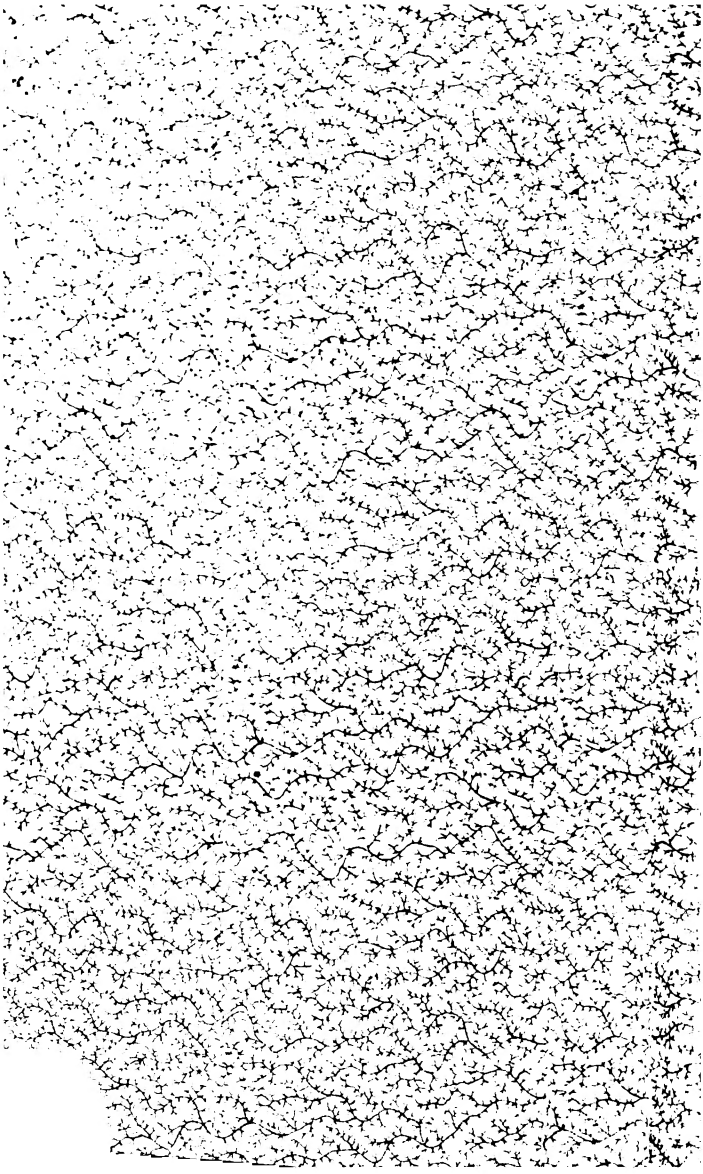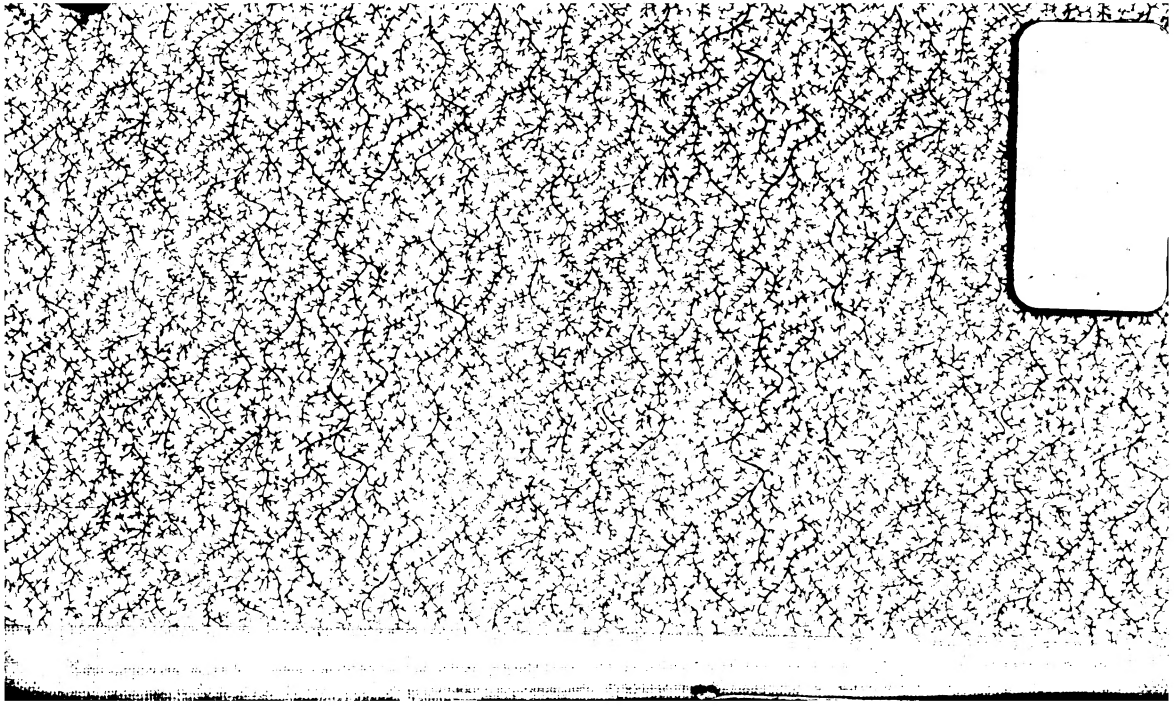
De Schole der Vrientſchap. Naar het Fransch van *Marmontel*.
Emile, eene Franſche Geſchiedenis.
Selmar, een Engelsch Verhaal.